

PEDAGÓGIAI PROGRAM

Szarvas, 2024.

TARTALOM

Tartalomjegyzék

TARTALOM	2
1. BEVEZETÉS	6
1.1 Az intézmény rövid bemutatása.....	6
1.2 Képzési programunk - Az intézmény sajátos szakmai struktúrája.....	7
1.3 Az intézmény pedagógiai munkájának „emblémája”	8
1.4 Az iskola tanulócsoporthainak száma	9
Abban az esetben, ha az óvodai ellátásunkhoz kapcsolódóan első évfolyamra nagyszámban íratnak be tanulót, az induló évfolyamon két tanulócsoportot indítunk.	9
1.5 Az intézmény tárgyi feltételei, eszközrendszere:	9
1.6 Az intézmény személyi feltételei:	9
1.7 Az intézmény irányítása.....	10
1.8 Iskolánkban folyó speciális pedagógiai elemek	10
2. NEVELÉSI PROGRAM	11
2.1. A nevelés	11
2.1.1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka alapelvei	11
2.1.2. Az általunk vallott értékek.....	12
2.1.3. Nevelő-oktató munkánk céljai.....	12
2.1.4. A célok eléréséhez szükséges pedagógiai feladataink	14
2.1.5 A nevelési célok elérését szolgáló eszközök	18
2.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	18
2.2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos célok.....	18
2.2.2. Feladatok a tanulók személyiségének fejlesztésében	19
2.2.3. A megvalósítás szinterei:	20
2.2.4. Eszközök, módszerek	21

2.3. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok.....	21
2.3.1. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos céljaink.....	21
2.3.2. A közösségformálás feladatai	21
2.3.3. Községfejlesztés területei	21
2.3.4. Eszközök és módszerek.....	24
2.4. A pedagógusok helyi feladatai és az osztályfőnök feladatai	24
2.4.1. A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg	24
2.4.2. Az osztályfőnök helyi feladatai és hatásköre.....	24
2.5. A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	25
2.5.1. Tehetséges tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység	25
2.5.2. A beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségekkel küzdők segítése.....	26
2.5.3. A Gyermekek és ifjúságvédeleml feladatok ellátása.....	26
2.5.4. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység.....	27
2.5.5. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program	27
2.5.2.3. 6. Sajátos nevelési igényű tanulók segítése	28
2.6. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje	28
2.7. Együttműködés, kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel.....	29
2.7.1. Iskolánkban az alábbi együttműködési formák valósulnak meg.....	29
2.7.2. Az iskolában az alábbi kapcsolattartási formák valósulnak meg.....	30
2.8. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata.....	33
2.8.1. A vizsgaszabályzat célja, hatálya	33
2.8.2. Az írásbeli vizsga szabályai	34
2.8.3. A szóbeli vizsga szabályai.....	35
2.8.5. Az egyes tantárgyak/vizsgatárgyak értékelési rendje, részei és követelményei.....	36
2.9. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai.....	37
2.10.1. Különleges helyzetnek tekinthető	37

2.11. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke	38
2. 12. Gyakorlati képzés.....	38
2.12.1 A gyakorlati képzés feladatai:.....	38
2.12.2 A gyakorlati képzés területei	38
2.12.3 A szakvezetői munka	38
3. HELYI TANTERV	39
3.1. A választott kerettantervek megnevezése	39
3.2. A választott kerettanterv tantrágait és kötelező minimális óraszámait az alábbi táblázatok tartalmazzák.	39
3.2.2. 2013-ban elfogadott helyi tanterv szerinti óratervek	42
3.2.3. A sajátos nevelési igényű tanulók sérülés típusához és fokához igazodó fejlesztő programja.....	46
3.3. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei	49
3.4. A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása.	50
3.4.1. Az 1-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	50
3.4.2. Az 5-8 évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása	50
3.5. Mindennapos testnevelés	51
3.6. A választható tantárgyak, foglalkozások szabályai	52
3.6.1. Választható, szabadon tervezhető tantárgyak:	52
3.7. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések	52
3.7.1. Céljaink megvalósításához kapcsolódó feladataink	53
3.8. Ellenőrzés és értékelés	54
3.8.1. Az ellenőrzés és értékelés	54
3.8.2. A tanulók tanulmányi eredményének értékelése	55
3.8.3. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei.....	57
3.9. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása ..	62
3.9.1. Az otthoni, napközis, tanulószobai írásbeli és szóbeli felkészülés alapelvei:.....	62
3.9.2. A házi feladat kiadásának korlátai	62

3.9.3. A tanulói kiselőadás, házi dolgozat készítése	63
3.10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei.....	63
3.10.1. Általános iskola	63
3.11. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének mérése	63
3.12. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei.....	64
3.12.1. Az iskola egészségnevelési elvei	64
3.12.2. Az iskola környezeti nevelés elvei	68
3.12.2. Célok, értékek a környezeti nevelésben.....	69
Mellékletek:.....	72
4. pedagógiai programmal kapcsolatos intézkedések.....	73
4.1. A pedagógiai program érvényességi ideje.....	73
4.2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata.....	73
4.3. A pedagógiai program módosítása	73
4.4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala	73
5. pedagógiai program elfogadása és jóváhagyása	74
LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK	74
A nevelőtestület nyilatkozata.....	74
Az intézmény Pedagógiai Programját az intézmény nevelőtestülete 2024. szeptember 16. napján tartott értekezletén az Nkt 26. § (1) alapján, aza intézményvezető előterjesztésével véleményezte.....	74
<i>O. számú melléklet</i>	<i>75</i>
1.számú melléklet.....	84
3. számú melléklet.....	87
4.számú melléklet.....	90

1. BEVEZETÉS

1.1 Az intézmény rövid bemutatása

A Gál Ferenc Egyetem Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda Békés vármegye egyetlen Gyakorlóintézményként működő köznevelési intézménye, amely egyházi felsőoktatási intézmény fenntartásában működik. Köznevelési feladatain túl a felsőoktatási intézmény gyakorlati képzésének is helyet ad. Magas színvonalú, és széles spektrumú módszertani repertoárjával az egyetem karán folyó gyakorlati képzést szervezi, bekapcsolódik az oktatásba, kutatásba.

Szarvas város, mint Békés vármegye nyugati kapuja páratlan természeti értékeiről méltán híres, Tessedik Sámuel szellemi örökségének méltó letéteményese, a pedagógusképzésben tradíciókkal rendelkező kis város, amelynek jó színvonalú köznevelését, oktatási rendszerét színesíti a Gyakorlóintézmény óvodai és általános intézményi intézményegysége. Az intézményt „mintaintézményként” létesítették és a változó technikai és szellemi környezetben is megőrizve minta jellegét, innovációra kész nevelőtestületével nemcsak a város, de a térség és az országos szakmai vérkeringés része is. Az intézmény kiterjedt partnerhálózattal, szakmai és tudományos kapcsolathálóval rendelkezik, mind a Dél-alföldi régióban, mind az Észak-alföldi régióban, mind országosan, kiterjedve egész Kárpát-medencére. A Szarvason csak „Mintaként” aposztrofált Gyakorlóintézményben jelenleg hat óvodai csoport és 8 évfolyamos gyakorló általános iskola működik.

Az intézményben magasan képzett humán erőforrás áll rendelkezésre.

Az intézmény óvodai/intézményi tornateremmel, sósobáival, fejlesztő szobákkal, játszóudvarral, informatika teremmel, digitális tantermekkel, szaktantermi kabinetekkel és teljes körűen felszerelt infokommunikációs eszközökkel ellátott tantermekkel rendelkezik. Az intézmény tanulóbarát környezete az életkor pedagógiákhoz igazodva a családiasságot, a melegséget, a szeretetteljes nevelői légkört árasztja.

A Gyakorlóintézmény 2016-ban és 2018-ban évben elnyerte a környezettudatos pedagógiai munkájának elismeréseként, az Örökös Ökoiskola és az Örökös Zöld Óvoda címet. A Gyakorlóintézmény az Energiaügyi Minisztérium Bázisintézménye, az Oktatási Hivatal harmadik ciklusát megkezdő Bázisintézménye. Az intézmény Regisztrált Tehetségpontként működik: a széles szülői igényeket kielégítve magas szakmai nívón az intézmény intézményegységeiben tehetségműhelyeket működtet, nyelvi kommunikációs, matematikai logika, vizuális kultúra, ember és önismeret, zenei nevelés, népi kismesterségek, báb, gyermektánc, drámajáték tehetség területeken a Kar szaktanszékeivel szoros együttműködésben.

Az intézmény publikációs tevékenysége révén országosan ismert és elismert módszertani műhely. Az intézmény oktatófilmjei a Kar képzési munkáját segíti, az intézmény pedagógusainak publikációi, előadásai, országos szaklapokban, szakmai folyóiratokban segítik a magyar nevelés ügyét, öregbítik az intézmény hírnevét. Az intézményben folyó szakmai munka elismeréseként 2012-ben a Gyakorlóintézmény szakvezető tanítója nyerte el az „Év tanítója 2012.” címet, az Országos Tanítási versenyen környezetismeret tantárgyból, második helyezett matematika tantárgyból szintén intézményünk munkatársa, szakvezető tanítója lett, és mentori munkánk elismeréseként a szakvezetőink felkészítésével a Kar két kiváló hallgatója környezetismeretből és matematikából az „Év tanítójelöltje” címet hozhatta el egyértelművé téve a szarvasi pedagógusképzés országosan is jelentős potenciálját.

A Gyakorlóintézmény a pályázati lehetőségekkel élve elsősorban szakmai kompetenciáit fejlesztve pályázik és pályázott sikerrel az elmúlt években. 2012-2024. évig teljes infrastrukturális megújuláson ment keresztül az intézmény, átfogó szakmai profilfejlesztéssel párosítva, Békés Vármegye legkorszerűbb digitális tanulási környezetét kialakítva.

A Gál Ferenc Egyetem fenntartásában működő Gyakorlóintézmény programkínálatával és programgazdagságával városi és térségi elismerésre tett szert, kiemelt rendezvényként valósítja meg a „Mustoló programját” a szünet időszakában, az egész várost bevonva a programba, szülő- gyermek és hallgatóbarát programként. Rendszeresen szervez „Játszó-kuckókat” óvodásoknak, és „intézmény ráhangoló” sulis-programokat iskolásoknak, leendő iskolásoknak. Országosan elismert és egyedülálló Erdei Óvoda programja évente kétszer egy hétig. Intézményi intézményegységünkben kiemelt programelem az idegennyelv és a sport (kosárlabda, labdarúgás). Sport sikereink kosárlabda labdarúgás, asztalitenisz, úszás, tenisz, kajak-kenu, karate és hip- hop sportágakban van az egyesületi sportolással együttműködve. A mozgásra kiemelt súlyt helyez az intézmény, ebben a főintézmény szaktanszéke is segítségére van, közös szervezésben valósul meg minden nyáron a két hetes sporttábor Egyetemi hallgatókkal közösen. Kiemelkedő versenyeredményeket értünk el az elmúlt években anyanyelvi nevelés és matematika terén. Nagyszabású városi érdeklődésre is igényt tartó koncerteket szervezünk, kiállításokat szervezünk évente nyolc alkalommal képzőművészek meghívásával, városi közös rendezéssel, de emellett „Ovi-galériát” működtetünk és ovi koncerteknek is helyet biztosítunk.

Konferenciáink, konferenciákon való részvételünk a szakmai munka intézményi erősítését jelenti. Az óvodai és iskolai intézményegységben minden tanévben megrendezzük a Kárpát-medencei Pedagógiai Konferencia és Módszertani napokat, melynek keretében a hazai és határon túli résztvevők bemutató foglalkozásokat/ órákat tekinthetnek meg, melyeket szakmai tanácskozás/ előadás követ. Rendezvényeink gyermek és családbarátok, amelyhez a Kar vezetése pozitívan és támogatóan járul hozzá erkölcsileg. Szakmai munkánkat nyitottá téve a helyi média bevonásával megvalósítva a „Szülők Akadémiája” program, amelyek alkalmával meghívott vendégeink könnyed stílusban közérthetően szülőknek, és érdeklődőknek, pedagógiáról, pszichológiáról, gyermek nevelésről és gondozásról tartanak nagysikerű előadásokat.

A Pedagógusképző karral összehangolva intézményi szinten működtetett minőségbiztosítási rendszerünk a Comenius 2000 Köznevelési Minőségfejlesztési Program Comenius I. intézményi modellje, amely folyamatos partneri elégedettségmérést és tudatos szervezetfejlesztést, minősítést tesz lehetővé az intézményben.

A Gyakorlóban meglévő szakmaiságot és gyermekszeretetet azok az elégedett gyermekmosolyok jelzik leginkább, amelyek intézményünk honlapjának www.gyakorloovi-suli.hu galériájában visszaköszönnek. Intézményünk 2013 szeptember 1 napjától a Szeged-Csanád Egyházmegye fenntartásában működő Gál Ferenc Egyetem gyakorlóintézménye. A Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda a keresztény értékeket képviselő intézmény, amely magas szintű szakmai tudásával, módszertani sokszínűségével az egyetemi pedagógusképzés /BA, MA/ gyakorlati igényeit is kielégíti, bekapcsolódik a felsőoktatás innovációs programjaiba, tudományos életébe. A Gyakorlóintézmény az általa biztosított óvodai ellátással, iskolai neveléssel nyitva áll minden, a történelmi egyházakhoz tartozó és felekezeten kívüli szarvasi és más lakóhellyel rendelkező gyermek előtt, akinek a szülei egyetértenek azzal, hogy gyermekük keresztény neveltetésben részesüljön.

1.2 Képzési programunk - Az intézmény sajátos szakmai struktúrája

Intézményünk fő erősege az óvodai nevelésre épülő zökkenőmentességet biztosító kisiskoláskori átmenet pedagógiai gyakorlat, óvoda-intézmény programunk.

Igyekszünk a különböző képességű és érdeklődésű tanulókat színvonalas képzéssel, sokirányú tevékenységgel felkészíteni a magasabb szintű tudás befogadására, ön- és társismeretük fejlesztésére, tehetségük felismerésére, kibontakoztatására. Intézményünk óvodája és iskolája 2012-től regisztrált tehetségpont, Zöld Óvoda és Ökointézmény. Az óvodai csoportok ősszel és tavasszal, az 1- 2. évfolyamosok tavasszal erdei óvodában/ iskolában vesznek részt ahol élménypedagógiai elemekkel a már meglévő ismereteiket alkalmazzák és használják

Osztálytermeink korszerű infokommunikációs eszközökkel, interaktív kijelzőkkel felszereltek, tanulóbarát környezettel teremtik meg az ideális intézményi lét légkörét. Iskolánk internet lefedettsége olyan mértékűre korszerűsödött, hogy akár minden tanuló egyszerre használhatja a világhálót iskolai feladatainak megoldására. Minden tanulóink rendelkezik az iskola által biztosított saját tablettel, amellyel tanórákon és tanórán kívüli foglalkozásokon, valamint otthon is dolgozhatnak rajta. Állandóan feltöltött iskolai tablet- park segíti a digitális tananyagok feldolgozását.

A pedagógusképző kar tornaterme ideális helyszíne a testi nevelésnek, a sokrétű mozgáslehetőségek gyakorlásának, emellett tornaterem bérlettel szolgáljuk ki a testi nevelés igényeit, partner egyetemünkkel – MATE - együttműködésben. Iskolánkban tanórai keretben angol és német idegen nyelv tanulására van lehetőség. Az informatika oktatás a saját korszerűen felszerelt géptermünkben valósul meg.

Évfolyamonként igények mentén egy, illetve két osztályt működtetünk, a nagy osztálylétszám esetén a matematika, magyar nyelv, idegennyelv és informatika tárgyakat csoportbontásban tanítjuk. Az egyetem gyakorlóiskolájaként magas színvonalon, módszertanilag jól képzett tanítók-szakvezetők oktatják-nevelik az intézmény tanulóit, gyermekeinket, illetve vezetik az egyetemi hallgatók tanítási gyakorlatait.

1.3 Az intézmény pedagógiai munkájának „emblémája”

Intézményünk Békés vármegye egyetlen Gyakorlóintézménye, ahol módszertanilag képzettebb tanítók és tanárok oktatják és nevelik az intézmény tanulóit, illetve vezetik az egyetemi hallgatók tanítási gyakorlatait. Ilyen értelemben intézményünk **mintaintézmény**.

Az intézmény vezetése és pedagógusai az intézmény olyan működtetésére törekednek, ahol a munkával együtt van jelen a természetes lelkesedés, a dinamizmus, ahol érték a tudás, az ember, a hit, a keresztényi értékrend. Iskolánk pedagógusainak fő célja a minőség és színvonal képviselése. Az intézményvezetés kiemelt stratégiai célja a hatékonyság és gazdaságosság szem előtt tartása a szakmai professzionalizáció támogatása mellett.

Szakmaiság és gyermekszeretet az intézmény irányelve. A nagy szaktudású, a korszerű ismeretek átadásának módszereit jól ismerő, a szakmai közéletben szerepet vállaló *pedagógusok* tevékenysége alapján az intézmény megfelel a korszerű pedagógiai követelményeknek.

Katolikus intézményként a keresztényi nevelés és oktatás elveit figyelembe véve különösen oda figyelünk, hogy oktatóink, nevelőink kitűnjenek helyes tanításukkal, nevelésükkel, tudásukkal és becsületes életükkel.

Pedagógiai tevékenységünk megszervezésével kapcsolatos elvárásaink:

- az alapvető emberi és szabadságjogok, a gyermeket megillető jogok érvényesítése;
- keresztényi értékrend;
- egymás iránti felelősség, bizalom, szeretet, tapintat;
- intellektuális igényesség, kulturált stílus minden tevékenységünkben;

- az egészséges fejlődés érdekében: az egyéni és közösségi érdekek egyensúlyban tartása;
- a keresztény erkölcsi normák betartása, betartatása;
- egyéni és életkori sajátosságok figyelembevétele;
- a nemzeti, etnikai kisebbségi azonosságtudat tisztelőben tartása, fejlesztése;
- építés a tanulók öntevékenységre, önszerveződő képességére;
- a szülőkkel, a kapcsolódó egyházi, alapítványi és tankerületi iskolákkal és helyi evangélikus, református egyházi közösségekkel való konstruktív együttműködés

1.4 Az iskola tanulócsoporthainak száma

Abban az esetben, ha az óvodai ellátásunkhoz kapcsolódóan első évfolyamra nagyszámban íratnak be tanulókat, az induló évfolyamon két tanulócsoporthat indítunk.

1.5 Az intézmény tárgyi feltételei, eszközkészlete:

A gyakorlóintézmény feladatát az egyetem tulajdonát képező a Gál Ferenc Egyetem Gyakorlóintézményének kezelésében lévő ingatlanban, valamint a pedagógusképző karral közösen használt és működtetett „B” oktatási épületében gyakorolja.

Az alapfeladatai ellátásához rendelkezésre állnak a Gál Ferenc Egyetem által leltár szerint nyilvántartott tárgyi eszközök.

A gyakorlóintézmény rendelkezésére álló helyiségeket a kar abban az esetben hasznosíthatja, amennyiben a gyakorló általános intézmény főigazgatója ehhez hozzájárult, és az nem akadályozza a gyakorlóintézményi oktató-nevelő munkát, a hallgatók gyakorlati képzését, az iskolában működő diáksportkör munkáját.

1.6 Az intézmény személyi feltételei:

Felsőfokú végzettséggel a nevelőtestület száz százaléka rendelkezik, a gyakorlati képzésben résztvevő óvodapedagógusok: tizenegy fő, ebből főiskolai végzettségű óvodapedagógus: tizenegy fő, szakvizsgázott pedagógus: tizenegy fő, alap végzettsége mellett más felsőfokú szakirányú oklevéllel rendelkezők száma tizenegy fő, egyetemi végzettségű óvodapedagógusok száma: két fő. Az intézmény minden munkatársa speciális végzettséggel is rendelkezik: család-és gyermekvédelmi szakértő, tanügyigazgatási szakértő, disputa szak, Freinet pedagógus, úszásk oktató, testnevelés szak, rajz- és vizuális kultúra szak, ének-zene, magyar nyelv szak, fejlesztőpedagógus, differenciáló pedagógus, gyógytestnevelő, etnográfus, környezet pedagógus, mentor pedagógus, pedagógia szakos tanár, minőségbiztosítási szakértő, köznevelési vezető. Az óvodai nevelőtestület közel száz százaléka gyakorlatvezetői óvodapedagógus szakos.

Gyakorlati képzésben részt vevő intézményi pedagógusok: huszonnégy fő. Ebből főiskolai végzettségű tanító-tanár tizennyolc, egyetemi végzettséggel rendelkezik hat pedagógus, szakvizsgázott pedagógus: tizennégy fő, alapvégzettsége mellett más felsőfokú/ szakirányú oklevéllel rendelkezők száma: négy fő. Az intézmény pedagógus állománya folyamatosan törekszik újabb szakvizsgák képzések elvégzésére, szakirányú végzettségek megszerzésére, újabb MA oklevél megszerzésére.

Műveltségterületi/speciálkollégiumi végzettséggel rendelkező tanítók: tizenegy fő. speciális végzettség az intézményi nevelőtestületben tanítók esetében: köznevelési szakértő, tanügyigazgatási szakértő, nemzetiségi tanító, etika, ember és társadalomismeret szakos középiskolai tanár, ének-zene

szakos tanár, magyar nyelv- és irodalom szakos tanár, történelem szakos tanár, matematika szakos tanár, gyógypedagógus, differenciáló pedagógus, tehetségfejlesztő pedagógus, minőségbiztosítási, és folyamatmenedzser szakos, angol, német, orosz nyelv műveltségterület, gyógytestnevelő, egészségtan szakos középintézményi tanár, mentor szakos tanár. Az intézményben önkéntes intézménypsichológus működik. A Gyakorlóintézmény erőssége a kar képzési profiljából kifolyólag, s azt erősítve az óvoda-iskola átmenet pedagógiája, és a műveltségterületeknek megfelelő kompetenciafejlesztés.

A munkáltatói jogok gyakorlása:

A gyakorlóintézményben a munkáltatói jogokat a köznevelési intézmény vezetője, a főigazgató gyakorolja a jogszabályokban és a Gál Ferenc Egyetem Gyakorlóintézményének és az Egyetem Szervezeti és Működési Szabályzatában meghatározottak szerint. Az intézményben foglalkoztatottak a pedagógusok új életpályájáról szóló 2023. évi LII. törvény és a munkatörvénykönyve szerint, munkaszerződéssel kerülnek alkalmazásra.

Az intézményben folyó munkát segítők létszáma:

egyéb dolgozó: 6 fő dajka, 3 fő pedagógiai asszisztens, 3 fő takarító, 2 fő intézménytitkár, 2 fő karbantartó, 0,5 fő gazdasági ügyintéző, önkéntes iskolapszichológus. A főigazgató mellett gazdasági vezető foglalkoztatott 0,5 főként és egy fő bérszámfejtő gazdasági munkatárs 0,5 főként.

A pedagógus létszám megoszlása a szerint, hogy ki, mely intézményfokozaton tanít:

A gyakorló általános iskolai intézmény felső tagozatán tanuló tanulók felkészítésébe egyetemi oktatók, tanárok is bevonásra kerülnek.

1.7 Az intézmény irányítása

Az intézmény felelős vezetője a főigazgató, munkáját támogatja 2 fő főigazgató-helyettes –általános főigazgató-helyettes és oktatási főigazgató-helyettesi feladatkörrel -, illetve 1 fő óvodai intézményegység-vezető.

1.8 Iskolánkban folyó speciális pedagógiai elemek

Nyelvi (angol, ill. német)

Élő idegen nyelv oktatása 1. osztálytól – nyelvi szokatató -

Matematika-logika és digitális kultúra oktatása emelt óraszámban 1. osztálytól, 5. osztálytól képesség szerinti differenciálás lehetőségével

Sportolási lehetőség biztosítása az intézmény minden évfolyamán: kosárlabda/ DEAC és partnerszervezeteivel kötött együttműködés alapján, labarúgás/Szarvas FC-vel kötött együttműködés alapján

Társastánc/Silver AMK együttműködés

Képzési rendszerünket általában osztálykeretben valósítjuk meg (kivéve az alábbi tantárgyak esetén nagyobb létszámú osztályokban csoportbontásban):

- idegen nyelv
- matematika
- digitális kultúra
- magyar nyelv
- irodalom

2. NEVELÉSI PROGRAM

2.1. A nevelés

Társadalmi tevékenység, komplex hatásrendszer. A nevelés értékközvetítés és értékteremtés.

Az érték: tevékenység eredménye.

A nevelés funkciói: individuális fejlesztés, mert elősegíti az egyén fejlődését; közösségfejlesztés, mert hozzájárul az emberi közösségek fejlődéséhez.

A nevelés pozitív értéktartalmú tevékenység.

2.1.1. Az iskolában folyó nevelő-oktató munka alapelvei

Nevelési programunk vezér elve: megtartani és kialakítani mindazon értékeket, amelyek birtokában tanítványaink szociális helyzetükre, világnézetükre, családi háttérükre való tekintet nélkül képesek művelt, kulturált emberként helytállni, majd megszerzett ismeretükre, kompetenciáikra építve a későbbi tanulmányaikat folytatni, szakemberként érvényesülni a felnőtt életükben, melynek megvalósításához a következő alapelveket valljuk:

- Szoros együttműködésben a szülőkkel felelősséget vállalunk tanulóink testi, értelmi, erkölcsi fejlődéséért, a társadalmi életre való felkészítéséért.
- A szülők és tanulók gondolati, lelkiismereti és vallási szabadságát felekezeti hovatartozás nélkül tiszteletben tartva, gondoskodunk tanulóink erkölcsi neveléséről, a keresztényi erkölcsi normák betartásáról, betartatásáról.
- Tanulóinkat partnernek tekintjük, de életkori sajátosságait és a köztük lévő különbségeket figyelembe vesszük.
- Nevelő-oktató munkánk során hangsúlyt fektetünk a motiválás, a rendszeresség, és a fokozatosság fontosságára, a változatos módszerek differenciált alkalmazására, és a következetességre.
- Családias, az iskola minden tagjára kiterjedő szeretetteljes légkörben foglalkozunk tanulóinkkal: bevonjuk őket iskolai életük megszervezésébe, és számíthatnak jóindulatú segítségünkre tanulmányi munkájukban és életük egyéb területén.
- Szorosan építünk az intézményünk óvodai nevelési színterén megalapozott fejlesztőmunkára.

Különösen hangsúlyos alapelvek a katolikus intézményi működésben:

- A diák személyisége a pedagógus személyiségének megnyilvánulásai által fejlődik. Ezért különleges felelősség hárul mind szakmailag, mind morálisan a pedagógusokra. „A katolikus iskola sajátos jellegének biztosítása legnagyobb részben az ott tanítók-nevelők tevékenységén és tanúságtételén múlik.”¹

¹ A katolikus iskola (A Katolikus Nevelés Kongregációja, Róma 1977.) 78. oldal

- A nevelésben (különösen a kezdeti periódusokban) fokozott szerepe van a szokásautomatizmusoknak. Ezért a szokások kialakítására kitüntetett figyelmet kell szentelni, az erre fordított energia sokszorosán megtérül.
- A dicséretet helyezzük előtérbe. Arra kell törekednünk, hogy az valóban mindig indokolt legyen.
- Nagy a jelentősége a tudásnak, az ismereteknek; értékkonfliktus esetén azonban az emberi morált magasabb rendű követelménynek kell tartani az ismeretnél, a személyiség harmóniáját, „belső békéjét” az érvényesülésnél.
- Döntő a követelmények belátáson alapuló belső igénnyé váló betartása, és a pontosság, a fegyelem, az önfegyelem gyakorlása. Ez a pedagógiai folyamatban részt vevő diákokra és pedagógusokra egyaránt vonatkozik.
- Az igényes követelmény meghatározása és végrehajtása következetességet tételez fel.

2.1.2. Az általunk vallott értékek

- Értékrendünk középpontjában az ember áll. Az ember, aki megér a szabadság felelős megélésére, érzéke van a transzcendencia és az igazi értékek iránt. Képesek megismerni önmagukat és az őket körülvevő világot. Szellemiségünk és értékrendünk a demokratizmus, a humanizmus, az egyéniség tisztelete és fejlődése, az alapvető közösségek (család, haza, Európa, a világ) együttműködésének kibontakoztatása, az esélyegyenlőség, a szolidaritás és a tolerancia köré szerveződik. Az ember képes felülemelkedni a közepszerűségeken, képes arra, hogy ne fáradjon bele a folytonos önképzésbe és önnevelésbe, és megismerkedjenek az Egyházon belül Isten és ember kapcsolatával, szolgálatával.
- Fontosnak tartjuk a Kárpát-medence, hazánk és szűkebb hazánk megismerését, a nemzeti hagyományok ápolását, és a nemzeti identitás fejlesztését. Emellett hangsúlyozzuk az európai, humanista értékrend fontosságát, Európához tartozásunkat, és más népek megismerésének, megbecsülésének jelentőségét.
- Pedagógiánkban kiemelten szerepet szánunk a tehetséggondozásnak, az idegen nyelvi oktatásnak a felzárkóztatásnak, a gyermek- és ifjúságvédelemnek, az egészség- és környezetvédelemnek és a fenntarthatóság pedagógiájának. Intézményi gyakorlatunkban, működésünkben a partnerközpontúság kiemelt prioritást élvez.
- Pedagógiánk a nevelést az óvodai nevelésen át az iskolai nevelés-oktatás gyakorlatáig komplex egészként tekinti.

2.1.3. Nevelő-oktató munkánk céljai

- szellemileg, erkölcsileg és testileg egészséges nemzedék nevelése a ránk bízott gyermekekből,
- neveltjeinkkel megismertetni, elfogadtatni és nekik átadni a keresztényi, az általános emberi és nemzeti értékeket
- olyan intézményi működés, amelyben a gyermek, a szülő, a pedagógus jól érzi magát – emberközpontú
- felkészítés az önálló ismeretszerzésre, pályaválasztásra, 6-14 éves korosztályban az alapvető készségek biztos kialakítása, képességek fejlesztése
- differenciált oktatás következetes és minél magasabb színvonalával a felzárkóztatás és a tehetséggondozás hatékonyabbá tétele
- Egészségesen fejlett személyiség kialakítása, aki:

- erkölcsös, humánus, együttműködő,
- fegyelmezett, udvarias, kötelességtudó, tiszteletudó, szüleit, nevelőit szerető, tisztelő,
- becsüli a tanulást, a megszerzett tudást, a szorgalmat, a munkát,
- a társadalmi normák szerint viselkedik,
- jól kommunikál,
- ismeri, tiszteli, óvja, ápolja: nemzeti kultúránkat, történelmünket, anyanyelvünket, a természet és környezetünk értékeit,
- sikerorientált,
- szellemileg és testileg egészséges, megjelenése és személyes környezet tiszta, ápoltság, gondozott.

Célunk, hogy legtöbb diákunk rendelkezzen az itt felsorolt személyiségjegyek közül minél többen. Segítsük és biztosítsuk nevelési légkörünkkel kibontakozásukat.

- Kapcsolataink ápolása, további építése: nyitott, őszinte közösség létrehozása
- Nevelőtestületünk pedagógiai kultúrájának fejlesztése
- Hátrányok kompenzálása (más intézményből érkező tanulóknál, szociális hátrány, integráció)
- Szabadidő kulturált eltöltése (sportkör, erdei iskola, színház és múzeumlátogatás, tanulmányi kirándulás, túrák, néptánc, táborok, kiállítások az intézménygalériában, képző és iparművészeti tevékenységek, kreatív szabadidős programok)
- Kreatívan, alkotó módon gondolkodó, problémamegoldó ember. Maguk a művészeti tárgyak is aktív pihenést, kikapcsolódást nyújtsanak, feszültség levezetők legyenek, és segítsék a tanulók motiváltságát kreatív problémamegoldását az élet, az intézmény többi területén.
- Az alapfokú művészeti képzés szintjének szinten tartása, emelése.

Intézményünk folyamatosan részt vesz Szarvas város kulturális, sport és tudományos életében a következő célok megvalósításán keresztül:

- Programokon való részvétel biztosításával lehetőségteremtés a szülők számára, hogy minél jobban megismerhessék intézményünk életét, tevékenységét, eredményeit, betekinthesse szakmai műhelyeinkbe.
- Rendszeres programok- kiállítások, koncertek, rendezvények- szervezése segítve a város kulturális életének sokszínűségét.

2.1.3.1. Az általános iskolai képzés céljai

Az általános iskolai képzésünk *elvi célkitűzése* az, hogy a program elején felsorolt értékek közül minél többet juttasson el a tanulóhoz, az életkori sajátosságaiknak legmegfelelőbb formában. *A gyakorlati cél:* felkészíteni a gyerekeket a középfokú továbbtanulásra, kialakítani bennük azokat a készségeket, amelyekre alapozva képesek a reális önismereten alapuló pályaválasztásra.

A célokhoz kapcsolódó szerkezet

1–8. évfolyamon a kerettanterveknek megfelelő óraszámban és a rendelkezésre álló szabad órakeretben az előírt ismeretanyag tanítása, képesség- és készségfejlesztés. Idegen nyelv oktatása 1. évfolyamtól, a 28 fő feletti osztályokban csoportbontás magyar nyelvből, irodalomból, matematikából, idegen nyelvből és digitális kultúra tantárgyból.

Kidolgozott program szerint működő, szervezett, valamennyi diákra kiterjedő napközi (1–4. évf.) és tanulószobai foglalkoztatás (5–8. évf.), amely a mindennapos testedzés biztosítása és a tanulási technikák tanítása mellett – a szülők anyagi támogatásával – kreativitást fejlesztő művészeti tevékenységeket, a szabadidő hasznos és örömteli eltöltésére vonatkozó lehetőségeket kínál.

2.1.4. A célok eléréséhez szükséges pedagógiai feladataink

- Alaptantervi követelményekből és az intézmény pedagógiai programjából adódó célokból kiindulva meg kell teremteni az ösztönző és motiváló erőt gyermekeinkben a gyermeki nyitottságra, fogékonyságra, érdeklődésre és aktivitásra épülő személyiségfejlesztés, az általunk vallott alapvető emberi, erkölcsi értékek elsajátításának elősegítése által.
- a tanulók váljanak alkalmassá a mindennapi életben hasznosítható, boldoguláshoz szükséges ismeretek, képességek, készségek tervszerű, korszerű nevelő-oktató munkán alapuló elsajátítására és bővítésére:
 - ✓ a helyes életvezetés, önállóság, öntevékenység képessége,
 - ✓ a problémamegoldás, a komplex információk kezelésének képessége,
 - ✓ kritikai, döntési képesség,
 - ✓ a tanulni tudás képessége,
 - ✓ kommunikációs képesség, idegennyelv-tudás,
 - ✓ a modern információs technológiák használatának képessége,
 - ✓ az együttműködés, szolidaritás képessége.
- Az oktató-nevelő munkánkat szemléletesség, cselekedtetés, önálló munkáltatás és a differenciáltság és együttműködés hassa át.
- Az intézményi tevékenységrendszernek a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztésén kell alapulnia.
- Mutassuk fel ismert egyházi és elismert személyiségek példamutató életét, magatartását nézeteit.

Az intézmény ilyen irányú tevékenységét 5 fő cél megvalósítására összpontosítjuk:

- ✓ Tanulási-tanítási tevékenység
- ✓ Egészséges életmódra és környezetre irányuló tevékenységek
- ✓ Tanórán és iskolán kívüli tevékenységek
- ✓ Az élmények és a tudásanyag összeszervezése
- ✓ A tevékenységek és a tanítandó tartalom összhangjának megteremtése

2.1.4.1. Kiemelt fejlesztési feladatok, kulcskompetenciák

Intézményiünk kiemelt fejlesztési feladatai – a NAT-ban megfogalmazottak szerint - a teljes iskolai nevelési-oktatási folyamat közös értékeit jelenítik meg, így áthatják a pedagógiai folyamatok

egészét. E területek – összhangban a kulcskompetenciákban megjelenő ismeretekkel, képességekkel, attitűdökkel – egyesítik a hagyományos értékeket és a XXI. század elején megjelent új társadalmi igényeket. Iskolánkban nagy hangsúlyt helyezünk a NAT-ban meghatározott kiemelt fejlesztési feladatoknak:

- Az erkölcsi nevelés
- Nemzeti öntudat, hazafias nevelés
- Az önismeret és a társas kultúra fejlesztése
- Állampolgárságra, demokráciára nevelés
- A családi életre nevelés
- Gazdasági és pénzügyi nevelés
- Fenntarthatóság, környezettudatosságra nevelés
- Pályaorientáció
- A testi és lelki egészségre nevelés
- Felelősségvállalás másokért, önkéntesség
- Médiatudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Hitre nevelés

2.1.4.2. Kulcskompetenciák fejlesztése

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyekre minden egyénnek szüksége van a személyes boldogulásához és fejlődéséhez, az aktív állampolgári létehez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához.

Az oktatásnak – mind társadalmi, mind gazdasági funkciója miatt – alapvető szerepe van abban, hogy az európai polgárok megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodáshoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához. Iskolánkban mindegyik kulcskompetencia egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez egy tudás alapú társadalomban.

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció során tanulóink válnak képessé fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények kifejezésére és értelmezésére szóban és írásban egyaránt (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), valamint sajátítsák el a helyes és kreatív nyelvhasználatot a társadalmi és kulturális tevékenységek során, az oktatásban és képzésben, a munkában, a családi életben, és a szabadidős tevékenységekben.

Idegen nyelvi kommunikáció

Az idegen nyelvi kommunikáció az anyanyelvi kommunikáció elemeivel jellemezhető: fogalmak, gondolatok, érzések, tények és vélemények megértése, kifejezése és értelmezése szóban és írásban (hallott és olvasott szöveg értése, szövegalkotás), a társadalmi és kulturális tevékenységek megfelelő keretein belül – oktatás és képzés, munka, családi élet és szabadidős tevékenységek –, az egyén szükségleteinek megfelelően.

Az idegen nyelvi kommunikáció során a tanulóknak olyan képességek fejlődjenek ki, mint például a közvetítés, más kultúrák megértése. Az egyén nyelvtudásának szintje változhat a négy dimenzió (hallott szöveg értése, beszédkésztség, olvasott szöveg értése és íráskésztség), az egyes nyelvek és az egyén társadalmi-kulturális háttere, környezete és igényei/érdeklődése szerint.

Matematikai kompetencia

A matematikai kompetencia a matematikai gondolkodás fejlesztésének és alkalmazásának képessége, mellyel tanulóinkat felkészítjük a mindennapok problémáinak megoldására is. A kompetenciában és annak alakulásában a folyamatok és a tevékenységek éppúgy fontosak, mint az ismeretek. A matematikai kompetencia – eltérő mértékben – felöleli a matematikai gondolkodásmódhoz kapcsolódó képességek alakulását, használatát, a matematikai modellek alkalmazását (képletek, modellek, struktúrák, grafikonok/táblázatok), valamint a törekvést ezek alkalmazására.

Természettudományos kompetencia

A természettudományos kompetencia fejlesztése során ismeretek és módszerek sokaságának felhasználásával magyarázatokat adunk, előrejelzéseket teszünk, s irányítjuk cselekvéseinket az ember és a rajta kívüli természeti világ közt lezajló kölcsönhatásban lejátszódó folyamatokkal kapcsolatban. Ennek a tudásnak az emberi vágyak és szükségletek kielégítése érdekében való alkalmazását nevezzük műszaki kompetenciának. E kompetencia magában foglalja az emberi tevékenység okozta változások megértését és az ezzel kapcsolatos, a fenntartható fejlődés formálásaért viselt egyéni és közösségi felelősséget.

Digitális kompetencia

A digitális kompetencia fejlődése kapcsán tanulóink képessé válnak az információs társadalom technológiáinak magabiztos és kritikus használatára a munka, a kommunikáció és a szabadidő terén. Ez a következő készségeken, tevékenységeken alapul: információ felismerése, visszakeresése, értékelése, tárolása, előállítás, bemutatása és cseréje; továbbá kommunikáció és hálózati együttműködés az interneten keresztül.

A hatékony, önálló tanulás

A hatékony, önálló tanulás azt jelenti, hogy az egyén képes kitartóan tanulni, saját tanulását megszervezni egyénileg és csoportban egyaránt, ideértve az idővel és az információval való hatékony gazdálkodást is. Felismeri szükségleteit és lehetőségeit, ismeri a tanulás folyamatát. Ez egyrészt új ismeretek szerzését, feldolgozását és beépülését, másrészt útmutatások keresését és alkalmazását jelenti. A hatékony és önálló tanulás arra készíti a tanulókat, hogy előzetes tanulási és élettapasztalataikra építve tudásukat és képességeiket helyzetek sokaságában használják otthon, a munkában, a tanulási és képzési folyamatban egyaránt. A motiváció és a magabiztosság e kompetencia elengedhetetlen eleme.

Szociális és állampolgári kompetencia

A személyes, értékorientációs, interperszonális, interkulturális, szociális és állampolgári kompetenciák a harmonikus életvitel és a közösségi beilleszkedés feltételei, a közjó iránti elkötelezettség és tevékenység felöleli a magatartás minden olyan formáját, amely révén az egyén hatékony és építő módon vehet részt a társadalmi és szakmai életben, az egyre sokszínűbb társadalomban, továbbá ha szükséges, konfliktusokat is meg tud oldani. Az állampolgári kompetencia képessé teszi tanulóinkat arra, hogy a társadalmi folyamatokról, struktúrákról és a demokráciáról kialakult tudásukat felhasználva, aktívan vegyenek részt a közügyekben.

Kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia

A kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia segíti tanulóinkat abban, hogy megismerjék tágabb környezetüket, és képesek legyenek a kínálkozó lehetőségek megragadására. A tudást, a kreativitást, az újításra való beállítódást és a kockázatvállalást jelenti, valamint azt, hogy célkitűzései érdekében az egyén terveket készít és hajt végre. Alapját képezi azoknak a speciális ismereteknek és képességeknek, amelyekre a gazdasági tevékenységek során van szükség.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség

Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképeség magában foglalja az esztétikai megismerés, illetve elképzelések, élmények és érzések kreatív kifejezése fontosságának elismerését mind a tradicionális művészetek nyelvein, illetve a média segítségével, ideértve különösen az irodalmat, a zenét, a táncot, a drámát, a bábjátékot, a vizuális művészeteket, a tárgyak, épületek, terek kultúráját, a modern művészeti kifejezőeszközöket, a fotót, s a mozgóképet.

2.1.4.3. Kiemelt fejlesztési feladatok

Iskolánk kiemelt fejlesztési feladatai a kulcskompetenciákra épülnek. Összekötik a műveltségterületek bevezetőit és fejlesztési feladatait:

- Énkép, önismeret
- Személyre szabott hitéleti nevelés
- Hon- és népismeret
- Európai azonosságtudat – egyetemes kultúra
- Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés
- Gazdasági nevelés
- Környezettudatosságra nevelés
- A tanulás tanítása
- Testi és lelki egészség
- Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

A kompetencia alapú pedagógiai gyakorlat a képességfejlesztő szakmai munkában jelenik meg: kooperatív tanulás, páros munka, egyéni munka, projekt munka, drámapedagógia, szituációs játékok, frontális munka, témahét.

2.1.5 A nevelési célok elérését szolgáló eszközök

Pedagógiai céljaink megvalósítását segítik az iskola nevelői, tanárai által alkalmazott személyiségfejlesztésre irányuló eljárások, nevelési módszerek.

2.1.5.1 Pedagógiai munkánk során alkalmazott módszereink

- közvetlen módszerek: alkalmazásuk során a nevelő közvetlenül, személyes kapcsolat révén hat a tanulóra,
- közvetett módszerek: a nevelő hatás áttételesen, a tanulói közösségen keresztül érvényesül

Iskolánk pedagógusai által alkalmazott nevelési módszerek Módszercsoportok	Közvetlen módszerek	Közvetett módszerek
szokások kialakítását célzó, beidegző módszerek	követelés gyakoroltatás segítségadás ellenőrzés ösztönzés	a tanulói közösség tevékenységének megszervezése közös (közlebbi vagy távolabbi) célok kitűzése, elfogadtatása hagyományok kialakítása követelés ellenőrzés ösztönzés
magatartási modellek bemutatása, közvetítése	elbeszélés tények és jelenségek bemutatása műalkotások bemutatása a nevelő személyes példamutatása	a nevelő részvétele a tanulói közösség tevékenységében a követendő egyéni és csoportos minták kiemelése a közösségi életből
tudatosítás (meggyőződés kialakítása)	magyarázat, beszélgetés a tanulók önálló elemző munkája	felvilágosítás a betartandó magatartási normákról vita

2.2. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

Személyiségfejlesztés célja: A kognitív képességrendszer fejlődésének segítése, a tanulási tevékenységek és a tanítási tartalom összhangba hozása, az értelem az érzelem, a fizikum az erkölcs fejlettségi szintjének differenciált fejlesztése.

2.2.1. A személyiségfejlesztéssel kapcsolatos célok

A személyiségfejlesztés alapja a szeretetparancs hármassága: szeretni Istent, szeretni embertársaimat, mint saját magamat. Fogékonyság a szentre, az igazra és a szépre.

A tanulói személyiség „erejének”, épségének növelése;

- általános: a minden emberben benne rejlő fejlődési lehetőségek minél teljesebb megvalósulásának, a tanulói személyiség teljes kibontakozásának segítése;

- konkrét: az esélyegyenlőséget és az egyes tanulók fejlettségét, lehetőségeit, érdeklődését figyelembe vevő nevelés,
 - ✓ olyan iskolai életmód megszervezése és működtetése, amelyben a tanuló a nevelési folyamatnak nemcsak tárgya, hanem alanya is,
 - ✓ az egyértelmű elvárások és feladatok oly módon történő meghatározása, amely a gyermeki, a serdülői személyiség méltóságának, önállóságának tiszteletben tartásával párosul.
- a konstruktív életvezetés képességének kialakítása, fejlesztése;
- az eredményes életvezetéshez szükséges készségek, képességek kialakítása, fejlesztése;
- a környezetből származó megterhelések, ártalmak csökkentésére irányuló prevenciós feladatok, programok megvalósítására való törekvés;
- a közösségfejlesztő, önfejlesztő magatartás - és tevékenységrepertoár ösztönzése, ezzel párhuzamosan a destruktív megnyilvánulások leépítése;
- a tanulók testi, értelmi, erkölcsi, érzelmi, gyakorlati képességeinek fejlesztése. A személyiségfejlesztés folyamatában meg kell valósulnia a következő értékek egyensúlyának:
 - ✓ a biológiai lét értékei (az élet tisztelete, az egészség értéke),
 - ✓ az „én” harmóniájára vonatkozó értékek (önismeret, önbizalom, önművelés, stb.),
 - ✓ a társas kapcsolatokra vonatkozó értékek (tisztelet, szolidaritás, szeretet, tolerancia),
 - ✓ a társadalmi eredményességre vonatkozó értékek (folyamatos tanulás, problémaérzékenység, kreativitás, szellemi igényesség),
 - ✓ a humanizált társadalom - és világkép értékei (hazaszeretet, az egyetemes emberi jogok tiszteletben tartása, a hazai és egyetemes kultúra értékeinek megbecsülése, stb.).
- Kialakítandó személyiségjegyek összefoglalása:
 - ✓ A helyes önértékelés
 - ✓ Az értékek felismerése, megbecsülése és a kiállás mellettük
 - ✓ Józan, megfontolt ítélőképesség
 - ✓ A mások felé való nyitottság, befogadóképesség
 - ✓ A saját akaratunkról való lemondás mások érdekében
 - ✓ A szelídség, az alázat, a türelem
 - ✓ Alaposság kialakítása
 - ✓ A mértékletesség
 - ✓ A bűnbánatra való készség
 - ✓ A belső csendre, elmélyülésre való igény
 - ✓ Hűség Istenhez és embertársainkhoz
 - ✓ Felelősség magunk, mások és a teremtet világ iránt
- Elvárásaink tanítványainktól a következők:
 - ✓ Részvétel a vallásuknak megfelelő (katolikus, protestáns) egyházi programokban.
 - ✓ Tiszteletteljes, szép beszéd tanárral, társakkal egyaránt.
 - ✓ Mindenki testi, lelki egészségének megőrzése, biztosítása.
 - ✓ Alapos, rendszeres és pontos munka.
 - ✓ A rájuk bízott feladatok lelkiismeretes elvégzése.
 - ✓ A házirend felelős betartása.

2.2.2. Feladatok a tanulók személyiségének fejlesztésében

A tanulók önismeretének fejlesztése, érdeklődésük felkeltése, motiválásuk a tanulás folyamatában, reális énképük kialakítása, pozitív életszemléletük megalapozása, formálása,

Szociális képességeik kialakítása, a társas kapcsolatok erősítése, az egymás iránti érdeklődés, az empátia és tolerancia területén.

Felelősségtudatuk kialakítása, akaratuk erősítése.

A szülői házzal való szorosabb, tartalmasabb együttműködés. A közösségformálás, a társas kapcsolatok értékeinek megismertetése, gyakoroltatása.

A szabadidő kulturált, hasznos eltöltésének beépítése tanulóink szokásrendszerébe.

Az intézmény katolikus köznevelési intézmény, amely pedagógiai feladatának tekinti a személyiségfejlesztés komplex feladatán felül, azzal összhangban: a hitre nevelés megjelenik a mindennapi intézményi életben. A hitéleti nevelés testre szabott, alkalmazkodik a gyermekek hitéleti múltjához.

2.2.3. A megvalósítás szinterei:

2.2.3.1. Tanórák

A Helyi tantervnek megfelelően.

2.2.3.2 Tanórán kívüli iskolai rendezvények:

- iskolai ünnepségek
- egyházi ünnepek
- tanulmányi, sport és kulturális/művészeti versenyek
- szabadidős, kulturális tevékenységek –hagyományörző programok, tehetségműhelyek-
- versenyekre felkészítő foglalkozások
- napközitthon, tanulószoba: tanulási tevékenység
- szakkörök, önképző körök
- diákönkormányzat
- a plébánia szervezte programok

2.2.3.3. Az iskolán kívüli színterek

- tanulmányi kirándulások
- táborok, erdei iskola
- városi rendezvényeken való részvétel
- a város intézményeinek látogatása
- színházlátogatások
- túrák, természetjárás
- sportversenyek
- plébániai programok
- külhoni magyarokkal/magyarsággal való kapcsolattartás a „Határtalanul” pályázati lehetőségen keresztül

A térítés ellenében felkínált foglalkozásokon való részvétel nem kötelező. A szülők véleményét kikérjük az anyagi fedezet megteremtésének lehetőségeiről.

2.2.4. Eszközök, módszerek

A kiemelkedő tehetségű diákokkal való foglalkozás nemcsak magas szintű felkészültséget, hanem különleges pedagógiai érzéket, nagyfokú empátiát és differenciált módszerek ismeretét kívánja. A kollégák idejének döntő részét ez a tevékenység tölti ki.

A személyiségfejlesztés kiemelt eszköze a műhelymunka, amely egyrészt sajátos tanár - diák kapcsolatot eredményez (a célazonosságon alapuló közös munka toleranciát, egymásra figyelmet, vitakészséget, a meggyőzés és meggyőztetés képességét, tanulási módszergazdagságot, kulturált magatartást, az elmélyült ismeretszerzés és a folyamatos önellenőrzés képességét fejleszt).

2.2.4.1. Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

A Pedagógiai Program mellékleteként.

2.3. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

2.3.1. A közösségfejlesztéssel kapcsolatos céljaink

A közösségfejlesztési célunk, hogy jól működő közösségek kialakításával és fejlesztésével hozzájáruljunk tanulóink fejlődéséhez.

A pedagógusközösség számára a legnehezebb feladat a tudatos közösségfejlesztés, mivel az iskolai teljesítmény, a jövő építése alapvetően individuális tevékenység: az iskolai tételes, következményekkel járó értékelés az egyéni teljesítményt méri, s ezt látszólag nem befolyásolja a közösségben elfoglalt hely.

2.3.2. A közösségformálás feladatai

A közösségfejlesztéssel kapcsolatos pedagógiai feladatoknál a funkciót és a társadalom és szülők elvárásait vettük figyelembe. Meghatározó számunkra a hagyományokra épülő erkölcsiség és a szellemiség kialakítása. Fontos a tudás mellett az ember, mint legfőbb érték, erényeivel és hibáival együtt. Nálunk az iskolahasználó egyaránt jól érzi magát, s a szülő is partner a nevelés folyamatában. Feladataink:

- nevelő és növendék kölcsönös, bizalom teli viszonyának kialakítása,
- a nevelő szándéknak társadalmilag és kulturálisan érvényes tartalma legyen,
- a nevelő számoljon a nevelő hatás befogadásának életkori, fejlettségbeli lehetőségeivel, korlátaival.

2.3.3. Közösségfejlesztés területei

2.3.3.1. A tanítási órán megvalósítható közösségfejlesztő feladatok

A tanulói személyiség- és közösségfejlesztésének legfontosabb színtere a hosszabb tanítási-tanulási folyamatba illeszkedő tanítási óra. Alapvető feladata az egy osztályba kerülő gyermekekből olyan közösség formálása, amely képes egy közös értékrend elfogadására, egymás segítésére, a kölcsönös segítségnyújtásra, egymás közös ellenőrzésére, a munka szervezésére, a közvetlen

tapasztalatszerzés segítésére, a tanulók önállóságának, öntevékenységének kialakítására, fejlesztésére.

A tanórán résztvevő tanulók egy osztályközösség tagjai, az osztályközösséget pedig a közösségi érdek, a közös cél, a közös értékrend és a tudat tartja össze

Ennek kialakítása érdekében a szaktárgyi órákon az egyes tanárok feladata:

- Segíteni a tanulók kezdeményezéseit.
- A tanórákon alkalmazott változatos munkaformákkal erősíteni az együtvé tartozás és az egymásért való felelősség érzését.
- Arra irányítani a tanulót, hogy az önálló ismeretszerzés, véleményformálás- és kifejezés, a vélemények, érvek kifejtésének, értelmezésének, megvédésének a képességei álljanak a kommunikációs kultúra középpontjában.
- Segíteni, hogy a tanulók közösen tudjanak maguk elé célt kitűzni, a cél eléréséért összehangolt módon tevékenykedni, illetve az elvégzett munkát közösen értékelni.
- Tanórán kívül biztosítani a hit megélését, elmélyítését változatos foglalkozásokkal, programokkal.

2.3.3.2. Az osztályfőnök közösségfejlesztő feladatai

A közösségformálásban az osztályfőnöki nevelőmunkának kiemelkedő szerepe van.

Az osztályfőnök osztálya közösségi életének tudatos tervezésével és szervezésével biztosíthatja a folyamatosságot, azaz a már elért eredmények továbbfejlesztését és a következő évfolyamon a már elért eredményekre való építést. Segíti a közösség egyéni arculatának, hagyományainak kialakításával az összetartozást erősítő erkölcsi normák meggyökereztetését. Feladata a kiegyensúlyozott társas kapcsolatok létrejöttéhez szükséges személyiségjellemzők formálása, fejlesztése.

Az osztályban a formális és informális háló figyelemmel kísérése alapján tájékozódik a társas kapcsolatok helyzetéről, beavatkozik a peremhelyzetek kialakulásának megelőzése, megszüntetése érdekében.

Az osztályfőnöki órák tananyaga önismereti, emberismereti, erkölcstani, kulturált magatartás és életmód kialakulását valamint a szociális képességek fejlesztését célzó témaköröket tartalmaz.

2.3.3.3. A tanítási órán kívüli szabadidős tevékenységek közösségfejlesztő feladatai:

Iskolánkban a nevelési és oktatási célok megvalósítását az alábbi tanítási órán kívüli tevékenységek segítik:

Iskolaközösség:

- Családbarát rendezvények,
- Közös kirándulások, iskolai tábor, napközis tábor, Erzsébet tábor, nyári „Morzsa táborok”
- állami ünnepségek rendezése, tanévnyitó-tanévzáró ünnepélyek
- egyetemes ünnepek (Mikulás, karácsony, farsang, gyermeknap)
- Zenei világnap, A magyar kultúra napja, Költészet napja
- Iskolanapok (ÖKO- napok, Don Bosco nap, Lurkó-nap, Egészségnap)
- Versenyek, vetélkedők
- Napközi, tanulószoba
- Változatos sportolási lehetőségek

- Az iskola létesítményeinek, eszközeinek (számítógépek, projektor) egyéni vagy csoportos használata
- Alapítványi Bál szervezése
- Egyetemi könyvtár állományának használata
- Egyházi jeles napok, ünnepek megünneplése, megélése, bekapcsolódás a plébánia életébe.

Osztályközösség:

- Kulturális rendezvények látogatása (színház, múzeum, kiállítás, stb.)
- Tanulmányi kirándulás, erdei iskola
- Évente 1-2 alkalommal színházlátogatást szervezünk diákjainknak/vagy helyben szervezzük

Speciális közösségek:

- Tehetségműhelyek,
- Szakkörök, sportkörök
- Versenyre alakuló csoportok

Anyagiakat is érintő szabadidős tevékenységek szervezését a szülők jóváhagyása és anyagi támogatása esetén szervezünk. Az esélyegyenlőség biztosítása érdekében a rászorulóknak anyagi támogatását az iskola alapítványa indokolt esetben, kérelem alapján támogathatja.

2.3.3.4. A diák-önkormányzati munka közösségfejlesztési feladatai

A diákönkormányzat érdekérvényesítő funkciója mellett hangsúlyozott szerepet kap az öntevékenységre, önszerveződésre való nevelés is, melynek keretében a tanulók a pedagógusok segítségével saját fejlettségüknek megfelelő szinten, önállóan intézik saját ügyeiket. A diákönkormányzatnak célirányos tevékenységéhez szervezetszervezésre van szüksége. Demokratikus úton választja tisztségviselőit, hozza létre megfelelő szerveit, amelyek a közösség megbízásából hivatottak az ügyek megvitatására, határozathozatalra.

Feladata:

- olyan közös érdekeken alapuló közös és konkrét célok kijelölése, amelyek nem sértik az egyéni érdekeket, azokkal összhangban vannak,
- a kialakított, meglévő vagy hagyományokon alapuló közösségi munkálatok, közösségépítő tevékenységek fejlesztése,
- a régi tevékenységek mellett új hagyományok teremtése,
- olyan tevékenységek szervezése, amelyek értékes esztétikai élményeket keltenek a közösség tagjaiban, és ezzel erősödik, fejlődik maga a közösség,
- a közösség iránti felelősségérzet, felelősségtudat kialakítása, fejlesztése,
- a közösség érdekeit szolgáló, cselekvésre késztető tevékenységek szervezése,
- olyan közösség kialakítása, fejlesztése, amely büszke saját közösségének sikereire, értékeli más közösségektől megkülönböztető tulajdonságait

Munkájukat segítő-pedagógus segíti. A segítőpedagógust a főigazgató bízza meg.

2.3.4. Eszközök és módszerek

A napi munka során a személyre szóló fejlesztés a leghatékonyabban alkalmazott nevelési módszer. Ennek feltétele a tanár részéről olyan szintű empátia, amely segítségével minden tanítványának hiteles cselekvési mintát tud felkínálni.

Mind a közösségfejlesztés, mind a személyiségfejlesztés sikerének alapja a pedagógustestület műveltsége, intelligenciája, fegyelmezett céltudatossága, meleg - megengedő igényessége, humorérzéke, következetessége. E tényezők biztosítják hitelességünket.

2.4. A pedagógusok helyi feladatai és az osztályfőnök feladatai

A pedagógusok feladatainak részletes listáját személyre szabott munkaköri leírásuk tartalmazza, amely a munkavállaló személyi anyagában megtalálható.

2.4.1. A pedagógusok legfontosabb helyi feladatait az alábbiakban határozzuk meg

- a tanítási órákra való felkészülés,
- a tanulók dolgozatainak javítása,
- a tanulók munkájának rendszeres értékelése,
- a megtartott tanítási órák dokumentálása, az elmaradó és a helyettesített órák vezetése,
- kísérletek összeállítása, dolgozatok, tanulmányi versenyek összeállítása és értékelése,
- a tanulmányi versenyek szervezése,
- tehetséggondozás, a tanulók fejlesztésével kapcsolatos feladatok,
- felügyelet tanulmányi versenyeken, iskolai méréseken,
- iskolai kulturális, és sportprogramok szervezése,
- csatlakozás az Oktatási Hivatal által meghirdetett témahetek lebonyolításához,
- osztályfőnöki, munkaközösség-vezetői, diákönkormányzatot segítő feladatok ellátása,
- az ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátása,
- szülői értekezletek, fogadóórák megtartása,
- részvétel nevelőtestületi értekezleteken, megbeszéléseken,
- részvétel a munkáltató által elrendelt továbbképzéseken,
- a tanulók felügyelete óráközi szünetekben és ebédeléskor,
- tanulmányi kirándulások, iskolai ünnepségek és rendezvények megszervezése,
- iskolai ünnepeken és iskolai rendezvényeken való részvétel,
- részvétel a munkaközösségi értekezleteken,
- tanítás nélküli munkanapon az igazgató által elrendelt szakmai jellegű munkavégzés,
- iskolai dokumentumok készítésében, felülvizsgálatában való közreműködés,
- szertárrendezés, a szakleltárak és szaktantermek rendben tartása,
- osztálytermek, iskola rendben tartása és dekorációjának kialakítása.

2.4.2. Az osztályfőnök helyi feladatai és hatásköre

- Az osztályfőnököt – az általános főigazgató-helyettessel és a munkaközösségek vezetőjével konzultálva – a főigazgató bízta meg minden tanév júniusában, elsősorban a felmenő rendszer elvét figyelembe véve.

- Az iskola pedagógiai programjának szellemében neveli osztályának tanulóit, munkája során maximális tekintettel van a személyiségfejlődés jegyeire.
- A közlekedési ismeretekkel kapcsolatos tananyagrészt oktatásában az elektronikus tanulmányi rendszerben e célra kifejlesztett programot is használja.
- Együttműködik az osztály diákbizottságával, segíti a tanulóközösség kialakulását.
- Segíti és koordinálja az osztályban tanító pedagógusok munkáját.
- Kapcsolatot tart az osztály szülői munkaközösségével.
- Figyelemmel kíséri a tanulók tanulmányi előmenetelét, az osztály fegyelmi helyzetét.
- Minősíti a tanulók magatartását, szorgalmát, minősítési javaslatát a nevelőtestület elé terjeszti.
- Szülői értekezletet tart.
- Ellátja az osztályával kapcsolatos ügyviteli teendőket: napló vezetése, ellenőrzése, félévi és év végi statisztikai adatok szolgáltatása, bizonyítványok megírása, továbbtanulással kapcsolatos adminisztráció elvégzése, hiányzások igazolása.
- Segíti és nyomon követi osztálya kötelező orvosi vizsgálatát.
- Kiemelt figyelmet fordít az osztályban végzendő ifjúságvédelmi feladatokra, kapcsolatot tart az iskola ifjúságvédelmi felelőseivel.
- Tanulóit rendszeresen tájékoztatja az iskola előtt álló feladatokról, azok megoldására mozgósít, közreműködik a tanórán kívüli tevékenységek szervezésében.
- Javaslatot tesz a tanulók jutalmazására, büntetésére, segélyezésére.
- Részt vesz a munkaközösség munkájában, segíti a közös feladatok megoldását.
- Rendkívüli esetekben órát látogat az osztályban.

2.5.A kiemelt figyelmet igénylő tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

2.5.1. Tehetséges tanulókkal kapcsolatos pedagógiai tevékenység

Célja: a személyiség sokoldalú, következetes fejlesztése, figyelembe véve az egyes életkorok sajátosságait, teljesítőképességét. A tehetség felismeréséhez három személyiségjellemzőt kell figyelembe venni:

- átlagon felüli értelmi képesség
- kreativitás
- a gyermek feladat iránti elkötelezettsége

Feladatunk: szilárd alapokat teremtve nyitottá, fogékonnyá tenni tanulóinkat az értékek befogadására és kreatívvá tenni őket a szerzett képességek alkalmazásában. A tanórai és

tanórán kívüli tevékenységeket szemléletesség, a cselekedtetés, egyéni bánásmód, az önálló munkáltatás és a differenciáltság hasza át.

2.5.1.1. A tehetséggondozás külső feltételei

Intézményünk regisztrált Tehetségpont. Ennek értelmében kiemelt a prioritást élvező tehetségek azonosítása, gondozása.

- bekapcsolódunk adaptálható tehetséggondozó programokba (országos, megyei szinten) az iskola törekszik arra, hogy a fenntartó biztosítson megfelelő pénzügyi keretet a szakkörök, fakultáció, tehetséggondozó foglalkozások működtetéséhez, a tanulók versenyeztetéséhez (nevezési díj, tanári kíséret, útiköltség, szállás, étkezés térítése stb.)
- a tehetségevelési programban résztvevő pedagógusok továbbképzésen vesznek részt
- szülőkkel való együttműködés megteremtésére törekszünk a tehetség kibontakoztatásában

2.5.1.2. Tevékenységi területei, melyek iskolánkban megvalósíthatók

- tanórán kívüli blokkok, tartalmi és érdeklődési körök, önképző körök szervezése
- csoportbontás (matematika, digitális kultúra, magyar nyelv, irodalom, idegen nyelv) a követelmények differenciálásával
- differenciálást segítő taneszközök biztosítása
- a fenntartó pénzügyi támogatásával szakköröket, fakultációkat, tehetséggondozó foglalkozásokat működtetünk, tanulócsoportban és egyénileg is felkészítjük diákjainkat a versenyekre tehetséges tanulóinkat rendszeresen versenyeztetjük a helyi, területi, megyei, regionális és országos versenyeken. Helyi versenyt szervezünk, a Tollforgató szépíró verseny.

Amennyiben a tehetséggondozáshoz kapcsolódó feladatok túlmutatnak iskolánk lehetőségein, a szülőkkel együttműködve felvesszük a kapcsolatot a megyei, ill. országos tehetséggondozó intézményekkel.

2.5.2. A beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézségekkel küzdők segítése

Az iskola legfontosabb feladatai:

- tanulási képességzavart előidéző okok megismerése, feltárása /az első évfolyamon, szülői beleegyezéssel logopédiai mérés, egyéb esetekben az észleléskor/
- tanulási zavart mutató gyermek alapképességeinek megismerése
- felmérésekre alapozott minőségi elemzések által meghatározott fejlesztési stratégia alkalmazása
- az alapképességek, részképességek személyiségközpontú optimális fejlesztése
- a zavarból adódó elmaradás kompenzációja
- tanítói, tanári segítség nyújtása a tanuláshoz
- a fogyatékosságból adódó sajátos szükségletekből kiindulva egyéni fejlesztési terv kidolgozása
- a tanulói közösségek tolerancia-szintjének emelése
- az integrációban résztvevő pedagógusok kompetenciájának növelése
- a zavar hátterében meghúzódó okok megismerése

2.5.3. A Gyermekek és ifjúságvédelembeli feladatok ellátása

Célja: Elsődleges és meghatározó tennivaló a megelőzés (prevenció)

A tanár (osztályfőnök) figyelemmel kíséri a gyermek életmódjában, magatartásában bekövetkező változásokat, az iskolai teljesítményét. Jelentős negatív változás esetén a támogató odafordulás jelenti a segítségnyújtás kezdetét. Ahhoz, hogy a látható probléma okát megtalálja (családi, partner - vagy társkapcsolatai egyensúlyának felbomlása) pontos információkra van szüksége, ami csak empatikus, megértő és elfogadó légkörben lehetséges.

A valódi (pszichés, szociális) gond megismerését követően tud dönteni a pedagógus, hogy a problémával történő segítő foglalkozáshoz rendelkezik-e elégséges pedagógiai eszközzel. Amennyiben a korrekció meghaladja szakmai kompetenciáját, akkor segítséget kell kérnie más szakembertől (orvos, pszichológus, stb.)

A gyermekek életkörülményeiben tapasztalható veszélyeket, fejlődési zavarait azonnal jelezni kell a problémát érzékelő pedagógusnak az GYIV felelősnek. A gyermek- ifjúságvédelmi felelős irányító, problémamegoldó tevékenységébe bevonja az osztályfőnököt, a szülőket, az iskolavezetést, a Gyermekjóléti Szolgálatot, a Gyámhivatalt, a Polgármesteri Hivatal Népjóléti Irodáját, a rendőrkapitányság bűnmegelőzési osztályát, az ÁNTSZ Egészségvédelmi osztályát.

2.5.3.1. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos általános pedagógiai tevékenységek

- indokolt esetben családlátogatás (osztályfőnök és GYIV- felelős)
- problémák megbeszélése az érintettekkel
- lehetőségek szerinti közös orvoslás módszereinek keresése
- hatósági beavatkozás kérése: védő- óvó intézkedések megtétele

2.5.4. A szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenység

Az intézmény szociális helyzete heterogén. Ezt a tényt figyelembe véve:

- Az alapítványunk és a költségvetés adta lehetőségeket kihasználva alkalmanként segítünk a legrászorultabbaknak.
- Pályázati lehetőségeket keresve próbálunk anyagi támogatást szerezni a tanulmányaikban, magatartásukban helytálló rászorulóknak
- Kirándulások, nyaralások iskolai szervezésekor tekintettel vagyunk az érintett csoport (osztály) anyagi helyzetére.
- A lehetőségeinkhez mért alapítványi anyagi támogatással biztosítjuk, hogy – anyagi okból – a szülők által finanszírozott versenyfelkészítő táborból, vagy erdei iskolából ne kelljen itthon maradnia a tanulóknak. (A tanórán kívüli programokat –jogszabályi előírásnak megfelelően – az iskola nem kezdeményezheti, ha anyagi lehetőségei nem teszik lehetővé minden tanuló számára a költségek fedezését. A szülők kezdeményezésére az iskola pedagógusai vállalják a szervezést, az iskola alapítványa pedig a rászorulók számára a költségekhez való hozzájárulást.)
- Olyan –költséges –tábort, nyaralást, programot, amely nem minden gyerek számára elérhető, tanítási idő alatt szülői kezdeményezésre sem szervezünk.
- A tartósan rossz anyagi körülmények között élő gyerek felszereléssel, ruhával történő támogatását a szülők közösségének bevonásával megszervezzük.
- Olyan kedvezményeket próbálunk szerezni, amelyek hozzásegítik a diákokat kulturális igényeik minél kevesebb költséggel járó kielégítéséhez
- Pályázatokon nyert pénzzel próbáljuk bővíteni az iskola kulturális kínálatát.

2.5.5. A tanulási kudarcnak kitett tanulók felzárkóztatását segítő program

Tekintve, hogy az ezzel a problémával küzdő gyerekek száma –az iskola jellegéből fakadóan –rendkívül alacsony, az őket segítő program az osztályfőnök irányításával, az osztályban tanító tanárok és az iskola ifjúságvédelmi felelősének a részvételével végrehajtott személyre szóló feladat.

Ha a feltárás személyiségbeli, genetikai, idegrendszeri problémára derít fényt, külső szakember segítségét kérjük: ha a probléma

- átmeneti, a teljes regenerálódásig egyéni tanulási programot dolgozunk ki,
- ha állandó, meg nem oldható, a tanulót képességének megfelelő iskolába irányítjuk.

Ha a probléma a tananyag megértésének átlagosnál lassúbb folyamata, egyéni korrepetálással segítünk.

Ha az egyéni tanulási sebesség (a bevézés időtartama) kisebb a csoportra jellemző átlagosnál, a tanuló felkészülési időt kap, egyénileg ütemezzük tanulmányai számonkérését.

2.5.2.3. 6. Sajátos nevelési igényű tanulók segítése

2.5.6.1. Az integrált nevelés célja

- Az együttnevelés megvalósításában, a különböző pedagógiai színtereken a rehabilitációs, rehabilitációs szemlélet érvényesülése.
- Az egyéni sikereket támogató, a társadalmi együttélés szempontjából kívánatos egyéni tulajdonságok, funkciók fejlesztése.
- A sajátos nevelési igényű tanulók eredményes szocializációjának, iskolai pályafutásának segítése.
- A fejlődési zavarból fakadó hiányzó vagy sérült funkciók kompenzálása vagy helyreállítása, a meglévő ép funkciók bevonásával.
- Törekvés a különféle funkciók egyensúlyának kialakítására.
- A tantervi előírásoknak megfelelő sikeres továbbhaladás biztosítása.
- Az egyes területeken kimagasló teljesítményt nyújtó tanulók tehetségének kibontakoztatása.
- Az egyéni tanulási utak megtervezése és biztosítása, továbbtanulás, pályaválasztás segítése.
- A tanulók minél teljesebb önállóságának, a társadalomba való mind teljesebb beilleszkedésének támogatása.

2.5.6.2. Az integrált nevelés feladatai

- Az integrált nevelés személyi feltételeinek megteremtése, a tanuló sérülésének típusához igazodó gyógypedagógus biztosítása.
- A tanuló egyéni igényeihez szükséges környezet kialakítása.
- Speciális segédeszközök biztosítása.
- A pedagógiai diagnózisban szereplő javaslatok figyelembe vétele.
- A fejlesztő munka megtervezése, a rehabilitációs terv kidolgozása.
- A tanuló nyilvántartáshoz és egyéni fejlesztéshez szükséges dokumentáció elkészítése, aktualizálása.
- A sérült képességek rehabilitációs, habilitációs célú korrekciója.
- Terápiás célú pedagógiai eljárások alkalmazása.
- A szükséges speciális eszközök elfogadtatása és használatuk megtanítása.
- A sérülés-specifikus módszertani eljárások alkalmazása.
- A NAT-ban rögzített tananyagtartalmak kijelölésekor az egyes területek módosítása, elhagyása vagy egyszerűsítése, illetve új területek bevonása.
- Egyéni haladási ütem biztosítása.
- Differenciált, individualizált tanulásirányítás.

2.6. Az intézményi döntési folyamatban való tanulói részvételi rendje

Az intézmény növendékeinek közösségét diákönkormányzat képviseli intézményünkben. E szervezet által biztosítja az iskola a lehetőséget a diákoknak, hogy a tanulók összességét érintő ügyekben tájékozódhassanak, valamint azokban a kérdésekben, melyekben a jogszabályok erről rendelkeznek egyetértési, illetve véleményezési jogukat gyakorolhassák.

A tanulók közösségének célja az iskola vezetésével és a nevelőtestülettel való demokratikus együttműködés biztosítása, a társadalmi és közéleti szokások alakítása.

A diákönkormányzat munkáját az intézményvezető által megbízott tanár segíti.

A diákönkormányzat és az intézmény közötti kapcsolattartást, működési rendjét a Diákönkormányzat SZMSZ-e tartalmazza, melynek megvalósításáért a diákönkormányzat munkáját segítő pedagógus felel.

A diákönkormányzat véleményét – a hatályos jogszabályok szerint – ki kell kérni

- az iskolai SZMSZ jogszabályban meghatározott rendelkezéseinek elfogadása előtt,
- a tanulói szociális juttatások elosztási elveinek meghatározása előtt,
- a házirend elfogadása előtt,
- a pedagógiai program elfogadása előtt.

A vélemények írásos vagy jegyzőkönyvi beszerzéséért az intézmény főigazgatója felelős.

A jogszabály által meghatározott véleményeztetésen felül az intézmény nem határoz meg olyan ügyeket, amelyekben a döntés előtt kötelező kikérni a diákönkormányzat véleményét.

2.7. Együttműködés, kapcsolattartás a szülőkkel, tanulókkal, az iskola partnereivel

Együttműködésünk alapja minden esetben a tanulók fejlődése, fejlesztése iránt érzett közös felelősség, a szülők és az iskola közti bizalom, összhang.

A sikeres együttműködéshez az iskola a fent leírt formák mindegyikét felajánlja és biztosítja a szülőknek, tanulóknak.

A szülői oldalról elvárjuk, hogy a szülők tegyenek eleget törvényben előírt kötelességeiknek, éljenek arra irányuló jogukkal, hogy megfelelő tájékoztatást kapjanak gyermekük testi-lelki-szellemi fejlődéséről, tanulmányi előmeneteléről.

Várjuk a szülők megjelenését a gyermeküket, illetve őket érintő kérdések megbeszélésekor. A gyermekkel kapcsolatos esetleges problémák megszüntetésének érdekében együttműködő magatartást kérünk.

Kíváncsiak vagyunk őszinte véleményükre, ezért rendszeresen mérjük a szülői elégedettséget (ez a minőségirányítási csoport munkája). Ilyenkor szívesen várjuk ötleteiket az iskola életével, munkájával kapcsolatban.

2.7.1. Iskolánkban az alábbi együttműködési formák valósulnak meg

2.7.1.1. Pedagógus - tanuló együttműködése

- Tanórak
- Témahetek: „PÉNZ7”, Digitális Témahét, Fenntarthatósági Témahét, Magyar Diáksport Napja
- Tanórán kívüli foglalkozások: pl. szakkörök, projektnapok, korrepetálások, tehetségműhelyek, tehetséggondozó programok, tömegsport, énekkar,
- Erdei iskola
- Projektnapok- Mustoló, Don Bosco- nap, Idegen nyelvi karácsony, Szent Patrik nap, Lurkó-nap
- Szabadidős tevékenységek: nyári napközis táborok, kirándulások

- Napközi, tanulószoba
- Tehetségműhelyek, tehetséggondozó programok

2.7.1.2. Tanulók közötti együttműködés

- Tanórán
- Csoportmunka, tanulópárok, egymás segítése
- Tanórán kívül - kirándulások, nyári napközis táborok, iskolai rendezvények, osztályprogramok

2.7.1.3. Szülő - pedagógus együttműködése

- Szülői értekezletek - csoportos kapcsolattartási forma (évente 2-4 alkalommal, ill. szükség szerint)
- Fogadó órák/értékelő és esetmegbeszélő alkalmak - egyéni kapcsolattartási forma (évente 2 alkalommal, illetve szükség szerint)
- Pályaválasztási tanácsadás
- Családlátogatás szükség esetén
- Eseti megbeszélések
- Nyílt tanítási napok
- Írásbeli tájékoztatás a magatartási, tanulmányi előmenetelről, az iskolai eseményekről, programokról

2.7.1.4. Pedagógusok együttműködése

- Értekezletek - tantestületi, munkaközösségi, osztályszint
- Munkaközösségi foglalkozások
- Iskolai és iskolán kívüli programok
- Eseti konzultációk
- Esetmegbeszélő csoport

2.7.1.5. Pedagógusok és segítő személyek együttműködése

- Személyes konzultáció
- Esetmegbeszélő csoport
- Team megbeszélések

2.7.1.6. Tanulók – pedagógusok - szülők együttműködése

- Közös programok, rendezvények osztályszinten és iskolai szinten
- Családbarát alkalmak
- Plébániai programok

2.7.2. Az iskolában az alábbi kapcsolattartási formák valósulnak meg

2.7.2.1. A tanulók és az intézmény közötti kapcsolattartás

A diákönkormányzat munkáját a tanulók által felkért és az intézményvezető által megbízott nagykorú személy segíti, aki – a diákönkormányzat megbízása alapján – eljárhat a DÖK képviseletében.

A diákönkormányzatot képviselő felnőtt személy folyamatos kapcsolatot tart az intézmény igazgatójával.

A DÖK megbízott képviseli a tanulók közösségét az iskolai vezetőségi, a nevelőtestületi értekezletek vonatkozó napirendi pontjainál. Az osztály diákönkormányzatának képviselője járhat el az osztályközösség problémáinak megoldásában.

A tanulók egyéni gondjaikkal, valamint kéréseikkel közvetlenül is felkereshetik az intézmény vezetőjét. Az intézményvezető heti fogadóórájának időpontja tanévenként változik. Az adott tanév intézményvezetői fogadóóráját az intézmény munkaterve tartalmazza. Az időpont közzététele az osztályfőnökök feladata.

2.7.2.2. A szülői közösség és az intézmény kapcsolattartási rendje

A szülői szervezetek

A köznevelési törvény alapján a szülők meghatározott jogaik érvényesítésére és kötelességük teljesítésére szülői szervezetet (közösséget) hozhatnak létre. A szülői szervezet dönt saját szervezeti és működési rendjéről, munkatervének elfogadásáról, tisztségviselőinek megválasztásáról és képviseletéről.

Egy osztály tanulóinak szülői szervezetével a gyermekközösséget vezető osztályfőnök közvetlen kapcsolatot tart.

A szülői szervezet intézménnyel kapcsolatos véleményét, javaslatait a szülői szervezet vezetője juttatja el az intézmény vezetőségéhez.

A szülők szóbeli tájékoztatási rendje:

Az intézmény a tanulókról a tanév során rendszeres szóbeli tájékoztatást tart. A szóbeli tájékoztatás lehet csoportos és egyéni. A szülők csoportos tájékoztatásának módja a szülői értekezletek, az egyéni tájékoztatás a fogadóórákon történik.

A szülők írásbeli tájékoztatási rendje

Intézményünk a tanulókról rendszeres írásbeli tájékoztatást ad a KRÉTA rendszeren és a hivatalos pecséttel ellátott tájékoztató (ellenőrző) füzetekben. Írásban értesítjük a tanuló szüleit gyermekük magatartásáról, szorgalmáról, tanulmányi előmeneteléről. Tájékoztatjuk a szülőket az intézményi élet kiemelkedő eseményeiről és a szükséges aktuális információkról is.

A pedagógusok kötelesek a tanulókra vonatkozó minden értékelő érdemjegyet és írásos bejegyzést az osztálynaplón kívül a tanuló által átnyújtott tájékoztató füzetben is feltüntetni, azt dátummal és kézjeggyel kell ellátni: a szóbeli feleletet aznap, az írásbeli számonkérés eredményét a feladat kiosztása napján.

Az értékelések során keletkezett érdemjegyek két napon belül kerülnek rögzítésre a KRÉTA naplóban. A témazáró dolgozatok kijavítására a pedagógusoknak egy hét áll rendelkezésre. Az érdemjegyek beírásának határideje a közléstől számított két munkanap.

Az érdemjegyek beírási kötelezettsége miatt a tájékoztató füzetet a tanulótól beszedni nem szabad a tanítás időtartama alatt. Az osztályfőnök kéthavonta ellenőrzi a tájékoztató füzet és osztálynapló bejegyzésének egyezését.

Az osztályfőnök írásban értesíti a szülőket a tanulók előmeneteléről, magatartásáról és szorgalmáról.

A szülői értekezletek rendje:

Az osztályok szülői közössége számára az intézmény tanévenként kettő-négy, a munkatervben rögzített időpontú, rendes szülői értekezletet tart az osztályfőnök vezetésével. A szeptemberi szülői értekezleten a szülők értesülnek a tanév rendjéről, feladatairól. Ekkor bemutatják az osztályban oktató-nevelő új pedagógusokat is.

Rendkívüli szülői értekezletet hívhat össze az intézményvezető, az osztályfőnök és a szülői szervezet képviselője a gyermekközösségben felmerülő problémák megoldására.

A szülői fogadóórák rendje:

Az intézmény a tanulmányi, magatartási, szociális stb. problémák megoldására heti 1 fogadóórát tart. A tanulmányaiban jelentősen visszaeső tanuló szülőjét az osztályfőnök írásban is behívja az intézményi fogadóórára. Ha a gondviselő a fogadóórán kívül is találkozni szeretne gyermeke pedagógusával, telefonon vagy írásban időpontot kell egyeztetni az érintett pedagógussal.

Az iskola vezetői és minden pedagógus előre meghatározott időben fogadóórát tart, melyről a szülőket az ellenőrzőn keresztül értesítjük.

Családlátogatás

Az osztályfőnökök (1., 5. illetve osztályfőnökváltáskor) szükség esetén meglátogatják/meglátogathatják tanítványaikat a családi környezetben.

Egyéb kapcsolattartási formák:

Az iskola nevelőinek a szülőkkel való kapcsolattartása a gyermek érdekét szolgálja.

Nyitott kapu programok

Szülők pályaválasztási tájékoztatása 7., 8. évfolyamon.

Intézményi kulturális alkalmak a szülők meghívásával.

Családbarát rendezvények.

2.7.2.3. Az intézmény külső kapcsolatainak rendszere

A külső kapcsolatok célja, formája és módja

Az iskolát a külső kapcsolatokban az főigazgató vagy az általa megbízott személy képviseli.

Intézményünk a feladatok elvégzése, a gyermekek egészségügyi, gyermekvédelmi és szociális ellátása, valamint a továbbtanulás és a pályaválasztás érdekében és egyéb ügyekben rendszeres kapcsolatot tart fenn más intézményekkel és cégekkel.

A vezetők, valamint az oktató-nevelő munka különböző szakterületeinek képviselői rendszeres személyes kapcsolatot tartanak a társintézmények vezetőivel és alkalmazottaival – meghívás vagy egyéb értesítés alapján.

Intézményünk fenntartója a Gál Ferenc Egyetem. Kiemelt partneri kapcsolat a Szeged-Csanádi Egyház Megyével és a Gál Ferenc Egyetem intézeteivel, módszertani műhelyeivel, tanszékeivel.

Szarvasi kapcsolatok:

A GFE tanszékei
Szent Klára Római Katolikus Plébánia
Történelmi egyházak képviselői
Szarvas Járás Hivatala
Békéscsabai Tankerületi Központ Szarvas járás
Szarvas Város Önkormányzatának Oktatási Referense
Szarvasi Polgármesteri Hivatal Oktatási és Kulturális Bizottsága
Körös-szögi Pedagógia Szakszolgálat
Szarvasi és kistérségi köznevelési intézmények
Szarvasi Sportegyesületek
Chován Kálmán Alapfokú Művészeti Iskola
Szarvasi Rendőrkapitányság
Magyar Vöröskereszt Békés Vármegyei Szervezete
Védőnői Szolgálat
ÁNTSZ Szarvasi Kistérségi Intézete

Megyei kapcsolatok:

Oktatási Hivatal Békéscsabai Pedagógiai Oktatási Központ
Középiskolák
Óvodák

Országos kapcsolatok:

Belügyminisztérium
Kulturális és Innovációs Minisztérium
Katolikus Pedagógiai Intézet
Tanárképző és Tanítóképző Intézetek gyakorlóiskolái
Tankönyvkiadók
Könyvtárellátó
Oktatási Hivatal
Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
SZEGEPI
Óvó- és Tanítóképző Karok szaktanszékei

Külföldi kapcsolatok

Kapcsolattartás a Kar külhoni partnereivel
Losonci pedagógusképző

2.8. A tanulmányok alatti vizsga vizsgaszabályzata

2.8.1. A vizsgaszabályzat célja, hatálya

A tanulmányok alatti vizsgákat a köznevelési törvény 64-73.§-nak rendelkezései alapján, az alábbiak szerint szervezzük meg.

Vizsgaszabályzatunk célja a tanulók tanulmányok alatt tett vizsgái lebonyolítási rendjének szabályozása. A fenti jogszabályban foglalt szabályozás szerint a tanulmányok alatti vizsga (osztályozó vizsga, javítóvizsga, különbözeti vizsga, pótló vizsga)

- követelményeit,
- részeit (írásbeli, szóbeli, gyakorlati)
- és az értékelés rendjét

a nevelőtestület a pedagógiai program alapján határozza meg, és a helyben szokásos módon nyilvánosságra hozza.

A tanulmányok alatti vizsgák célja azon tanulók osztályzatainak megállapítása, akiknek félévi vagy év végi osztályzatait évközi teljesítményük és érdemjegyeik alapján a jogszabályok és az intézmény pedagógiai programja szerint nem lehetett meghatározni. A szabályosan megtartott tanulmányok alatti vizsga nem ismételhető.

Jelen vizsgaszabályzat vonatkozik az intézmény által szervezett tanulmányok alatti vizsgákra:

- osztályozóvizsgákra,
- különbözeti vizsgákra,
- javítóvizsgákra és
- pótló vizsgákra vonatkozik.

Hatálya kiterjed az intézmény valamennyi tanulójára:

- aki osztályozóvizsgára jelentkezik,
- akit felmentettek a tanórai foglalkozásokon való részvétele alól,
- akinek engedélyezték, hogy egy vagy több tantárgy tanulmányi követelményének egy tanévben vagy az előírtnál rövidebb idő alatt tegyen eleget,
- aki a köznevelési törvény 51. § (6) bekezdés *b)* pontjában meghatározott időnél többet mulasztott, és a nevelőtestület döntése alapján osztályozó vizsgát tehet,
- aki a vizsgáról neki fel nem róható okból elkésik, távol marad, vagy a megkezdett vizsgáról engedéllyel eltávozik, mielőtt a választadást befejezné (pótló vizsga)
- akit a nevelőtestület határozatával osztályozóvizsgára utasít,
- akit a nevelőtestület határozatával javítóvizsgára utasít.

Kiterjed továbbá más intézmények olyan tanulóira

- akik átvételüket kérik az intézménybe és ennek feltételeként az intézmény igazgatója különbözeti vizsga letételét írja elő,

Kiterjed továbbá az intézmény nevelőtestületének tagjaira és a vizsgabizottság megbízott tagjaira.

2.8.2. Az írásbeli vizsga szabályai

Egy vizsganapon egy vizsgázó vonatkozásában legfeljebb három írásbeli vizsgát lehet megtartani. A vizsgák között pihenőidőt kell a vizsgázók részére biztosítani. A pótló vizsga harmadik vizsgaként – szükség esetén újabb pihenőidő beiktatásával – is megszervezhető.

Az írásbeli vizsga alkalmával követendő legfontosabb szabályok

- A vizsga kezdetekor a vizsgálónök megállapítja a jelenlévők személyazonosságát, ismerteti az írásbeli vizsga szabályait, majd kihirdeti az írásbeli tételeket.
- A vizsgateremben az ülésrendet a vizsga kezdetekor a vizsgáztató tanár alakítja ki.
- Az írásbeli vizsgán csak az iskola hosszú bélyegzőjével ellátott lapokon, feladatlapokon, tétellapokon lehet dolgozni. A rajzokat ceruzával, minden egyéb írásbeli munkát tintával kell elkészíteni. A feladatlap előírhatja számológép használatát.
- Az íróeszközökről a vizsgázók, a vizsgálóhoz szükséges segédeszközökről az iskola gondoskodik.
- A vizsgázó az írásbeli válaszok kidolgozásának megkezdése előtt mindegyik feladatlapon feltünteti a nevét, a vizsganap keltét, a tantárgy megnevezését. Vázlatot, jegyzetet csak ezeken a lapokon készíthet.
- A vizsgázóknak a feladat elkészítéséhez útbaigazítás, segítség nem adható.

A vizsgázónak az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló maximális idő vizsgatantárgyanként negyvenöt perc, kivétel:

- magyar nyelv, irodalom vizsgatantárgy esetén hatvan perc,
- idegen nyelv vizsgatantárgy esetén kétszer negyvenöt perc.
- matematika vizsgatantárgy esetén kilencven perc.

A sajátos nevelési igényű vizsgázó kérésére, az igazgató engedélye alapján

- Az írásbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló időt legfeljebb harminc perccel meg kell növelni.
- Lehetővé kell tenni, hogy az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszközt használja,
- Engedélyezni kell, hogy írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen.

2.8.3.A szóbeli vizsga szabályai

Egy vizsganapon egy vizsgázó számára legfeljebb három szóbeli vizsgát lehet tartani.

A szóbeli vizsga alkalmával követendő legfontosabb szabályok:

- A vizsgázónak legalább tíz perccel korábban meg kell jelennie a vizsga helyszínén, mint amely időpontban az a vizsgacsoport megkezdje a vizsgát, amelybe beosztották.
- A vizsgateremben egy időben legfeljebb hat vizsgázó tartózkodhat.
- A vizsgázónak a szóbeli feladatok megválaszolásához rendelkezésre álló maximális idő vizsgatantárgyanként tizenöt percnél több nem lehet, kivéve ha a feladatlapon kísérlet is szerepel.
- A felkészülésre vizsgatantárgyanként legalább húsz perc időt kell biztosítani a vizsgázó számára. Kivétel az idegen nyelv, ahol nincs felkészülési idő.
- A szóbeli vizsgán a vizsgázó vizsgatantárgyanként húz tételt vagy kifejtendő feladatot, és kiválasztja a tétel kifejtéséhez szükséges segédeszközöket.
- A tételben szereplő kérdések megoldásának sorrendjét a vizsgázó határozza meg.

- A vizsgázó útbaigazítás és támogatás nélkül, önállóan felel, de ha elakad, a vizsgabizottság tagjaitól vagy a vizsgáztató tanártól kaphat segítséget.
- A vizsgabizottság tagjai a tétellel kapcsolatosan a vizsgázónak kérdéseket tehetnek fel, ha meggyőződtek arról, hogy a vizsgázó a tétel kifejtését befejezte vagy a tétel kifejtésében elakadt.
- A vizsgázót nem szabad félrevezetni, gondolkodásában, a tétel kifejtésében megzavarni. A vizsgázó a tétel kifejtésében akkor szakítható félbe, ha a rendelkezésére álló idő letelt.
- Ha a vizsgázó a húzott tételből teljes tájékozatlanságot árul el, az elnök egy alkalommal póttételt húzat vele.
- Ha a vizsgázó a feleletét befejezte, a következő tantárgyból történő tételhúzás előtt legalább harminc perc pihenőidőt kell számára biztosítani, amely alatt a vizsgatermet elhagyhatja.

A sajátos nevelési igényű vizsgázó kérésére az igazgató engedélye alapján

- a húsz perc gondolkodási időt legfeljebb tíz perccel meg kell növelni,
- engedélyezni kell, hogy a szóbeli vizsga helyett írásbeli vizsgát tegyen,
- ha a vizsgázónak engedélyezték, hogy az írásbeli vizsga helyett szóbeli vizsgát tegyen, és a vizsga írásbeli és szóbeli vizsgarészekből áll, két vizsgatételt kell húznia és kifejtenie.

2.8.5. Az egyes tantárgyak/vizsgatárgyak értékelési rendje, részei és követelményei

2.8.5.1. Az értékelés rendje

Ha a tantárgy írásbeli vizsgarészt is tartalmaz, akkor az írásbeli vizsga lezárását követően a vizsgáztató tanár kijavítja a dolgozatot. Követelmény, hogy a dolgozat javítása pontozásos rendszerben történjék, az egyes részpontszámokat és az egyes részekre kapható maximális pontszámot egyaránt meg kell jelölni.

A vizsgatárgy akár egy vagy több vizsgarészt tartalmaz, az egyes vizsgarészekben elért pontszámok összege alapján az osztályzat a következőként határozandó meg:

- 0-40% - elégtelen (1)
- 41%-60% - elégséges (2)
- 61%-75%- közepes (3)
- 76%-90% - jó (4)
- 91%-100% - jeles (5)

Nem egész százalékos eredmények elérése esetén a kerekítés általános szabályait kell alkalmazni.

Amennyiben a tanuló a tanulmányok alatti vizsgát több évfolyam anyagából kívánja letenni, akkor a vizsgákat minden évfolyam anyagából külön vizsgán kell megszereznie.

2.8.5.2. A vizsgatárgyak részei és követelményei

A vizsgatantárgyak követelményrendszere.

Minden vizsgatantárgy követelményei azonosak az adott évfolyam adott tantárgyának az intézmény pedagógiai programjának helyi tantervében található követelményrendszerrel.

2.9. Az iskolaváltás, valamint a tanuló átvételének szabályai

Átvétel nem kezdő évfolyamokra

Azoknak a 2–8. évfolyamra járó diákoknak, akik más iskolából szeretnének átiratkozni a gyakorló iskolába, csak akkor kerül sor az átvételére, ha:

- az adott osztályban van hely,
- az osztályban tanító tanárok közössége tudásukat az osztály szintjéhez képest megfelelőnek találja.

Az átvételi vizsgákra májusban, az átvételre a tanév elején kerül sor. (Ez alól a szabály alól indokolt esetben a főigazgató kivételt engedélyezhet.)

Az iskola nem rendelkezik beiskolázási körzettel, ezért a jelentkezőnek – iskolaérettségi feltételeknek megfelelő óvodás – állandó lakcímétől függetlenül lehetősége van a felvételre.

A jelentkezők számának növelése érdekében igyekszünk a város óvodásaival megismertetni az iskolát. Az első osztályba történő beiratkozás feltétele, hogy a gyermek az adott naptári évben a hatodik életévét augusztus 31. napjáig betöltse.

2.10.1. Különleges helyzetnek tekinthető

- intézményünk óvodása
- ha valakinek nagyobb testvére az intézménybe jár,
- ha valakinek a szülője az intézményben dolgozik,

A családok az óvodai szülői értekezletek, iskolai szülőértekezlet, játszóházak alkalmával, nyílt órákon ismerkednek meg az iskolával és a leendő elsős tanítókkal.

A gyerekek játékos foglalkozások (akadályverseny, interaktív játszóház, kézműves délután) keretében megismerkednek az iskolában folyó tevékenységekkel. A foglalkozásokat tanítók, szaktanárok irányítják. Az intézmény beiskolázási, beóvodázási filmet forgat és játszik a médiában. Programjait honlapján és facebook oldalán teszi nyilvánossá.

Az intézmény népszerűsítésének formái

Az első osztályba jelentkezők esetében:

- az óvodákban történő hirdetéssel (szeptember-október hónapban),
- írásos tájékoztató küldésével minden óvodának,
- az óvodák meghívására szülői tájékoztatókat tartunk.
- folyamatos jelenlét a helyi médiában.

Az első évfolyamba történő beiratkozáskor be kell mutatni:

- a gyermek születési anyakönyvi kivonatát;
- a szülő személyi igazolványát és lakcímkártyáját;
- a gyermek felvételét javasoló óvodai szakvéleményt (ha a gyermek óvodás volt);
- a nevelési tanácsadó felvételt javasoló szakvéleményét (ha a gyermek nem volt óvodás, vagy ha az óvoda a nevelési tanácsadó vizsgálatát javasolta);

- a gyermek egészségügyi könyvét a gyermekorvos felvételi javaslatával;
- szükség esetén a szakértői bizottság véleményét;
- a gyermek TAJ kártyáját, lakcímkártyáját.

2.11. A pedagógiai program végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke

Az intézmény rendelkezik a pedagógiai program végrehajtásához szükséges, a jogszabályok által meghatározott kötelező berendezéssel, felszerelésekkel és a minimális taneszközigényt meghaladó taneszközzállománnyal. Az intézmény honlapján nyilvánosságra hozva.

A pedagógiai program végrehajtását segíti:

GFE Pedagógiai Kar Könyvtára

Internetes informatikai-digitális szaktantermek –Gyakorlóban a B” oktatási épületben.

Sportolási lehetőségek, sportköri és szabadidős programok

2. 12. Gyakorlati képzés

2.12.1 A gyakorlati képzés feladatai:

A gyakorlóiskola az Egyetem hallgatói számára 1-6. évfolyamig biztosítja a gyakorlati képzést.

A mindenkori egyetemi tanterv alapján fő feladat, az óvó- és tanítóképzés gyakorlati szintjének biztosítása, ill. a hallgatók számára modellalkotás.

2.12.2 A gyakorlati képzés területei

- Csoportos óralátogatások
- Egyéni hospitálások
- Évfolyam szintű bemutató tanítások
- Csoportos tanítási gyakorlatok
- 10 napos egyéni belső tanítási gyakorlatok
- Műveltségi területi tantárgyi tanítási gyakorlat - külső
- Tanórán kívüli tevékenységekbe a hallgatók bevonása
- Hallgatók napközis gyakorlata
- Adminisztrációs munkák bemutatása, gyakoroltatása
- Záró tanítások

2.12.3 A szakvezetői munka

A szakvezetőket az illetékes gyakorlati képzés vezetőjével a főigazgató az egyetemi kar dékánjának egyetértésével bízta meg ezen feladatok ellátásával.

A megbízás ideje: a szakvezetők megbízása a feladatellátás idejéig tart. A főigazgató által adott megbízási okiratnak megfelelően.

A szakvezetők díjazása: a mindenkori alkalmazotti/egyetemi szabályok alapján történik.

3. HELYI TANTERV

3.1. A választott kerettantervek megnevezése

Az iskola egyes évfolyamain az elkövetkező tanévekben az alábbi tantervek alapján folyik az oktatás:

- H2007 = a 2007-ben felülvizsgált és módosított NAT alapján, valamint a Minisztérium által 2007-ben kiadott kerettanterv alapján elkészített 2008 szeptemberétől érvényes helyi tanterv;
- H2013 = **A kerettantervek kiadásának és jogállásának rendjéről szóló 51/2012. (XII.21.) számú EMMI rendelet mellékletei:**

1. melléklet – Kerettanterv az általános iskola 1-4. évfolyamára
2. melléklet – Kerettanterv az általános iskola 5-8. évfolyamára

Év	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
2013-2014.	H 2013	H 2007	H 2007	H 2007	H 2013	H 2007	H 2007	H 2007
2014-2015	H 2013	H 2013	H 2007	H 2007	H 2013	H 2013	H 2007	H 2007
2015-2016	H 2013	H 2013 V	H 2013	H 2007	H 2013	H 2013	H 2013	H 2007
2016-2017.	H 2013	H 2013	H 2013	H 2013	H 2013	H 2013	H 2013	H 2013

3.2. A választott kerettanterv tantrágait és kötelező minimális óraszámait az alábbi táblázatok tartalmazzák.

Óratervek (ld. 1. számú melléklet)

A kerettantervek közül az alábbiakat alkalmazzuk:

Tantárgy megnevezése	Változat
Magyar nyelv és irodalom	
Matematika	
Fizika	
Kémia	
Biológiai-egészségtan	
Ének-zene felső tagozat	
Ének-zene alsó tagozat	

3.2.1. 2007/2010-ben elfogadott helyi tanterv szerinti óratervek

GÁL FERENC EGYETEM GYAKORLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GYAKORLÓÓVODA												
Tantárgy	1-2. évfolyam				3. évfolyam				4. évfolyam			
	Kötelező	Választható	Tanórán k.	Összesen	Kötelező	Választható	Tanórán k.	Összesen	Kötelező	Választható	Tanórán k.	Összesen
Magyar	8			8	7,5			8	7	1		8
Matematika	4	1		5	4			4	3	1		4
Informatika						1		1	1		1	2
Idegennyelv		1		1	1			1	3			3
Környezetism.	1			1	1,5			1,5	1,5			1,5
Ének	1			1	1		0,5	2	1			1
Rajz	2			2	1			1,5	1			1
Technika	1			1	1			1	1			1
Testnevelés	5			3	3			3	3			3
Mindennap.			2	2			2	2			2	2
Összesen	20	2	3	25	20	2	3	25	21,5	2	3	26,5

Választható tárgyak megajánlás alapján: ön-és társismeret, tanítás-tanulása, matematika-informatika, labdajáték-sport,

Tantárgy	5. évfolyam				6. évfolyam				7. évfolyam				8. évfolyam			
	Kötel ező	Választ ható	Tanó rán k.	Össze sen	Kötel ező	Választ ható	Tanó rán k.	Össze sen	Kötel ező	Választ ható	Tanó rán k.	Össze sen	Kötel ező	Választ ható	Tanó rán k.	Össze sen
Magyar nyelv és irodalom	4			4	4			4	3,5	0,5		4	3,5	0,5		4
Történelem és etika	2			2	2			2	2			2	2			2
Idegen nyelv	3	2		5	3	2		5	3	2		5	3	2		5
Matematika	4	1		5	3	1,5		4,5	3	1,5		4,5	3	1		4
Informatika	0,5			0,5	1	0,5		1,5	1			1	1			1
Természeti ismeret	2			2	2			2	1,5							
Fizika									1,5			1,5	1,5			1,5
Biológiai									1,5			1,5	1,5			1,5
Kémia									1,5			1,5	1,5			1,5
Földrajz									1,5			1,5	1,5			1,5
Ének	1			1	1			1	1			1	1			1
Rajz és vizuális kultúra	1,5			1,5	1,5			1,5	1			1	0,5			0,5
Mozgókép kultúra és médiaismeret													2,5			1
Technika	1			1	1			1	1			1	0,5			0,5
Testnevelés	2,5	0,5		3	2,5			2,5	2,5			2,5	0,5			2,5
Etika																0,5
Osztályfőnöki	1			1	1			1	1			1		0,5		1
Egészségtan					0,5			0,5								
Mindennapi testnevelés		2		2												
Összesen	22,5	5,5	0	28	22,5	4	0	26,5	25	4		29	25	4		29

Az óratervben nem szereplő, de az Oktatási Miniszter által kiadott kerettantervi rendeletben meghatározott tantárgyak tananyagát és követelményeit az alábbi tantárgyak foglalják magukba. A Hon- és népismeret az általános iskola felső tagozatában a történelem, a tánc, és drámát a magyar órák foglalják magukba.

Az Oktatásért felelős miniszter által kiadott kerettantervben meghatározott szabadon tervezhető órák számával az alsó évfolyamon a rajz tantárgy óraszámát növeltük meg azzal a céllal, hogy a tárgyból a készségfejlesztésre, a gyerekek manuális képességeinek fejlesztésére több idő jusson.

Az általános iskolában a tanulók idegen nyelvként az angol és a német nyelv tanulását választhatják. Iskolánkban a 2 nem kötelező (választható) tanítási órán az 1. 2. évfolyamon az idegen nyelv tantárgy tanulását, és a matematikai képességek fejlesztését biztosítjuk. A harmadik osztályban ez kiegészül az anyanyelvi képességek fejlesztésével. A negyedik évfolyamon a választható órán a magyar és a matematikai képességek fejlesztését biztosítjuk.

Felső tagozatban választható tantárgyak 5. osztályban magyar, idegen nyelv, matematika, informatika. Hatodik évfolyamon idegen nyelv, matematika, informatika. Hetedik évfolyamon magyar, idegen nyelv, matematika. Nyolcadik évfolyamon magyar, idegen nyelv, matematika, informatika.

3.2.2. 2013-ban elfogadott helyi tanterv szerinti óratervek

Az 51/2012. Kormányrendeletben meghatározott szabadon tervezhet órakeretet – az 1-3. évfolyamon tanított idegen nyelv kivételével – minden évfolyamon már meglévő tantárgy óraszámának emeléséhez használtuk fel. A magasabb óraszámok főként a gyakorlást, a tananyag mélyebb elsajátítását teszik lehetővé, az ettől eltérő tananyagtartalmat az egyes tantárgyak helyi tantervében rögzítettük.

Az 1-3. évfolyamon az idegen nyelv tanórai foglalkozások megtanítandó és elsajátítandó tananyagát az angol illetve a német nyelv helyi tantervében rögzítettük.

Óraterv a kerettantervekhez – 1-4. évfolyamon				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	6
Idegen nyelvek	1	1	1	2+1
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1+0,5	1+0,5
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27
Tehetséggondozás, felzárkóztatás	2	2	2	2

Óratervezet a kerettantervekhez -5-8. évfolyam

Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
Magyar nyelv és irodalom	4+1	4+1	3+1	4
Idegen nyelvek	3+2	3+2	3+2	3+2
Matematika	4+1	3+1	3+1	3+1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2+1
Erkölcstan	1	1	1	1
Természetismeret	2	2		
Biológia-egészségtan			2	1+1
Fizika			1,5	1,5
Kémia			1,5	1,5
Földrajz			1+1	2
Ének-zene	1	1	1	1
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Dráma és tánc/ hon- és népismeret	1			
Informatika		1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabádon tervezhető órakeret	2	3	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31
Tehetséggondozás, felzárkóztatás	2	2	2	2

Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda- 2014/2015 tanévtől

Óraterv a kerettantervekhez – 1-4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
magyar nyelv és irodalom	7	7	6	6
Idegen nyelvek				2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan/hittan	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	3	3
Magyar nyelv és irodalom (szabadon tervezhető órakeretből)	1		2	2
Iskola által felhasználható további (szabadon tervezhető órakeretből)	1	2	1/idegennyelv/	1/0,5 idegennyelv, 0,5 környezetismeret/
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27
Hittan (nem számít bele az órakeretekbe a NAT 9.§ 1.a szerint)	1	1	1	1

Bevezetés időpontja/üteme:

2013/2014 tanév: 1 és 5 évfolyam /választható erkölcstan/hittan 1-5 évfolyam/
 2014/2015 tanév: 1-2, 5-6 évfolyam/kötelező hittan: 1-5 évfolyam, erkölcstan választható/
 2015/2017 tanév: 1-2-3, 5-6-7 évfolyam
 2017/2018 tanév: 1-4,5-8 évfolyam

Óraterv a kerettantervekhez- 5-8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
magyar nyelv és irodalom	4	4	3	4
Idegen nyelvek	3	3	3	3
Matematika	4	3	3	3
Erkölcstan/hittan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Természetismeret	2	2		
Fizika			2	1
Kémia			1	2
Biológia-egészségtan			2	1
Földrajz			1	2
Ének-zene	1	1	1	1
Dráma és tánc/ Hon- és népismeret	1			
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Informatika		1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	3	3	3
Fizika (szabadon tervezhető órakeretből)				1
Kémia (szabadon tervezhető órakeretből)			1	
Földrajz (szabadon tervezhető órakeretből)			1	
Iskola által felhasználható további (szabadon tervezhető órakeretből)	2 /1 informatika, 1 óra erkölcstan/hittan/	3	1	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31
Hittan (nem számít bele az órakeretekbe a NAT 9.§1.a szerint)	1	1	1	1

Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda - 2020/2021 tanévtől

Bevezetés időpontja/üteme:

2020/2021 tanév: 1 és 5 évfolyam

2021/2022 tanév: 1-2, 5-6 évfolyam

2022/2023 tanév: 1-2-3, 5-6-7 évfolyam

2023/2024 tanév: 1-4,5-8 évfolyam

NAT 2020 által meghatározott kötelező és maximális óraszámok:

Heti óraszám / évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Kötelező óraszám	22	22	22	23	27	26	28	28
Szabadon tervezhető	2	2	2	2	1	2	2	2
Max. heti óraszám	24	24	24	25	28	28	30	30

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti órászámai - 2020																
Heti óraszám/évfolyam	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
Magyar nyelv és irodalom	7		7		5	1	5	1	4		4	0,5	3	1	3	1
Matematika	4	1	4	1	4		4		4		4	0,5	3	1	3	1
Történelem									2		2		2		2	
Állampolgári ismeretek															1	
Hon- és népismeret										1						
Hittan	1		1		1		1		1		1		1		1	
Környezetismeret					1		1									
Természettudomány									2		2		0		0	
Kémia													1		2	
Fizika													1		2	
Biológia													2		1	
Földrajz													2		1	
Első élő idegen nyelv		1		1		1	2	1	3		3		3		3	
Ének-zene	2		2		2		2		2		1		1		1	
Vizuális kultúra	2		2		2		1		1		1		1		1	
Dráma és színház											1					
Technika és tervezés	1		1		1		1		1		1		1			
Digitális kultúra					1		1		1		1		1		1	
Testnevelés	5		5		5		5		5		5		5		5	
Osztályfőnöki									1		1		1		1	
Hittan egyházi intézményben	1		1		1		1		1		1		1		1	
Kötelező alapóraszám	22		22		22		23		27		26		28		28	
Szabadon tervezhető óra		2		2		2		2		1		2		2		2
Összes tervezett óraszám	22	2	22	2	22	2	23	2	27	1	26	2	28	2	28	2
Összesített óraszám	24		24		24		25		28		28		30		30	
Maximális órakeret	24		24		24		25		28		28		30		30	

3.2.3. A sajátos nevelési igényű tanulók sérülés típusához és fokához igazodó fejlesztő programja

A sajátos nevelési igényű tanulók nevelésében a NAT-ban meghatározott fejlesztési feladatok, az egyes műveltségi területekhez rendelt tartalmak, és fejlesztendő képességek az irányadóak, de azok fejlődési útjai, módjai, és kialakulásuk időtartama módosulhat. Az egyes tantárgyak témaköreire, azok tartalmára és követelményeire vonatkozó kerettantervi ajánlások a tanulók egyéni adottságainak figyelembevételével érvényesíthetők. A helyi tanterv elkészítésénél a NAT által megfogalmazott tartalmakat a 32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet 2. számú mellékleteként a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelvében meghatározott tartalmakkal szükséges kiegészíteni.

3.2.3.1. . Egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs órák heti időkerete

A habilitációs, rehabilitációs órák időkeretének meghatározásában a 2012. évi CXCV. Törvény a nemzeti köznevelésről 6. melléklete érvényesítendő

Sajátos nevelési igényű tanulók heti egészségügyi és pedagógiai célú habilitációs, rehabilitációs tanórai foglalkozásainak száma			
évfolyam	nagyothalló, mozgássérült, beszédfigyatelős	autista	pszichés fejlődési zavar
első	8	10	3
második	8	10	3
harmadik	8	10	3
negyedik	8	11	3
ötödik	9	11	3
hatodik	9	11	3
hetedik	10	12	4
nyolcadik	10	12	4

3.2.3.2. Általános, minden sérüléstípus esetén megvalósítandó feladatok:

- A sérült vagy gyengén fejlett alapképességek fejlesztése nagy- és finommozgások, térbeli és időbeli tájékozódás, figyelem, vizuális és akusztikus percepció, szerialitás, emlékezet, beszéd, nyelvi készség, szókinés, gondolkodás, aritmetikai képesség, személyiségvonások, szocializáció.
- A megismerő tevékenységekhez szükséges kompetenciák (ismeretek, képességek, attitűdök) kialakítása és fejlesztése.

3.2.3.3. Pszichés fejlődési zavar

Diszlexia esetén kiemelt feladatok

- A specifikus olvasászavar esetén a mindenkor osztályfoknak megfelelő értő olvasás készség kialakítása, az olvasás eszközzé válásának segítése az ismeretek megszerzésében.
- A betűbiztonság és az összeolvasási készség, a fonológiai tudatosság erősítése
- Az olvasás, írás lassított tempójú, nyújtott ütemű tanítása, szükség esetén újratanítása
- Az olvasási készség folyamatos gondozása a tanuló egész iskolai pályafutása alatt.

- A kompenzáló technikák alkalmazása valamennyi tantárgy tanulása során.
- Az élő idegen nyelv oktatása speciális módszerekkel, auditív megközelítéssel.
- Szükség esetén speciális olvasástanítási program alkalmazása.
- Az olvasási kedv felébresztése.

Diszgráfia esetén kiemelt feladatok

- A specifikus írászavar esetén a mindenkori osztályfoknak megfelelő írás készség kialakítása, kommunikációs eszközként való felhasználása ismeretszerzés, tudásgyarapítás és társas kapcsolatok létesítésének céljából.
- A mozgáskoordináció fejlesztése különös tekintettel a manipulációs mozgásokra.
- A vizuomotoros koordináció fejlesztése
- Az írásmozgás alapformáinak gyakorlása, különböző technikák alkalmazása.
- A ritmus, a nyomás, és a sebesség optimális egyensúlyának megteremtése.

Diszkalkulia esetén kiemelt feladatok

- Specifikus számolási zavar esetén a mindenkori osztályfoknak megfelelő matematikai készség kialakítása, matematikai kompetencia megszerzésére, a számolási-matematikai műveletek használata.
- Matematikai törvények és szabályok készségszintű ismerete és alkalmazása
- A vizuális-téri képességrendszer fejlesztése.
- A matematikai relációk nyelvi megalapozása, a matematika-nyelv tudatosítása
- A sorozatalkotási képesség, a szeriális észlelés fejlesztése.
- Segítő, kompenzáló eszközök használatának megtanítása.
- A szám-, mennyiség- és műveletfogalom kialakítása fejlesztése
- A diszkalkulia reedukáció speciális terápiás programjainak felhasználása

Hiperaktivitás és figyelemzavarok esetében kiemelt feladatok

- A figyelemszabályozás és a viselkedés egyensúlyának megteremtése. Közösségi szabályokhoz alkalmazkodó, szervezett viselkedés kialakítása, a szélsőséges megnyilvánulások leépítése, az önkontroll, az érzelmi egyensúly megteremtése.
- Speciális figyelem-tréning
- A figyelem tartósságát biztosító környezeti feltételek megteremtése.
- Fokozott egyéni bánásmód.
- Az önszervezési képesség, az önkontroll fejlesztése.
- Feladatok idői struktúrájának megtervezése és kivitelezése.
- A mindennapi tevékenységek végzéséhez, iskolai elvárások teljesítéséhez igazított idői keretek rendszeres alkalmazása.

Beszédfigyatékos tanuló esetén kiemelt feladatok

- A beszéd és nyelv fejlesztése
- Segítségnyújtás a tanulóknak beszéd- és nyelvi zavarának reális megismerésében, elfogadásában, szociális kapcsolatainak fejlesztésében, természetes gátlásainak feloldásában.
- A tanuló motiválása a beszédhibája leküzdésére, felkészítése az esetleges visszaesésekre és azok kezelésére, a maradandó tünetekkel való együttélésre.
- A grammatikai rendszer tudatos felépítése, megerősítése, mind a beszélt, mind az írott nyelv területén.
- Az expresszív beszéd fejlesztése, kommunikációs stratégiák kiépítése, gyakorlása, megerősítése, beszéd tudatosság kialakítása.
- A beszédértés és olvasás fejlesztése.
- A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének támogatása, mind a bemenetnél (beszédhantok differenciálása, hangkapcsolatok észlelése), mind a feldolgozásnál (szó, grammatika, mondat, bekezdés, szöveg).

- A mentális lexikon folyamatos fejlesztése az életkor és a beszéd fogyatékoság sajátosságainak függvényében, a fogalomalkotás kialakítása.
- A pragmatika és a nem verbális kommunikáció elemeinek közvetítése és használatának tudatosítása a gyermekek kommunikációjában.
- A grammatikai szint, és a szövegértés sérüléséből adódó hiányos szimbólumértés, illetve a verbális absztrakció fejlesztése.
- Az idegen nyelv szókincsének, fonológiai és helyesírási sajátosságainak, valamint nyelvi kódrendszerének tudatos felépítése, a szóbeli és az írásbeli kommunikáció fejlesztése.
- A szaktárgyi szakkifejezések és a szaknyelv használatának fokozatos megkövetelése.
- Az oksági kapcsolatok felismertetése, a tanult összefüggések alkalmazásának segítése
- Kritikai gondolkodás képességének fejlesztése
- Digitális technika és programok, az internet használatának megismertetése, gyakoroltatása (pl. helyesírás ellenőrző program, olvasóprogram).

Hallássérült tanuló esetén kiemelt feladatok

- Segítségnyújtás a tanuló számára érzékszervi fogyatékoságának, ebből adódó esetleges hátrányainak elfogadásában.
- Harmonikus személyiségfejlődés támogatása, a fogyatékoságból adódó konfliktus- és stresszkezelés, a sikeres társadalmi beilleszkedés segítése.
- A tanuló kommunikációs kompetenciájának fejlesztése
- A beszéd használatára irányuló motiváció erősítése, nyilvánosság előtti magabiztos megszólalásra való törekvés.
- Nyelvi kommunikációs szint elmaradásának csökkentése, a kifejezőmód árnyalása.
- A beszédértés, a szóbeli kifejezés fejlesztése, konkrét tapasztalatokon alapuló szókincsfejlesztés.
- A nyelvi kódrendszer értelmezésének, működésének támogatása, mind a bemenetnél (beszéd), mind a feldolgozásnál (grammatika, szöveg).
- Viselkedési formák metakommunikáció értelmeztetése, megértetése, nyelvi kifejeztetése.
- A szövegértő olvasás fejlesztése
- Az írásbeli kifejezés fejlesztése.
- Idegen nyelv lehetőségeihez mért megismertetése, és elsajátíttatása, a köznapi élethelyzetekkel vagy egy adott szakmával kapcsolatos kifejezések megértetése és használata.
- Fogalmak értelmezésének segítése, fogalmi, gondolkodás valamint a gondolkodás flexibilitásának erősítése.
- A digitális technika és programok, az internet használatának megismertetése, gyakoroltatása.

Mozgásfogyatékos tanuló esetén kiemelt feladatok

- A reális mozgásos éntudat kialakítása, önálló életvitelre való elő- és felkészítés.
- Mindennapos tevékenykedtetés, a személyi függetlenség motoros feltételének és eszközhasználatának a kommunikációs képességek motoros feltételének kialakítása, javítása.
- A megfelelő tanulási környezet megteremtése (akadálymentesítés), segédeszközök beszerzése (gyógyászati és oktatási), a nevelési-oktatási folyamatokban való részvétel biztosításához.
- Az ismeretsajátítás feltételének biztosítása, az egyéni szükségleteknek megfelelő technikai jellegű segítségnyújtás (pl. számítógép, speciális eszköz stb.), adaptáció.
- A mozgásnevelés, mint komplex rehabilitációs hatásrendszer érvényesülése.
- A károsodott tartási és mozgási funkciók helyreállítása, korrekciója, kompenzációja, új tartási és mozgási funkciók kialakítása és interiorizálása.
- A mozgás-szervrendszer optimális működőképességének elősegítése állapotromlás, másodlagos károsodások, következmények megelőzésére.
- A motoros készségek és képességek fejlesztése, a fizikai kondíció növelése.

- Egészséges életre nevelés a mozgásigény növelésével és mozgásszükséglet kielégítésével, rendszeres fizikai aktivitásra nevelés sérülés-specifikus és egyedi adaptációival.
- A mozgássérülés talaján kialakult sérült kognitív funkciók fejlesztése
- Amennyiben akadályozott a szóbeli, vagy az írásbeli kommunikáció, a képességek speciális módszerekkel történő fejlesztése.
- A digitális technika és programok, az internet használatának megismertetése, gyakoroltatás.
- Egészségügyi beavatkozások (műtétek), a hosszú kezelések következtében fellépő hiányosságok pótlására egyénre szabott felzárkóztatás megszervezése.

Autizmus esetén kiemelt feladatok

- Az egyéni képességek, fejlettség szintjén elérhető legjobb felnőttkori szociális adaptáció és önállóság feltételeinek megteremtése.
- A szociális, kommunikációs készségek hányának kompenzálása, szociális-kommunikációs kompetencia fejlesztése.
- Spontán, funkcionális kommunikáció kiterjesztése, kommunikációs szándék és funkciók megértésének erősítése.
- Szociális tapasztalatszerzés, társas kapcsolatok formáinak kialakítása, környezet és eszköztár kialakítása
- Környezetben való tájékozódás, mindennapi élethelyzetek begyakoroltatása
- Elmaradt pszichoszomatikus funkciók fejlesztése
- Kognitív fejlesztés, különös tekintettel a problémamegoldó gondolkodásra
- Szókincs, jelentés, nyelvtan és nyelvi funkciók elsajátíttatása, rugalmas alkalmaztatása.
- A megismerési képességek fejlesztése, a problémamegoldás menetének tanítása szemléletes konkrét jellegű, cselekvésbe ágyazott tanulás alkalmazásával.
- Változatos probléma-megoldási módszerek tanítása.
- A gondoskodás rugalmatlansága miatt az elsajátított ismeretek alkalmazásának általánosításának tanítása.
- Az ismeretek folyamatos használata fenntartásuk biztosítására.
- Az idegen nyelv funkcionális használatának fejlesztése, a lexikális, grammatikai és szövegalkotási ismeretek elsajátíttatása.
- A tanuló által használt speciális segédeszközök mindennapi helyzeteken való rutinszerű használatának megtanítása.
- Speciális, egyéni motivációs és jutalmazási rendszer kialakítása.
- A másodlagos fejlődési elmaradás, a másodlagos viselkedésproblémák és tünetek rehabilitációs és rehabilitációs célú kezelése.
- Viselkedésproblémák csökkentése, a helyes viselkedés szabályainak elsajátíttatása.

3.3. Az alkalmazható tankönyvek, tanulmányi segédletek és taneszközök kiválasztásának elvei.

Iskolánkban a nevelő-oktató munka során a pedagógusok csak olyan nyomtatott és digitális taneszközöket (tankönyv, munkafüzet, térkép, DVD, CD, stb.) használnak a tananyag feldolgozásához, amelyek a hivatalos tankönyvjegyzéken szerepelnek. A nyomtatott taneszközön túl néhány tantárgynál egyéb eszközökre is szükség van: testnevelés, technika, rajz. Ezek beszerzése részben a szülők, részben az iskola alapítványának, részben pedig a fenntartó támogatásával történik.

A taneszközök kiválasztásánál a szakmai munkaközösségek a következő szempontokat veszik figyelembe:

- az iskola minden tanulója részére biztosítjuk a tankönyvhöz való hozzájutás lehetőségét;

- a tankönyvrendelés során – amennyiben a hivatalos tankönyvjegyzéken szerepel – a pedagógus a tartós tankönyvek közül köteles választani (matematika műveltségterület kivételével);
- a tankönyvrendelés véglegesítése előtt a szülői szervezet véleménynyilvánítási jogát tiszteletben tartjuk;
- fontos szempontnak tartjuk, hogy a taneszköz feleljen meg az iskola helyi tantervének.
- az egyes taneszközök kiválasztásánál azokat az eszközöket részesítjük előnyben, amelyek több tanéven keresztül használhatóak;
- a taneszközök használatában az állandóságra törekszünk: új taneszköz használatát csak nagyon szükséges, az oktatás minőségét lényegesen jobbító esetben vezetünk be.

3.4. A Nemzeti Alaptantervben meghatározott pedagógiai feladatok helyi megvalósítása.

3.4.1. Az 1-4. évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Az alsó tagozat első két évében a tanulók között tapasztalható különösen jelentős egyéni fejlődésbeli különbségek pedagógiai kezelése a legfontosabb pedagógiai feladat.

Fokozatosan vezetjük át a gyermeket az óvoda játékközpontú cselekvéseiből az iskolai tanulás tevékenységeibe.

Az óvodából az iskolába való sikeres átmenet előfeltétele: az első két évet az óvodára jellemző időigényesebb tevékenység- és tanulásszervezési formák felé orientálja. A teljesítménymotiváció és a képességek fejlesztése területén a szabályozás nagy teret enged az egyéni érdeklődésnek, és lehetővé teszi az ebben az életkorban különösen jelentős egyéni különbségek kezelését.

Fontos feladatunk a kreativitás fejlesztése; az írásbeliség és a szóbeliség egyensúlyára való törekvés; a tanulók egészséges terhelése, érési folyamatuk követése, személyre szóló, fejlesztő értékelésük.

Az alsó tagozat harmadik-negyedik évfolyamán meghatározóvá válnak az iskolai teljesítmény- elvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. Fokozatosan előtérbe kerül a NAT elveiből következő motiválási és a tanulásszervezés folyamat. Mintákat adunk az ismeretszerzéshez, a feladat- és problémamegoldáshoz, megalapozzuk a tanulók egyéni tanulási módszereit és szokásait.

Ebben a szakaszban erőteljesebbé válnak – a negyedik évfolyam végére már meghatározóak – az iskolai teljesítményelvárások által meghatározott tanítási-tanulási folyamatok. A motiválás és a tanulásszervezés már a NAT fejlesztési feladataiban is kifejeződő teljesítményekre összpontosít.

A tanulási stratégiák megválasztásában kitüntetett szempont az életkori jellemzők figyelembevétele, az ismeretek tapasztalati megalapozása és az ismeretszerzés deduktív útjának bemutatása, fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és tanulásszervezési módokat

3.4.2. Az 5-8 évfolyam pedagógiai feladatainak megvalósítása

Funkciója elsősorban az iskolai tanuláshoz szükséges kulskompetenciák, képesség-együttesek megalapozása. Ebben a szakaszban történik az iskolai tudás (és a tanítás folyamatának) erőteljes tagolódása, amely megköveteli az ilyen típusú tanuláshoz szükséges és ehhez rendeződő képességnyalábok, kompetenciák célzott megalapozását.

Fokozatosan kialakítjuk, bővítjük az együttműködésre építő kooperatív-interaktív tanulási technikákat és a tanulásszervezési módokat.

A személyiség erkölcsi arculatának értelmi és érzelmi alapozásával kezdve biztosítjuk tanulóinknak a helyes magatartásformák megismertetését és a gyakorlatban történő alkalmazását.

A biztonságos szóbeli és írásbeli nyelvhasználat és az alapvető képességek, készségek elsajátításával teremtjük meg a mentális képességek célirányos fejlesztését valamint megalapozzuk az önálló tanulást és az önművelést.

Az előző szakaszokhoz kapcsolódva a változó és egyre összetettebb tudástartalmakkal is összefüggésben áll a megalapozott kompetenciák fejlesztése, azaz megerősítése, bővítése, finomítása, hatékonyságának, variabilitásának növelése, az életen át tartó tanulás és fejlődés megalapozása, valamint az, hogy fektessen hangsúlyt a pályaválasztásra, pályaaorientációra. A mozgásigény kielégítésével, a mozgáskultúra, a mozgáskoordináció, a ritmusérték és a hallás fejlesztésével, a koncentráció és a relaxáció képességének lapozásával, az egészséges életvitel kialakításához az egészségtan gyakorlati jellegű oktatásával kívánunk hozzájárulni. Segítjük a tanulókat az önismeret alakításával, a fejlesztő értékelés és önértékelés képességének fejlesztésével az együttműködés értékének tudatosításával a családban, a társas kapcsolatokban, a barátságban, a csoportban.

Feladatunk:

- Az értékrend zavarából fakadó viselkedési, magatartási szokások kezelése, a kívánatos normák közvetítése
- Igényesség kialakítása a munkában, feladatellátásban a környezetre vonatkozóan
- A problémamegoldó képesség, fogalmi gondolkodás fejlesztése
- Felkészítés a felsőfokú tanulmányokra, vagy a munkába állásra.
- Kötelesség – felelősségtudat elmélyítése.
- A nemzeti és egyetemes kultúra közvetítése
- A fiatalok társadalmi életben való részvételének erősítése a közéletben való részvétel igényének kialakítása.
- Környezetünk különböző problémáinak nemzetközi perspektívából való áttekintése
- Önismeret fejlesztése kezdeményező és vállalkozói készség fejlesztése, jogok és kötelességek tudatosítása.

3.5. Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés, testmozgás megvalósításának módját a jogszabályban rögzítettek szerint szervezzük meg a következő módon:

- Az 1. osztályban a 2012/2013-as tanévtől felmenőrendszerben heti öt testnevelés óra keretében valósul meg a mindennapos testnevelés.
- A heti öt testnevelés órából felső tagozaton két óra kiváltható sportegyesület által kiállított versenyigazolással.

3.5.1. A mindennapi testedzés feladatainak végrehajtását szolgáló program

- Az iskola valamennyi tanulója heti 5 testnevelésórán vesz részt.
- A hét meghatározott napjain az iskola adottságait kihasználva tömegsport foglalkozásokat tartunk. A foglalkozások keretében labdarúgás, kosárlabda, kézilabda, tenisz, asztalitenisz foglalkozásokat ajánljuk.
- Rendszeresen mozgósítjuk, és nagy számban indítjuk tanulóinkat a városi és országos tömegsport rendezvényeken

- Jó kapcsolatokat építettünk ki a helyi sportszervezetekkel, így tanulónk közül igen sokan sportolnak a helyi egyesületekben
- Jó lehetőséget biztosít a mindennapos mozgásra a tánc, és dráma foglalkozások szervezése alsó tagozaton és modulonként a felsős osztályokban.

3.6. A választható tantárgyak, foglalkozások szabályai

3.6.1. Választható, szabadon tervezhető tantárgyak:

Az iskolai óratervek kötelező és nem kötelező –választható– tanórai foglalkozásokat határoznak meg. Iskolánk helyi tanterve úgy lett kialakítva, hogy a helyi tantervben meghatározott tananyag elsajátítása, a követelmények teljesítése csak a választható tanítási órákon való részvétellel biztosítható. Ezért az iskolába történő beiratkozás a szabadon választott tanítási órákon való részvétel vállalását is jelenti.

- 1-8. évfolyamon a magyar nyelv és irodalom, matematika, az első élő idegennyelv.

3.7. A tanulók esélyegyenlőségét szolgáló intézkedések

Intézményünk nagy hangsúlyt fektet a kiemelt figyelmet igénylő gyermekekre, tanulóira. Célunk a diszkrimináció-, szegregációmentes iskolai légkör megteremtése, az esélyegyenlőség és az egyenlő bánásmód érvényesítése. Törekszünk a különleges bánásmódot igénylő, valamint a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók oktatási és társadalmi integrációjának támogatására. Pedagógusaink olyan nevelési gyakorlatot folytatnak, melynek jellemzője a preventív szemlélet, a hátrányok mérséklése, a gyermekvédelem előtérbe helyezése a lemaradók felzárkóztatása, a tehetségek felkutatása.

A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiség kultúrájának megismerése

Településünkön szlovák és roma nemzetiséghez tartozók is élnek.

Cél:

- A tanulók tanulják meg kezelni azt a sokszínűséget és különbözőséget, mellyel a közösségekben találkoznak,
- Olyan készségek kifejlesztése, melyek a különféle kultúrákkal és kulturális csoportokkal való együttműködést megalapozzák.

A nemzetiséghez nem tartozó tanulók részére a településen élő nemzetiségek kultúrájának megismerése több síkon történik.

A nemzetiségekről szóló oktatás szinterei:

- Tanítási órákon: történelem, ének-zene, magyar nyelv, irodalom, honismeret és osztályfőnöki órán.

- Tanórán kívül részvétel a nemzetiségek által szervezett nemzetiségi napokon hagyományörző rendezvényeken.
- Partneriskolák és nemzetiségi önkormányzatok által szervezett programokba történő intézményi bekapcsolódás

3.7.1. Céljaink megvalósításához kapcsolódó feladataink

Sajátos nevelési igényű és beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézséggel küzdő tanulók esetén:

- Vállaljuk az alapító okiratunkban meghatározott, a többi gyermekkel együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű tanulók integrált iskolai nevelését, oktatását.
- Megszervezzük számukra a törvényben meghatározott egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs, rehabilitációs foglalkozásokat a szakvélemények és szakértői vélemények ajánlásának figyelembe vételével.
- Egyéni és kiscsoportos délutáni foglalkozások keretein belül biztosítjuk számukra a hátrányspecifikus korrekciót, gyógypedagógiai megsegítést, sokoldalú képesség- és személyiségfejlesztést.
- Maradéktalanul eleget teszünk a gyermekek dokumentációjával kapcsolatos kötelezettségeinknek (sérülés, nehézség tényének, változás rögzítése, valamint a fejlődés, haladás dokumentálása.)
- A többségi tanórákon is élünk az egyéni képességekhez igazodó tanórai munkamegszervezésével.
- Konzultációs lehetőséget kínálunk, szakmai segítséget nyújtunk tanulóink szülei számára.
- Szoros kapcsolatot tartunk a pedagógiai szakszolgálatokkal.

3.7.1.2. Kiemelten tehetséges tanulók esetén

- Élünk az egyéni képességekhez igazodó tanórai munka megszerzésével.
- Kezdeményezzük, támogatjuk a különböző versenyeken való részvételt és segítjük az azokra való felkészülést egyéni foglalkozások keretében.
- Felkutatjuk a tehetség kibontakoztatását segítő iskolán kívüli lehetőségeket.
- Tehetség Pontként tehetséggondozó műhelyeket működtetünk.

3.7.1.3. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esetében:

- Rendszeres kapcsolatot tartunk a gyermekvédelmi és gyámügyi intézményekkel
- A jelző- és észlelő rendszer tagjaként aktívan közreműködünk annak működésében
- Nyilvántartjuk és folyamatosan aktualizáljuk gyermekvédelmi adatbázisunkat.
- Maradéktalanul biztosítjuk a törvény által előírt gyermekvédelmi kedvezményeket
- Lehetőséget kínálunk az iskolai infrastruktúra tanításon túli használatára (könyvtár, informatikai eszközök, sportlétesítmények, sporteszközök).
- Felkutatjuk az iskolán kívüli esélyteremtő lehetőségeket a hátrányok kompenzálása érdekében.

3.8. Ellenőrzés és értékelés

3.8.1. Az ellenőrzés és értékelés

célja:

Az értékelés: viszonyítás a pedagógiai célok és a pedagógiai hatás eredménye között annak érdekében, hogy a tanulási-tanítási folyamat rendszerét optimalizálhassuk.

Alapelvei:

- legyen egyrészt a tanulókról, személyiségük, tantárgyi tudásuk fejlődéséről információszerzés, a célból, hogy további fejlesztésük tartalma és módszere megalapozott legyen.
- másrészt a tanulók megnyilvánulásainak viszonyítása legyen az elértendő, pedagógiai tervekben rögzített célokhoz, követelményekhez (norma, kritérium)
- sokoldalú, tervezett és megbízható legyen
- személyre szóló legyen
- fejlesztő ösztönző jellegű legyen
- ne legyen megtorló, fegyelmező jellegű
- folyamatosságok biztosítson
- az iskolai (munkaközösségi) követelményrendszerre épüljön
- biztosítsa a szóbeli és írásbeli értékelés egészséges arányát
- legyen tárgyyszerű (mik az erős pontok, melyek a gyengeségek, hogyan lehetséges a javítás)
- félelemmentes légkörben történjen
- ismert legyen a követelményrendszer tanár, diák és szülő előtt

Ahhoz, hogy alapelveink megvalósulhassanak, a tanév elején az egyes tantárgyak követelményeit, illetve minden téma megkezdése előtt világosan meg kell fogalmazni és a tanulók tudomására kell hozni. Az egyes tantárgyak egységes iskolai követelményrendszerét minden tanár köteles betartani.

Az értékelés funkciói:

- A tanárt tájékoztatja munkája eredményeiről
- A tanulót tájékoztatja a tanulásban elért eredményeiről,
- A szülők informálása,
- Mintát ad az értékelés módjára,
- Alakítja a közösség mércéjét
- Szelektál,
- Motivál
- Minősít

Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

Az értékelések során keletkezett érdemjegyek két napon belül kerülnek rögzítésre a KRÉTA naplóban. A témazáró dolgozatok kijavítására a pedagógusoknak egy hét áll rendelkezésre. Az érdemjegyek beírásának határideje a közléstől számított két munkanap.

3.8.2. A tanulók tanulmányi eredményének értékelése

3.8.2.1. A tanulmányi munka értékelésének általános jellemzői:

Az értékelés alapja a NAT-ra alapozott helyi tanterv, amely évfolyamonként és tantárgyanként tartalmazza az értékelés szempontjait, a tanév közben írandó felmérések, dolgozatok számát. Célja a tanulók tanulási tevékenységének, magatartásának és szorgalmának minősítése, szöveges értékeléssel, érdemjeggyel, mely egyben jelzés a szülőknek gyermekük tudásáról és személyiségfejlődéséről.

A továbbhaladás feltételei:

Az értékelés alapja a NAT és a kerettantervre épülő/ helyi tantervi alapkövetelmény. A magasabb évfolyamba lépés feltétele a helyi tantervekben szereplő, a minimum követelményekben rögzített ismeretanyag.

Természetesen az értékelés széles skálán mozog, az alábbiakban csak a legáltalánosabb, leggyakrabban alkalmazott számonkérési forma értékelése került kidolgozásra.

Mindezek mellett a szaktanár maga választja meg a tanulók munkájának elemzését, értékelését, de fontos figyelembe venni a kerettanterv követelményein túl a helyi tantervben megfogalmazottakat.

3.8.2.2. Sajátos nevelési igényű tanulók értékelésének sajátosságai:

Az iskola fejlesztési követelményei igazodjanak a fejlődés lehetséges üteméhez.

A számonkérés, értékelés egyéni fejlettségi szinthez történő igazítása, adaptálása is szükséges. A tanuló fejlődését, előrehaladását segítő, személyre szabott diagnosztikus értékelést előnyben részesítése.

A szakértői véleményben megfogalmazott tantárgyi értékelés és minősítés alóli mentesítés figyelembe vétele szükséges. A tanuló fejlődését szövegesen értékelni ebben az esetben is elengedhetetlen.

3.8.2.3. Szóbeli, írásbeli feladatok értékelése

Az iskola nevelő és oktató munka egyik fontos feladatának tekinti a tanulók tanulmányi munkájának folyamatos ellenőrzését és értékelését.

A nevelők a tanulók munkáját egy-egy témakörön belül szóban és írásban is ellenőrizhetik. Az egyes tantárgyak érdemjegyei és osztályzatai a következők:

Jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1)

Az előírt követelmények teljesítését a nevelők az egyes szaktárgyak jellegzetességeinek megfelelően a tanulók szóbeli felelete, írásbeli munkája vagy gyakorlati tevékenysége alapján ellenőrzik. Az ellenőrzés kiterjedhet a régebben tanult tananyaghoz kapcsolódó követelményekre is.

Az egyes témakörök végén a tanulók az egész téma tananyagát és fő követelményeit átfogó témazáró dolgozatot írnak.

A tanulók eredményes felkészülésének érdekében egy tanítási napon belül egy-egy osztállyal legfeljebb kettő témazáró, illetve félévi vagy év végi felmérő dolgozatot lehet írtani.

A tanulók szóbeli kifejezőképességének fejlesztése érdekében a nevelők többször ellenőrzik a követelmények elsajátítását szóbeli felelet formájában is. Ennek érdekében egy-egy tantárgy esetében egy témakörön belül – a témazáró dolgozaton kívül – kerülhet sor írásbeli számonkérésre, szóbeli feleletre is.

- az ének-zene, a rajz, az informatika, a technika tantárgyból félévente, valamilyen gyakorlati tevékenységgel összekapcsolva,
- a többi tantárgy esetében pedig egy-egy témakörön belül.

A nevelők a tanulók tanulmányi teljesítményének és előmenetelének értékelését, minősítését elsősorban az alapján végzik, hogy a tanulói teljesítmény hogyan viszonyul az iskola helyi tantervében előírt követelményekhez, emellett azonban figyelembe veszik azt is, hogy a tanulói teljesítmény hogyan változott – fejlődött-e vagy hanyatlott- az előző értékeléshez képest.

A tanulók tanulmányi munkájának értékelése az egyes évfolyamokon a különböző tantárgyak esetében a következők szerint történik:

- Az első évfolyamon tanév közben minden tantárgy esetében csak szöveges értékelést alkalmazunk.
- A második-nyolcadik évfolyamon a tanulók teljesítményét, előmenetelét év közben minden tantárgyból érdemjegyekkel minősítjük.
-
- Az első évfolyamon félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét szöveges minősítéssel értékeljük. A szöveges minősítés a tanuló teljesítményétől függően a következő lehet:
 - Kiválóan teljesített
 - Jól teljesített
 - Megfelelően teljesített
 - Felzárkóztatásra szorul
- A második évfolyamtól félévkor és év végén a tanulók teljesítményét, előmenetelét osztályzattal minősítjük.
- Az első évfolyamon félévkor és év végén a tanulók munkáját az egyes tantárgyakhoz készült értékelő lapok segítségével értékeljük.
- A második-nyolcadik évfolyamon a félévi és év végi osztályzatot az adott félév során szerzett érdemjegyek és a tanuló év közbeni tanulmányi munkája alapján kell meghatározni.

A tanulók munkájának, előmenetelének folyamatos értékelése érdekében minden tantárgyból egy-egy témakörön belül minden tanulónak érdemjegyet kell szereznie. Ha a témakör tanítása hosszabb időt vesz igénybe, minden tanuló munkáját havonta legalább egy érdemjeggyel kell értékelni.

Az érdemjegyek tanulmányi rendszerben történő rögzítésével kapcsolatos értesítési kötelezettség szakmailag indokolható határideje

A tanítási évben az értékelések során keletkezett érdemjegyek két napon belül kerülnek rögzítésre a KRÉTA naplóban. A témazáró dolgozatok kijavítására a pedagógusoknak egy hét áll rendelkezésre. Az érdemjegyek beírásának határideje a közléstől számított két munkanap.

A tanuló által szerzett érdemjegyekről a szülőt az adott tantárgyat tanító nevelő értesíti az értesítő könyvön keresztül. Az értesítő könyv bejegyzéseit az osztályfőnök kéthavonta ellenőrzi, és az esetlegesen elmaradt érdemjegyek beírását pótolja.

A tanulók tanulmányi munkájának, teljesítményének egységes értékelése érdekében a tanulók írásbeli dolgozatainak feladatlapjainak, tesztjeinek értékelésekor az elért teljesítmény (pontszám) érdemjegyekre történő átváltását a következő arányok alapján végzik el a szaktárgyat tanító nevelők:

Alsó tagozat	Felső tagozat
Elégtelen (1)	0-40
Elégséges (2)	41-60
Közepes (3)	61-75
Jó (4)	76-90
Jeles (5)	91-100

A második - nyolcadik évfolyamon a félévi értesítőben és az év végi bizonyítványban, az óratervekben szereplő tantárgyakból elért eredmények kerülnek minősítésre.

3.8.3. A tanulók jutalmazásának, magatartásának és szorgalmának értékelési elvei

A félévi és az év végi szöveges minősítést (1. évfolyam) és osztályzatot 2-8. évfolyam félévében és év vége - magatartásból és szorgalomból is az értesítőbe és a bizonyítványba be kell vezetni.

3.8.3.1. A magatartás és a szorgalom szöveges értékelése első évfolyamon

Az első évfolyamon félévkor és év végén a tanulók magatartását és szorgalmát az osztályfőnök – az osztályban tanító szaktanárok véleményének figyelembe vétele mellett szövegesen értékeli.

A szöveges értékelés szempontjait a 4. számú melléklet tartalmazza.

3.8.3.2. A magatartás értékelése 2.-8. évfolyamon

A tanulók magatartásának értékelésénél és minősítésénél a második-nyolcadik évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), rossz (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló magatartását az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli 2-8. osztályban félévkor és év végén történik az értékelés.

A magatartás félévi és évi osztályzatát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról.

Iskolánkban a magatartás értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás (5) az a tanuló, aki:

- a házirendet betartja,
- a tanórán és a tanórán kívül példamutatóan, rendesen viselkedik,

- Kötelességtudó, feladatait teljesíti,
- Önként vállal feladatokat és azokat teljesíti,
- Tisztelet tudó,
- Társaival, nevelőivel, a felnőttekkel szemben udvariasan, előzékenyen, segítőkészen viselkedik,
- az osztály és az iskolai közösség életében aktívan részt vesz,
- Óvja és védi az iskola felszerelését, a környezetet,
- Nincs írásbeli figyelmeztetése, intője vagy megrovásra.

Jó (4) az a tanuló, aki:

- A házirendet betartja,
- Tanórán vagy a tanórán kívüli foglalkozásokon rendesen viselkedik,
- Feladatait a tőle elvárható módon teljesíti,
- Feladatokat önként nem, vagy ritkán vállal, de a rábízottakat teljesíti,
- Az osztály- vagy az iskolaközösség munkájában csak felkérésre, biztatásra vesz részt,
- Legfeljebb írásbeli osztályfőnöki vagy szaktanári figyelmeztetése van.

Változó (3) az a tanuló, aki

- az iskolai házirend előírásait nem minden esetben tartja be,
- a tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik,
- feladatait nem minden esetben teljesíti,
- előfordul, hogy társaival, a felnőttekkel szemben udvariatlan, durva,
- a közösség, az iskola szabályaihoz nehezen alkalmazkodik,
- igazolatlanul mulasztott,
- osztályfőnöki írásbeli intője vagy megrovása van,
- igazgatói figyelmeztetése, intője vagy megrovása van,
- osztályfőnöki írásbeli intője vagy megrovása valamint igazgatói írásbeli figyelmeztetése esetén a nevelőtestületnek osztályozó értekezleten a jobb jegy tekintetében mérlegelési jogköre van.

Rossz (2) az a tanuló, aki:

- a házirend előírásait sorozatosan megsérti,
- feladatait egyáltalán nem, vagy csak ritkán teljesíti,
- magatartása fegyelmezetlen, rendetlen,
- társaival, a felnőttekkel szemben rendszeresen udvariatlanul, durván viselkedik,
- viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza,
- több alkalommal igazolatlanul mulaszt,
- több szaktanári figyelmeztetést kapott, illetve van igazgatói megrovása vagy ennél magasabb fokozatú büntetése.

A magatartás elbírálásakor az egyes érdemjegyek, illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

3.8.3.3. Szorgalom értékelése a 2-8. évfolyamon

A tanulók szorgalmának értékelésénél és minősítésénél a második-nyolcadik évfolyamon a példás (5), jó (4), változó (3), hanyag (2) érdemjegyeket illetve osztályzatokat használjuk.

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló szorgalmát az osztályfőnök minden hónap végén érdemjegyekkel értékeli 2-8. osztályban félévkor és év végén történik az értékelés.

A második-nyolcadik évfolyamon a tanuló szorgalmát az osztályfőnök az érdemjegyek és a nevelőtestület véleménye alapján állapítja meg. Vitás esetben az osztályban tanító nevelők többségi véleménye dönt az osztályzatról.

Az iskolában a szorgalom értékelésének és minősítésének követelményei a következők:

Példás (5) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt,
- tanulmányi feladatait minden tantárgyból rendszeresen elvégzi,
- a tanórákon aktív, szívesen vállal többlet feladatokat is, és azokat elvégzi,
- munkavégzése pontos, megbízható,
- a tanórán kívüli foglalkozásokon, versenyeken önként részt vesz,
- taneszközei tiszták, rendesek, és ezeket a tanítási órákra mindig elhozza.

Jó (4) az a tanuló, aki:

- képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt,
- rendszeresen, megbízhatóan dolgozik,
- a tanórákon többnyire aktív,
- többlet feladatot, tanórán kívüli foglalkozásokon vagy versenyeken való részvételt, önként nem vagy ritkán vállal, de az ilyen jellegű megbízatást teljesíti.
- taneszközei tiszták, rendezettek.

Változó (3) az a tanuló, akinek:

- tanulmányi eredménye elmarad képességeitől,
- tanulmányi munkája ingadozó, a tanulásban nem kitartó, feladatait nem mindig teljesíti,
- felszerelése, házi feladata gyakran hiányzik,
- érdemjegyeit, osztályzatait több tárgyból is lerontja,
- önálló munkájában figyelmetlen, a tanórán többnyire csak figyelmeztetésre, felügyelettel dolgozik.

Hanyag (2) az a tanuló, aki:

- képességeihez mérten keveset tesz tanulmányi fejlődése érdekében,
- az előírt követelményeknek csak minimális szinten felel meg,
- tanulmányi munkájában megbízhatatlan, figyelmetlen,
- feladatait többnyire nem végzi el,
- felszerelése hiányos, taneszközei rendetlenek,
- a tanuláshoz nyújtott nevelői vagy tanulóinak segítségét nem fogadja el, annak ellenszegül,
- félévi vagy év végi osztályzata valamely tantárgyból elégtelen.

A szorgalom elbírálásakor az egyes érdemjegyek illetve osztályzatok eléréséhez a felsorolt szempontok közül legalább háromnak az együttes megléte (vagy megsértése) szükséges.

3.8.3.4. A tanulók jutalmazása, elmarasztalása

Azt a tanulót, aki képességeihez mérten

- példamutató magatartást tanúsít
- vagy folyamatosan jó tanulmányi eredményt ért el,

FOKOZAT	TELJESÍTMÉNY	IDEJE	ADOMÁNYOZZA	DOKUMENTÁLÁS DÍJAZÁS
---------	--------------	-------	-------------	-------------------------

- vagy az osztály, illetve az iskola érdekében közösségi munkát végez,
- vagy iskolai, illetve iskolán kívüli tanulmányi, sport, kulturális stb. versenyeken vetélkedőkön vagy előadásokon, bemutatókon vesz részt,
- vagy bármely más módon hozzájárul az iskola jó hírvének megőrzéséhez és növeléséhez az iskola jutalomban részesítheti.

Az iskolai jutalmazás formái:

Az iskolában tanév közben elismerésként a következő dicsérek adhatók

- szaktanári dicséret,
- napközis nevelői dicséret,
- osztályfőnöki dicséret
- igazgatói dicséret

Az egész évben példamutató magatartást tanúsító és kiemelkedő munkát végzett tanulók a tanév végén nevelőtestületi dicséretben

- szaktárgyi teljesítményért,
- példamutató magatartásért,
- kiemelkedő szorgalomért,
- példamutató magatartásért és kiemelkedő szorgalomért dicséretben részesíthetők.

Az egyes tanévek végén, valamint a nyolc éven át kitűnő eredményt elért tanulók oklevelet és könyvjutalmat kapnak, melyet a tanévzáró ünnepélyen az iskola közössége előtt vehetnek át. Az intézményi Bóbita Alapítvány és a DÖK nevében a tanév végén a nevelőtestület és a diákönkormányzat határozata alapján jutalmaz egy fő 4. és 8. évfolyamos tanulót. Szintén nevelőtestület ítéli oda egy 8. osztályos tanulónak a Vándor- díjat és maximum két fő számára Bóbita díj kitüntető címet.

Az iskolai szintű versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók osztályfőnöki dicséretben részesülnek.

Az iskolán kívüli versenyeken, vetélkedőkön, illetve előadásokon, bemutatókon eredményesen szereplő tanulók igazgatói dicséretben részesülnek.

A kiemelkedő eredménnyel végzett együttes munkát, az egységes helytállást tanúsító tanulói közösséget csoportos dicséretben és jutalomban lehet részesíteni.

A dicséretet írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

A nevelőtestület tagjait, illetve az alkalmazotti közösség tagjait a főigazgató Ildikó-díj elismerésben részesítheti a köznevelési és felsőoktatási feladatok kiemelkedő végzéséért az intézményben. A díj külön szabályzattal bír, anyagi és erkölcsi elismeréssel jár.

Osztályfőnöki dícséret	Kiemelkedő közösségi munka/ városi, területi, megyei versenyen való részvétel	A tanév folyamán	Osztályfőnök	Ellenőrző
Szaktanári dícséret	Kiemelkedő tantárgyi teljesítmény/ iskolai, városi versenyen való részvétel	A tanév folyamán	Szaktanár	Ellenőrző
Igazgatói dícséret	Kiemelkedő tantárgyi, kulturális és sport teljesítmény városi, területi, vármegyei, országos/ nemzetközi versenyen való részvétel	A tanév folyamán	Igazgató	Ellenőrző
Az év közösségi embere	Kiemelkedő közösségi munka	A tanév végén	DÖK /előterjeszti: DÖK segítő pedagógus, osztályfőnökök/	Oklevél Tárgyjutalom
Kiváló sportoló	Csapat ill. egyéni versenyeken folyamatosan jó teljesítmény	A tanév végén	Nevelőtestület /előterjeszti: testnevelő, edzők/	Oklevél Tárgyjutalom
Igazgatói kitüntetés	Minden tantárgyból jeles tanulmányi eredmény. az a tanuló, aki legfeljebb két tantárgyból részesült dícséretben és bizonyítványában legfeljebb két tantárgyból jó minősítést kapott, ill. ettől rosszabb minősítés nem szerepel benne.	A tanév végén	Igazgató	Oklevél Tárgyjutalom
Nevelőtestületi kitüntetés	Minden tantárgyból jeles és három vagy több tantárgyi dícséretben részesült. Több területen elért kiemelkedő tantárgyi teljesítmény vagy országos versenyeredmény	A tanév végén	Nevelőtestület	Oklevél Tárgyjutalom
Az év kisdíákja	Négy éven keresztül több területen nyújtott kimagasló telj., közösségért végzett munka	4.o év végén	Nevelőtestület (alsó tagozatos mk.)	Oklevél Tárgyjutalom
Bóbita-díj -	(Négy) Nyolc éven keresztül nyújtott kimagasló tanulmányi eredmény, versenyeredmény, közösségért végzett munka, -	(4. osztály végén) 8. o év végén	Alapítvány/Nevelőtestület	Oklevél Tárgyjutalom
Vándor-díj	Nyolc éven keresztül nyújtott kitűnő tanulmányi eredmény, példamutató magatartás és kitartó szorgalom			

A tanulók elmarasztalása

Azt a tanulót, aki

- Tanulmányi kötelezettségeit folyamatosan nem teljesíti,
- vagy a házirend előírásait megszegi,
- vagy igazolatlanul mulaszt,
- vagy bármely módon árt az iskola jó hírnevére, büntetésben lehet részesíteni.

Az iskolai büntetések formái:

- szaktanári figyelmeztetés
- napközis nevelői figyelmeztetés
- osztályfőnöki figyelmeztetés
- osztályfőnöki intés
- osztályfőnöki megrovás
- igazgatói figyelmeztetés
- igazgatói intés
- igazgatói megrovás
- tantestületi figyelmeztetés
- tantestületi intés
- tantestületi megrovás

Az iskolai büntetések kiszabásánál a fokozatosság elve érvényesül, amelytől indokolt esetben- a vétség súlyára való tekintettel –el lehet térni.

A büntetést írásba kell foglalni, és azt a szülő tudomására kell hozni.

3.9. Az otthoni, napközis, tanulószobai felkészüléshez előírt írásbeli és szóbeli feladatok meghatározása

Legfontosabb funkciója a tanórán feldolgozott tananyaghoz kapcsolódó ismeretek megszilárdítása.

3.9.1. Az otthoni, napközis, tanulószobai írásbeli és szóbeli felkészülés alapelvei:

- az órai munkára épüljön a feladat
- lehetőleg legyen differenciált, a gyengébb tanulóknak az órán adjunk segítséget a feladat értelmezéséhez, a fogalmak megértéséhez.
- legyen világos a feladat meghatározása
- azzal a céllal adjunk otthoni munkát, hogy a tanuló a különböző eszközök (pl. könyvtár, internet, multimédiás ismerethordozók) alkalmazásával tapasztalatokat szerezzen

3.9.2. A házi feladat kiadásának korlátai

- a tanulókat (versenyre készülők, a tantárgy iránt aktívan érdeklődők) egyéni választásuk, kérésük alapján szorgalmi feladattal segíthetjük, számukra szorgalmi feladatot javasolhatunk.
- Az otthoni tanulási idő (írásbeli és szóbeli feladatok elvégzésének együttes ideje) 20-30 percet vehet igénybe egy tantárgyból.

- A napi felkészülés otthoni (napközis, iskolaotthonos, tanulószoba) ideje nem lehet több 1-1,5 óránál.
- A második-negyedik évfolyamon a tanulónak hétvégére is adható házi feladat.
- Az ötödik-nyolcadik évfolyamon a tanulónak a tanítási szünete idejére is adható házi feladat.

3.9.3. A tanulói kiselőadás, házi dolgozat készítése

- legyen önkéntes a feladatvállalás
- előre meghatározott időben két héttel a beszámoló, beadás előtt legyen ismert a feladat
- kapjon a tanuló segítséget, ismerethordozók kiválasztásához (könyvtár, internet)

3.10. A csoportbontások és az egyéb foglalkozások szervezési elvei

3.10.1. Általános iskola

Iskolánkban, 3. osztálytól kezdődően, majd felső tagozaton csoportbontásban tanulják a gyermekek az idegen nyelvet. A technika és informatika tantárgyak esetén – kiemelten az osztály létszáma és a szaktanterem befogadóképessége indokoltá teszi – csoportbontást alkalmazunk. Az osztály létszámára tekintettel a főigazgató döntése alapján a magyar és matematika tantárgyak bontathatóak. Azokban az osztályokban, melyekben a tanulólétszám meghaladja a 28 főt, csoportbontásban tanulják a magyar nyelv, irodalom, matematika és digitális kultúra tantárgyakat.

3.11. A tanulók fizikai állapotának, edzettségének mérése

A 20/2012. (VII. 31.) EMMI rendelet szerint tanévenként egy alkalommal (április 1-május 31. közötti időszakban), valamennyi évfolyamra kiterjedően megszervezzük a tanulók fizikai állapotának és edzettségének mérését, vizsgálatát. A mérés, vizsgálat eredményeit a vizsgálatot végző pedagógus a mérésben érintett tanulónként, osztályonként és évfolyamonként rögzíti, az eredményeket a testnevelés tantárgyat tanító pedagógusokkal közösen elemzi és meghatározza a tanuló fizikai fejlődése szempontjából szükséges intézkedéseket.

Az egyén fizikai (kondicionális) teljesítőképességet az erő, a gyorsaság, az állóképesség és a hajlékonyság mértéke határozza meg.

Ezen képességek mérésére kifejlesztett mérési és értékelési útmutató alapján elvégzett vizsgálatok lehetővé teszik az egyén fizikai állapotának számszerűen is kifejezhető becslését, a mért adatok egészséggel összefüggő értelmezését, elemzését.

A mérést életkorra és nemre való tekintet nélkül minden olyan egészséges tanuló elvégezheti, aki az iskolai testnevelés alól nem kap teljes felmentést. A tesztek eredménye nagymértékben függ a végrehajtással kapcsolatos módszertani eljárási utasítások szigorú betartásától, valamint a vizsgált személlyel való együttműködés minőségétől. Ezért fontos, hogy a teszt előtt a tanulót tájékoztassuk a vizsgálat céljáról, gyakorlati hasznáról, az elvégzendő feladatok pontos végrehajtásáról.

A próbák elvégzését mindig előzze meg általános és speciális bemelegítés.

A tanulók fizikai állapotának mérését a testnevelés tantárgyat tanító nevelők végzik el a testnevelés órákon, tanévenként két alkalommal október, illetve május hónapban.

(A felmérést a „Hungarofit test” alapján került összeállításra. Lásd: módszerek a tanulók fizikai felkészültségének, teljesítményének mérésére, értékelésére. Szerkesztette: Andrásné Dr. Teleki Judit, MKM 1997.)

A mérés eredménye alapján a nevelők a tanulók fizikai állapotát, általános teherbíró képességét minősítik, az évente kapott eredményeket összehasonlítják, és ezt az értesítő könyvön keresztül a szülők tudomására hozzák.

A tanulók fizikai állapotának mérését szolgáló feladatok, illetve az elért eredményekhez tartozó pontszámok:

- Cooper tesztfutás (12 perc)
- Helyből távolugrás (m)
- Hasonfekvésből törzsemelés és leengedés (db)
- Hanyattfekvésből felülés térdérintéssel
- Fekvőtámaszban karhajlítás és nyújtás (db)
- Egykezes labdalökés helyből (m) 12 éves korig 2, afelett 3 kg-os tömött labdával
- Kétkezes labdvetés (dobás) hátra fej fölött 12 éves korig 2, afelett 3 kg-os tömött labdával

A felmérés részleteit a 3. számú melléklet tartalmazza

3.12. Az iskola egészségnevelési és környezeti nevelési elvei

A környezet és az egészség egymással szorosan összefüggő fogalmak. A természeti környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életéről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti-környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza saját szervezete működésére. Ennek szellemében kívánjuk nevelőmunkánkat végezni, feladatunknak tekintjük azt, hogy diákjaink a felnőtt életre megfelelő ismeretekkel, készségekkel és szemlélettel rendelkezzenek, hogy ne csak saját pillanatnyi érdekeik szerint, hanem a Föld egészének fennmaradása érdekében cselekedjenek. A pedagógiai programunk célkitűzései között szerepel az egészséges életmódra, környezetvédelmi gondolkodásra nevelés:

Célunk tudatossá tenni diákjainkban, hogy az ember és környezete az ember és természet szorosan összefügg. Célunk felhívni diákjaink figyelmét az egymástól való függés és a beavatkozás követelményeire, a környezetminőség jelentőségére. Célunk világossá tenni diákjaink számára az egészség jelentőségét, az egészséget, mint alapvető értéket preferálását.

Célunk olyan új generációk nevelése iskolánkban, amelyek tisztában vannak a testi-lelki egészség fontosságával.

3.12.1. Az iskola egészségnevelési elvei

Az oktatás során építeni kell a tanulók meglévő ismereteire, a már kialakult jó szokásaikra. A szervezettani, élettani ismereteiket fokozatosan bővítjük, a prevenciót előtérbe helyezve. (Az egészség megőrzéséhez és a betegségek megelőzéséhez szükséges ismereteket konkrét példák, események megvitatásával, a tanulói aktivitás kihasználásával, a pozitív minták megerősítésével kell fejleszteni.)

Pozitív viszony alakuljon ki a mozgáshoz, sportoláshoz. Váljon tudatossá, hogy a szabadidő kulturált eltöltésének fontos területe a mozgás.

Fejlődjön erkölcsi tudatuk, önismeretük, énképük, hogy felelősséget érezzenek tetteik következményeiért, el tudják fogadni a kulturális különbségeket.

Tájékozottak legyenek az egészségkárosító szokások és szenvedélyek kialakulásának lehetséges okairól, azok megelőzésének lehetőségeiről. Alakuljon ki bennük a nemet mondás készsége.

Legyenek alkalmazható ismereteik az elsősegélynyújtás terén.

Alakuljanak ki olyan konfliktuskezelő technikák, amelyek segítségével harmonikus társas kapcsolatokat tudnak kiépíteni, fenntartani. Készüljenek fel az örömteli párkapcsolatra, a családi életre.

3.12.1.1. egészségfejlesztés színterei

A tanórán belüli programok váza a NAT-ban meghatározott elvek alapján szerveződik.

Tanórai:

- tantárgyi
- osztályfőnöki

Tanórán kívüli:

- napközis foglalkozások
- iskolai sportkör
- mindennapos testnevelés
- akcióprogramok
- projektek
- tanulmányi kirándulás
- sportszakkörök

3.12.1.2. Az iskola kapcsolatai az egészségnevelésben

Belső kapcsolatok: iskolavezetés, tantestület tagjai és közösségei, diákönkormányzat, kari könyvtáros és a diákok.

Külső kapcsolatok: A szülők, a fenntartó, Kormányhivatal egészségügyi szerve, Vöröskereszt. Az iskolai-egészségügyi dolgozók a 26/1997. EÜ rendelet alapján az iskola egészségügyi feladatok és szűrővizsgálatok végzésében, a betegségek megelőzésében fontos feladatot látnak el.

Az intézmény iskolaorvosa

- a tanulók egészségi állapotát szűri, követi minden osztályban,
- védőoltás 6 és 8. osztályban
- orvosi véleményt ad,
- átfogó gyermekfogászati program szervezésében segít és ellenőrzi végrehajtását,
- táborozás előtt orvosi vizsgálatot végez
- alkalmassági vizsgálatokat végez: pályaalkalmasság, sporttal, gyógytestneveléssel összefüggő vizsgálatok.
- közegészségügyi és járványügyi előírások betartását ellenőrzi, betartja, fertőző megbetegedés esetén elrendeli a járványügyi teendőket,
- környezet-egészségügyi feladatokat lát el,
- az ellátott tanulókról nyilvántartást vezet.

Az iskolai védőnő önálló feladatai:

- Alapszűrések végzése:
 - testi fejlődés
 - pszichomotoros, mentális, szociális fejlődés
 - értékszervek működése
 - BCG heg ellenőrzése
 - mozgásszervek szűrése, szemészet, szintévesztés, hallás
- A tanulók személyi higiéniájának ellenőrzése
- Orvosi vizsgálatok előkészítése
- A védőoltással kapcsolatos szervezési, előkészítése feladatok elvégzés
- Részvétel az egészséges életmódra nevelésben:
 - személyi higiénié, egészséges életmód, betegápolás, elsősegélynyújtás, családtervezés, csecsemőgondozás
 - szenvedélybetegségek megelőzése
 - elsősegély-nyújtási ismeretek tanítása
- Kapcsolattartás a szülőkkel
- Pályaválasztás segítése
- A végzett feladatok dokumentálása
- A tanulók egészségügyi ellátását az orvos és a védőnő az intézmény vezetőjével vagy megbízottjával egyeztetett rend szerint végzik, s igyekeznek a tanóra védelmére való tekintettel – a kölcsönösség figyelembevételével – azt a legkedvezőbb időpontokban megvalósítani.

3.12.1.3. Tevékenységformák életkoruknak megfelelően 1-8. évfolyamig

Belépő tevékenységformák

- Megismerkedés az egészséges életvitel szempontjából kiemelten fontos viselkedésmódokkal. A tanulók megismerkednek a személyes biztonság megőrzésének fontosságával és lehetőségeivel. Szituációs játékok segítségével megtanulják, hogy a veszélyhelyzetek felismerésében, megítélésében, elhárításában lelki egyensúlynak, a jó közérzetnek.
- A mindennapi életből vett példák alapján megismerik az étkezési, italfogyasztási szokásokat és azok kulturális, társadalmi hátterét.
- Az élelmiszereket, ételeket egészséges és kevésbé egészséges, vagy egészségtelen kategóriákba sorolják és gyakorolják az egészséges táplálkozás formáit.
- Gyűjtőmunka révén megismerkednek az életmóddal, táplálkozással, egészséggel foglalkozó reklámok hatásmechanizmusával, plakátokat készítenek.
- Csoportmunkában készítenek felérést a saját fizikai aktivitásukról és higiéniás szokásaikról, majd megterveznek egy egészséges napirendet. A csoportok által készített terveket bemutatják és megvitatják.
- Ismereteket szereznek az élvezeti és függőséget okozó szerekről és használatuk veszélyeiről. Megismerik a következményükként keletkező egészségkárosodásokat.
- Felismerik azokat az élethelyzeteket, amelyekben legális vagy tiltott anyagokkal kínálhatják őket és gyakorolják ezek elhárítását.
- Ismerkednek a testi és lelki fejlődés különböző fokozataival, a serdülőkori sajátosságokkal, valamint az emberi szexualitással, a férfi és nő nemi szerepek eltérő sajátosságaival.

- A környezeti ártalmakra vonatkozó ismereteken túl a kiscsoportokban végzett projekt munka révén kialakul a tanulóban a személyes felelősség szerepe a környezetünk átalakítására irányuló döntésekben.

3.12.1.4. Az egészségnevelés tartalma

Higiénikus, egészséges életvitel

- Az ember legfontosabb biológiai, pszichológiai, szociálpszichológiai jellemzői
- Emberismeret, empátia, alkalmazkodó készség
- Egyén és közösség
- Kulturált viselkedés

Az egészség megóvása

- Baleset megelőzés
- Elsősegélynyújtás
- Káros szokások, egészségkárosító szerek
- Közlekedési kultúra és biztonság
- Testi higiénia-, tisztálkodás
- Személyi higiénia – öltözködés
- Étrend
- Mozgáskultúra

Tárgyi környezettel való együttműködés

- Betegséget, balesetet okozó környezeti tényezők
- Kulturált és esztétikus környezet kialakítása, a meglévő értékek védelme

Lelki egészség megóvása

- Önismeret
- Konfliktuskezelési készségfejlesztés
- Emberismeret, empátia
- Egyéni képességek és célok összhangja

Az egészséges táplálkozás

- rendszeres táplálkozás a túlsúlyosság, hiányos táplálkozás...
- ünnepi és hagyományos étkezési szokások

Társas kapcsolatok, családi életre nevelés

- érzések –érzelme- értékek
- a család funkciója, jelentősége
- születéstől a felnőttkorig – a szülői, gyermeki felelősség- konfliktusfeloldás
- egészségügyi szolgáltatások, igénybevitelük módjai
- barátság, partnerkapcsolatok

Szabadidő-kultúra fejlesztése

- szellemi-testi adottságok megőrzése, fejlesztése
- szabadidős szokások, szabadidő felhasználása
- tömegkommunikációs eszközök pozitív és negatív hatása
- igényes, igénytelen szórakozás

Az iskolai sportkör szerepe

Iskolánk egy nagy és egy kisméretű tornateremmel, két játszóudvarral áll a tanulók rendelkezésére, s biztosítja a testmozgáshoz szükséges megfelelő teret és környezetet.

Az iskolai sportkörök az emelet szintű képzés szerves részeként az 1-4. évfolyamon biztosítják a testnevelést emelt szinten tanulók számára bizonyos mozgásterületeken való jártasság mélyebb elsajátítását, valamint a sportágspecifikum előkészítését célzó gyakorlatokat.

Sportkör keretében többek között atlétika, labdajátékok valamint délutáni képességfejlesztő foglalkozások és játékok szerepelnek.

A sportkörök biztosítják továbbá a lehetőséget arra, hogy az alapóraszám felett további foglalkozásra legyen lehetőség az emelt szinten tanuló osztályokban. A sportkörök minden érintett tanulócsoport számára heti két órát jelentenek.

Tömegsport foglalkozások

A tömegsport az iskolában az egyesületekkel kötött együttműködési megállapodást alapján zajlik. A tömegsport foglalkozásokra tanítási időn túl került sor, általában 14-16 óra között. A sportegyesületek segítségével az iskolában labdarúgás, kosárlabda, tenisz- és atlétikafoglalkozásokat tartanak a testnevelők és edzők.

Táborok, több napos kirándulás

A tábor anyagi fedezetét a fenntartónk nem tudja biztosítani, ezért azt pályázattal, szponzorok felkérésével, szülői adományokkal próbáljuk megteremteni. Minden szülő írásban nyilatkozik arról, hogy a ráháruló anyagi fedezetet tudja-e vállalni. Szervezésre ezután kerül sor.

Az erdei iskola sajátos, a környezet adottságaira építő nevelés- és tanulásszervezési egység.

A szorgalmi időben megvalósuló, egybefüggően többnapos, a szervező oktatási intézmény székhelyétől különböző helyszínű tanulásszervezési mód, amelynek során a tanulás a tanulók aktív, cselekvő, kölcsönösségen alapuló együttműködésére és kommunikációjára épül. A tanítás tartalmilag és tantervileg egyaránt szorosan és szervesen kapcsolódik a választott helyszín természeti, ember által létesített és szociokulturális környezetéhez.

Egyéb lehetőségek

Egészség- és sportnap

Kollégáink az egészséges életmódra nevelés jegyében évente a teljes iskolára vonatkozóan hangulatos/tartalmas egészségvédelmi napot szerveznek, ahol a tanulóknak és szüleiknek lehetőségük van sportolásra, játékokra, szellemi és testi kikapcsolódásra. Ezekhez az alkalmakhoz táplálkozási bemutató és tanácsadás kapcsolódik, ahol a gyerekek megismerkedhetnek a táplálkozás helyes arányaival, s olyan egészséges táplálékokkal, melyek esetlegesen ismeretlenek számunkra. A napot megvalósíthatjuk más rendezvénybe ágyazva is, társult/kapcsolódó rendezvényként is.

3.12.2. Az iskola környezeti nevelés elvei

Az iskola hitvallása

A környezet és az egészség egymástól el nem választható fogalmak. A természet, a környezet óvása, védelme nélkül nem beszélhetünk egészséges emberi életről sem, mivel az ember a természet része. Az általa okozott természeti-környezeti szennyeződések károsan hatnak vissza saját szervezete működésére. Ennek szellemében kívánjuk nevelni a ránk bízott gyermekeket.

Intézményünk Ökoiskola, „Zöld óvoda”. Egymásra épülő szakmaisággal. Tanulóink környezeti nevelését mindig is kiemelt feladatunknak tekintettük, hiszen a környezettudatos szemléletformálást egészen kisgyermek korban kell elkezdni. Gyakorlóintézményként működünk, így fontosnak tartjuk, hogy a pedagógus-jelöltek olyan környezetben töltsék gyakorlati idejüket, olyan mintával találkozzanak, amit kikerülve majd saját iskolájukban is kialakíthatnak, vagy a már megkezdett munkát továbbfolytathatják.

3.12.2. Célok, értékek a környezeti nevelésben

Környezeti nevelésünk célja a környezettudatos magatartás, a környezetért felelős életvitel kialakítása. Távolabbról nézve a környezeti nevelés a természet – s benne az emberi társadalom – harmóniájának megőrzését, fenntartását célozza. Nagy gondot fordítunk arra, hogy diákjaink a mindennapi életvitelünkben képesek legyenek a bonyolultabb természeti, társadalmi, gazdasági és politikai konfliktusokat kezelni, megoldani. A fenntarthatóság pedagógiája a környezetért felelős aktív kiscsoportok és tágabb közösségek kialakítására törekszik, előtérbe emelve azokat a tanulásszervezési módszereket (erdei iskola, témanap, múzeumi állatkerti órák), amelyekben felerősödhet a társas részvétel, felértékelődhet a felelős együttműködés.

Hosszú távú pedagógiai célok

- az általános célokra vonatkozó érték- és szokásrendszer érzelmi, értelmi, esztétikai és erkölcsi megalapozása
- az ökológiai gondolkodás kialakítása, fejlesztése
- érzelmi és értelmi környezeti nevelés
- a környezettudatos magatartás és életvitel segítése
- az életminőség fogyasztáson túlra mutató alkotóinak keresése
- az egészség és a környezet összefüggéseinek feltárása
- a családi életre nevelés fejlesztése

3.12.2.2. Konkrét célok és feladatok

- természeti – épített – szociális környezetünk ismerete, óvása, fejlesztése
- értékek felismerése, helyi célok megfogalmazása (pl. öreg fák megóvása, faültetés, madárvédelem, hulladék, energiatakarékosság, helyi védettség stb.)
- lakóhely megismerése (értékek, gondok – a megoldás módjai)
- hagyományok védelme: család- iskola- település- nemzeti szinten
- azonosságtudat fejlesztése a fenti színtereken

Az iskola elhelyezkedéséből adódó jellemzők:	Célok:	Tevékenység, feladat:
Nagy forgalom	Közlekedési biztonság növelése. A kerékpáros és gyalogos közlekedés segítése	Közlekedés biztonsági ismeretek kiemelt tanítása Biztonsági felszerelések viselésének ösztönzése
Hulladék	Tiszta, egészséges környezet	Szelektív hulladékgyűjtés (papír, fémdoboz, szárazalem) Felvilágosító előadások az egészségkárosító anyagokról és a fertőzési veszélyekről
Játszóudvar	Tiszta, egészséges környezet	Az iskolai játszóudvar felszerelésének bővítése, homok cseréje
Az iskolabelső	Tiszta, meghitt környezet	Festékek, felújítások, a dekorációhoz falitáblák, élősarkok, akvárium a mellékhelyiségekben szappan, wc papír gyakori szellőztetés lábtörlők alkalmazása
Energia felhasználás	Takarékosság	nyílászárók javítása, tető szigetelése
Világítás	Egészséges, takarékos	neonok cseréje energiatakarékos izzókra
Vízfelhasználás	Egészséges ivóvíz, vízfogyasztás csökkentése	csapok karbantartása
Iskolakert, arborétum	Tanítás, pihenés, felüdülés helye legyen	növények gondozása madáretető, madárodúk kihelyezése, gondozása
Iskolabüfé	Egészséges ételek, italok	gyümölcslevek- és teák, friss és szárított gyümölcsök, joghurtok, sajtok, gabonapelyhes édességek
Iskola eszközellátottsága	A tanítás-nevelés élményközpontúságának növelése, az esztétikai érzék	a tantermekben írásvetítő, videó és számítógép esztétikus dekorációk, falitáblák
	fejlesztése – egészséges személyiség	szemléltetőanyagok, ismeretterjesztő folyóiratok, könyvtár, médiatár

3.12.2.3. A környezeti nevelésben használható módszerek

Játékok: szituációs, memóiafejlesztő, kombinációs, érzékelést fejlesztő ráhangolást segítő, bizalomerősítő, kapcsolatteremtést segítő, drámapedagógia.

Riport módszer: kérdőíves felmérés, direkt riport, fotóriport.

Terepgyakorlati módszerek: terepgyakorlatok, térképkészítés, egyszerű megfigyelések, célzott megfigyelések, mérések, növények névtábláinak elhelyezése.

Aktív, kreatív munka: természetvédelmi és fenntartási munkák, rekonstrukciós munkák, madárvédelmi feladatok, szelektív hulladékgyűjtés, tisztasági verseny.

Közösségépítés: projektnapok, csoportszervezés a környezeti nevelés érdekében.

Művészeti kifejezés: irodalom, drámajáték, táncművészet, mozgás, bábjáték, zeneművészet, vizuális művészet a környezeti nevelésben:

Tárgy és környezetkultúra: a környezetvédelem összefügg a környezetalakítással is, amelyben szintén nagy szerepe van a vizuális művészeteknek. A környezetkultúra (építészet, külső téralakítás, keretkultúra), öködesign tárgy-kultúra (a minket körülvevő tárgyaink funkciója és megjelenése, annak egysége, praktikum) design mind a vizuális művészeti tárgyak tanítandó tartalmát képezik.

- fotóművészet
- képző- és iparművészet
- vizuális kommunikáció
- népművészet
- esztétikai érzékenység és élmény fejlesztése
- a tanulók önkifejezése a művészetek nyelvén

Fejlesztik az érzelmüket, hogy tudatos fogyasztókká váljanak ízlést, minőség iránti igényességet fejleszt.

Fejlesztik téri tájékozódást, amely a közlekedésben is hasznosítható, de a további pályájuk során is.

Mellékletek:

0. számú melléklet

- Az egészségfejlesztéssel kapcsolatos feladatok

1. számú melléklet

- kötelező tantárgyak és minimális óraszámok

2. számú melléklet

- a tanulók fizikai állapotának mérése

3. számú melléklet

- szöveges értékelés

4. számú melléklet

- helyi tantárgyi tantervek

4. PEDAGÓGIAI PROGRAMMAL KAPCSOLATOS INTÉZKEDÉSEK

4.1. A pedagógiai program érvényességi ideje

Az iskola 2024. szeptember 1. napjától szervezi meg nevelő és oktató munkáját e pedagógiai program alapján.

Ezen pedagógiai program érvényességi ideje 2024. szeptember 1. napjától hatályos.

4.2. A pedagógiai program értékelése, felülvizsgálata

A pedagógiai programban megfogalmazott célok és feladatok megvalósulását a főigazgató a nevelőtestület bevonásával folyamatosan vizsgálja. A nevelők szakmai munkaközösségei minden tanév végén értékelik a pedagógiai programban megfogalmazott általános célok és követelmények megvalósulását.

4.3. A pedagógiai program módosítása

A pedagógiai program módosítására javaslatot tehet:

- a intézmény főigazgatója
- a nevelőtestület bármely tagja
- a diákönkormányzat
- a nevelők szakmai munkaközösségei
- a szülők munkaközössége
- az intézmény fenntartója

A szülők és a tanulók a pedagógiai program módosítását közvetlenül a szülői közösség szülői, illetve diák-önkormányzati képviselői útján a szülői közösségnek javasolhatják.

A pedagógiai program módosítását a nevelőtestület bevonásával a főigazgató készíti elő, a fenntartó jóváhagyásával válik érvényessé. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybe lépéséhez, amelyekből a fenntartóra, többletkötelezettség hárul, a fenntartóval történő vezetői egyeztetés szükséges.

4.4. A pedagógiai program nyilvánosságra hozatala

Az iskola pedagógiai programja nyilvános, minden érdeklődő számára megtekinthető.

A pedagógiai program egy-egy példánya megtekinthető:

- az intézmény fenntartójánál
- az intézmény titkárságán
- az intézmény honlapján

5. PEDAGÓGIAI PROGRAM ELFOGADÁSA ÉS JÓVÁHAGYÁSA

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A nevelőtestület nyilatkozata

Az intézmény Pedagógiai Programját az intézmény nevelőtestülete 2024. szeptember 16. napján tartott értekezletén az Nkt 26. § (1) alapján, aza intézményvezető előterjesztésével véleményezte

Bíró Gyula
főigazgató

Lustyikné Bodnár Krisztina, Rohony-Szedljak Mária
hitelesítő nevelőtestületi tagok

A fenntartó Gál Ferenc Egyetem az intézmény Pedagógiai Programját, az abban foglaltakat megismerte, azt 2024. szeptember 1 nap hatályba lépéssel jóváhagyja.

Szeged, 2024. szeptember 30.

Prof. Dr. Dux László
rektor

AZ EGÉSZSÉGFEJLESZTÉSEL KAPCSOLATOS FELADATOK

Egészségfejlesztés célja intézményünkben:

Az egészségnevelés legfontosabb célja és feladata az elsődleges prevenció, a betegségeket előidéző tényezők korai felismerése és elkerülésére irányuló tevékenység, ami a veszélyeztetett emberekre irányul. A veszélyeztetett csoportok közül az általános iskolások a leginkább veszélyeztetettek, hiszen fiatal szervezetük állandó fejlődésben van és az egészséges felnőtté válás folyamatát számos veszélyforrás fenyegeti (dohányzás, alkohol, kábítószer, stb.) A veszélyforrások szakszerű megismerése, kivédése, helyes kezelése –a szülőkkel közösen- az iskolai oktató-nevelő tevékenység egyik kiemelkedően fontos és nehéz feladata.

Az iskolai egészségnevelés célja, hogy a tanuló megértse a saját egészségvédelmének jelentőségét, és rendelkezék azokkal a szükséges ismeretekkel, jártasságokkal, amelyekkel környezetét, egészségi feltételeinek javítását, az egyes emberek, valamint a közösség egészségének a védelmét cselekvően megteremtheti.

Rövid távú céljaink:

Az egészséges életmóddal kapcsolatos ismeretanyagok elsajátíttatása: egészséges táplálkozás, a káros szenvedélyek (alkohol- drogfogyasztás, dohányzás, stb.) következményeinek tudatosítása, a rendszeres testedzés fontosságának hangsúlyozása, az „ép testben ép lélek” mondásunk igazolása, bizonyítása.

Az emberi test élettani folyamatainak megismerése kapcsán az ok-okozati összefüggések feltárása (prevenció).

Küzdelem a drogfogyasztás ellen.

A lehető legtöbb alkalommal (a lehető legtöbb pedagógus tolmácsolásában) tudatosodjon, hogy a legfőbb kincsünk az egészségünk.

Középtávú céljaink:

Tanulóink komplex ismeretekkel rendelkezzenek az egészségmegőrzés terén. Érték meg, hogy egészségük megőrzéséért tudatosan kell cselekedniük. A diákok ismerjék föl környezetünkben is a negatív hatásokat, erősödjön meg bennünk a „nemet mondás” képessége.

Hosszú távú céljaink:

Olyan ismeretanyaggal rendelkező tanulók nevelése, akik felnőttként maguk, szeretteik és a környezetünkben élők egészségére is vigyáznak. Életmódjukat, tetteiket a tudatos egészségmegőrzés jellemzi, harmonikus, vidám, kiegyensúlyozott, boldog, teljes életet élnek.

Iskolánk egészségneveléssel összefüggő feladatai

- Egészséges életmódra nevelés a tanítási órákon
- Mindennapos testmozgás
- Iskolai étkeztetés
- Személyiség fejlesztése, mentálhigiénés koncepció
- Küzdelem a káros szenvedélyek és a kábítószer fogyasztása ellen
- Problémakezelés az iskolaorvossal és a védőnővel együttműködve
- Szülők és a család bevonása a programokba/családbarát rendezvények, Szülők Akadémiája program
- Környezeti nevelés

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátítása tanítási órákon belül (osztályfőnöki, biológia és testnevelés óra) illetve délutáni csoportfoglalkozásokon valósul meg mentőtiszt és védőnők bevonásával.

Az iskolai elsősegélynyújtás oktatásának legfőbb célja:

- 7-8. évfolyamon: alapfokú elsősegély-nyújtási ismeretek elsajátítása;

Az elsősegély-nyújtási alapismeretek elsajátításának formái:

- Az ismeretek elsajátítása elméleti és gyakorlati részből áll.
- A gyakorlati foglalkozások során a tanulók megtanulják az elsősegélynyújtás gyakorlati alapelveit.

Eszközök és módszerek

A komplex egészségfejlesztési folyamatban a módszereknek az eszközökkel és a munkaformákkal együtt történő változatos, differenciált alkalmazása segíthet abban, hogy minden gyermeket, fiatalt megszólítsunk, véleményalkotásra készítsünk. A pedagógusnak fel kell magát véteznie a

módszerek széles választékával, mert az élményalapú tanulás folyamata minden gyermeknél eltérő. A pozitív egészségpszichológia eredményeit szem előtt tartva az érdeklődést csak a gyermekeket megmozgató, mindenkit aktivitásra készítő élménypedagógiai, drámapedagógiai módszerekkel kelthetjük fel. Az egészségfejlesztési és egyben a természettudományos kompetencia alakításának is titka az önálló tapasztalatokra épülő ismeretszerzés, mely sokféle módon valósulhat meg. A megfigyelés (többféle érzékelési folyamat révén), a leírás (például érzelmi állapotok, konfliktushelyzetek esetében), összehasonlítás, viszonyítás, mérés, kísérletezés, tájékozódás, modellalkotás alkalmazása végigkíséri tevékenységünket.

Célunk elérését a következő módszerek és eszközök is jól szolgálják,

- beszélgetések
- informatikai eszközök,
- játszva tanulás,
- egyéni gyűjtőmunka,
- vitafórum, ötletbörze,
- reklámalemzés, reklámkészítés,
- személyes példa, hitelesség

ABPK/263-2/2013
: 13956/2013

**KÖRÖS-SZÖGI KISTÉRSÉG TÖBBCÉLÚ TÁRSULÁSA
SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÓLÉTI INTÉZMÉNYE
VÉDŐNŐI SZOLGÁLAT**

Szarvas, Vasút u. 46-48. Tel.:66/311-187

e-mail: vedonok@szarvasnet.hu

Területi szolgálatok

Békésszentandrás, Fő u. 20. (Tel.:66/217-588)

Csabaesződ, Szabadság u.50.(Tel.:66/219-346)

Kardos, Gyomai út

22.(Tel.:66/292-220)

Kondoros, Kossuth tér 1.(Tel.:66/388-427)

Örménykút, Tessedik u.21/b.(Tel.:66/293-103)

Szent István Egyetem

Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda, Bölesőde

5540 Szarvas, Szabadság út 6-8.

Bíró Gyula Igazgató Úr részére

Ikt. sz.: 12-2 / 2013

Tárgy: állásfoglalás

Tisztelt Igazgató Úr!

A 2013.03.29-én érkezett, ABPK/263-1/2013 iktatószámú pedagógiai programban szereplő egészségnevelési programot áttekintettem, megállapítottam, hogy a 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet 128§ - ban foglalt előírások teljesülnek, az Iskola-egészségügyi Szolgálat állásfoglalása, a program a jogszabályi előírásoknak megfelel.

Szarvas, 2013.03.29.

KÖRÖS-SZÖGI KISTÉRSÉG,
TÖBBCÉLÚ TÁRSULÁSA
SZOCIÁLIS ÉS GYERMEKJÓLÉTI INTÉZMÉNY
Iskolaegészségügyi Szolgálat
5540 Szarvas, Vasút u. 46-48
Telefon: 66/311-187

Tisztelettel:

Sárközi Renáta
Sárközi Renáta
iskolavédőnő

1. számú melléklet

Kötelező tantárgyak és minimális óraszámok

Óraterv a kerettantervekhez 1-4. évfolyamon				
Tantárgy	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
Magyar nyelv és irodalom	7	7	6	6
Idegen nyelvek				2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	3	3
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27

Óratervezet a kerettantervekhez- 5-8. évfolyamon				
Tantárgyak	5. évf.	6.évf.	7. évf.	8. évf.
magyar nyelv-és irodalom	4	4	3	4
idegen nyelvek	3	3	3	3
matematika	4	3	3	3
történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
erkölcstan	1	1	1	1
természetismeret	2	2		
biológia-egészségtan			2	1
fizika			2	1
kémia			1	2
földrajz			1	2
ének-zene	1	1	1	1
vizuális kultúra	1	1	1	1
dráma és tánc/hon és népismeret	1			
informatika		1	1	1
technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	
testnevelés és sport	5	5	5	5
osztályfőnöki	1	1	1	1
szabadon tervezhető órakeret	2	3	3	3
rendelkezésre álló órakeret	2	2	31	31

Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda 2014/2015 tanévtől

Bevezetés időpontja/üteme:

2013/2014 tanév: 1 és 5 évfolyam

2014/2015 tanév: 1-2, 5-6 évfolyam

2015/2017 tanév: 1-2-3, 5-6-7 évfolyam

2017/2018 tanév: 1-4,5-8 évfolyam

Óraterv a kerettantervekhez – 1-4. évfolyam				
Tantárgyak	1. évf.	2. évf.	3. évf.	4. évf.
magyar nyelv és irodalom	7	7	6	6
Idegen nyelvek				2
Matematika	4	4	4	4
Erkölcstan/hittan	1	1	1	1
Környezetismeret	1	1	1	1
Ének-zene	2	2	2	2
Vizuális kultúra	2	2	2	2
Életvitel és gyakorlat	1	1	1	1
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Szabadon tervezhető órakeret	2	2	3	3
Magyar nyelv és irodalom (szabadon tervezhető órakeretből)	1		2	2
Iskola által felhasználható további (szabadon tervezhető órakeretből)	1	2	1/idegennyelv/	1/0,5 idegennyelv, 0,5 környezetismeret/
Rendelkezésre álló órakeret	25	25	25	27
Hittan (nem számít bele az órakeretekbe a NAT 9.§ 1.a szerint)	1	1	1	1

Óratervezet a kerettantervekhez- 5-8. évfolyam				
Tantárgyak	5. évf.	6. évf.	7. évf.	8. évf.
magyar nyelv és irodalom	4	4	3	4
Idegen nyelvek	3	3	3	3
Matematika	4	3	3	3
Erkölcstan/hittan	1	1	1	1
Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek	2	2	2	2
Természetismeret	2	2		
Fizika			2	1
Kémia			1	2
Biológia-egészségtan			2	1
Földrajz			1	2
Ének-zene	1	1	1	1
Dráma és tánc/ Hon- és népismeret	1			
Vizuális kultúra	1	1	1	1
Informatika		1	1	1
Technika, életvitel és gyakorlat	1	1	1	
Testnevelés és sport	5	5	5	5
Osztályfőnöki	1	1	1	1
Szabadon tervezhető órakeret	2	3	3	3
Fizika (szabadon tervezhető órakeretből)				1
Kémia (szabadon tervezhető órakeretből)			1	
Földrajz (szabadon tervezhető órakeretből)			1	
Iskola által felhasználható további (szabadon tervezhető órakeretből)	2 /1 informatika, 1 óra erkölcstan/hittan/	3	1	2
Rendelkezésre álló órakeret	28	28	31	31
Hittan (nem számít bele az órakeretbe a NAT 9.§1.a szerint)	1	1	1	1

Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda - 2020/2021 tanévtől

Bevezetés időpontja/üteme:

2020/2021 tanév: 1 és 5 évfolyam

2021/2022 tanév: 1-2, 5-6 évfolyam

2022/2023 tanév: 1-2-3, 5-6-7 évfolyam

2023/2024 tanév: 1-4,5-8 évfolyam

NAT 2020 által meghatározott kötelező és maximális óraszámok:

Heti óraszám / évfolyam	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Kötelező óraszám	22	22	22	23	27	26	28	28
Szabadon tervezhető	2	2	2	2	1	2	2	2
Max. heti óraszám	24	24	24	25	28	28	30	30

Az 1-8. évfolyamok tantárgyai és heti órászámai - 2020																
Heti óraszám/évfolyam	1.		2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
Magyar nyelv és irodalom	7		7		5	1	5	1	4		4	0,5	3	1	3	1
Matematika	4	1	4	1	4		4		4		4	0,5	3	1	3	1
Történelem									2		2		2		2	
Állampolgári ismeretek															1	
Hon- és népismeret									1							
Hittan	1		1		1		1		1		1		1		1	
Környezetismeret					1		1									
Természettudomány									2		2		0		0	
Kémia													1		2	
Fizika													1		2	
Biológia													2		1	
Földrajz													2		1	
Első élő idegen nyelv		1		1		1	2	1	3		3		3		3	
Ének-zene	2		2		2		2		2		1		1		1	
Vizuális kultúra	2		2		2		1		1		1		1		1	
Dráma és színház											1					
Technika és tervezés	1		1		1		1		1		1		1			
Digitális kultúra					1		1		1		1		1		1	
Testnevelés	5		5		5		5		5		5		5		5	
Osztályfőnöki									1		1		1		1	
Hittan egyházi intézményben	1		1		1		1		1		1		1		1	
Kötelező alapóraszám	22		22		22		23		27		26		28		28	
Szabadon tervezhető óra		2		2		2		2		1		2		2		2
Összes tervezett óraszám	22	2	22	2	22	2	23	2	27	1	26	2	28	2	28	2
Összesített óraszám	24		24		24		25		28		28		30		30	
Maximális órakeret	24		24		24		25		28		28		30		30	

1.számú melléklet

A tanulók fizikai állapotának mérése

A tanulók fizikai állapotának mérését a testnevelés tantárgyat tanító nevelők végzik el a testnevelés órákon, tanévenként két alkalommal október, illetve május hónapban.

(A felmérés a Hungarofit test alapján került összeállításra. Lásd: módszerek a tanulók fizikai felkészültségének, teljesítményének mérésére, értékelésére Szerkesztette: Andrásné Dr. Teleki Judit, MKM 1997.)

A mérés eredménye alapján a nevelők a tanulók fizikai állapotát, általános teherbíró képességét minősítik, az évente kapott eredményeket összehasonlítják, és ezt az értesítő könyvön keresztül a szülők tudomására hozzák.

A tanulók fizikai állapotának mérését szolgáló feladatok, illetve az elért eredményekhez tartozó pontszámok

- Cooper tesztfutás 12 perc
- helyből távolugrás
- hasonfekvésből törzsemelés és leengedés
- hanyattfekvésből felülés térdérintéssel
- fekvőtámaszban karhajlítás és nyújtás
- egykezes labdalökés helyből 12 éves korig 2, afelett 3 kg-os tömött labdával
- kétkezes labdavezetés dobás hátra fej fölött 12 éves korig, afelett 3 kg-os tömött labdával.

Feladat: **Cooper tesztfutás** 12 perc kardio-respiratorikus állóképesség mérése.

A gyerekek állórajttal indulva 12 perc alatt a lehető leghosszabb távot teljesítik a futópályán. Megengedhető, hogy amennyiben a próbázók kifáradtak, egy időre lassítsanak, vagy gyalogoljanak. Ezt követően kezdjenek újra továbbfutni és igyekezzenek minél hosszabb távot megtenni.

Feladat: **helyből távolugrás**. az alsó végtag dinamikus erejének mérése

Kiinduló helyzet: a tanuló az elugróvonal elugródeszka mögé áll úgy, hogy a cipőorrával a vonalat nem érinti.

Feladat: térdhajlítás és ezzel egyidejűleg páros karlendítés hátra, hátsó rézsútos mélytartásba, előzetes lendületszerzés-, majd erőteljes páros lábú elrugaszkodás és elugrás előre.

Értékelés: az utolsó nyom és az elugró vonal közötti távolságot mérjük méterben.

Feladat: **hasonfekvésből törzsemelés és leengedés folyamatosan**

-A hátizmok dinamikus erő-állóképességének mérése-

Maximális időtartam: négy perc

Kiinduló helyzet: a tanuló a hasán fekszik úgy hogy az állával megérinti a talajt, és mindkét karja laza tarkóratartás helyzetében van. A vizsgálatot végző személy az egymáshoz tett lábfejeket a földhöz szorítja.

Feladat: a tanuló az 1. ütemre törzsemelést végez.

2. ütemre összeérinti a könyökét az álla alatt
3. ütemre visszanyit tarkóra tartásba
4. ütemre törzsét leengedve visszafekszik a földre.

Értékelés: négy perc alatt végrehajtott törzsemelések száma.

Feladat: ***Hanyattfekvésben felülés térdérintéssel folyamatosan.***

-A hasizmok erő-állóképességének mérése-
maximális időtartam: 4 perc

Kiinduló helyzet: a tanuló torna vagy egyéb puha szőnyegen a hátán fekszik, és mindkét térdét
Feladat: a tanuló üljön fel, könyökével érintse meg azonos oldalon a combokat.

Hanyattfekvés és újabb felülés következik folyamatosan.

Értékelés: a szünet nélküli szabályosan végrehajtott felülések száma négy perc alatt.

Feladat: ***fekvőtámaszba karhajlítás és nyújtás folyamatosan***

-A vállövi és a karizmok dinamikus erő-állóképességének mérése-
Maximális időtartam: lányok 2 perc, fiúk: 4 perc

Kiinduló helyzet: mellső fekvőtámasz tenyerek vállszélességben előre néző ujjakat, egyenes
törzs, nyak a gerinc meghosszabbításában, nyújtott térd, merőleges kar.

Feladat: a tanuló mellső fekvőtámaszból indítva karhajlítást- és nyújtást végez. A törzs feszes,
egyenes tartását a karnyújtás- és karhajlítás ideje alatt is meg kell tartani, a fej nem lóghat. A
karhajlítás addig történik, amíg a felkar vízszintes helyzetbe nem kerül.

Értékelés. A szünet nélküli szabályosan végrehajtott ismétlések száma.

Feladat: ***egykezes labdalökés helyből***

-A kar-, törzs, a lábizom együttes dinamikus erejének mérése.-

Kiinduló helyzet: a vizsgált személy a dobóvonal mögött kényelmes kb. 20-40 cm
harántterpeszbe a dobókarjával ellentétes oldalú harántterpeszbe áll úgy, hogy a lábával nem
érinti a vonalat. A testsúlya főleg a térdben hajlított hátul lévő lábán van, a tekintete a dobásirány
felé néz, a tömött labdát a csuklóban hátra hajlított dobókezében a dobókar oldali válla előtt
tartja. A hátul lévő láb nyújtásával a dobásirányba fordításával, forgató-toló munkával, a törzs a
medence, majd a mellkas dobásirányba fordításával, a dobókar kinyújtásával, a labda kilökése
előre, a lehető legnagyobb távolságra. A kilökés alatt a dobónak a dobóvonal mögött kell
maradni.

Értékelés: a dobóvonal közepe és a tömött labda becsapódása a dobóhelyhez legközelebbi része-
közötti távolságot mérjük 5 cm-es pontossággal.

Feladat: ***kétkezes labdvetés dobás a fej fölött hátra***

-A váll- és törzsizmok dinamikus erejének mérése.-

Kiinduló helyzet: a vizsgált személy a dobás irányához képest háttal oldalterpeszben áll a
dobóvonal mögé úgy, hogy a lábával nem érinti a vonalat. A tömött labdát két kézzel, alulról
fogva könyökben hajlított karokkal tartja.

A dobó előrehajlítás- boka, térd – és csípőhajlítás – közben, karnyújtással a labdát a két térd
közé lendíti, majd a lábak nyújtásával és a törzs felemelésével lendületet szerez, néhány ismétlés
után, térdhajlítás és csípőhajlítás megállításával, a nagy farizom egyidejű megfeszítésével, a
lábak nyújtásával felemeli a törzsét, majd vető mozgással eldobja a labdát a feje fölött hátra felé.
Kilökés alatt a dobónak a dobóvonal mögött kell maradnia. Értékelés: a dobóvonal közepe és a
tömött labda becsapódása közötti távolságot mérjük 5 cm-es pontossággal.

A tanulók minősítése a hét feladatban elért összes pontszám alapján:
Pontszámok:

- 81 ponttól jeles
- 61 ponttól jó
- 41 ponttól közepes
- 21 ponttól elégséges

3. számú melléklet

Szöveges értékelés

Első évfolyamon tanév végén

Magatartás

A szabályokat betartja.

A szabályok betartására nem minden esetben figyel.

A szabályokat figyelmeztetésre sem tartja be.

A tanórán és a tanórán kívül példamutatóan viselkedik.

A tanórán vagy tanórán kívül többször fegyelmezetlenül viselkedik.

Viselkedése romboló hatású, az iskolai nevelést, oktatást akadályozza.

Együttműködő és segítőkész.

Társaival és a felnőttekkel szemben néha udvariatlan, durva.

Magatartása fegyelmezetlen, rendetlen, társaival és a felnőttekkel szemben legtöbbször udvariatlanul, durván viselkedik.

Szorgalom

Képességeinek megfelelő, egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt.

Képességeinek megfelelő, viszonylag egyenletes tanulmányi teljesítményt nyújt.

Tanulmányi eredménye elmarad képességeitől.

A tanórákon aktív.

A tanórákon többnyire aktív.

A tanórákon nehezen aktivizálható.

A feladatvégzésben önálló.

Feladatait kis segítséggel végzi.

A feladatvégzésben önállótlan.

Magyar nyelv és irodalom

Beszéde tiszta, érthető.

Beszédében néhány hang képzése még bizonytalan.

Beszédében sok hangképzési hiba van. Beszéde korrekciót igényel.

Szókincse gazdag, választékosan beszél. Beszéde, szókincse korának megfelelő.

Szókincse szegényes, nehezen fejezi ki magát.

Könnyen megjegyzi és felidézi a verseket és a meséket.

Szívesen mond mesét és verset társainak.

Még nem szeret a társai előtt szerepelni.

Vonalvezetése, írásmozgása biztos.

Vonalvezetése, írásmozgása még bizonytalan.

Ceruzafogása megfelelő.

Ceruzafogása bizonytalan.

Füzetvezetése tiszta, rendezett.

Füzetvezetése időnként rendezetlen.

Az irányokat nem téveszti, jól tájékozódik a síkban és a térben.

A síkban és a térben még nem tájékozódik magabiztosan.

A tanult betűket biztonsággal felismeri.

Nem ismeri fel biztonsággal a tanult betűket.

A tanult betűket összeolvassa.

A tanult betűk összeolvasásában még bizonytalan.

Elolvassa a rövid szavakat, mondatokat és megérti azokat.

Elolvassa a rövidebb szövegeket, de azok megértése még bizonytalan.

Matematika

Számfogalma biztos.

Számfogalma bizonytalan.

Biztonsággal felismeri és lejegyzí a tanult számokat.

A számok felismerésében és lejegyzésében még bizonytalan.

Jól tájékozódik a számeqyenesen.

A számeqyenesen való tájékozódása pontatlan.

Ismeri és alkalmazza a tanult matematikai jeleket (<, >, =).

A tanult matematikai jeleket még nem tudja biztonsággal alkalmazni.

Önállóan tud összeadni és kivonni a 20-es számkörben.

Segítséggel tud összeadni és kivonni a 20-es számkörben.

Képes csökkenő és növekvő sor felállítására 0-20-ig.

A növekvő és csökkenő sor felállításában még segítséget igényel.

Ének-zene

A tanult dalokat el tudja énekelni csoportban.

A tanult dalokat segítséggel sem szívesen énekei el.

Hallás után egyszerű ritmus visszaadására képes.

Bizonytalan a ritmusmotívum reprodukálásában.

Szívesen részt vesz a tanult gyermekjátékokban, a dalok eljátszásában.

A dalos játékokba nem kapcsolódik be szívesen.

Vizuális kultúra

Munkái szépek és igényesek.

Munkáit kevésbé dolgozza ki.

Eszközhazsnálata kiemelkedő.

Eszközhazsnálata bátortalan.

Saját ötleteit, elképzeléseit bátran megvalósítja.

Munkájában az utasításokat követi.

A rajzfelületet esztétikusan tölti ki.

A rajzfelületet aránytalanul használja.

Technika és tervezés

Munkái igényesek.

Munkái kevésbé igényesek.

Ügyesen bánik az eszközökkel és az anyagokkal.

Az eszközöket, anyagokat bátortalanul használja.

Kézügyessége kiemelkedő.

Kézügyessége megfelelő.

Kézügyessége fejlesztésre szorul.

Ötletes, kreatív a munkadarabok elkészítésében.

A munkadarabok elkészítésében egyéni ötletei nem nyilvánulnak meg.

Testnevelés

Órai tevékenysége aktív.

Órai tevékenysége változó.

Órán rendbontó.

A szabályok betartására képes.

A szabályokat figyelmeztetésre sem tartja be.

A gyakorlatokat önállóan végzi.

A gyakorlatokat kevés segítséggel végzi.

A gyakorlatokat sok segítséggel végzi.

Angol nyelv

Részt vett.

Nem vett részt.

Hittan

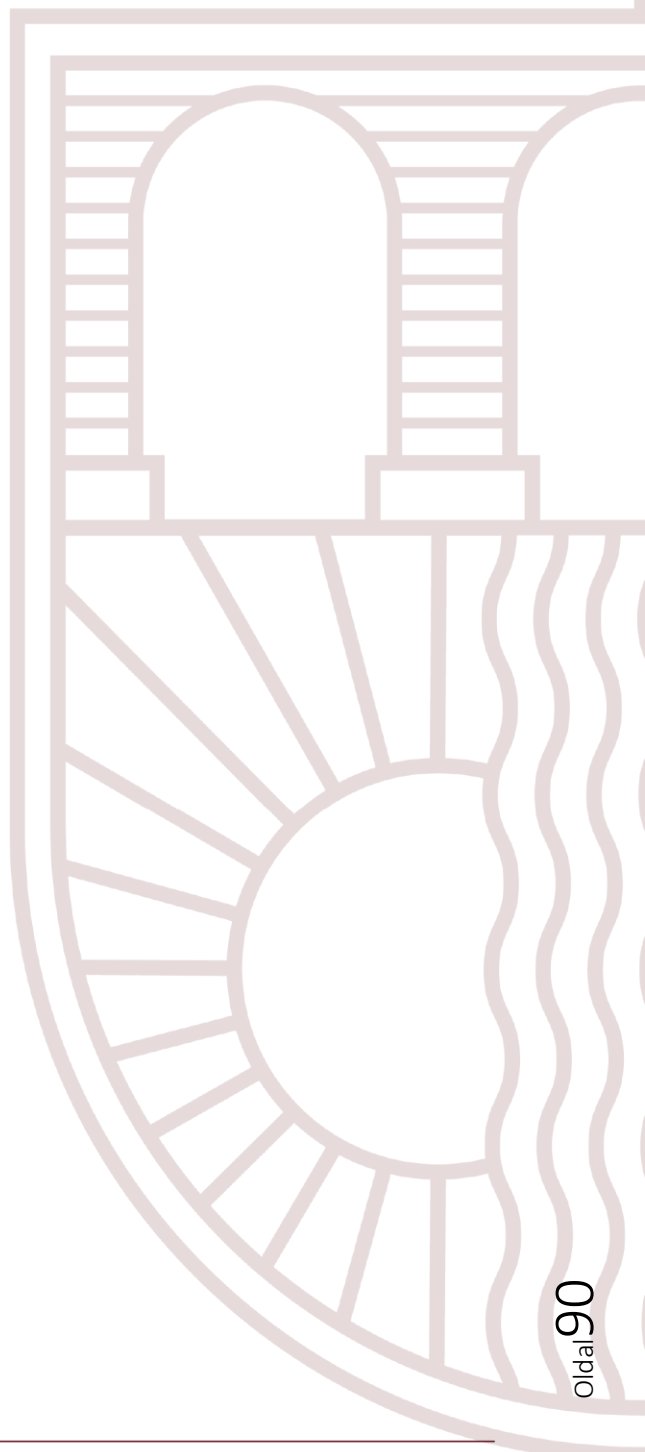
Kiválóan megfelelt.

Jól megfelelt.

4.számú melléklet

Helyi tantárgyak tantervek

CD mellékletben.

PEDAGÓGIAI PROGRAM

ÓVODAI INTÉZMÉNYEGYSÉG

Szarvas, 2024.

Tartalomjegyzék

1 Bevezető.....	3
2 Gyermekkép, óvodakép.....	4
3 Óvodai nevelés általános feladatai.....	7
3.1. Egészséges életmód kialakítása.....	7
3.2 Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	7
3.3 Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.....	8
5 Az óvodai nevelés megszervezésének elvei.....	9
6 Gyermekvédelem.....	10

„Egy hivatás nagysága elsősorban abban van, hogy egyesíti az embereket.”
(Antoine de Saint Exupéry)

1 Bevezető

A Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorlóóvodájának (GFE Szarvasi Gyakorlóóvoda) nevelőtestülete három Helyi Óvodai Pedagógiai Program szerint végzi pedagógiai tevékenységét.

A gyakorlóóvoda szakmai képzésben elfoglalt helye és szerepe tette indokolttá, hogy több pedagógiai program megismertetésére adjon lehetőséget.

A pedagógiai programok bevezetésénél maximálisan érvényesültek az intézmény hagyományai, értékei, a pedagógusok képzettsége, hitvallása – a személyi feltételek, a tárgyi feltételek, és Szarvas város nyújtotta lehetőségek. A partnerek – szülői közösség, a fenntartó – igényei.

A nevelőtestület a választás jogával élve saját programot írt, a Tevékeny Együttműködés Szemléletformálással /TESZ/ címmel. A program megvalósításán belül biztosított a lehetőség a mozgásfejlesztés kiemelt kezelésére.

Az óvodapedagógusok azonosultak a projektpedagógia elveivel, a természetes nevelés értékével, és a helyi lehetőségekkel összehangoltan megírták a Természetes Nevelés Projekt szemlélettel pedagógiai programot.

Harmadikként adaptálta a nevelőközösség az Óvodai Nevelés a Művészetek Eszközeivel alternatív óvodai pedagógiai programot.

Az intézmény egyházi átvételével három szakmai team felelősen együttműködve, szakmai önállóságukat, a különböző programok specifikumait megtartva érvényesítik az Alapprogramban foglaltakat és a katolikus egyház hitéleti követelményeit.

Érvényesülnek azok az általános igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek érdekeinek figyelembevételével megfogalmaz.

Alapelvek:

- nevelésük a hitéletre fogékony gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, az emberi és gyermeket megillető jogok, alapvető szabadságok tiszteletben tartásának megerősítésére irányul, biztosítva, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.
- a gyermeket gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, az óvoda a családi nevelés kiegészítője.
- az óvodai nevelésben érvényesítjük az innovatív pedagógiai törekvéseket, az óvodapedagógusok széleskörű módszertani szabadságát.
- a nevelési programban érvényesítjük a sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésnek irányelveit:
 - az elvárások differenciáltan igazodjanak a gyermekek fejlődésének üteméhez,
 - fejlesztésük a számukra megfelelő területeken valósuljon meg,
 - a sajátos nevelési igényű gyermekeket a nevelés, a fejlesztés ne terhelje túl.

A hitre nevelés által kiemelten fejleszthető erkölcsi tulajdonságok:

- Szeretet, összetartozás
- Öröm, hála, megbecsülés
- Felelősségvállalás, egymásra való odafigyelés
- Bizalom – érzelmi szükséglet kielégítése
- Képzelet – átélni Isten szeretetének valóságát
- Ritualizáció – lelki felfogóképesség fejlődése
- Internalizáció – belső élménnyé tenni az Istennel való kapcsolatot
- A munka szeretete, tisztelete, becsülete, a környezet szeretete,
- Felelősségvállalás, egymásra való odafigyelés.
- Fedezze fel a gyermek, hogy élete Isten ajándéka.
- Gondoskodó szeretetének tudatosítása, amely szüleink szeretetén keresztül ér el hozzánk.
- Az Isten iránti hála és bizalom felkeltése, megerősítése a gondoskodás megtapasztalásáért az embereken és a teremtett világon keresztül.
- Isten iránti csodálat és bizalom erősítése a teremtett világ célszerűségéért, szépségéért, jóságáért.
- Szentjeink életének bemutatása, amely isten-és emberszeretetre helyezi a hangsúlyt, kiemelve azt, hogy mi hogyan tehetünk hasonlóképp saját körülményeink között.
- A fentieknek megfelelő életvitelre való nevelés: az öröm és tisztelet kifejezése Isten, és teremtett világa, környezete iránt, életkorának megfelelő formában.

Milyen isteni tulajdonságokra lehet felhívni a gyermekek figyelmét?

- Ereje (nagysága, hatalmassága)
- Bölcsessége (a világ törvényei pl.: télen pihen a természet)
- Fantáziája (a világban fellelhető formagazdagság, változatosság)
- Szépsége
- Jósága (gondoskodik teremtményeiről)
- Szeretete

2. Óvodakép:

- Óvodánk szakmailag önálló intézmény, a családi nevelés kiegészítője a gyermekek családjával, gondviselőjével partneri kapcsolat kialakítására törekszik, annak érdekében, hogy három éves kortól iskolába lépésig biztosítsa a gyermek szükségleteinek kielégítését, optimális fejlődésének lehetőségét.
- Óvodánk óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkcióját betöltve közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését: pozitív énkép, önbizalom önfegyelm, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, együttműködés formálása, szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozása.

Az óvoda pedagógiai tevékenysége és tárgyi környezete segíti a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkenését, az

életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütemben fejlődő (kiemelt figyelmet igénylő) gyermekek készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, kiemelten környezettudatos magatartásának kialakítását.

Óvodánk természet- és életközeli óvoda, gyermekközpontú és sikerorientált.

Óvodánk befogadó, tolerálja a másságot, és érvényesíti az egyenlő hozzáférés elvét. A pedagógiai munkában érvényesül az elfogadó, támogató, segítő attitűd, a gyermeki fejlődésbe vetett bizalom, a pedagógiai optimizmus megvalósítása.

Óvodánk nevelési célja:

- a családdal való hatékony együttműködés
- egészséges környezet biztosítása
- a gyermeki jogok tisztelete
- másságot elfogadó attitűd alakítása
- értékközvetítés
- tevékenységközpontúság
- egyéni képességekhez igazodó fejlődés feltételeinek biztosítása, fejlesztés
- élménynyújtás
- szeretetteljes légkör biztosítása
- biztonságérzet feltételeinek biztosítása

A hitre nevelés színterei:

- Óvodás hittan foglalkozások beépítése a három alprogram hetirendjébe
- Lelki percek beépítése a 3 alprogram napirendjébe
- A verselés, mesélés tevékenységekbe bibliai történetek, példabeszédek, szentjeinkről szóló történetek, legendák, és az imák is beépülnek, de a meséktől elkülönülve.
- Ének, zene, énekes játék, gyermektánc éves tervében megjelennek az énekes imák, vallásos tartalmú énekek, népdalok, a zenehallgatásnál az egyházi zene. Javasoljuk az ünnepkörökhöz kapcsolódó vallásos énekek alkalmazását. Ismerkedés a szentmisén használatos hangszerekkel.
 - Feladatunk: Vallásos énekek, köszöntők tervezése, tanítása az életkori sajátosságoknak és a csoport fejlettségi szintjének figyelembe vételével történjen.
 - A rácsodálkozás, hálaadás, közös öröm megteremtése.
- A rajzolás, festés, mintázás, kézi munka során vallásos témák, szimbólumok, a teremtés szépségeivel kapcsolatos megtapasztalások is sorra kerülnek.
- A külső világ tevékeny megismerése tevékenység tervezésében helyet kapnak: Az egyházi ünnepek, hagyományok, jeles napok, rendezvények.
 - A tervezések során a szentekről való megemlékezések, bibliai történetek, tanítások szerves részei a hozzá kapcsolható projekteknek.
- Hagyományosan van néhány jeles nap, ünnep, szentről való megemlékezés, melyet az óvodában közös rendezvényen is ünnepelek:
 - Szent Márton közös lelki napi rendezvény a szülők bevonásával.
 - Advent négy gyertyagyújtása, Karácsony.
 - Szűzanya ünnepe és Anyák napja - templomunkban.

Az iskolával együtt: Szent Ferenc- Állatok világnapja, Adventi gyertyagyújtások, Szent Miklós, Vízkereszt. Intézményünk védőszentjének ünnepe.

3. Óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés általános feladatai:

- az egészséges életmód alakítása
- érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

3.1 EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

- speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása megfelelő szakemberek bevonásával, szülő és pedagógus együttműködésével
- testi szükségleteinek kielégítéséhez feltételek biztosítása
- mozgásigényének kielégítése – szabad levegőn a szabad mozgás lehetőségének biztosításával, a mindennapi szervezett mozgással
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének segítése spontán és szervezett keretek között a nagy mozgás és a finommotoros koordináció fejlődéséhez játékos tevékenységek biztosítása
- a gyermeki testi képesség fejlődésének segítése
- a gyermek egészségnek védelme, edzése, óvása, megőrzése (a napfény, a víz edzőhatásának kihasználása, a vitaminfogyasztás biztosítása)
- az egészséges életmód, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása a helyes táplálkozási és kulturált étkezési szokások megalapozásával, az öltözködéssel, a testápolással és fogmosással kapcsolatos szokások kialakításával, elmélyítésével.
- egészséges, biztonságos környezet biztosítása
- a környezet védelméhez és megővéséhez kapcsolódó szokások alakítása, környezettudatos magatartás megalapozása.
- megfelelő szakemberek bevonásával a speciális gondozó, prevenció és korrekció testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

3.2 AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az erkölcsi tulajdonságok, szociális készségek és képességek, attitűdök – kompetenciák fejlődéséhez, a szokások (hitéleti szokások) gyakorlásához szükséges tevékenységi és értékelési rendszer, interakciós kultúra biztosítása az értékrend megalapozása érdekében (együttműködés, hitre nevelés, önállóság, segítőkészség önkifejezés, önérvényesítés, önfegyelem, a közös értékek óvása, védelmi kitartás, akarat, feladat, szabálytudat, együttérzés, önzetlenség, figyelmesség stb.)

- az óvodában érzelmi biztonság, feltétel nélküli szeretet, elfogadottság élménye,
- otthonosság, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör biztosítása érdekében: a gyermek-óvodapedagógus, gyermek-dajka, gyermek-gyermek kapcsolat pozitív attitűd jellemezze
- Bizalomra épülő kapcsolat kialakítása, mely bátorságot adhat a gyermekeknek arra, hogy kérjenek és arra is, hogy megköszönjék azt, amit kaptak.
- Összetartozás erősítése (boldogság, öröm, örömszerzés, köszönet, hála, barátság)

- A tisztelet és szeretet erősítése azon személyek felé, akik a gyermeket szeretetükkel és gondoskodásukkal veszik körül.
- a gyermek szociális érzékenységének fejlesztése, én-tudatának alakítása, és az önkifejező és önértékelítő törekvéseinek segítése
- a természetes társas szükségletek kielégítéséhez lehetőség teremtése, a különbözőségek elfogadására, tiszteletére nevelés
- közös élményekre épülő tevékenységek szervezése, ezek biztosításával az összetartozás erősítése, a szokás- és normarendszer megalapozása
- modell értékű óvodapedagógusi és dolgozói kommunikációval, bánásmóddal és viselkedéssel a pozitív gyermeki magatartás segítése
- a család és az óvoda normarendszerében és értékrendjében megjelenő értékek kölcsönös elfogadásának motiválása
- a szülőföldhöz való kötődés megalapozása a szűkebb és tágabb környezet megismertetésével
- kiemelt figyelmet igénylő (nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, alacsonyabb fejlettségi szinten álló, halmozottan hátrányos helyzetű, az elhanyagolt) érzékszervi, értelmi vagy mozgássérült, a kiemelkedő képességű gyermekek nevelése során sajátos törődés, körültekintő egyénre szabott segítségadás biztosítása a speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel való együttműködéssel.
- a hagyományok megismerésével, ápolásával az értékek tiszteletére nevelés.

3.3 AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTELMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat

- a beszélő környezet biztosítása, helyes mintaadással és szabálykövetéssel (javítgatás elkerülésével)
- a beszéd és kommunikációs kedv fenntartása, ösztönzése
- a beszédészlelés, beszédértés, szóbeli emlékezet fejlesztése
- szókincs gyarapítása, a kifejező beszéd fejlesztése
- összefüggő, tiszta, szép beszéd, nyelvi kifejezőképesség kialakítása
- kommunikációs jelzések felismerésének, használatának gyakorlása, egyéni bánásmód, differenciált fejlesztés alkalmazásával
- a logopédussal, családdal való együttműködés, a megelőzés és a korrekció területén, a differenciált készség képesség megvalósítása

Az óvodai nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve változatos tevékenységeket biztosít, amelyek ösztönzően hatnak a további élmények, tapasztalatok szerzésére a természeti és társadalmi környezetből.

- az értelmi nevelés a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak ismereteinek rendszerezése, bővítése különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása
- értelmi képességek – érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás – és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

- az óvodapedagógus a gyermek tapasztalataiból, élményeiből kiindulva, velük együtt választ témát, projektet, amely által a gyermek motiválttá válik a tevékenységekben (kísérletezés, megfigyelés, önálló alkotás stb.)

4 Az óvodai nevelés megszervezésének elvei

- az óvodai nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt óvodapedagógus/és/vagy pedagógiai asszisztens, szakasszisztens végzi, kinek elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt jelentsen a gyermek számára.
- az óvodai nevelés hatékony működésének feltétele az óvodapedagógus és óvodai alkalmazottak összehangolt munkája.
- a pedagógiai munkában érvényesüljön a befogadó, elfogadó magatartás
- a rugalmas napirend és hetirend kialakításának elvei; párhuzamosan tervezhető differenciált tevékenységek tervezése igazodjék a különböző tevékenységekhez a gyermek egyéni szükségleteihez, a helyi szokásokhoz; a tevékenységek közötti arányok harmóniájának megteremtése; a játék meghatározó szerepének érvényesítése
- a gyermekek egyéni fejlődésének nyomon követése, dokumentálása és a szülőknek rendszeres tájékoztatás nyújtása

Az óvoda kapcsolatai

A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott kezdeményező, és partnerségre törekvő.

- a szülőkkel együttműködve a családi nevelést segítve látja el feladatát
- a társintézményekkel a kapcsolattartásban a gyermekek fejlődését, érdekeit szem előtt tartva lép fel (bölcsőde, iskola, közművelődési intézmények, egészségügy, gyermekjóléti szolgálatok, pedagógiai szakszolgálat)
- kapcsolatot épít a nemzetiségi intézményekkel (roma önkormányzat)
- a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik

A hitre nevelés megvalósításához szükséges speciális kapcsolatok

- A speciális kapcsolatok sorában kiemelkedik az egyházközséggel való kapcsolatunk (templomlátogatás, közös szentmise).” **Szentmisét** évi négy alkalommal szervez intézményünk a helyi plébániával közösen, mely lehetőséget ad a szülőknek, gyermekeknek, és pedagógusoknak is a hitéleti szokások megismerésére, gyakorlására. Csoportonként több alkalommal kerül sor **templomlátogatásra** (speciális, és ünnepekhez kötődő projektek megvalósulása során), illetve hittan foglalkozásokon.
- Ünnepeinkre, jeles napjainkra, rendezvényeinkre hívjuk, várjuk az egyházmegye, az egyházközség, a GFE képviselőit, a szülőket, más egyházi óvodák, intézmények dolgozóit (mint vendégeket, vagy rendezvényünk résztvevőit, vagy előadóit).
- Meghatároztuk az **egyházi ünnepek körét**, melyeket feldolgozunk óvodánkban. (intézményi szinten, csoport szinten, az adott életkori sajátosságokhoz igazodva)
- Nagy hangsúlyt fektetünk az **információáramlásra**, melyben segít a digitális, és számítástechnika, és a személyes kapcsolatok (Szent Klára Plébánia, plébános,

egyházközségi képviselők, Gál Ferenc Egyetem, és a Pedagógiai Kar, hallgatók HÖK Lelkes klubja, a Szeged- Csanádi Egyházmegye, annak hitoktatói, Katechetikai Irodája).

- **Szakmai kapcsolatokat ápolunk** katolikus óvodákkal (tapasztalatszerző látogatások, valamint hallgatóink szakmai gyakorlatának látogatása, továbbképzések, konferenciák, lelki gyakorlatok alkalmával)
- Csatlakozunk a **karitatív jellegű** eseményekhez, gyűjtésekhez, a helyi Vöröskereszt munkáját segítjük (Karácsony előtt, és más alkalmakkor), bevonva a szülőket és gyermekeket is, mint cipős dobozban - ajándékok, adománygyűjtő akció, intézményünkben a rászoruló családok, gyermekek segítése.)

5 Gyermekvédelem

A gyermekvédelem az óvodában a gyermeki személyiséget megillető alapvető emberi jogok tiszteletben tartásával, valamint a minden gyermek számára biztosított színvonalas nevelésben valósul meg.

Célja: a prevenció

- a gyermek testi-lelki, értelmi érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének biztosítása,
- a gyermek családban történő nevelésére való odafigyelés,
- a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése.

Feladata: a gyermek problémáinak felismerése, kezelése, megoldása

- a pedagógus feladata a családdal együttműködve kiküszöböljék a veszélyeztetett gyermekekre ható ártalmakat,
- megvédjék őket a testi-lelki, erkölcsi károsodástól, illetve az óvoda a hátránycsökkentő szerepével ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.

A gyermeknek joga van ahhoz, hogy saját családi környezetben nevelkedjék és minden szükséges segítséget megkapjon személyiségének kibontakozásához, valamint az esetleges veszélyeztető helyzet elhárításához.

Óvodánk törekszik a családokkal szoros, közvetlen partnerkapcsolat kialakítására, mely lehetőséget biztosít az ártalmas környezeti hatások kiszűrésére és a megfelelő védelmi lépések megtételére.

Figyelmet fordítunk a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyerekek óvodába kerülésére és rendszeres óvodába járására. Tájékoztatjuk a szülőket, hogy probléma esetén az óvodán belül és kívül milyen gyermekvédelmi feladatokat ellátó intézményeket és személyeket kereshetnek fel.

Folyamatos kapcsolatot tartunk a gyermekjóléti szolgálattal és indokolt esetben segítségüket kérjük az esetleges problémák feltárásában és megoldásában.

Hatékony együttműködés más társadalmi, egészségügyi szervezetekhez is, akik alaptervékenységük keretében gyermekvédelmi feladatokat látnak el.

Minden alkalommal élünk jelzési kötelezettségünkkel, ha bármely gyermek esetében veszélyeztetettség áll fenn.

Minden tőlünk telhető segítséget megadunk a szociálisan hátrányos helyzetben élő vagy átmeneti nehézségekkel küzdő gyermekek szüleinek a támogatói lehetőségek eléréséhez, jogaik gyakorlásához.

Óvodánkban a gyermekek esélyegyenlőségének biztosítására, szociális hátrányaik enyhítésére az alábbi tevékenységekkel törekszünk:

- az óvodában szervezendő fejlesztő tevékenységek (tehetségműhelyek, egyéni fejlesztések),
- meghosszabbított ügyelet szervezése az arra rászorulóknak,
- jótékonysági bál szervezése,
- jótékonysági gyűjtés,
- „Csere-bere” gyermekruha-vásár,
- gyermekprogramok alapítványi támogatása,
- a rendszeres óvodába járás ösztönzése,
- ajándécsomagok készítése.

A gyermekvédelemmel kapcsolatban fontosnak tartjuk az alábbi tevékenységeket:

- Szülők Akadémiája előadássorozat, amely elsődlegesen az óvodánkba járó gyermekek szüleit hivatott tájékoztatni az előadók által, mindazon témákkal kapcsolatban, amelyek szorosan érintik a kisgyermek egészséges fejlődését (orvos, pszichológus, védőnő stb.),
- étlap-figyelés a honlapon, „Élj egészségesen”-„Kedvencek hete” program,
- konzultációk a sajátos nevelési igényű gyermekeket segítő szakemberekkel,
- folyamatos napirend-elemzés

*„A felfedezés igazi útja nem az, hogy új világokat keresünk, hanem az, hogy új szemmel nézzük a világot.”
(Domschitz Mátyás)*

„TESZ”

– Tevékeny Együttműködés Szemléletformálással –
a Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorlóóvodájának

PEDAGÓGIAI PROGRAMJA

Készítette:

a Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorlóóvodája nevelőtestületének környezeti nevelési
munkacsoportja

TARTALOMJEGYZÉK

1. A PROGRAM NEVELÉSI KONCEPCIÓJA	15
1.1. Pedagógiai szemléletmódunk	15
1.1.1. Az óvodás gyermek és környezete	15
1.1.2. Sajátos nevelési elveink	16
1.1.3. Pedagógiai kifejezéstár	18
1. 2. A nevelés kerete.....	20
1.2.1. A környezeti nevelés értékeire épülő pedagógiai program rendszerábrája	20
1.2.2. A program tevékenységi rendszere	21
1.2.3. A gyermekcsoportok kialakítása, hetirend, napirend	22
1.2.3.3 Ajánlás a hetirend összeállításához	23
2. A PROGRAM TEVÉKENYSÉGI FORMÁI	24
2.1. Játék	24
2.2. A játékba integrálódó, fejlődést biztosító és fejlesztést szolgáló tevékenységek.....	26
2.2.1. Nevelési koncepciónk tanulásértelmezése	26
2.2.2. A külső világ tevékeny megismerésének részterületei	27
2.2.2.1. A külső világ tevékeny megismerésének célja	27
2.2.2.2. A külső világ tevékeny megismerésének feladatai	27
2.2.2.3. A külső világ tevékeny megismerésének tartalma.....	28
2.2.2.3.1.Környezeti nevelés	28
2.2.2.3.2. A matematikai jellegű tapasztalatszerzés.....	30
2.2.3. Művészeti tevékenységek	32
2.2.3.1. Komplex művészeti nevelés feladatai	32
2.2.3.2. Verselés, mesélés	34
2.2.3.3 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	35
2.2.3.4. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka.....	38
2.2.4 Mozgás	40
2.3. Munka jellegű tevékenységek	43
2.4. Anyanyelvi nevelés.....	44
3. AZ ALPROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES SPECIÁLIS KAPCSOLATOK	46
4. AZ ALPROGRAM MEGVALÓSÍTÁÁSHOZ SZÜKSÉGES SZEMÉLYI ÉS TÁRGYI FELTÉTELEK	46
4.1. Személyi feltételek	46

4.2. Tárgyi feltételek.....	47
4.3. A program végrehajtásához szükséges sajátos eszközök	48
5. AZ ALPROGRAM DOKUMENTUMRENDSZERE.....	49
5.1. A csoporttervezés és nyilvántartás dokumentumai	49
5.2. A csoportnapló felépítése	50
TESZ PROGRAM KIEGÉSZÍTÉS, MOZGÁS	52
FELHASZNÁLT IRODALOM.....	60

1. A program nevelési koncepciója

Egy pedagóguskollektíva bölcsességét bizonyítja, ha felelősen együttgondolkodva és együttműködve tud dolgozni mindazért, amit élete hivatásának vall, de legfőképp a felnövekvő gyermekekért, a jövő felnőttjeiért.

Nevelőtestületünk szakmai értékeinek múltja és jelene mellett a programírás lehetőségével jövőképe is megformálódott, s kikristályosodott formában tükrözi a nevelési elképzeléseinket egy tantestület alkotta saját helyi programban megtestesülve. A választás jogával élve, nevelőtestületünk önálló, saját programírás mellett döntött, hagyományait, jelenlegi pozícióját és jövőbeni státusát figyelembe véve (1999).

A 80-as évek vége felé már a helyi pedagógiai gyakorlatban körvonalazódtak azok az *utak, törekvések, célkitűzések* (környezetvédelem, természetvédelem, hagyományörzés, képességfejlesztés), *pedagógiai gyakorlatok* (Zsolnai József, Gáspár László pedagógiai hatása), amelyek napjaink nevelési programjának meghatározó elemeivé váltak. A nevelési tapasztalatainkat összegző, a nevelési gyakorlatunkat ötvöző, pedagógiai hitvallásunkat tükröző programunk az óvoda alapfunkcióit (óvó–védő, szociális, nevelő–személyiségfejlesztő) **holisztikus** gondolkodásmóddal, **globális** szemléletmóddal megerősítve közvetíti és teljesíti.

Pedagógiai munkánk háttérének átvilágítása, saját szakmai tevékenységünk felülvizsgálata (2004) segített abban, hogy intézményünknek a helyi adottságoknak, elvárásoknak, saját szakmai identitásunknak megfelelő jövőképet alkossunk. Az azóta eltelt időszakban, a mindennapi nevelőmunkánkban – e nevelési program alapján – egyre tudatosabban van jelen a **fenntartható fejlődés pedagógiájának** megvalósítása. Gyakorlóóvodánk 2006 óta tagja a Zöld Óvodák hálózatának és 2013 óta Örökös Zöld Óvoda, Békés vármegyében a területért felelős minisztérium bázisintézményeként segíti a Zöld Óvodák működését.

Intézményünk 2013. évi egyházi fenntartásával újabb értékek jelentek meg pedagógiai programunkban (hitre nevelés szokásai, keresztényi erények).

A közösen elhatározott célok a szakmai együttgondolkodás termékei, s mint ilyenek a pedagógiai együttműködések elindítói és fenntartói.

1.1. Pedagógiai szemléletmódunk

1.1.1. Az óvodás gyermek és környezete

„A gyermekek fejlődésére nézve legkisebb korától fogva döntő fontosságú, hogy érezze, nemcsak hogy szeretik, hanem, olyannak szeretik, amilyen.”
(Hermann Alice)

A kisgyermek az óvodás korban jut el a „testi én” érzéstől az „énkép” megjelenéséig. Ebben a szakaszban a fejlődés fontos tényezője az énképet erősítő felnőtteken kívül a kortárskapcsolat.

A kortárskapcsolatokban tanulja meg az óvodás korú gyermek az „én” érvényesítését és a másik elfogadását, a társakkal való kooperálás, kommunikálás stratégiáit. A közös tevékenységek, azok jól átgondolt rendszere teremti meg a **szocializáció** színterét, az **anyanyelvi fejlődés** háttérét.

Az óvodai csoportban az **érzelmi biztonságot**, otthonosságot, szeretetteljes légkört, gondoskodást sugárzó környezetet alakítunk ki. Fontosnak tartjuk, hogy az óvodában a családból érkező gyermeket tisztelet, szeretet és bizalom vegye körül. Elfogadásával és

befogadásával teremtsük meg fejlődésének és fejlesztésének alapját. A szociális érzékenység tudatos fejlesztését szolgálják a gyermekek személyes dolgainak, életének figyelemmel kísérése, egyéni élmények meghallgatása, az együttes élmények rendszeressége, az eltérő kulturális háttérrel rendelkező helyi etnikum, (cigányság) és az itt élő nemzetiség (szlovákság) értékeinek, érzelmeinek, gondolkodásmódjának megismerése, megértése. Önazonosságuk megőrzésével lehetőséget biztosítunk a multikulturális nevelésen alapuló integrációra.

Értelmezésünkben **a gyermeket körülvevő környezet személyiségfejlődésének meghatározó eleme.** Óvodai nevelésünk az otthoni környezet és családi nevelés elsődleges szerepére építve a maga környezetével, tevékenységrendszerével, tudatos fejlesztő eljárásaival kiegészíti, ill. kompenzálja a gyermekek személyiségfejlődésének feltételrendszerét. A környezettel való aktív kapcsolatba lépést segítve biztosítja a gyermekek tapasztalatainak, ismereteinek gyarapodását, **értelmi képességeinek, kreativitásának** fejlődését.

1.1. 2. Sajátos nevelési elveink

A globalitás elve

"Mi az ember a természetben?

*Semmi a végtelenhez képest,
minden a semmihez képest.*

Valami a semmi és a minden közt középén."

(Pascal)

A globális nevelés **szűkebb értelmében** a külső környezettől érkező nevelő hatások az egész személyiségre ható, és az egész személyiségen keresztül való érvényre juttatása. Benne meghatározó szerepe van az óvodapedagógusnak, aki ennek a folyamatnak az irányítója, szervezője, közvetítője.

A globális nevelés – **tágabban értelmezve** – a felnőttek (szülők, hallgatók, dolgozók) közötti szociális technikákkal is foglalkozik, a konfliktusok kezelésével, megoldási stratégiákkal, miközben együttműködésre, toleranciára, empátiára, nyitottságra is képessé tesz.

Törekvéseinkben érvényesülni kell, hogy része vagyunk a természetnek, – harmonikus együttélést valósítunk meg a környezettel a környezetben.

A **környezeti hatások kölcsönössége**, a regionális és globális kérdések elemi szinten való megismerése a későbbi években való jobb tájékozódást, valamint az életért való felelősség tudatát alapozzák meg!

Globális szemléletünknek a gyermeki tevékenységrendszerben is érvényt szeretnénk adni: **a tevékenységek összehangolásában, egymásra hatásának, egymásra építettségének**, valamint **következményeinek figyelembevételével** (természetes komplexitás, projektszemlélet, módszer).

Az élet tiszteletének elve

Elsősorban pozitív érzelmi beállítódást jelent az óvoda alapfunkcióira épülve (óvó–védő, szociális) a természeti és mesterséges környezetben is. A létezés öröme, az élőlényekkel kapcsolatos gondolkodás mind pozitív érzés.

Az elv érvényesítése az óvodai nevelésben részét képezi annak az **ökologikus magatartásmódnak**, ami alapja attitűdformálásunknak. Az élet értéként kell, hogy

megjelenjen óvodánkban, függetlenül annak különböző megjelenési formájától (növény-, állatvilág, ember). Az elv betartásával ezek elfogadására, tiszteletére neveljük a gyermekeket.

Értéktudatosság, értékorientáltság elve

Az értékek, értékrendek életünk, életvitelünk meghatározói. Befolyásolják szokásainkat, magatartásunkat. Óvodánk számos területen értékeket őriz, közvetít és értékeket képez, hoz létre.

Az értékek felismerésére, elfogadására, megbecsülésére nevelésnél figyelembe kell vennünk annak reflektív jellegét. Érezzék, éljék át, tudják, amit tesznek, az fontos.

A jövő, amely a jelenünktől függ, de a múltunkból gyökerezik, cselekedeteinktől, az **értékek megőrzésétől**, az érzelmek szűrőjén körvonalazódhat a kicsikben, és alakíthatja bennük a szülőföldünkhöz való kötődést.

Testi-lelki egészség (érték) védelmének elve

Nevelési felfogásunkban az **egészség, mint érték** jelenik meg, ennek megőrzése, védelme életterünk kialakításától, egyéni és közösségi higiénés szokásainktól, egészségmegővő, betegségmegelőző magatartásunktól függ.

Az óvodában – a gyermekek életkorának megfelelő – testi-lelki szükségletek kielégítése személyiségük fejlesztésének alapja.

Az óvoda feltételrendszerében (tárgyi és személyi környezetében) biztosítani kell a közegészségügyi higiénés előírások betartását. Óvodánk dolgozóinak **egészségvédő és egészségfejlesztő** szemlélete és gyakorlata biztosítja az életviteli értékek közvetítését (életmód, pihenés - mozgás egyensúlya, táplálkozási szokások és ismeretek, balesetveszélyes helyzetek elkerülése stb.).

Cselekvésközpontúság elve

*„Nemcsak tudnunk kell, hanem a tudást alkalmazni is.
Nemcsak akarnunk kell, hanem cselekednünk is.” (Goethe)*

Céljaink valóra váltásának függvénye: a gyermekeket körülvevő felnőttek aktív, felelős cselekedetei, az átélte, megtapasztalt konkrét tevékenységben megvalósuló **személyes részvétel**. A környezetről az aktív cselekvés nyújtja a legpontosabb képet. A személyes tapasztalás, cselekvés mindig a konkrét idő- és térrelációra épül. A cselekedetek értékeket hoznak létre. Az értékek az őket támogató környezetben fejlődnek ki. A bizalom elősegíti az értékek felismerését és a felelősség vállalását.

Együttműködés elve

A legfontosabb programelemünk, amely a **kölcsönös kapcsolattartásban** fejeződik ki:

- egyrészt – a közvetlen miliőben a gyermekkel kialakított pozitív attitűdben, (**gyermek-szülő, gyermek-óvodapedagógus/pedagógiai asszisztens, gyermek- dajka, gyermek-hallgató**)- valamint az intézményhasználók és nevelőpartnerek (szülő, óvodapedagógus,

pedagógiai asszisztens, dajka, hallgató) között egymás segítésében, közös gondolkodásban és cselekvésben

- másrészt – tágabb környezetünkben, az intézményhálózat más tagjaival, speciális gondozó, prevenciós és korrekciós nevelési feladatokat ellátó szakemberekkel, szakmai egyesületekkel, civil szerveződésekkel történő kapcsolatkeresésben, kapcsolatépítésben és -tartásban valamint együttműködésben.
- Pedagógiai programunk szemlélete szerint elsődleges **a gyermek- óvodapedagógus - szülő kapcsolatának**, egy irányba ható tevékenysége, együttműködése. Ennek meghatározó formái lehetnek a következők: szülői „beszélgetések” (megszokottól eltérő szülői értekezletek), egyéni beszélgetések a gyermek fejlődéséről, „csináljuk együtt!” (szülők bevonása az óvodai tevékenységekbe), „nyitott ajtók” (nyílt napok szervezése), családi napok (egészség, mozgás, zöld jeles napok köré szervezve), családi gyűjtőmunka (tevékenységekhez, hulladékgyűjtés), „mesterségem címere” (a szülők bemutatják foglalkozásukat),

1.1. 3. Pedagógiai kifejezéstár

Szabad játék - a gyermek saját akaratából, érzelmei, élményei és fantáziája alapján a feltételek által (idő, hely, társ) vezérelt önálló cselekvés.

Spontán helyzet – előre nem tervezett, váratlan pedagógiai helyzet, amely idejénél, helyénél fogva alkalmas a pedagógus tudatos tanulási (nevelési) hatásainak érvényesítésére.

Spontán tanulás – nem tudatosan létrehozott (nem irányított) értékes pedagógiai helyzet, amely a tanulási folyamat része lehet (gyermeki reagálás, spontán verbális reakció, tárgyra irányuló reakció).

Játékos tevékenység – a játék elemeinek az adott tevékenység struktúrájához és tartalmához való igazítása.

Játékos tanulás – a tanulási tevékenység megszervezése a játék szabályainak megfelelően.

Játékba integrált tanulás - az óvónő által irányított szervezett tanulási lehetőségek.

Utánzásos (modellkövetés) - az óvodáskorú gyermekek tanulásának az a formája, amikor a megtanulandó, követendő példa, szokás más ember, gyermek tevékenységén keresztül juttatható el a gyermekhez.

Kötöttség - a szervezett tanulás egyik formája, amely minden gyermekre az adott időben és az adott helyen kötelező érvényű.

Kötetlenség – a szervezett tanulás olyan formája, amelyben a gyermek érdeklődésétől függően vehet részt.

Kezdeményezés – az óvodapedagógus érdeklődéskeltő eljárása a gyermek figyelmének felkeltésére.

Differenciálás - a gyermekek fejlesztésére irányuló eljárások az egyéni különbségek és szintek figyelembevételével.

A differenciálás módjai:

- időtartammal,
- eszközzel,
- technikákkal,
- tartalommal,
- követelményekkel,
- szervezeti keretekkel,
- munkaformákkal.

Integrativitás – A kisebb egységek nagyobb egységbe történő átfogó jellegű tömörülése, melynek szervezeti keretét a nagyobb egység határozza meg.

Komplexitás – az óvodai műveltségterületek és a gyermekek különböző tevékenységeinek összekapcsolása, globális megjelenítése.

Életmódstratégia – amely a gyermek szokásrendszerének, magatartásformáinak, érzelmi viszonyulásának alakításával a gyermeki tevékenységek komplex megszervezésén keresztül éri el az életmódváltásban kitűzött céljait.

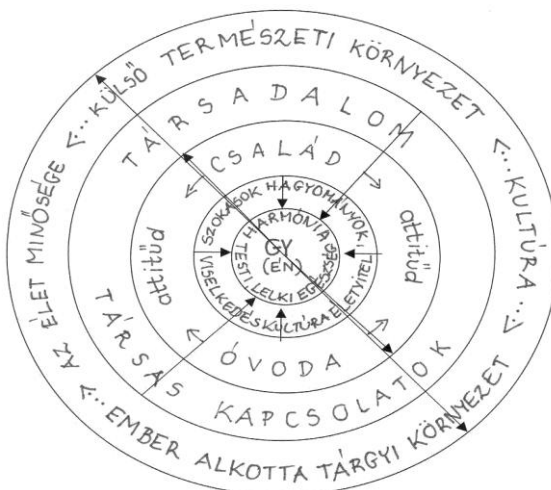
Projekt – a témakör komplex, több szempontú, integratív feldolgozása a gyermekek aktív, tevékeny bevonásával.

Környezeti nevelés értékeire épülő nevelés – a környezeti nevelés feladatrendszerére alapozott, annak nevelési értékeit előtérbe helyező, és azt a többi nevelési területre kivetített pedagógiai koncepció.

Természetközelség – a mindennapok során a gyermekek ismeret- és tapasztalatszerzési folyamatában a közvetlen természeti környezethez közelálló szervezési és módszertani megoldások keresését biztosító elvrendszer.

1. 2. A nevelés kerete

1. 2. 1. A környezeti nevelés értékeire épülő pedagógiai program rendszerábrája

Az ábra a környezeti nevelés értékeinek előtérbe helyezését ugyanúgy magában foglalja, mint a gyermeki személyiség elsődlegességét, nevelőmunkánk egészében. Az ábra középpontjában a gyermeki "ÉN" áll. Feltételezzük, hogy a gyermeket körülvevő környezet, személyiségfejlődésének meghatározó eleme.

Mire van szüksége a gyermeknek?

Testi – lelki egészségre, harmóniára, biztonságra, védelemre, melyben **viselkedési szokásokat, hagyományokat, keresztény életviteli technikákat sajátít el.**

Szüksége van mindezekhez társra, mely lehet

Elsődlegesen

- a család,

Másodlagosan

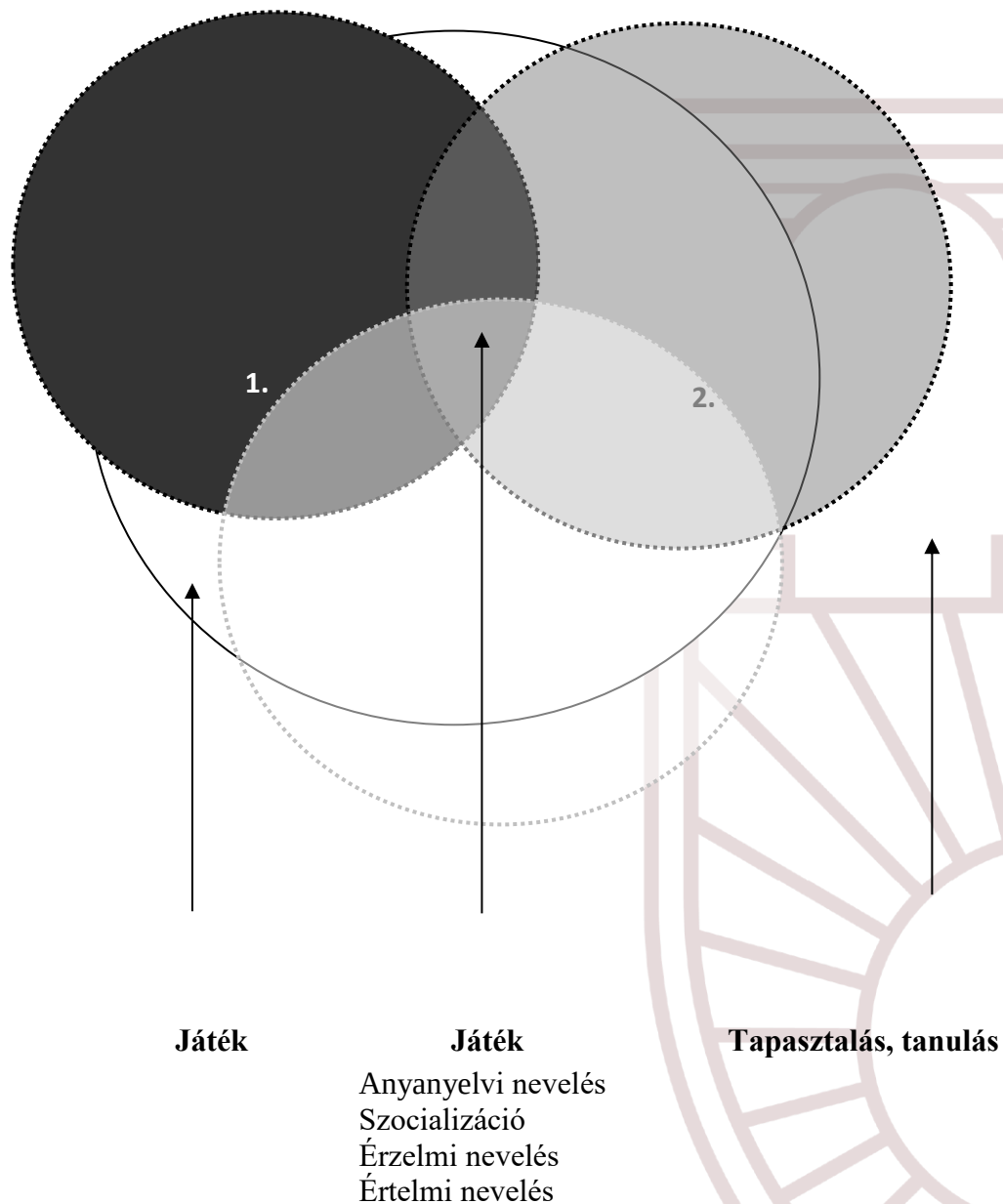
- az a szocializációs közeg, amely jelen esetben az óvoda.

Mindkét közösségnek vannak **attitűdjei**, amely alapján alakítja a maga értékrendjét. Ebből következik, hogy a társas kapcsolatok által bizonyos helyet foglal az őt körülvevő környezetben, (itt a társadalomban.) Az ott elfoglalt hely segíti kialakítani önértékelését, (elismerés, buzdítás hatására) sikerélményeket ér el. Kielégíti sikerszükségeit. A sikerek fokozzák önállóságát, teljesítményét, fokozzák alkotási vágyát:

- képes **ÖNMEGVALÓSÍTÁSRA.**

Ezáltal képes **hatni az őt körülvevő környezetre** (ő körülvevő természeti és ember alkotta tárgyi környezet). Képes lehet kulturális **alkotásra**. Mindez kihat az élete minőségére, **pozitív „ÉN KÉP”** kialakulása várható.

1. 2. 2. Pedagógiai programunk tevékenységi rendszere

1. Külső világ tevékeny megismerése

Környezeti, matematikai tapasztalatszerzés
 Munkajellegű tevékenységek

2. Mozgás

(szabad mozgás, testnevelés, tánc stb.)

3. Művészeti tevékenységek

vers, mese, ének, zene, énekes játék, rajzolás, mintázás, kézimunka, stb.

1. 2. 3. A gyermekcsoportok kialakítása, hetirend, napirend

1.2.3.1. Az együtt nevelkedő gyermekcsoportok létrehozásánál az azonos életkorú közösségek kialakítását tartjuk elsődlegesnek. A csoportok kialakításánál érvényre juttatjuk a következő szempontokat:

- a gyermekek életkora (a várható beiskolázás szempontjából),
- a nemek aránya,
- az óvodai csoportok átlagléttszáma,
- a gyermekek már kialakult, baráti, rokoni kapcsolatai,
- a gyermekek szociális háttere.

Ezt indokolják a többnyire szabadban zajló, természetközeli tevékenységek, túrák, kirándulások követelte, a gyermekek megközelítőleg azonos fizikai, erőnléti állapota, terhelhetősége.

A differenciálás, mint pedagógiai szemlélet és gyakorlat jelen van a tevékenységek szervezésekor, amely nem az életkorhoz igazodást jelenti elsősorban, hanem a gyermekismereten alapuló, a gyermekcsoportban fellelhető fejlődési szintekhez, eltérésekhez való alkalmazkodást. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásánál, a befogadó csoportok kialakításánál az alábbi szempontok figyelembevétele szükséges:

- a fogyatékoság típusa és mértéke,
- az integrálandó gyermek aktuális fejlettsége (szakértői vélemény),
- a fogadó közösség összetétele, létszáma.

1.2.3.2. A gyermeki tevékenységek szervezeti kerete az óvodások eltérő szükségleteire épülő rugalmas napirend, melyben a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazítottan kiemelt helyet kap a szabad játék, a benne integrálódó hitelet szokásai (étkezések előtti imák, az elcsendesedés előtti lelki percek) az eltérő időtartamú (párhuzamosan végezhető, differenciált) tevékenységek, a fix időpontú főétkezés (ebéd) és a folyamatos délelőtti, ill. délutáni étkezés (tízórai, uzsonna). A 10 órás nyitvatartási időben – a játék primátusát megőrizve – biztosítani kell a gyerekek szabad levegőn tartózkodását. A passzív pihenőidő, 1 - 2,5 óra közötti időtartam, az életkor és az egyének szükségleteinek megfelelően szolgálja a gyermekek egészséges fejlődését:

3 – 4 éveseknek	2,5 óra
4 – 5 éveseknek	2 óra
5 – 6 éveseknek	1,5 óra
6 – 7 éveseknek	1 óra.

1.2.3.3. Ajánlás a hetirend összeállításához

Életkor	3-4	4-5	5-6-7
Tevékenységek			
Hitre nevelés (<i>naponta</i>)	1*	1*	1*
Külső világ tevékeny megismerése (Környezet megismerése és Matematikai tapasztalatszerzés)	2	2-3	3-4
Mozgástevékenységek <i>Naponta</i> rendszeresen a preventív mozgásanyag beépítésével <i>Tervszerű hetente</i>	1-2* 1*	1-2* 1-2*	1-2* 2*
Művészeti tevékenységek			
Mese-, vershallgatás	5	5	5(1*)
Vizuális	2	2-3	2-3
Ének-zene	2-3	2-3	2-3(1*)

* kötelező, kötött tevékenységi formák

A táblázat a feldolgozandó projekt-témakörökhöz hetente folyamatosan szervezendő tevékenységek alkalmainak maximált számát jelöli.

A hetirend tervezésénél és megvalósításánál az alábbi elvek érvényesítése szükséges:

- Tervszerűség
- Rugalmasság
- Aktualitás
- Komplexitás

A fejlesztő tevékenységek időtartamának igazodnia kell a gyermekek életkori sajátosságaihoz, érdeklődéséhez, aktivitásához, a tevékenységek tartalmához, szervezeti formájához.

2. A program tevékenységi formái

2.1. A játék

Cél: Szabad, elmélyült, önkéntes, spontán játék lehetőségeinek biztosítása. A játék legyen a gyermek önmegvalósításának, érzelmeinek, vágyainak, lelki állapotának önkifejezése, fejlettségének legjobb mutatója. Legyen a játék a szocializáció legfőbb színtere.

A játék feltételrendszere:

- Nyugodt, kiegyensúlyozott **légkör**
- Rugalmas, folyamatos napirend megvalósításával elegendő **játékidő** biztosítása
- A sokféle játéklehetőséget biztosító **csoportszoba** és udvar – változó helyszínek (liget, játszótér)
- A csoportszoba átrendezhetősége (kuckó)
- A gyermekek mozgásfejlődéséhez szükséges ingergazdag környezet megteremtése
- Érdeklődést felkeltő, variálható játékeszközök
- Játékhoz szükséges kiegészítő eszközök gyűjtése, készítése
- Természetes anyagokból készült **játékeszközök**, melyek kapcsolódnak a **természeti környezethez**
- **Élmény – és tapasztalatszerzési lehetőségek** biztosítása
- **Élmény**, amelynek forrásai: az óvodai és a családi események, együttlétek; közös élmények, játékok
- Az óvónő támogató, segítő, ötletadó szerepe (modell szerep: az óvónő magatartása, viselkedése, tudatos jelenlétének felelőssége) mindig a játszó gyermekek igényeihez igazodjon.
- Játsszon együtt a gyerekekkel mindig kiindulva abból, hogy a játszó csoportnak mire van szüksége – az együttjátzás ne legyen beavatkozás.
- Óvodapedagógusi képességek a játékokban (empátia, kommunikációs, kombinatív, improvizációs képesség, kez ügyesség, szervezőképesség).

A játékkal kapcsolatos kiemelt feladataink:

Az óvodapedagógus feladata a játékot indukáló feltételek megteremtése és a tevékenység fejlesztő hatásának biztosítása (közös élmények, együtt készített eszközök, játékos helyzetek). A játék ötvözi a különböző tevékenységformákat, amelyben a tanulás az élet alapfolyamataként van jelen, spontán vagy tervezett formában.

A gyermekek magatartásformálása a játékon keresztül:

- Természetes társas szükségletek kielégítése
- Kreatív együttműködés fejlesztése
- Különbözőségek elfogadása, tisztelete
- Szokás- és normarendszer alakulása
- Viselkedési szabadság
- Önkifejező és önérvényesítő törekvések biztosítása
- Ízlésformálás
- Konfliktushelyzetek kezelése
- Kommunikációs – metakommunikációs készség
- Kognitív fejlettség

A játék tartalma:

1. Gyakorló játék
2. Szimbolikus szerepjáték
3. Barkácsolás
4. Dramatizálás
5. Drámajáték
6. Építő, konstruáló játék
7. Szabályjáték
8. Népi játékok
9. Környezeti játékok

Az óvodáskor végére várható fejlődés eredményei:

- A gyermekek képesek egymással együttműködve, toleránsan, játéktevékenységüket önállóan is megszervezve, a játék szabályait kialakítva, megtartva, kisebb-nagyobb csoportokban, különböző játékfajtákban és témákban huzamosabb ideig tevékenykedni.
- Tudnak kreatív képességeik alapján, különböző méretű és bonyolultságú játékeszközökből összetett építményeket létrehozni, azt megőrizve játékaikat továbbfejleszteni.
- A különböző játéktartalmaknak megfelelően képesek játékeszközeit saját készítésű, célirányos tárgyakkal kiegészíteni.
- Játékuk tükrözi az alapvető kommunikációs normákat, a csoport által megkövetelt szokásrendet, viselkedésmódot.

2.2. A játékba integrálódó fejlődést biztosító és fejlesztést szolgáló tevékenységek

2.2.1. Nevelési koncepciónk tanulásértelmezése:

A játék a tanulás alapvető formája. A spontán és aktív felfedező játékot öröm, jókedv, izgalom kíséri. Az önmagában is élményt jelentő játék alapozza meg a hatékony tanulást. A felfedezés, a megtapasztalás élménye teszi érdeklődővé, nyitottá, probléma-érzékennyé, kreatívvá a gyermekeket. Hasonló helyzetet jelentenek a mindennapi élet spontán szituációi, történései.

A tanulásnak játékos helyzetekben, differenciált irányítás mellett kell megvalósulnia. A **tevékenységeket úgy kell megtervezni és megszervezni** (akár kötött, akár kötetlen formában), hogy a gyermek kíváncsiságát kielégítse, kedvet ébresszen a tanuláshoz, építsen a gyermek előzetes tapasztalataira és ismereteire, teremtsen támogató környezetet a tanuláshoz, ezáltal is biztosítva kompetenciáinak fejlesztését.

- Minél több érzékszervre hason, együttes hatásban szolgálja a tanulást (a multiszenzoros megismerés a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését szolgálja).
- Érvényesítse a pozitív transzferhatásokat.
- A sokszempontú megközelítéssel adjon lehetőséget a komplexitásnak.
- Vegye figyelembe az időkeretekenél az egyén, ill. a csoport aktivitását, érdeklődését, képességeit.

A tanulás formái:

- A játékba integrálódó **spontán tanulás** (egyéni, mikrocsoporthoz).
- Tervszerűen előkészített **játékos tanulás** (kezdeményezés) – helyét, idejét, időtartamát az óvodapedagógus választja meg.
- **Kötelező** tevékenységek (egyszerre, az egész csoport számára szerveződnek).

A külső világ tevékeny megismerésének lehetséges formái (melyet a projekt módszerrel javasolunk megvalósítani):

- Utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása,
- Spontán, játékos tapasztalatszerzés,
- A játékos cselekvéses tanulás,
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés
- Az óvodapedagógusok által irányított megfigyelés, játékos tapasztalatszerzés, felfedezés,
- Gyakorlati probléma- és feladatmegoldás.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként, 6 - 7 éves korára eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. A rugalmas beiskolázásra törekszünk, figyelembe véve a gyermekek életkora mellett a fejlettség mutatóit is.

Pedagógiai programunk alapján iskolakezdéshez az alábbi feltételek meglétét tartjuk szükségesnek:

- Testi, lelki fejlettség, első alakváltozás. Testi - lelki szükségleteit irányítani képes.
- Téri észlelés és tájékozódása pontos. Téri mozgása, testsémája kialakult
- Érzékelése, észlelése differenciált.
- Szándékos figyelem növekvő tartalma és terjedelme észlelhető
- Szándékos bevésés, felidézés és megőrzés képessége jellemzi
- Elemi fogalmi gondolkodásra képes.
- Általános tájékozottsága és mennyiségi ismeretei pontosak.
- Érthető, folyamatos kommunikáció és tiszta beszéd jellemzi.
- Szociálisan érett: kapcsolatteremtő, együttműködő képessége megfelelő
- Közvetlen környezetére hatással van. Kialakult az életért való felelősségtudata.
- Önfegyelme, szabály- és feladattudata kialakult szokásai, életvitele környezettudatos.
- Felismeri a természet komplexitását. Fokozottan érdeklődik a természet- és a társadalmi környezet jelenségei iránt.

2.2.2. A külső világ tevékeny megismerésének részterületei

„A természet a matematika nyelvén szól hozzánk.”
(Galilei)

- Környezeti nevelés
- Matematikai jellegű tapasztalatszerzés

2.2.2.1. A külső világ tevékeny megismerésének célja:

„Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan!”

Olyan pedagógiai folyamatrendszer szervezése, melyben a 3-7 éves gyermekek érési folyamatának figyelembevételével

- magatartási, cselekvési szokások alapozása;
- pozitív érzelmi viszonyulások alapozása;
- attitűdök formálása;
- környezettudatos magatartás formálása, alakítása
- életviteli értékek megismertetése, elmélyítése.

2.2.2.2. A külső világ tevékeny megismerésének feladatai:

Olyan képességek alakítása, melyek által a gyermek érzékenyebbé válik a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és népszokások megismerésére.

A sokszínű tevékenységrendszerben a gyerekek aktív közreműködésével a következő emberi értékek megalapozása.

- Az élet tisztelete
- Felelős együttgondolkodás és cselekvés
- Önálló véleményalkotás és kooperatív technikák fejlesztése
- Másokra figyelés (másik ember, növény-, állatvilág, épített környezet) és az ehhez kapcsolódó döntési képességek fejlesztése.

- A másság elfogadása, tolerancia
- Mások lelki életébe való beleélő képesség (empátia)
- Konfliktuskezelés kultúrája
- Önfegyelem, akaraterő fejlesztése
- Kreativitás serkentése
- Logikus gondolkodás alakítása
- Környezeti nevelési stratégiánk az óvodás gyermekeken keresztül történő ráhatásának előtérbe helyezése a családokra, a közvetlen környezetre.
- Az érzelmi és cselekvési magatartásminták olyan szintű alapozása, melyre az iskolai nevelés stabil alapként építheti fel a kognitív ismeretek rendszerét.
- Megtapasztalja a közösséghez tartozás élményét, a szeretetet, a védelmet.
- Nemzeti identitás tudat.
- Keresztény kulturális értékek.
- Hazaszeretet.
- Szülőföldhöz és családhoz való kötődés.

3. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelő tapasztalatok szerzése az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetről, amelyek nélkülözhetetlenek a biztonságos eligazodáshoz, tájékozódáshoz, a környezettel való aktív kapcsolat tevékeny kialakításához, tevékenységeikben való alkalmazáshoz.

4. Kiemelt természet- és környezetvédelmi feladatok a helyi adottságok alapján: madárvédelem, állatgondozás, kerti munka, hulladék kezelése és felhasználása, épített- és természeti környezet védelme, fák védelme, faültetés.

2.2.2.3. *A külső világ tevékeny megismerésének tartalma*

2.2.2.3.1. *Környezeti nevelés*

Külső természeti környezet

„A természetben minden mindennel összefügg, minden élőlény egymás partnere a létezésben.”

- Az **évszakok ritmikusan** ismétlődő változásainak figyelemmel kísérése, az időjárás függvényeként (hőmérsékletváltozás) az élőlényekre gyakorolt hatása. Rácsodálkozás a teremtett világ szépségeire (öröm, hála)
- Az év, évszak, hónap, nap, napszakok fogalmának megismerése (időbeni tájékozódás)
- A közvetlen környezet minél több élőlényének megismerése, azok életfeltételei, gondozásuk, védelmük. (Látogatások a **helyi adottságokat** kihasználva, természetes élőhelyeken, pl. K.-M- Nemzeti Park, Erzsébet liget, Arborétum, Kutató intézetek)
- A levegő, talaj, víz, mint **az élőlények létét meghatározó anyagok**, a természet erőforrásai.
- Az **életközösségek**, a környezeti rendszerbe került anyagok körforgása, veszélyei.
- Az ökológiai szemlélet, környezetkímélő magatartás, környezetfejlesztő cselekedetek, életmód alakítása **„Harmóniában élni a természettel.”**
- Színek, formák, ízek, illatok a természetben.

Belső természeti környezet

- Testi, lelki harmónia, egészség megőrzése (életviteli értékek, szokások)
 - Mozgás: játék, séta, túrák, kirándulások minden évszakban a szabadban
 - Táplálkozás: mindennapi vitaminfogyasztás (zöldség, gyümölcs)
- Egészséges, tiszta környezet – egészséges élet, egészséges ember
- Betegségek megelőzése, a gyógyítás

Külső-ember alkotta-környezet

a) Tárgyi világ, ember és tárgyak viszonya

Társadalmi:

- Az óvoda esztétikuma, harmóniája, belső és külső környezete
- Épített értékek: tájjellegű épületek, stílusok, Szarvas nevezetességei, műemlékei, középületei
- Szép és csúf, egészséges és szennyezett környezet megfigyelése, összehasonlítása

Technikai:

- Ember és tárgy – emberi munka és értéke, foglalkozások régen és ma
- Anyag és energiatakarékosság (minta és mintakövetés az óvodában és a családban), hulladékkezelés és hasznosítás, komforttechnikával kapcsolatos takarékosági szokások (víz, villany)
- Környezetbarát technikák és technológiák alkalmazása (komposztálás, újrapapír készítése)
- A környezet technikai eszközei: közlekedési eszközök, munkagépek

Hagyományörzés, ünnepek:

- Helyi és környékbeli kismesterségek, népszokások (nemzetiség, etnikai kisebbség).
- Naptári évhez, évszakokhoz köthető hagyományok, a liturgikus év eseményei (Márton nap, a Karácsonyi ünnepkör, Farsang, Húsvéti ünnepkör)
- Jeles zöldnapok (szeptember 23. Takarítási világnap, október 4. Állatok napja, március 22. Víz világnapja, április 22. Föld Napja, május 10. Madarak, fák napja, június 5. Környezetvédelmi világnap),
- Óvodánk életének meghatározó ünnepei: Mustoló - Családi nap, Anyák napja, Lurkónap, Évzáró-a nagycsoportosok búcsúzása.

b) Társas környezetre irányuló feladatok

- Környezettel kapcsolatos magatartás fejlesztése
- Személyközi magatartás (beszédkultúra, kommunikációs technikák fejlesztése, konfliktuskezelés)
- Feladatra irányuló magatartás (együttműködés)

AZ ÉN-RE IRÁNYULÓ KÖRNYEZETI NEVELÉS BELSŐ SZEMÉLYES VILÁG

- Én-ismeret (név, jel, adatok)
- Testséma-ismeret; testrészek érzékszervek
- Család, családtagok
- Szülők – szerephelyzetek

A fejlesztés tartalmához kapcsolódóan a gyermek tevékenységi rendszerében megvalósítva:

- Önmaga elfogadása
- Pozitív gondolkodás
- Érzelmi, indulati stabilitás
- Önismeret, önfegyelem

2.2.2.3.2. A matematikai jellegű tapasztalatszerzés

„Ha örömet jelent a számokkal való első találkozás, jó esély van arra, hogy a gyermek önbizalommal, érdeklődéssel tanulja majd a matematikát.”
(Ray Gibson)

A matematikai jellegű tapasztalatszerzés célja:

A gyermeket körülvevő világ tárgyainak, jelenségeinek, folyamatainak felfedeztetése, megismerése, vizsgálata segíti a kisgyermeket a környezetére való „odafigyelésben”, egyszerű, logikai összefüggések feltárásával megtanítja „látni” a világot. Aktív cselekvésre épülő tapasztalatszerzéssel a problémaérzékenység, a nyelvi kifejezőkészség, az értelmi képességek fejlesztése.

A matematikai jellegű tapasztalatszerzés feladatai:

A külső világ tevékeny megismerése során, spontán helyzetekben valamint szituációs játékokban:

- Matematikai tények érzékeltetése,
- Matematikai összefüggések, téri, formai, mennyiségi viszonyok felfedeztetése,
- Műveleti tulajdonságok megismertetése.

a) Az ismeretelsajátítás matematikai tartalma:

- Algebra:
 - mennyiségsszemlélet kialakítása
 - számfogalom megalapozása, bővítése
- Geometria:
 - tér- és síkszemlélet alakítása
 - testekkel, síkidomokkal való ismerkedés
 - becslés, mérés gyakoroltatása

- Relációk:
 - összehasonlítások
 - viszonyok, kapcsolatok felfedeztetése
- Kombinatorika
 - problémaérzékenység alakítása
 - a megoldhatósági variációk felismertetése
- Számrendszer
 - számolási készség erősítése
 - csoportosítások, csoportosíthatóság felfedeztetése

b) Az ismeretelsajátítás hatása az értelmi képességekre:

- Közvetlen érzékelés segítségével a szemléletes, cselekvő gondolkodás fejlesztése, a fogalmi gondolkodás alakítása.
- Játékos szituációkkal a kreatív, logikus, kombinatív, függvényszerű gondolkodás fejlődésének segítése.
- Az élmények, tapasztalatok biztosításával az emlékezet pontosítása.
- Az alkotóvágy serkentésével a képzelet aktivizálása.
- Az önkéntelen figyelemre alapozva a szándékos figyelem alakítása.

A külső világ tevékeny megismerésének várható eredményei **nevelési stratégiánk eredményeként óvodásaink várhatóan:**

- ismerik és pozitív beállítódással viszonyulnak lakóhelyük és tágabb környezetük természeti és társadalmi (hagyomány, szokás...) értékeihez (hazai táj, helyi jellegzetességek);
- képesek harmóniában élni az őket körülvevő környezettel (óvják, védik).
- pozitív beállítódással hatnak saját családtagjaikra is.
- pozitív „én-képük” alakul ki, ismerik testüket, van „testképük”.
- tudják nevüket, szüleik nevét, foglalkozását, lakcímüket, ismerik óvodájuk, csoportjuk nevét.
- különbséget tudnak tenni az évszakok, annak jellegzetességei, ünnepei között.
- ismernek néhány környezetükben élő állatot és élőhelyeiket alkalmanként bekapcsolódnak a gondozásukba. Ismernek néhány vadon élő állatot.
- megnevezik szűkebb környezetük épített értékeit (épületek, szobrok, emlékművek).
- ismerik a gyalogos közlekedés szabályait, felismernek, megneveznek néhány közlekedési eszközt.
- felismerik a legjellegzetesebb munkafajtákat, foglalkozásokat.
- tudják, hogy mely intézmények vannak az emberek segítségére. (mentők, rendőrség, tűzoltóság stb.)
- odafigyelnek másokra, van empátiás képességük, toleránsak a mássággal szemben;
- igényesek környezetükre, annak esztétikájára;
- segítőkészek, képesek kooperálni társaikkal tevékenység közben (játék, munka és az ismeretszerzés különböző szintjein);
- meglátnak elemi összefüggéseket;
- képesek tetteik, cselekvéseik következményeinek megítélésére, felmérésére;
- problémahelyzetekben megoldási módokat keresnek, találnak (akár önállóan is);
- társas kapcsolataikban együttérzőek, figyelmesek;
- változatos kommunikációjukban az udvarias, változatos közlés jellemzi őket;

- elemi szinten képesek befolyásolni a közvetlen környezetükben élők környezeti attitűdjeit;
- az egészséges életmód szokásait (étkezés, mozgás stb.) önállóan gyakorolják, e téren hatnak környezetükre is;
- képessé válnak matematikai tények megállapítására, egyéni képességeiktől függően, pontos számolásra;
- kialakul mennyiségsszemléletük (pl. észreveszik, hogy nem mindig a több a nagyobb);
- tudják, hogy a különböző tulajdonságú tárgyak, élőlények rendelkezhetnek ugyanazzal a tulajdonsággal;
- járatosak az összehasonlítás technikájában;
- manipulálás közben megoldanak alapvető műveleteket, felismerik a különféle megoldást feltételező problémákat;
- érzékelik, hogy egy adott mennyiség többféle módon több tagra bontható;
- belátják, hogy a testek síkformákból építhetők meg és fordítva, bármely test szétdarabolható, síkformák keletkeztethetők;
- felismerik a természetben a geometriai alakzatokat;
- mérések során érzékelik az egyenes és fordított arányosságú viszonyokat;
- észreveszik a környezetükben fellelhető geometriai transzformációkat (pl. a síktükörben látott kép fordított, a körberajzolt idom elmozdításakor egybevágó forma keletkezik, a játékeszközök a valódiak kicsinyített másai stb.);
- használnak matematikai jellegű kifejezéseket, összehasonlítás, rendezés közben meg tudják fogalmazni a jellemző tulajdonságokat;
- aktív szókincsükbe beépül a téri irányok matematikai szavakkal való megfogalmazása;
- tapasztalataikat, ismereteiket alkotó módon, kreatívan tudják alkalmazni különböző élethelyzetekben.

2.2.3 Művészeti tevékenységek

„Minden művészet a természet rejtett megnyilatkozása.”
(Goethe)

2.2.3.1. *Komplex művészeti nevelés feladatai*

A művészeti nevelés az esztétikai neveléssel közel azonos fogalom, az érzékelés tudománya. Tárgya minden műalkotás, művészet, minden jelenség, melyben esztétikai érték valósul meg. A művészeti nevelés része az esztétikai nevelésnek. Az esztétikai fogékonyság és elsajátítás, esztétikus magatartás, esztétikai kultúra, illetve az erre való felkészítés.

Cél: Az esztétikai érzékelés, észlelés fejlesztése. Az esztétikumot befogadó, alkotó, létrehozó gyermek nevelése.

Az óvodai esztétikai nevelés feladatai:

- Az esztétikai fogékonyság; képességek kialakítása, a gyerekek képesek felfedezni és felismerni a szépet a természetben, a társadalomban és a művészeti alkotásokban → a szépség iránti igény (a környezet esztétikai alakítására való igény) fejlesztésének alapfeltételei: érzékszervek fejlesztése; esztétikai érzelmek fejlesztése.
- Az esztétikai érdeklődés felkeltése az esztétikai élmények befogadására.
- Elemi esztétikai alkotás, önkifejezés képességének kialakítása.

Eszztétikai érdeklődés: természeti, társadalmi környezettel, tudatosítással párosított pozitív érzelmi viszonyulás kialakítása.

Elemi esztétikai alkotóképesség tevékenység által alakító:

- Mese, versmondás, mondókázás
- Bábozás, dramatizálás
- Éneklés, zenehallgatás
- Gyermektánc
- Népi játékok
- Hangszeres előadás
- Rajzolás, festés, mintázás
- Szobor- és képiállítás megtekintése
- Környezetünk esztétikuma (természeti és társadalmi környezet)

Az esztétikai nevelés feltételrendszere:

- Élményszerűség biztosítása: **ízlésformálás, esztétikai érzelmek. Esztétikai észleléshez szükséges az esztétikai élmény. Esztétikai élmények alapja – tárgyak, eszközök.**
- Igényességre törekvés: **természet szépsége, mindennapi életben fellelhető esztétikum, művészeti alkotás.**
- Korszerűség: **válogatás korunk művészeti alkotásaiból.**
- Az óvodapedagógus irányító szerepe: **ettől függ az előbbi alapelvek érvényesülése. Az óvónő is nyitott, érzékeny a természeti szépség, a művészet iránt.**

Az óvodai esztétikai nevelés lehetőségei: irodalmi, vizuális, zenei nevelés során.

- Vizuális kifejezés – képzőművészet képi nyelve. **„Tárgyi világ cselekvő birtokbavétele.”**
- Zene – a zene is közöl valamit a világból. Az óvodás korú gyermek zenei, képzőművészeti élményei kiteljesítik személyiségjegyeit, alakuló, formálódó érzelmi, akarati, gondolkodásbeli és kommunikatív tulajdonságait.
- Irodalom: **esztétikai érzelmei fejlődnek. Formálják a gyermek magatartását, cselekvésre ösztönzik. Mese-vers: elengedhetetlen feltétele az emberré nevelésnek!**

Esztétikai nevelés területei:

- Természet
- Mindennapi élet
- Művészeti alkotások, esztétikai jellegű tevékenységek

A művészeti nevelés része az esztétikai nevelésnek.

Az esztétikai nevelés tárgya, tartalma a művészeti nevelés mellett a természet, a környezet, a mindennapok esztétikuma.

Célja: az esztétikai fogékonyság és elsajátítás, esztétikus magatartás, esztétikai kultúra, ill. az erre való felkészítés.

A személyiség valamennyi esztétikummal kapcsolatos megnyilvánulása ide tartozik:

- Környezetkultúra
- Kreatívfejlesztés
- Szórakozás

Felosztása a felfogó, ill. a kifejezőkészségek fő területei szerint történik:

- Nyelvi és irodalmi verbális nevelés
- Hallásnevelés (auditív)
- Látásnevelés (vizuális nevelés)
- Mozdulásnevelés

2.2.3.2. *Verselés, mesélés*

Célja: **A gyermekek érzelmeinek kiteljesítése, jó közérzetének biztosítása, érdeklődésének felkeltése az irodalmi alkotások iránt.**

Tartalma: **A mese, az énekelt vagy mondott vers a szellemi nevelés eszköze, közvetítője kulturális hagyományaink alapjainak.**

A mese teljes értékű irodalmi alkotás, fontos szerepe van a gyermeki személyiség fejlődésében.

A műalkotás befogadása a gyermekkorban a mesére való beállítódással kezdődik.

Elemi esztétikai alkotóképesség, önkifejezés alakulását is elősegítő tevékenység a mese, versmondás, mondókázás, bábozás, dramatizálás.

A mese mindennél alkalmasabb rá, hogy gyerek és felnőtt között ledöntse a nyelvi és szellemi korlátokat.

Az irodalom tárgyául választhatja a világ teljességét. A kisgyermek legkorábbi esztétikai élményei a mozgás öröméhez kapcsolódó ritmusélmények. A csecsemőkorból kinőtt 3-4 éves korosztály igényeit elsősorban az ölbeli játékok, mondókák, tudják kielégíteni: az esztétika mindig komplex formában jelenik meg: a mozgás, a beszéd, ill. a hang és a látvány együtt jelent élményt.

Az 5-6 éves korú gyermekek legerőteljesebb irodalmi élményeit a népi játékok, a hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok erősen zenei hatású szövegei, találós kérdések, népdalok, zenei hangzású mesék jelentik: ehhez csatlakoznak olyan költői alkotások, melyek ritmusuk, játékoságuk révén közel állnak a gyermek gondolkodásához, érzélemvilágához.

Nagyobb gyermek számára a közvetlen tapasztalatok már nem elegendőek a táguló világ megismeréséhez, a képzelet segítségével keresi az összefüggéseket, hidalja át a megismerésbeli hiányosságokat. Ezen a ponton ismét a folklór szolgálhatja a gyermekvilág műfaját, a mesét, a magyarság történetet feldolgozó mondavilág elemeit, népi meséit.

Feladataink:

- A gyermekek szeressék a meséket, verseket, mondókákat.
- Ismerjék meg népünk hagyományos kultúráját, ezen belül sok népmesét, mondókát.

- Olyan mesékkel ismertetjük meg gyermekeinket, melyek segítségével az emberi kapcsolatban való eligazodást segítjük elő.
- Olyan irodalmi alkotások közvetítése, amelyek a természet csodáit, harmóniáját, a természetben végbemenő változásokat közvetítik.
- Népi mondókák játékoságának, ritmikuságának megéreztetése életkoruknak megfelelő válogatással.
- A gyermeki szorongás feloldása mesék, történetek segítségével.
- Művészeti értékkel bíró versek, műmesék válogatása, közvetítése.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- A gyermekek érdeklődve hallgatják végig a hosszabb lélegzetű nép- és műmeséket, történeteket. A mesék, történetek tartalmát saját szavaikkal elmondják. Azonosulnak a mesék főhősének érzelmeivel, a mesék, versek érzelmeket váltanak ki belőlük.
- A folytatásos mesék, meseregények cselekményét nyomon kísérik. Megjegyzik a mesék, versek ritkán hallott kifejezéseit, beépítik szókincsükbe azokat.
- Tudnak saját maguk által kitalált verseket, történeteket, meséket elmondani.
- A megkezdett meséket, történeteket képesek fantáziájuk szerint befejezni.
- Megérik az irodalmi alkotások szépségét, mondanivalóját.
- Érdeklődnek a versek, mondókák iránt. Képesek emlékezetből hosszabb verseket, mondókákat szöveghűen felidézni.

2.2.3.3. *Ének, zene, énekes játék, gyermektánc*

A zenei nevelés célja:

- A magyar néphagyományokból gyökerező zenei anyag, valamint az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások megválasztásával, a felnőtt minta spontán utánzásával a gyermek érzelmein keresztül a zene iránti fogékonyság, érdeklődés felkeltése, a zenei ízlés formálása.
- A zenei és zenei jellegű tevékenységek (éneklés, mozgás, gyermektánc, játék, zenehallgatás) nyújtsanak örömet a gyermekeknek.
- Az egész személyiségre ható zenei nevelés folyamatában a természethez kötődés (növények, állatok, természeti jelenségek) erősítése.

A zenei nevelés feladatai:

Minél több zenei élményhez juttatni **a gyermekeket** a szervezett zenei, **valamint** naponta más tevékenységekhez kapcsolódóan, **az esztétikai hatások komplex jellegének érvényesítésével.**

A zenei nevelés tartalma:

- A közös és egyéni éneklés, játék
- Az óvónő bemutató énekes, hangszeres előadása
- A gyermekek improvizált zenei alkotásai

A zenei tevékenységi lehetőségek biztosítása:

- Felnőtt játék a gyermekkel (ölbeli játékok)
- Közös és egyéni éneklés
- Népi gyermekjáték játszása
- Mozgással kísért zenei tevékenységek (tánc, bábozás, dramatizálás)
- Hangszeres előadás (egyéni és közösen, ill. dallamjátszó hangszereken)
- A zene hallgatása (elsősorban élő zenei előadás meghallgatása)
- Zenei szabályjátékok

A zenei tevékenységek illeszkednek a gyermekek heti tevékenységrendszerébe, a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válva hatásmechanizmusában szolgálják a komplex művészeti nevelés céljait.

A zenei nevelés eszközüül szolgáló mondókák, kiolvasók, dalosjátékok kiválasztásánál az alábbi szempontok érvényesítése szükséges:

- Az életkor előrehaladásával fokozatosan bővülő szöveg- és hangterjedelem
- A ritmusérzék kialakítását segítő ritmusképletek figyelembevétele
- A dalosjátékok mozgásanyagának, térformáinak, játékszabályainak a gyermekek életkori sajátosságaival, egyéni képességeivel történő egyeztetése.

A zenei tevékenységekkel, zenei élményekkel átszőtt, gondosan megválasztott zenei anyag segítségével zenei képességek és készségek fejlesztése:

- Éneklési készség (az énekelt hangmagasság tudatos megválasztásával, játékos hangzóképzéssel törekvés a tiszta intonálás elérésére).
- Ritmuskészség (metrumérzék, ritmusérzék, ütem- és motívumérzék, - formaérzék -, tempóérzék).
- Halláskészség (hangmagasság iránti érzék, dinamikai érzék, hangszínérzék).
- Komplex zenei képességek:
 - Zenei emlékezet (daltanulás, dalfelismerés, visszhangjáték)
 - Belső hallás (dallambújtás)
 - Zenei alkotóképesség (a spontán jelentkező kreativitástól az irányított, zenei előzményekre, a zene és mozgás elemeire épülő formában)
- Zenehallgatási képesség (nyugodt légkörben az óvodások szoktatása a zene türelmes, figyelmes hallgatására).

A zenehallgatás anyaga lehet minden olyan

- a zenei anyanyelvet közvetítő népdal, gyermekjátékdal, amely nem kerül megtanításra;
- a magyar zene szellemében fogant, komponált gyermekdalok;
- rokon- és más népek (helyi szlovák kisebbség, cigány etnikum) gyermek- és népdalai;
- népdalszerű, periodikus építkezésű műzenei szemelvények;
- egyházi zenék.

A zenei nevelés feltételrendszere:

- Minél több alkalmat teremtsünk a gyermekeknek a szabadban történő éneklésre, mondókázásra. A szabadban szerveződő zenei játékok illeszkedjenek a természeti környezet nyújtotta lehetőségekhez. A zenei tevékenységek segítsék a külső, természeti környezet megismerését, a tapasztalást.
- Az óvónői minta készítse a gyermekeket a mindennapos éneklésre, zenélésre.
- A zenei nevelés során használt eszközök hatékonyan szolgálják a kitűzött feladatokat. Erősítsék, segítsék a dalosjátékok szabályainak megértését. A választott eszközök illeszkedjenek esztétikailag és hangulatilag is az énekelt gyermekjátékokhoz. Kiemelten fontosnak tartjuk a zenei nevelésben az óvónő és a gyermekek által is kezelt hangszerek (dallam- és ritmusjátékos hangszerek) használatát.
Minden szervezett zenei tevékenységben kapjon helyet valamilyen hangszer.
Törekedni kell a gyermekek napi életének szervezésekor a hangszerek minél sokoldalúbb, más tevékenységekhez is kapcsolódó felhasználására.
- Az óvoda által ünnepeelt jeles napok, néphagyományok zenei anyaga együttesen segítse a népszokások más tevékenységekben megvalósuló tartalmait.
- A gyermekek zenei tevékenységei fokozatosan bővüljenek. A szervezett zenei tevékenységekben mindig kapjon helyet a közös játék és éneklés, valamint a zenehallgatás, elvszerűen jelenjenek meg a játékosság és a zeneiség szempontjai.

A zenei fejlődés várható eredményei az óvodáskor végén:

- A gyermekek tudnak és szeretnek is önállóan és társaikkal együtt 8-10 kiolvasót, mondókát, 10-20 játékdalt emlékezetből felidézve, változatos térformában, tisztán, jó metrikai érzékkel, helyesen megválasztott tempóban és hangmagasságon mondani, énekelni, játszani.
- Képesek a tanult dalokat a zene egyes elemeit elvonva is előadni. Pl.: szöveg nélkül dúdolni, dallam nélkül ritmust kiemelni.
- Felismerik a jól ismert dalokat, mondókákat ritmusuk alapján, ill. dallamuk kezdő, záró, belső jellegzetes motívumairól.
- Térben és mozgással kifejezve érzékeltetik a különbséget az egyes zenei fogalompárok között (magas-mély, halk-hangos, gyors-lassú).
- Képesek metrum- és ritmuskísérettel szöveges és dallammotívumokat visszamondani és visszaénekelni.
- Tudnak váltakozva és felelgetős formában két csoportban folyamatosan, segítség nélkül énekelni.
- Ismernek 5-6 gyermekhangszert (ritmus- és dallamjátékos). Tudják éneküket egyenletes löktetéssel és ritmus kifejezésével kísérni.
- Szeretnek és tudnak 5-10 percig énekes vagy hangszeres előadást figyelmesen meghallgatni.
- Képesek énekes tevékenységüket mozgással, egyszerű tánclelekkel metrikusan kísérni, meglévő zenei élményük és tapasztalataik alapján mozgást, ritmust, dallamot kitalálni.

2.2.3.4. *Rajzolás, festés, mintázás kézi munka*

A vizuális nevelés célja:

A gyermeki személyiség sokoldalú, harmonikus fejlődésének elősegítése, összhangban és szoros kölcsönhatásban a többi nevelési területekkel, a gyermeki élmények és tapasztalatok rendszerére épülve, aktivitásból fakadó játékos tevékenységek útján.

A vizuális nevelés feladata:

- **A gyermeki alkotó-alakító** tevékenység feltételeinek megteremtése
- **A tevékenységben használható** eszközök és anyagok tulajdonságainak és a velük való bánásmód megismerése
- **A képi-plasztikai** önkifejezés igényének fejlesztése
- **A gyermekek észlelésének** (látáskultúrájának) fejlesztése
- A vizuális képesség fejlesztése: **képi gondolkodás, megjelenítő és konstruáló képesség**
- Kreatív magatartás
- Az esztétikum iránti vonzódás **elősegítése, esztétikus tárgyi környezet biztosítása.**

A vizuális nevelés tartalma:

Képalakítás során szerezhető tapasztalatok

- a) Tájékozódás **a kép síkján: szélen-középen, fent-lent**
- b) Térkifejezés **a kép síkján: egymás mellett, alatt, fölött, átlátszóság stb.**
- c) Színkeveréssel **új színek létrehozása, a színek nevei**
- d) Formák képzése:
 - **Vonallal, körvonallal, színfoltokkal**
 - **A színek hangulatot fejeznek ki**
 - **Formák, színek ismétlődése – a ritmikus kifejezés**
- e) Anyagok tulajdonságai: **oldhatóság, nyomhatás, lefedés (pl. más színnel, papírral)**
 - **Technikai tapasztalatok: hajlik, törik, alakítható stb.**

Műveletei:

- Rajzolás különféle eszközzel: ceruza, kréta, színes ceruza, zsírkréta
- Pác, viasz, sokszorosító grafikai eljárások.
Karcolás anyagba – festés temperával, vízfestékekkel, textilfestékekkel – fedve, lazúrosan – képalakítás céljából. Színes papírból képalakítás (kollázs), textilkép varrása, a gyermek számára megfelelő szinten kifejezés.
- Vizuális játékok.

Plasztikai munkák során szerezhető tapasztalatok

Anyagok tulajdonságai: **képlékeny, puha stb.**

- Alakíthatók: nyomkodva, ütögetve, darabolva, gömbölyítve, bemélyítve, ragasztva stb.
- Nyírható, hajtogatható, fonható, kötözhető, szőhető stb.

a) A forma lehet: **gömbölyű, szögletes, lapos stb.**

- **A formák kisebb vízformákkal tagoltak**
- **Jellemző forma, jelek, a forma és rendeltetés alapvető összefüggései**

b) A felület: **sima, érdes, fényes stb.**

- **Gyűrt, recés, szabályos, szabálytalan, szögletes, gömbölyded, lapos stb.**

c) Arányviszonyok, **ízekre osztás: félbe, negyedbe, tükrözés.**

Tevékenységek:

- Mintázás, makett, báb, játékkészítés sokféle alakítható anyagból
- Papírmunkák, gyűrés, tépés, nyírás, ragasztás, hajtogatás
- Konstruálás – kész elemekkel (dobozok, termékek stb.)
- Szövés, csomózás, varrás, fonal, spárgamunkák
- Vizuális játékok

Építés közben szerezhető térbeli tapasztalatok

- a) Tájékozódás a térben
- b) Formák térbeli helyzete
- c) Arányviszonyok
- d) Soralkotás térben
- e) Ritmusképzés
- f) Irányok

Tevékenységek:

- Játékos egyéni és páros, valamint csoportos mozgások
- Manipuláló tevékenység közbeni tapasztalások
- Tapintás, rakosgatás, építgetés
- Berendezés, rendrakás közbeni megfigyelések végzése
- Vizuális játékok

Találkozás a műalkotásokkal

Kép, szobor, épületek, dísz tárgy, reprodukció, fotó, illusztráció, festmény, grafika, népművészeti tárgy, használati tárgy

Tevékenységek:

- Képnézés – képolvasás – gyönyörködés – képválogatás. Múzeum-, tárlatlátogatás. Séta, körtéri szobrok, épületek, parkok, utcarészletek stb. megtekintése. Látogatás még élő kismesterségeket művelők műhelyébe (kosárfonó, korongozó stb.).
- Élmények verbális kifejezése
- Véleményalkotások

Gyűjtőmunka – környezetalakítás

c) A legkülönb megmunkálható anyagok gyűjtése – termékek, dobozok, levelek stb.

A gyűjtés során a környezet tárgyainak, azok anyagának, formájának, felhasználhatóságának megismerése.

- d) Gyűjtött anyagok rendezése, elhelyezése, áttekinthetősége, színbeli-formai rend, környezetdíszítés.

Tevékenységek:

- Gyűjtés családban, óvodában
- Teremrendezés, gyűjtött anyagok válogatása, felhasználása, díszítése
- Dekorálás térben és síkon (pl. fafelület)

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

- Képesek az alkotás örömeivel, az önálló cselekvéssel esztétikai jellegű produktumok létrehozására a képi művelődés, tájékozódás és közlés biztonságával, a gyermekek egyéni sajátosságának megfelelően.
- Az élmények, benyomások, környezeti hatások és a nevelés által szerzett ismeretekkel óvodáskor végére kialakul az esztétikai élmény iránti igény, a művészet iránti érzékenység, a szép meglátásának képessége.
- Tevékenyen, kezdeményezően és kreatívan vesznek részt az őket körülvevő környezet alakításában, szépítésében, a megismert anyagok, eszközök, technikák és a díszítés diszciplínáinak (pl. szabályosság, rendezettség) alkalmazásával, az anyagszerűségekre törekvés szabályainak betartásával.
- Megfelelő ítélőképességgel fogalmaznak meg, nyilvánítanak ki szóbeli véleményt saját műveikről, természeti és társadalmi környezetük értékeiről.
- Kialakul bennük az alapvető képi kifejezés – képolvasás és térbeli rendezőképesség.
- Alkalmassá válnak az iskolai munkára, a tanulásra a megfelelő szintű percepció, a verbális kifejezés információs eszközeinek kiépülésével, a motoros és az intellektuális képességek (pl. a feladatvégzésre irányuló akarat, figyelemösszpontosítás) egyéni jellemzőivel.

Törekszünk arra, hogy a gyermeki alkotásokat közösségi rendezvényeken bemutassuk, ezáltal lehetőséget biztosítunk a tehetségek bemutatkozására.

2.2.4. *Mozgás*

A mozgásfejlesztés célja:

A szervezet sokoldalú, arányos és harmonikus fejlesztése a gyermekek életkorának megfelelően, a mozgásról szerzett pozitív élmények erősítésével.

A mozgásfejlesztés feladata:

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- A mozgásműveltség, a mozgáskészségek, a motoros képességek célzott fejlesztése;
- A morális, kognitív és emocionális tulajdonságok alakítása; az esztétikai fogékonyság formálása.
- A rendszeres mozgással a mozgás szeretetére épülő egészséges életvitel, életmód

megalapozása.

- **Prevenció céljából** - az óvodai testnevelés mozgásanyagának tudatos felhasználásával
- a vázizomzat, a szív, a keringési- és légzési rendszer arányos erősítése, fejlesztése.

Tartalma:

1. Szabad mozgás

A szabad, kötetlen mozgásnak, korunk általánossá váló életvitelében különös jelentősége van. A családok többségének életmódjában kiiktatódik ill. jelentősen lecsökken (motorizáció) a „feltétlenül szükséges” mozgás.

A gyermekek különböző jellegű, önálló, szabad mozgása azért jelentős, mert kipróbálhatják saját mozgásbeli teljesítőképességüket. A szabadon mozgó gyerek sokféle mozgáspróbája során megtanulja a veszélyhelyzet felismerését és pedagógiaiilag jó feltételek mellett a veszélyhelyzet megszüntetését is.

A szabadlevegőn végzett mennyiségében és minőségében optimális mozgást tekinthetjük fejlesztő hatásúnak.

2. Mindennapos mozgás

A mindennapos mozgás szervezése naponta legalább egyszer (lehetőleg szabadban) történik –az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve - a gyermekek mozgásigényének kielégítése, a mozgás megszerettetése, valamint az egészséges életmód erősítése céljából. Formáit tekintve lehet: mindennapos testnevelés, tartásjavító prevenció, mozgás, mozgásos szabályjáték, túra stb.

3. Prevenció

A mozgásanyag tudatos megválasztásával, az alapfunkciók (a helyes ülés, állás, járás, légzés technikájának) kialakítása, rögzítése. A lábboltozat és a törzs izomfűzőjének erősítése a mindennapos mozgás alkalmával.

4. A mozgásfejlesztés lehetőségei az óvodai testnevelés mozgásanyagával.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az **irányított mozgásos tevékenységek**.

A mozgásfejlesztést a motoros képességek fejlesztése által kívánjuk megvalósítani. (A képességek a tevékenység összetevői. A tevékenység sikeres végrehajtását feltételezik.)

A) KONDICIONÁLIS KÉPESSÉGEK

Erő

Gyorsaság

Állóképesség

B) KOORDINÁCIÓS KÉPESSÉGEK (HARMONIKUS, ÖSSZERENDEZETT MOZGÁS)

Egyensúlyozás képessége

Téri tájékozódó képesség (térérzékelés, távolságbecslés)

Kinesztetikus – differenciáló – mozgásérzékelés

Reakcióképesség

Ritmusképesség

C) ÍZÜLETI MOZGÉKONYSÁG (HAJLÉKONYSÁG, LAZASÁG)

A mozgásfejlettség jellemzői az óvodáskor végére:

Játék

- Ismernek és tudnak önállóan testnevelési játékokat játszani.
- Az egyéni és csapatversenyeket a szabályok betartásával, kis segítséggel tudják végrehajtani.

Gimnasztika

- Bemutatás után, egyszerűbb esetben utasításra tudják a különböző gyakorlatokat végrehajtani.
- Ismerik a szabad-, páros-, kézyszer-gyakorlatok (pl. babzsák, karika, labda) és szergyakorlatok (pl. pad) végzésének módjait.
- Ismerik a különböző tartásos elemeket (pl. állások, támaszok, függések, vegyes helyzetek) és mozgásformákat.
- Tudnak utasításra rendezett és rendezetlen alakzatokat kialakítani (sor, vonal, kör, szétszórt alakzat kartávolságra egymástól).
- A megismert gimnasztikai elemeket tudják alkalmazni változott körülmények között (pl. zenére).

Járás

- Tudnak természetes módon, irányok változtatásával, különböző járásmódokkal (lábuji, sarok, gólya, óriás, törpe...) járni.

Futás

- Kitartóan futnak természetes módon helyes kar- és lábmunkával, különböző tempóban.
- Ismerik a versenyfutás vezényszavait, kiindulóhelyezeteit.

Ugrás

- Távol- és magasugrást végeznek helyből és néhány lépés nekifutással.

Dobás

- Távolba dobnak kislabdával.
- Egykezes alsó- és felsődobással célba dobnak.

Csúszás, kúszás, mászás

- Ismerik a mászás különböző módjait, tudnak hely- és helyzetváltoztatást végezni ezekkel a mozgásformákkal, különböző magasságban és irányban elhelyezett szereken és szerek alatt.
- Képesek csúzással, kúzással, mászással más torna vonatkozású gyakorlatok kapcsolt formáinak végrehajtására.
- Ismerik néhány ismert állat mozgását.(nyuszi, béka, rák, pók stb.)

Torna

- Egyensúlyoznak természetes módon talajon, és különböző szereken egyre csökkentett alátámasztási felületen.
- Gurulnak a test hossz tengelye körül nehezített körülmények között is.
- Gurulóátfordulást végeznek előre különböző kiindulóhelyzetből, nehezített körülmények között, guggolótámaszba érkezve.

- Ismerik a gurulóátfordulás hátra előkészítő gyakorlatát.
- Biztonságosan végzik a csikórugdalózást és a kézállás előkészítő gyakorlatait.
- Biztonságosan végzik a tarkóállás előkészítő gyakorlatait.
- Mély- és gyertyaugrást végeznek max. 80 cm magasból.
- Ismerik a nyusziugrást leterpesztéssel padon.
- Ismerik a zsugorkanyarulati átugrást és előkészítő gyakorlatának különböző fokozatait.
- Tudnak különböző módon lefüggeni, függésben különböző lábmunkát végrehajtani.

Labdagyakorlatok

- Biztonságosan kezelik a labdát: gurítás, feldobás-elkapás, pattintás, vezetés, labdaátadás-labdafogás.
- Kétkezes alsó- és felsődobással dobnak különböző nagyságú és súlyú labdával (1 kg-ig).

2.3.Munka jellegű tevékenységek

Az életszerűségből adódóan az élethelyzetekben kerül sor a munka jellegű tevékenységek megszervezésére.

Cél: A munkában vállalt önkéntesség és a közösség érdekében végzett tevékenység örömeinek átélése.

A játékban megjelenő „reprodukált” munka és a valós értékeket, produktumokat eredményező tevékenység egyben tanulás is.

Feladat: Az önállóságra, ill. a próbálkozásra ösztönző, egyre bővülő tevékenységekben – a konkrét, reális, a gyermek saját magához mért fejlesztő értékelése mellett - fokozatosan ki kell alakítani a gyermekekben:

- a munka eredményének megbecsülését, felelősségérzetüket;
- célirányos fegyelmét;
- saját és mások elismerését,
- a feladatok megosztásával az együttműködés örömét.

A gyermekmunka, mint tevékenység az alábbi formákban valósul meg:

- felnőtt segítségével egyénileg;
- önállóan egyénileg;
- a gyermekek mikrocsoportban, munkamegosztással felnőtt irányításával.

A munkatevékenységek megszervezésénél a következő szempontok érvényesítése szükséges:

- A tevékenység motiváltsága
- Az életkori sajátosságok és egyéni fejlettségi szintek figyelembevétele
- A rendszeresség
- A munka során szerzett tapasztalatok erősítése, bővítése
- A családban szerzett tapasztalatok, élmények megerősítése az óvodában
- Egymást segítő kapcsolatok kialakulásának segítése

Munkafajták:

1. Önkiszolgálás (étkezés, tisztálkodás, öltözködés)
2. Közösségért végzett munka
3. Alkalomszerű munkák
4. Növény- és állatgondozás

Az óvodáskor végére várható fejlődés jellemzői:

- Önmaguk kiszolgálásával kapcsolatos teendőket önállóan ellátják (öltözködés, mosdó és WC használata, étkezés).
- Szívesen közreműködnek apróbb feladatok ellátásában, üzenetek közvetítésében.
- Felelősen együttműködnek társaikkal, felnőttekkel a környezetükben szükséges, valamint a közösség védelmében végzett tevékenységekben.
- Örömmel vesznek részt közvetlen környezetük élőlényeinek, természeti tájainak gondozásában, ápolásában.

2.4. Anyanyelvi nevelés

„A beszéd a legtökéletesebb kifejező mozgás, többcsatornás kifejezőrendszer, a személyiség legfontosabb megnyilatkozása.”
(Montágh Imre)

A kommunikáció annyit jelent, hogy közöl, közössé tesz valaki valamit. Az információ az adótól eljut kód formájában a vevőhöz, ő azt átalakítva a maga számára felfogja, értékelhetővé teszi. Ez az információátadás és vétel jelek segítségével megy végbe. Ezek a jelek igen sokfélék lehetnek. Óvodás korban az önkifejezés eszköze a játék, az ábrázolás, a beszéd és a beszédet kísérő nonverbális jelzések.

A nyelvi kommunikáció eszközeivel valósul meg az ismeretszerzés, a gondolkodás, a társas érintkezés.

A nyelvi eszközök eredményes használatát a gyermek kommunikációs helyzetekben tanulja meg, a szocializáció részeként alakul ki. Az anyanyelv elsajátításának elsődleges és meghatározó színtere a család. Ezért fontos e téren a családdal való együttműködés. A felvilágosítás, a nyelvi kulturáltsággal, a beszéd fejlődésével és fejlesztésével kapcsolatos ismeretek cseréje.

Az óvodai nyelvi, kommunikációs nevelés legfontosabb feltétele a szeretetteljes, nyugodt beszélő környezet. A képességek, jártasságok kialakulása és fejlesztése szempontjából jelentős tényező; a mintaadás, az utánzás, a gyermekek személyes kapcsolata, a megfelelő visszajelzés, a megerősítés.

Az óvodai nevelés feladata:

- Alakítsa ki a beszélő kedvet, igényt a megnyilatkozásra, élményeik, érzelmeik és ismereteik közlésére.
- Igényt és készséget a kapcsolatteremtésre, kapcsolattartásra, a nyelvi kommunikációra.
- Készségkialakítás során érzékeljék a beszéd funkcióit, a funkciót hordozó nyelvi eszközök és az érzelmeket tükröző prozódiai elemek jelentőségét (hangsúly, ritmus, dallam).

A kommunikációs képességek fejlesztése nem, mint különálló egység szerepel, átszövi az óvoda mindennapi életét, a felnőttek és gyermekek kapcsolatát, tevékenységét. A felnőtt az

érzelmi biztonságot adó háttér, a modell, ki személyes példaadásával, hiteles kommunikációjával segíti a gyermekek kapcsolatteremtését.

Ezért meghatározó az óvónők, a dajkák és a hallgatók kommunikációs kultúrája és a csoportokban kialakított szokások, illemszabályok.

Az anyanyelv elsajátításában nagy szerepe van az olyan tevékenységnek, mely a gyermek alkotóképességével van összefüggésben, mely az önálló tapasztalatszerzésre, a belső és külső világ birtokbavételére ösztönzi őket.

A játék, a mozgás, a mese, a vers, az ábrázolás, az ének és egyéb tevékenységek során felébred beszédkedve, a tevékenységek harmóniája, a felfedezések öröme a nyelvi kommunikációs képességek fejlődését és fejlesztését hordozza magában. Játszik a szavakkal, beleérez a vers, a mese hangulatába, majd a képzelet által fejlődik szövegmegértése.

„A kisgyermek még egész figyelmével fordul a történetek, jelenségek, személyek felé, mert életének éber perceiben a tanulás természetes. Anyja, apja vonásait nem tudná megtanulni fél figyelemmel. A „félfigyelésre” a felnőttek szoktatják, részint az összevissza ontott ingerekkel, részint saját példájukkal. A gyermek, aki csak háttérzajból tanul, nem menekülhet, védekezésül megszüntetni önmagát. A „félfigyelő” nemcsak arra nem figyel, amit mások közölnek, de még arra sem, amit saját maga beszél!” (Kokas Klára: A zene felemeli a kezeimet)

Közvetlen beszédfejlesztő céljuk az ún. anyanyelvi játékoknak, beszédtechnikai gyakorlatoknak (de nem céljuk a beszédhibák javítása), melyek színes, játékos szituációt teremtő mozzanatai lehetnek az óvodai tevékenységeknek. Szabályaik fejlesztik a beszéd technikáját, gazdagítják a gyermekek szókincsét, segítik a nyelvi szabályok elsajátítását.

Amennyiben a gyerekek anyanyelvének használatában a megértés, a kivitelezés részéről lemaradást tapasztalunk, kompetenciáknak megfelelően, speciális fejlesztéssel segítünk (logopédus, nyelv- és beszédfejlesztő pedagógus). A részképességekben lemaradt gyermekeknél egyénileg kidolgozott fejlesztő program alapján, egyéni és csoportos tevékenységbe beépített foglalkozások során kívánjuk ezt megvalósítani.

Az anyanyelvi nevelést gazdagabbá, színesebbé és tudatosabbá teszik a jól megválasztott mesék, mondókák gyűjteménye és a fejlesztő játékok tára, játékeszközök. Azoknál a gyermekeknél, akiknél az óvónői tapasztalatok, megfigyelések azt bizonyítják, hogy a beszéd fejlődése, a biológiai érés, a pszichikus funkciók fejlődése, a képességek kialakulása lassúbb ütemű, abban az esetben szükségesnek tartjuk a mérések, tesztek, „szűrőeljárások” alkalmazását, kompetenciáknak megfelelően.

A megfelelő feltételek biztosításával, a fejlesztés, a fokozatosság és az egyéni sajátosságok figyelembevételével az óvodáskor végére várható fejlődés eredménye:

- A gyermekek személyisége kibontakozik, szociálisan fejlődik.
- Az iskolai tanuláshoz szükséges képességeik kialakulnak.
- A feléjük áramló információkat befogadják és megértik, a kommunikációs különböző formáit sikeresen elsajátítják.
- Saját gondolataikat kifejezik a közléshelyzetnek, a kommunikációs szituációnak
- megfelelően.

3. AZ ALPROGRAM MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ SZÜKSÉGES SPECIÁLIS KAPCSOLATOK

A speciális kapcsolatok sorából kiemelkedik az egyházközséggel való kapcsolattartás (templomlátogatások, közös szentmise). Programunk specifikumához tartozik, hogy a körülöttünk a környezetvédelemben és természetvédelemben tevékenykedő szakmai és civil szervezetekkel (Szarvasi Arborétum, Körös-Maros Nemzeti Park, Szarvasi Város- és Környezetvédő Egyesület, MATE AKI Halászati Kutató Központ, KOMÉP Kft.) egyaránt kapcsolatot építsünk ki, tájékozódjunk és tájékoztassunk. Célunk, kölcsönösen bekapcsolni és bekapcsolódni ezen szervezetek munkájába. Pedagógusaink részvételével környezetnevelési oktató központot működtetünk „Gyermekkert” néven, így kapcsolódva az országos szövetséghez (KOKOSZ). A Zöld Óvodák országos hálózatának minisztériumi bázisintézménye vagyunk, így szakmai kapcsolatainkat a régióban ezen a téren is ápoljuk. Törekszünk a külföldi szakmai kapcsolatok kialakítására, ápolására.

4. Az alprogram megvalósításához szükséges személyi és tárgyi feltételek

4.1. Személyi feltételek

Pedagógiai programunk feltételezi a gyermekcsoportonkénti két óvodapedagógus együttes munkáját, szakképzett dajka segítségével. Az óvoda felnőtt közössége munkahelyi életmódjával és munkájával pozitív mintát nyújt a környezettudatos magatartásra, az ökológiai szemléletformálásra, az egészséges életmód szokásainak megalapozására, a közösségi egészséges életvitelre.

A helyi programunk óvodapedagógusokkal szemben támasztott követelményei:

- Az óvodapedagógusok szakmai orientáltsága, felkészültsége, a terület széles körű megismerésének megléte szükséges.
- A fenntarthatóság pedagógiája iránti elkötelezettség
- Fontos az aktív együttműködés, kölcsönös kapcsolat.
- A környezettudatos értékrend ismerete, elkötelezettsége.
- Problémaérzékenység, nyitottság, ismeretátadó-képesség.
- Holisztikus látásmód.
- Az érési és az egyéni fejlődési folyamatokhoz igazított hatások rendszerének megteremtése.
- A személyre szabott pozitív értékelés képessége
- Olyan képességek megléte, melyek a gyermeket felfedezéshez juttathatja.

Általános személyi képességek és tulajdonságok (melyek szükségesek!):

- Fantázia, kreativitás
- Rugalmasság, mobilitás
- Vidámság, optimizmus, sikerorientáltság
- Jó kommunikációs képesség, szuggesztivitás
- Egészséges önkritika, önismeret
- Erkölcsi tartás (igazságérzet, példamutatás képessége, kitartás)
- Önevelési képesség
- Gyermekismeret
- Logikus, kombinatív gondolkodás

4.2. Tárgyi feltételek

Óvodai nevelőmunkánk legfőbb szinterei

a) Belső környezet (csoportszoba, öltöző, mosdó)

b) Külső környezet (óvoda udvara)

A csoportszoba a tér szabad kezelésével (mosdó, öltöző) az életkor szabta lehetőségekkel élve, berendezési tárgyaival, tárgyi eszközeivel szemben az alábbi követelményeket támasztjuk:

- Elérhetőség, tisztántarthatóság, biztonságosság, balesetvédelem.
- A természetes anyagok alkalmazásának elsődlegessége
- A nemek eltérő szükségleteinek megfelelő eszközök változatossága.
- A tapasztalat- és ismeretszerzést segítő játékok, tárgyak, azok változatossága.
- A különböző játékfeltételeket és fejlesztési lehetőségeket biztosító sarkok, kuckók létrehozása (építő, zenei, irodalmi, vizuális stb.)
- A tér átláthatósága.
- A közös eszközhasználat mellett legyen lehetősége a gyermekeknek az egyéni alkotásaiknak és egyéb kincseiknek az elhelyezésére.

Tárgyi feltételek:

- Környezet esztétikájának megteremtése:
 - A csoportok berendezési tárgyai
 - A csoportok dekorációja
 - A csoportok eszközei
 - A csoportok használati tárgyai tükrözzék a sajátos arculatot
- Az élőlényekről való gondoskodás és azok feltételei a „zöld sarokban” a csoportszobában is álljon rendelkezésre (növény, állatok – terrárium, akvárium stb.)
- A gyermekek legyenek részesei belső környezetük formálásának, alakításának

A gyermekek fejlesztését szolgáló speciális eszközöket szertárakban koncentráljuk. Célunk, hogy a különböző szertári állományt olyan szintre bővítsük, hogy ezzel valamennyi óvodai csoport eszközállományát ki tudjuk elégíteni. A szertárban a csoport életében nem napi rendszerességgel használt, illetve nagyobb értéket képviselő eszközöket tartunk, amelyek a különböző életkorú óvodás gyermek neveléséhez kapcsolható eszköztár.

Jelenlegi szertáraink:

- Matematikai szertár
- Környezetnevelési szertár
- Zeneszertár
- Kellékek (táncruhák) szertára
- Testnevelés szertár
- Bábszertár

Programunk specifikuma a csoportok életterében kialakított „zöld sarok”, az öltözőkben, folyosón elhelyezett *videotéka*, amely tájékoztató, ismeretnyújtó, szemléltető a napi tevékenységekről, az óvodai életről.

Eszköztárunk naponta használt eszközei: nagyítók, távcsövek, kiskosarak.

Mind a játék, mind a spontán, ill. szervezett tapasztalatszerzés színtere lehetőleg a *külső környezet* legyen. A szabad levegőn tartózkodás programunk egyik alappillére, az egészség megővésén kívül a tevékenységek helyszínéül is szolgál. Az óvoda külső környezetében a terasz nyújtotta tér, a füves és betonos részek, mozgásfejlesztő eszközök, a homok segítik a szabadban szervezett tevékenységek megvalósítását.

Az óvodai kert (gyakorlókert) alakításával lehetőséget kell biztosítani, a növények megfigyelésére, életfolyamatainak tanulmányozására, ápolására, gondozására. A külső környezet tárgyainak (hulladékgyűjtők, komposztáló, esővíz-tárolók) biztosítani kell a *környezettudatos szokások gyakorlásának lehetőségét* (a szerves hulladék újrahasznosítása, a komposztálás lehetősége, folyamatos alkalmazása stb.),

Programunk szellemiségének megfelelően állandóan bővíteni, alakítani szükséges: a *külső környezet tevékenységeinek eszközeit*, a mozgásfejlesztést szolgáló *természetbarát fajátékokat*.

Tágabb környezetünk:

- A természeti környezet helyi sajátosságai: Erzsébet liget, Várkert-Kacsató, Körös-Maros Nemzeti Park, Arborétum.
- Az épített környezet értékei, városunk történelmi nevezetességei (Ó-templom, Szárazmalom, Szlovák tájház, történelmi emléktű stb.).
- A *Zöld túrák* helyszínéül Szarvas város különböző helyi természeti - és épített környezetének értékeit, történelmi nevezetességeit választjuk, megalapozva és erősítve ezzel a gyermekek lokálpatriotizmusát, a szülőföld iránti szeretetét.
- *Erdei óvoda* (helyszíne: Lauder-Joint Camping) – Az évente kétszer egy hétre, egész napra a szabadban szerveződő tevékenységek még előbbé és aktívabbá teszik a gyermekek és a természet kapcsolatát. Az egymásra épülő feladatrendszerben megvalósuló tevékenységek nemcsak a külső kapcsolataink alakulását segítik, hanem a csoportok (iskolai osztályok) közötti együttműködést (vetélkedők, akadályversenyek, túrák).

4.3.A program végrehajtásához szükséges, nevelőmunkát segítő sajátos eszközök és felszerelések jegyzéke.

Csoportszobában

- A „zöld sarok” növényeinek, állatainak (terrárium, akvárium) gondozásához szükséges eszközök.
- Növény és állathatározók, természet-lexikonok.
- A természeti és társadalmi környezetről szóló képeskönyvek, lapozgatók
- Képeslapok, kártyák a természetről, emberi környezetről.
- A természetben folyó vizsgáldások kísérletek eszközei (kosarak, edények különböző méretben, nagyítók, szivacsok stb.)
- A szelektív hulladékgyűjtés eszközei: a hulladék elkülönítéséhez szükséges tárolók (szemétgyűjtők).

Külső környezetben

- A túrákhoz, kiránduláshoz szükséges felszerelések: (kisebb, nagyobb kosarak, plédek, hátitáskák, sapkák, stb.)
- Természetfelvevételekhez: fényképezőgép, videokamera, távcső videokazetta,
- Komposztáló, magaságysók, esővízgyűjtők

5. Az alprogram dokumentumrendszere

5.1. A csoporttervezés és nyilvántartás dokumentumai:

5.1.1. Felvételi és mulasztási napló

5.1.2. A gyermekcsoport nevelési terve (az óvodáskor kezdetétől, az óvodáskor végéig)

- A gyermekekre vonatkoztatott *hosszú távú nevelési terveinket a nevelési program a kimeneti fejlettség rögzítésével szabályozza.*
- Az adott gyermekcsoportra érvényesített nevelési célok és feladatok (*középtávú tervek*)- a nevelési program alapján - *nevelési év szerinti ütemezésben, a csoportnaplóban* jelennek meg.
- *Rövidtávú nevelési tervek* a gyermekcsoport *szokásrendjének félévenkénti* tervezésével történik, és a csoportnaplóban kerül rögzítésre.

5.1.3. A gyermeki tevékenységek komplex tervezése

5.1.3.1. A gyermekek egyéni képességeihez igazodó műveltségterületek feldolgozását **projekttervek (rövidtávú tervek)** segítik, amelyek a csoportnaplóban 2-3 hetes előrelátással tartalmazzák:

- a külső világ tevékeny megismerésének (környezetismeret, matematika),
- a mozgás (prevenció)
- a művészeti (irodalom, vizuális, zenei),
- az anyanyelvi nevelés adott időszakra tervezett témáit, tevékenységeit,
- a közösségi nevelés aktuális feladatait.

A projekt témákban - a koncentráció és komplexitás érvényesítésével - a környezetismereti tartalmak meghatározó jellegűek.

5.1.3.2. A tervezést segítő gyűjtemények, segédanyagok (csoportnaplóban az adott nevelési évre vonatkozóan)

- *Külső világ megismerése* (négy évre kidolgozott műveltségterületek *hosszú távon* segítik a programspecifikus célok és feladatok megoldását.)
- *Matematikai tapasztalatszerzés* (melléklet szerint)
- *Verselés-mesélés:* Mesék
 - Versek, mondókák
 - Verses mesék
 - Elbeszélések, reális történetek
 - Vershallgatásra szánt művek

- *Rajz, mintázás, festés, kézimunka:* Vizuális problémák,
 - technikák,
 - témajavaslatok, ötletek.
- *Ének, zene, énekes játék, gyermektánc:* Mondókák, kiolvasók, játékdalok
 - Zenehallgatásra szánt művek
 - Képességfejlesztés lehetőségei
- *Mozgás* (melléklet szerint) és a tartásjavítás és a lúdtalp és prevenció anyaga

5.1.4. A gyermekek egyéni fejlesztésének dokumentumai

- *Anamnézis:* az újonnan érkező gyermekekről anamnézist készítünk (általunk összeállított szempontsor alapján) az első nevelési félév végén (december 15.) a befogadás tapasztalatait rögzítjük
- *Egyéni fejlettség mutatói* (egyéni fejlesztési lap):

Tartalmazza a gyermekek egyéni fejlettségének mutatóit (diagnosztikus anyag), amely figyelembe veszi a gyermekek személyiségfejlődésének legfontosabb komponenseit, célja az óvoda gyermekek folyamatos megismerése. A gyermekek megfigyelése a természetes környezetben tevékenység közben, folyamatosan, ill. célzottan történik.

Ezekre a fejlődési mutatókra épül a gyermekek egyéni képességei alapján félévenként a **fejlesztési terv** (október 15. és február 15.). Ez szolgál alapul az **értékelés**hez. (érzelmi, erkölcsi és közösségi nevelés, értelmi képességek, nyelvi képességek, mozgás) A **gyermekek mérését** saját óvónői, illetve ha szükséges a fejlesztőpedagógus végzi.

A gyermekek fejlettségéről a szülőknek félévenként adunk tájékoztatást, ezt a szülő a kialakított formanyomtatványon aláírásával igazolja.

Az egyéni fejlesztés dokumentációs anyaga gyermekenként elkülönítve, az óvodába lépéstől az iskolába bocsátásig, napi hozzáféréssel külön iratdobozban tárolandó.

- *A gyermekek fejlettségének megállapítását segíthetik:*

Az óvoda pedagógusai által korcsoportonként kidolgozott mérőrendszer.

3-4 évesek:- játék, magatartási-és cselekvési szokások megfigyelése

4-5 évesek:- aktometria - szociometria - emberrajz

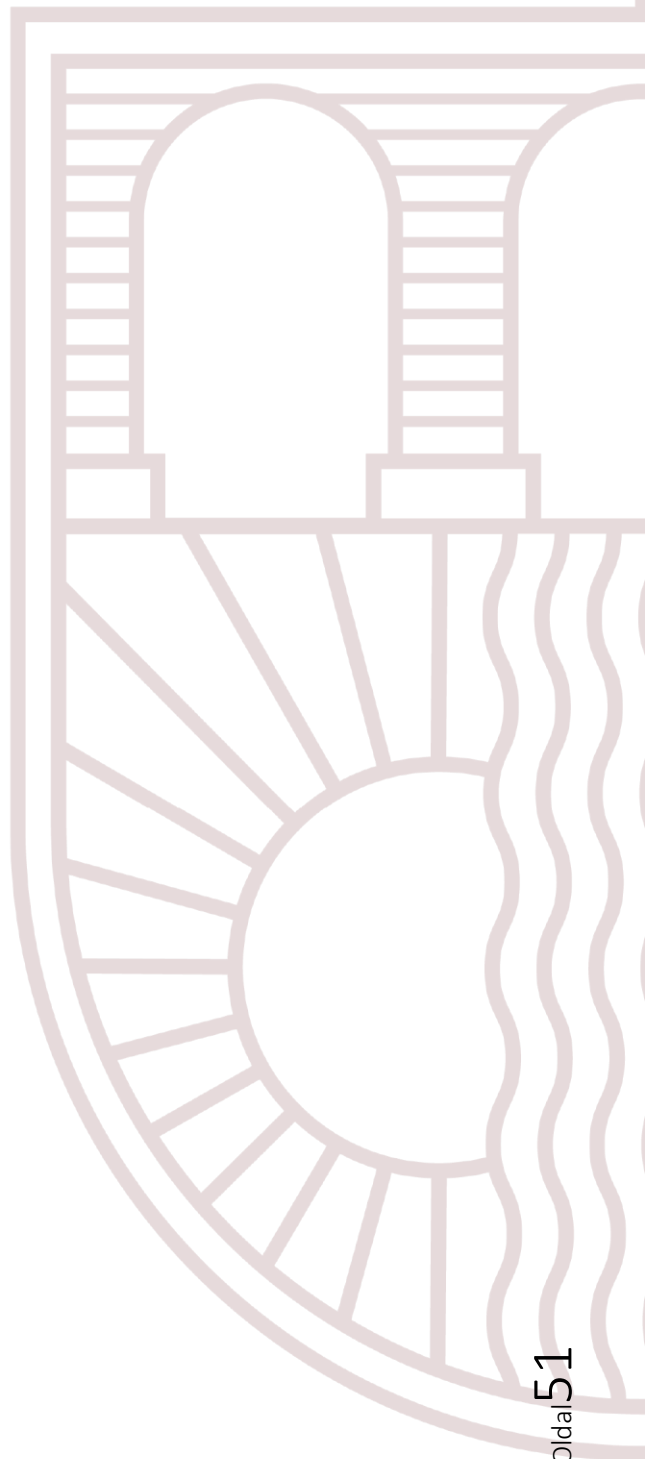
6-7 évesek:- Difer – szociometria – emberrajz általános tájékozottság

5.2.A csoportnapló és felépítése

- Csoportnapló borító
- Zöld Óvoda logo
- Csoport logo
- Tartalomjegyzék
- Csoport névsora és óvodai jel
- Csoportadatok
- Alap statisztikák
- Jogviszony kimutatás
- SNI/BTMN

- Heti rend I. félév
- Napirend 0901-0531
- Heti rend II. félév
- Napirend 0601-0831
- Szervezési feladatok
- Szervezési feladatok II.
- Befogadási terv
- Befogadási terv értékelése
- Nevelési tervek
- Tematikus tervek
- Fejlesztési tervek
- Tematikus tervek segédanyagai
- Hítre nevelés heti tervezése
- Egyéni beszélgetés (Fogadóóra időpontja)
- TEHETSÉGGONDOZÁS
- I Félév NEVELÉSI TERV ÉRTÉKELÉSE
- II. Félév NEVELÉSI TERV ÉRTÉKELÉSE
- NYILATKOZAT
- Hiányzások
- Nyári óvodai élet szervezése
- Óvó, védő szabályok
- VEZETŐI ELLENŐRZŐ LÁTOGATÁSOK
- SZMK vezetőségi tagjai

TESZ program kiegészítés – mozgás

„A mozgásnak, a mozgásfejlesztésnek és fejlődésnek kiemelkedően jelentős tulajdonsága, hogy – elsősorban kisgyermekkorban – közvetlen hatást gyakorol az értelmi fejlődésre. Ennek idegrendszeri alapja az, hogy a kisgyermek mozgásfejlődésével egybeesik az agyi szerkezet fejlődésének talán az egyik legfontosabb momentuma: az idegsejtek közötti kapcsolatok, a szinapszisok stabilizációja. Nagyon fontos, hogy ez a stabilizációs folyamat befolyásolható a környezeti ingerekkel. Megfelelő ingerek nélkül a funkcionális stabilizáció nem, vagy csak részben történik meg, azaz az érés (beleértve az egyes agyi tulajdonságok kialakulását is) nem lesz optimális. Egyszerűbben megfogalmazva ez azt jelenti, hogy a gondolkodás fejlettségének alapja a sokoldalú mozgásfejlesztés” 1 (H. Ekler Judit 2011)

A Tevékeny Együttműködés Szemléletformálással programon belől lehetőséget biztosítunk a környezeti értékek megkülönböztetett szerepének biztosítása mellett, azzal összhangban, a mozgásfejlesztés kiemelt kezelésére. A tervezett, szervezett mozgásos-tevékenységek, programok a nevelésben játszott szerepükön túl a természet, a környezet és az ember kölcsönhatásának megtapasztalására is lehetőséget nyújtanak mivel a gyermek a mozgásos cselekvésen, a játékon keresztül tapasztalja meg önmagát, társait és az őt körülvevő világot. A mozgásfejlődés bázisán alakulnak ki az író- rajzolómozgások, valamint a beszéd.

A motoros képességek fejlesztése pozitívan hat a gyermekek kognitív és szociális képességeinek fejlődésére, ezáltal minden gyermek számára segíti a saját lehetőségeihez mért optimális fejlődési szint elérését.

A kiemelt mozgásfejlesztés célja

- A mozgáshoz való pozitív viszony megőrzése, elmélyítése, belső motiváció, az alapvető mozgásformákkal kapcsolatos készségek kialakítása, a mozgásszervek fejlődésének elősegítése, sokoldalú mozgástapasztalatok biztosítása, kreativitás és a motoros képességek fejlesztése.
- A fejlettségnek megfelelő mennyiségű és minőségű mozgáslehetőség biztosításával edzettség kialakítása, az egészség védelme, stresszoldás és a mindennapi mozgásszokások, későbbi sportjátékok megalapozása.
- Óvodáskor végére célunk, hogy a természetes mozgásformák, az egyszerűbb mozdulat -, és mozgáselemek rendszeres gyakorlásával a gyermekek alkalmassá váljanak az összetett mozgásformák végrehajtására változott körülmények között is.
- A labdajátékok megalapozása a labdatechnikai elemek megismerésével, gyakorlásával.
- A mozgások végrehajtása során az óvónők visszajelzései alapján önértékelésük, énképük alakítása (én-határok, kompetencia).
- Érzelmi, akarati életük, erkölcsi magatartásuk alakítása sikerélmények biztosításával, a nyerni és veszteni tudás képességének fejlesztésével (kudarctűrés, más sikerének az elismerése...), a versenyszellem, és a győzni akarás erősítésével.

Prevenció

- A helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakítása a tudatosan tervezett mozgásformák alkalmazásával a tartásért felelős izmok fejlesztésével és megfelelő méretű bútorok, eszközök használatával.
- A lábstatikai problémák megelőzésére a mindennapos testnevelés keretében lábtorna szervezése, és a szülők számára felvilágosítás (megfelelő cipő, mezítláb járás fejlesztő hatása...).
- A tudatos izomfeszítés-lazítás technikájának megismertetése, gyakorlása a mozgás tanulási folyamat, és az egyensúlyérzék fejlődésének segítéséhez.
- A mellkasi légzés technikája mellett a hasi légzés technikájának alakítása, fejlesztése anaerob mozgásformák gyakorlásával.
- A helyes ülés, állás, járás megtanítása, az egyéni futótechnika alakítása.

Korrekcio

Óvodásba lépéskor a természetes mozgásformák gyakorlásával segítjük a mozgásfejlődés során esetlegesen kimaradt mozgásfázisok pótlását. A fázisok kimaradása gondot okozhat a gyermek fejlődésében és gátolhatja a mozgástanulási folyamatot. A test középvonalát mászásnál és kúszásnál is folyamatosan át **kell** lépni, így biztosan együtt dolgozik a két agy-félteke. Leghatékonyabb fejlesztést az a **mozgás** biztosítja, amelyben a gyermekek játékosan, kreatívan, örömtelien kísérletezve tapasztalhatja meg önmagát és a világot.

Az esetleges tartáshibák korrekciója speciális izomfejlesztéssel történik.

Feltételek

A mozgásfejlesztést egészséges, biztonságos környezetben jól felszerelt tornaterem, terasz és többfunkciósan kialakított, gondozott udvarrészek segítik.

A csoportszobában mozgásfejlesztő eszközök elhelyezése történik, melyet játékidőben használhatnak a gyerekek. Az óvónők megismertetik a gyermekeket az eszközök használati lehetőségeivel, szabályaival, biztosítva ezzel a balesetmentes gyakorlást.

Időkeretek

A mozgásfejlesztést kiemelten megvalósító csoportokban a gyermekek heti két testnevelés foglalkozáson vesznek részt kiscsoporttól kezdve. Az egyik foglalkozáson az óvodai mozgásanyag feldolgozása történik, a másikon a labdatechnikai elemek megismerése, gyakorlása, különböző méretű, anyagú labdákkal.

Mindennapos testnevelést keretében naponta 10-15 percben megtörténik a test izmainak átmozgatása, a keringés fokozása.

A fejlesztéshez javasolt módszerek

Mozgásra ösztönző környezetben játékos utánzás, differenciált-, a gyermekek életkori és egyéni képességeit figyelembe vevő mozgáslehetőségek biztosítása, pozitív-, előremutató megerősítés, folyamatos mozgásra ösztönzés, példamutatás.

A differenciálás megvalósulhat a végrehajtás módjában, az egyénre szabott feladatadásban, a segítségadásban, az értékelésben, és a gyakorlásra szánt időben.

Tervezett mérések a gyermekek fejlettségének megállapításához

„A mozgáskészség kialakulása és a motoros képességek fejlődése egymással kölcsönhatásban valósul meg. Bármely mozgás elsajátításához megfelelő szintű motoros képességek szükségesek. A motoros képességek csakis mozgástevékenységek gyakorlásával fejlődnek.”²

A mozgásfejlesztés folyamatának célirányos tervezése és irányítása feltételezi, hogy a gyermekek egyéni fejlettségi szintjének megállapítása után következzen az egyénre szabott optimális terhelés mértékének a meghatározása. Ehhez a következő méréseket végezzük el.

Kiscsoport október (bemeneti mérés)

Mért területek: testtömeg és testmagasság, szöveges értékelés a gyermek mozgásfejlettségéről

Motoros próbák: 20 m-es vágtafutás (gyorsaság), helyből távolugrás (gyorsaság), 1 kg-os medicinlabda dobás (egész test ereje), 6 perc futás (állóképesség), egy lábon állás (egyensúlyérzék)

Finommozgások vizsgálata: betöltött 4 évesen

Kiscsoport május

Az eddig mért területen túl a bummeráingfutás (mozgásgyorsaság, mozgáskoordináció) és a ritmusváltásos futás (ritmusképesség, gyorsaság, reakcióképesség)

Finommozgások vizsgálata: Kézszinkronitás teszt, kézgyorsaság teszt (finommotorika), célba dobás (mozdulatgyorsaság, téri tájékozódó képesség, távolságbecslés, kineztiázia)

Középső- nagycsoport (kimeneti mérés)

Májusban minden terület újramérése, a gyermekek mozgásfejlődésének elemzéséhez, hasonlítva az országos átlaghoz.

Finommozgások vizsgálata: betöltött 5 és 6 (kimeneti mérés) évesen

Nagycsoport szeptember

Difer írásmozgás mérés (részképességek)

Szenzoros fejlesztés

A bejövő ingerek helyesen feldolgozásának segítéséhez **javasolt mozgások, tevékenységek** prevenciós céllal: **szökdelések, mászások minden irányba, billenő tárgyakon egyensúlyozás, hintázás, mászókázás, futások, tárgyak hordása, dobások, trambulíon ugrálás, csúszások, változatos felületű pályán haladások.**

Tapintás, bőrérzékelés fejlesztése különböző tulajdonságokkal rendelkező anyagok használatával, magvak (bab, kukorica...) rakosgatásával, válogatásával, öntögetésével.

Testséma

A pszichés-én idegéletteni leképeződése. Mozcás közben lehetőség van az alaklítás (alakzatok kialakítása...), formaállandóság, kineztiázia (izomfeszítés, - ernyesztés, behunyt szemmel mozgások), térérzékelés (téri irányok), az egyensúlyérzék (testhelyzetváltozások), szem-kéz (dobások) és szem-láb (ugrások, rúgások) koordináció fejlesztésére. Rögzül a testrészek neve, meg tudják határozni a tárgyhoz viszonyított helyzetüket, megkülönböztetik a jobb és bal irányt.

Relaxáció

Az idegrendszer megnyugtására, az izmok ellazításának elsajátítására az immunrendszer és a lelki egészség támogatására naponta többször relaxációs technika alkalmazása. Alkalmazható technikák: nevetés, halk zene, szemet becsukva hanyattfekvés nyugodt környezetben testrészek ellazítása, mély légzés.

Az óvodai mozgásos tevékenység anyagának feldolgozása

Kiscsoport:

Az egyéni mozgásfejlődés szintjének felmérése, az elmaradások gyakorlása. A beszoktatási idő alatt a kúszás, csúszás, mászás gyakorlása (talajon, szeren, vízszintesen, függőlegesen fel és le...) kiemelt feladat.

Az egyénre jellemző járás, futás kialakulásához változatos mozgásformák gyakorlása, egyszerű futások feladattal, futójátékok megismerése, gyakorlása (járásuk stabilizálódik, biztonságosabbá válik, futólépések megnyúlnak, a fázisok összerendeződnek).

Különböző méretű és minőségű labdával szabad játék lehetőségének biztosítása. Egyszerű labdatechnikai elemek megismerése, gyakorlása (fogás, gurítás, dobás...).

A foglalkozásokon az eszközök és kézi-szerek használatával ismerkedés (pad, zsámoly, bordásfal, babzsák, karika...).

A 3-4 éves kor a nagymozgások fejlesztésének szenzitív időszaka. Egyszerűbb mozgásformák megismerése, a természetes mozgásformák változott körülmények közötti gyakorlása (járások, természetes mozgásformák, egyensúlyozások stb.).

A testrészek megismerésével a testséma fejlődésének megalapozása.

Középső csoport:

A 4-5 éves életkor szenzitív szakasz a testi- és motoros fejlődésben. Könnyen sajátítanak el egyszerű mozgásformákat, amelyeket sikeresen alkalmaznak változatos tevékenységekben. A megismert mozgásformák változatos formában gyakorlása, bővítése (gurulások, ugrások, dobások, szökdelések, lépcsőzés váltott lábbal...), mozgáselemek összekapcsolása.

A különböző méretű, anyagú labdák a mindennapi mozgásoknál folyamatosan jelen vannak, a labdatechnikai elemek gyakorlásához (dobások, megállítás kézzel, lábbal, labda elkapása...).

A testséma fejlődésével a téri irányok egyre pontosabb megismerése, alkalmazása.

A kéz izmainak differenciált fejlesztése kézi-szerek használatával, apró tárgyakkal történő manipulálással.

Nagycsoport:

A megismert, begyakorolt mozgásformák összekapcsolásával, változott körülmények közötti gyakorlásával a gyermekek mozgásának gyorsabb, intenzívebb, és a gyakorlatok tökéletesebb végrehajtása. A testrészek egymáshoz viszonyított helyzetének pontos érzékelése segíti az összetettebb mozgástanulási folyamatot, a fejlett mozgásszabályozást. (kerékpározás, egyszerű labdaütések, gurulások, forgások...)

A függéseknél a saját test súlyának megtartása.

Vízhez szoktatással a biztonságos úszás előkészítése.

Biztonságos labdakezelés, a megismert technikák összekapcsolt alkalmazása (labdavezetés és dobás, lábbal labda megállítása, továbbítása...). A labdatechnikai elemek gyakorlásával

fejlődik a szem-kéz koordináció, a jobb és bal oldal megkülönböztetésére, automatizálására nyílik lehetőség.

A nagymozgások megfelelő szintű fejlettségére építve a finommotorika, iskolai írásmozgás koordináció fejlesztése.

Gimnasztika

A bemelegítésekénél alkalmazott gimnasztikai gyakorlatok alkalmasak a testrészek, téri irányok megismerésére, gyakorlására, a testséma kialakítására.

Az egyre pontosabban kivitelezett, esztétikusan végrehajtott mozdulatok, mozgások segítenek a helyes tartási funkciók javításában.

A zenére végzett gyakorlatok, játékok a mozgáskedv fokozására, ritmus- és ütemérzék fejlesztésére alkalmasak. Kéziszerek használatával változatosabbá, vonzóbbá tehetjük a mozgásos alkalmakat, elősegíthetjük a finommotorika fejlődését.

Az óvodai testnevelés mozgásanyaga

Tornavonatkozású főgyakorlatok

A test sokoldalú fejlesztésre alkalmasak. Feladat a gyakorlatok vezető műveleteinek helyes elsajátítása, majd változott körülmények közötti gyakoroltatása.

- **Természetes támaszok:** kúszások, csúszások, mászások, egyensúlyozó járások
- **Talajtorna:** gurulás a test hossz tengelye körül, guruló átfordulás előre, tarkóállás és gurulóátfordulás hátra rávezető gyakorlata, kézállás előkészítő gyakorlatai
- **Függésgyakorlatok:** mászások függőleges vagy rézsútos szeren, lefüggések, függőállásban fel- és lemászás, oldalirányú tovahaladás után fogással, és után lépéssel, mászások átbújással, zsugorfüggés, függésben lábmozgások, lendület előre-hátra leugrással,
- **Szerugrások:** mélyugrás, felfelé történő ugrás, nyuszi ugrás leterpesztéssel, zsugorkanyarlatti átugrások.

Atlétika jellegű főgyakorlatok

Ezek a főgyakorlatok a kar és a láb fokozott terhelésével hajthatók végre, nagyrészt a kondicionális képességek fejlődését szolgálják. A végrehajtáshoz szükséges a helyes vezetőművelet pontos elsajátítása, későbbiekben a változott körülmények közötti gyakorlása.

- **Futások:** közepes iramú futás vagy tartós futás, belegyorsuló (fokozó) futás, futás tempóváltoztatással (írmváltoztató futás), gyorsfutás állórajtból különböző távolságra és versengéssel
- **Ugrások:** helyből távolugrás, helyből magasugrás, nekifutásból történő távolugrás, nekifutásból történő magasugrás, ugrásokat előkészítő gyakorlatok: szökkenések és sorozatugrások
- **Dobások:** hajítás távolba, célba dobás (vízszintes, függőleges)

Játék vonatkozású főgyakorlatok – Labdázás

Labdatechnikai elemek: labdafogás, labdagurítás, labdadobás – elkapás, kétkezes felsődobás végrehajtása, egykezes felsődobás végrehajtása, labdaelkapás, labdavezetés. A kötetlen, szabad labdázással biztosítjuk a begyakorlás feltételeit.

A differenciált mozgásérzékelés fejlődésének elősegítéséhez különböző méretű és anyagú labdákkal gyakoroljuk a labdatechnikai elemeket. A labdás gyakorlatok, játékok fejlesztik a szem-kéz koordinációt, a finommotorikát, a téri tájékozódást, a jobb és bal irányok automatizálását, az egyensúlyérzéklet, a figyelmet, türelmet és az együttműködési készséget.

Testnevelési játékok

A testnevelési játékok anyagát a foglalkozásokon gyakorolt főgyakorlatok, illetve azok egyes elemeinek a gyakorlására alkalmas mozgásformák alkotják. A játékban alkalmazott mozgásanyag lehetőséget adhat főanyag előkészítésre, illetve a már megismert mozgásforma vezető műveletek gyakorlására, amikor készség szintjén elsajátították.

Az örömmel megélt játékban a gyermek egész személyiségével vesz részt, ezért nagyon alkalmas a gyermek a megismerési folyamatainak, a pszichikai (bátorság, fegyelmezettség, kitartás, együttműködés, ötletgazdagság, akarat, leleményesség) és fizikai tulajdonságainak, a mozgásszerveinek, és a testi képességeinek fejlesztésére.

A játékok anyagát az életkor és fejlettség figyelembevételével tervezzük (egyszerű futó játékoktól a váltóversenyekig).

Mindennapos testnevelés

A mindennapos testnevelés tervezett, szervezett irányított tevékenység, elsődleges célja a szervezet felfrissítése, a rendszeres mozgás iránti igény megalapozása. Nagyrészt a mozgásos játékok adják a tartalmát, de a mozgásanyagba beépülhet a prevenció, a korrekció és a testnevelés foglalkozások anyagának előkészítése és gyakorlása is megvalósítható.

Időjárás függvényében szabadban végezzék a tisztább levegő és a nagyobb tér biztosította lehetőségek kihasználásával, lehetőleg ebéd előtti időpontban.

Idézetek:

1. H. Ekler Judit, Koltai Miklós, Némethné Tóth Orsolya: Tanulási képességek fejlesztése mozgásos eszközökkel Eötvös Lóránd Tudományegyetem, Budapest 2019. 8. oldal
2. Gaál Sándorné: A mozgástevékenység sokoldalú fejlesztése az óvodában 26. oldal Flaccus Kiadó 2019.
3. Gaál Sándorné: A mozgástevékenység sokoldalú fejlesztése az óvodában (95-97. old) Flaccus Kiadó 2019.
- 4.

Szakirodalom:

1. Gaál Sándorné: A mozgástevékenység sokoldalú fejlesztése az óvodában Flaccus Kiadó 2019.
2. Gaál Sándorné: "Gyerek labdajáték II." Sportjátékok megalapozása óvodában és az alsó tagozatban (mozgásanyagának feldolgozása és testnevelési játékokban történő alkalmazása). Felelős kiadó: Gaál Sándorné, Szarvas 2017.

3. https://zurzavaroscsalad.blog.hu/2018/06/07/a_15_legjobb_ingyenes_szenzomotoros_fejlesztoeszkoz_jatek_otthon

Melléklet

Mérések bemutatása

Gaál Sándorné: A mozgástevékenység sokoldalú fejlesztése az óvodában (95-97. old)
„Két testméretet mérünk, **testmagasságot** és **testtömeget**. A testmagasság mérésénél 0,5 cm-es, a testtömeg mérésénél 0,5 kg-os pontossággal történik az adatfelvétel.

Motoros próbák

- **20 m-es gyors/vágtafutás:** Rajtvonal mögül, állórajtból indulva történik a futás 20 m-es távon. Az idő mérését 0,1 s-os pontossággal végezzük.
- **Helyből távolugrás:** Végrehajtása: elugró vonal mögül kis terpeszállás, magastartás, térdrugózással páros karlendítés hátra, majd újabb térdrugózással és karlendítéssel páros lábról történő elrugaskodással ugrás előre felfelé, érkezés páros lábbal guggolásban. Az elugróvonal és a sarok által hagyott nyom közötti távolságot mérjük cm-es pontossággal. Két kísérlet közül a jobbikat vesszük figyelembe.
- **Tartós (6 perces futás):** a megtett távolságot 5 m-es pontossággal határozzuk meg. (óvodáskor elején nem mindegyik gyermek képes futni 6 percig)
- **Ritmusváltásos futás:** a pálya teljes hossza 20 m. Ezen a távon helyezünk el hét darab karikát (vagy rajzolunk 90 cm-es átmérőjű köröket) az alábbiak szerint. A rajtvonaltól előre és a célvonalától hátra elhelyezünk két-két karikát úgy, hogy az érintkezési pontjuk a rajt-, illetve a célvonalától 4 m-re legyen. A további három karikát úgy, hogy azok érintkezzenek egymással és a középső karika középpontja a távolság felénél – tehát a rajt és a célvonalától 10 m-re – legyen. A gyermekeknek úgy kell a lehető leggyorsabban átfutni a rajttól a célig, hogy közben valamennyi karikába belelépjének. Az időt 0,1 másodperc pontossággal mérjük.
- **Nyitott szemmel állás egy lábon:** nyitott szemmel állás egy lábon csípőre tett kézzel, a szabadon maradt láb talpát az álló láb térdének belső oldalához támasztja a gyermek. A próba egy percig tart. A teszt akkor fejeződik be, amikor a gyermek leteszi a lábát, vagy elveszi csípőjéről a kezét. Az időt 0,1 sec-os pontossággal mérjük.
- **Tömött labda dobás kétkézes alsódobással:** A labda 1 kg-os. A dobóvonal mögött állás vállszélességű terpeszben. A labdát mellső rézsútos mélytartásban tartja, majd térdhajlítással és előreahajlással szerzett lendülettel, felegyenesedve dobja el. Minden gyermek két dobást hajt végre. A jobbik eredményt kell feljegyezni. A mérés 10 cm-es pontossággal történik.
- **Bumerángfutás:** jelöljük ki egy 100x150 cm-es téglalap alakú területet, megjelölve annak sarkait és középpontját. A terület sarkaira egy-egy kisméretű medicinlabdát állítsunk úgy, hogy az a területen belül helyezkedjen el. A terület középpontjától mind a négy irányba az oldalonak felezőjén át 2 m-re egy-egy bóját helyezünk le. A feladat a következő: az egyik medicinlabdától állásból indulva fusson a gyermek a 2m-re lévő bója felé és elkerülve az haladjon a következő medicinlabda irányába. Azt megközelítve mászással (keze-lába a talajon) kerülje meg és felegyenesedve folytassa a következő 2 m-re lévő tárgy elkerülését futással. Valamennyi medicinlabdát és valamennyi bóját meg kell kerülni. A próbának akkor van vége, ha a negyedik medicinlabdát megkerülve

(ez az a labda, amelyik mellől indult) mászással visszaérkezik és áthalad a rajtvonalon.
Az időt 0,1 sec-os pontossággal mérjük.

A finom mozgások vizsgálata (4 éves kortól):

- **Kézsinkronitás teszt** (gyufaszálak dobozba rakása): a vizsgált gyermek egy asztalnál ül. Vele szemben nyitott dobozt helyezünk el olyan távolságra, hogy könyökben félig hajlított karral kényelmesen elérje. A doboz két oldalán egymástól egy centiméterre 10-10 gyufaszálát helyezünk el. Jelre a gyermeknek a gyufaszálakat a dobozba kell raknia úgy, hogy kezének hüvelyk és mutatóujjával fog meg –egy gyufaszálát az egyik oldalról is és a másik oldalról is egyszerre. A dobozba rakást a dobozhoz közelebbi gyufáknál kell kezdeni. Ha a két kéz nem egyszerre dolgozik a tesztet meg kell ismételni. A végrehajtás idejét stopperórával mérjük a rajt vezényszótól az utolsó gyufaszál elengedéséig
- **Kézgyorsaság teszt (érmék dobozba rakása):** egy kis méretű dobozt helyezünk el a vizsgált gyerek elé az asztalra, olyan távolságra, hogy félig nyújtott ügyesebbik kezével kényelmesen elérje. A doboznak a vizsgált gyermekhez közelebb eső oldalán, attól 5 cm-re 20 db 5-Ft-os érmét helyezünk el, arányos elosztásban. Jelre a vizsgált gyereknek a legnagyobb gyorsasággal be kell rakni az érméket a dobozba. A végrehajtás idejét stopperórával mérjük, a rajt vezényszó elhangzásától az utolsó érme elengedéséig (nem szabad az érmét az asztal széléig húzva felemelni).
- **Célba dobás:** a vizsgált gyermektől 1,5 m-re mellmagasságban egy 25x25 cm-es nagyságú céltáblát függesztünk fel. A céltáblán három kör van. A tábla középpontjából a belső kört 4 cm-es, a középső kört 7 cm-es, a külső kört 10 cm-es sugárral kell megrajzolni. A vizsgált gyermek arccal a tábla felé áll fel. Fejmagasságban tartott kezébe egy teniszlabdát adunk és felszólítjuk, hogy lendületszerzés nélkül találja el a belső kört. A jobb és a bal kézzel 3-3 dobást kell végrehajtani. A belső körön belüli találat 3 pontot, a középső körön belüli találat 2 pontot, a külső körön belüli találat 1 pontot ér. A teljesítmény a hat dobásból elért pontok összege. Ha nem találja el a céltáblát, azért 0 pont jár. A dobó kar váltogatása nem megengedett. Célszerű 3 vagy 6 labdát előkészíteni, hogy a gyermek folyamatosan tudja végezni a dobást. Minden esetben a feltartott kézbe kell adni a labdát.”

Felhasznált irodalom

Könyvek

- Alternatív óvodapedagógiai törekvések Magyarországon I-II.
Magyar Óvodapedagógiai Egyesület, 1995.
- Dr. Kuti István és dr. Kuti Istvánné: Környezeti nevelés az óvodában
Kecskemét, 1996.
- Nagy Jenőné: Helyzetelemzés, önmeghatározás, döntés
OKKER Kiadó, Bp. 1997.
- Dr. Hegyi Ildikó: Fejlődési lépcsőfokok óvodáskorban
OKKER Kiadó, Bp. 1997.
- Füle Sándor: A helyi pedagógiai program kidolgozása
OKKER Oktatási Iroda, Bp. 1995.
- A környezeti nevelés és a helyi tanterv
Körlánc 6. Infogroup, Bp. 1997.
- Nanszákné Cserfalvi Ilona: Gyermekközpontú pedagógiák
Debrecen, 1998.
- Récefüzetek 1-5. szerk.: Havas Péter
- Porkolábné Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában
Alex-Typo Kiadó, Bp. 1992.
- Horváth Attila: Minőségbiztosítási technikák óvodában és iskolában
Műszaki Könyvkiadó, Bp. 1999.
- Dr. Tóth János: Mozgásképesség, egészségmegőrzés játékosan és tudatosan
Kecskemét, 1996.
- Gibson, Ray: Játszva tanulunk
Park Usborne, 1994.
- Dr. Bíró Endre: A gyerekek jogairól
Iskolapolgár Alapítvány, Bp. 1993.
- Környezetvédelem és egészségnevelés
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola, Szeged, 1993.
- Pereszlényi Éva: A Helyi Óvodai Nevelési Program (HOP) szakmai feltételrendszere
Alcius Bt., Bp. 1997.
- Bálványos Huba – Sánta László: Vizuális megismerés, vizuális kommunikáció
Balassi Kiadó, Bp. 1997. Vizuális kultúra sorozat 1.
- Bakonyiné Vincze Ágnes – Nagyné Kasza Ilona: Mozgás – öröm a szabadban
1989.

Folyóiratok

- Havas Péter: Értékek és szempontok a környezeti nevelésben
Fejlesztőpedagógia, 1996/5-6. sz.
- Bardócz T. András: Minőségbiztosítás az oktatásban
Fejlesztőpedagógia, 1998/4-5. sz., 1999/1. sz., 1999/2-3. sz.
- Helyi pedagógiai programok az óvodában
Óvodai Nevelés, 1996/9. sz.
- Hogyan készítsünk helyi programot?
Óvodai Nevelés, 1996/9. sz.
- Hovánszki Jánosné: Zenei tevékenységformálás az óvodában Óvóképző és Tanítóképző
Főiskolák Tudományos Közleményei XXIII-XXIV., Debrecen, 1991.

Egyéb felhasznált irodalom

- Az Óvodai nevelés országos alapprogramja, 1996.
- Az Óvodai nevelés programja
Országos Pedagógiai Intézet, Bp. 1989.
- A fogyatékos gyermekek óvodai nevelésének irányelve
Művelődési és Köznevelési Minisztérium, Bp. 1997.
- Óvodapedagógia
Tankönyvkiadó, Bp. 1991.
- Óvodapedagógia I.
Debrecen, 2004
- Óvodavezetők kézikönyve
IV. kötet, OKKER Oktatási Iroda, Bp. 1996.
VII. kötet, OKKER Oktatási Iroda, Bp. 1998.
- Kovács György: A játék elmélete és pedagógiája
Tankönyvkiadó, Bp. 1991.
- Forrai Katalin: Ének az óvodában
Editio Musica, Bp. 1991.
- Dr. Hajzer Szerén: Az óvodás gyermekek matematikai nevelésének fejlesztési programja.
Kézirat Szarvas, 1991.
- Gaál Sándorné – Gyarmati Zoltánné: Programterv az óvodai testneveléshez. Kézirat
Szarvas, 1995.
- Nádori László: A motoros képességek és a mozgásos cselekvéstanulás
Tankönyvkiadó, Bp. 1986.
- Gárdos Magda – Mónus András: Gyógytestnevelés
Tankönyvkiadó, Bp. 1991.
- Perlai Rezsőné: A matematikai nevelés módszertana
Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1997.
- Környezeti nevelés az óvodában (belső jegyzet)
Brunsztik Teréz Óvóképző Főiskola, Szarvas, 1993.
- Balogh Katalin – Gergencsik Eszter: Pedagógiai pszichológia
Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp. 1996.
- Család és Óvoda nevelőpartneri program. szerk.: Gerencsér Attila
Debrecen, 1997.
- Kondacs Mihályné: Vizuális nevelés az óvodában
Calibri Kiadó, Bp. 1993.
- Pereszlényi Éva – Porkolábné Balogh Katalin: Játék – mozgás – kommunikáció. Óvodai program Alcuis Bt., Bp. 1996.
- Kovácsné dr. Bakosi Éva: Vidámság Háza Óvodai Program
Hajdúböszörmény, 1999.
- Vizuális nevelés az óvodában. Szöveggyűjtemény. szerk.: Fekete János, Horváthné Fülep Éva,
Szilágyi Imre
Hajdúböszörmény, 1994.
- Dankó Ervinné dr.: Az óvodai irodalmi nevelés kérdései korunkban
Dinasztia Kiadó, Bp. 1993.
- Dolgozatok az óvodai ábrázolás köréből. szerk.: Kovács György
Óvónők Modern Kiskönyvtára 12., Bp. 1986.
- Beerné Sántha Magdolna – Szappanos István: Módszertani példatár, Kecskemét, 1991.

NAGY JENŐNÉ

ÓVODAI NEVELÉS A MŰVÉSZETEK ESZKÖZEIVEL

ALTERNATÍV
ÓVODAPEDAGÓGIAI PROGRAM

„Csak tiszta forrásból!”

Az óvodai nevelés országos alapprogramja szerint módosított nevelési program
2018.

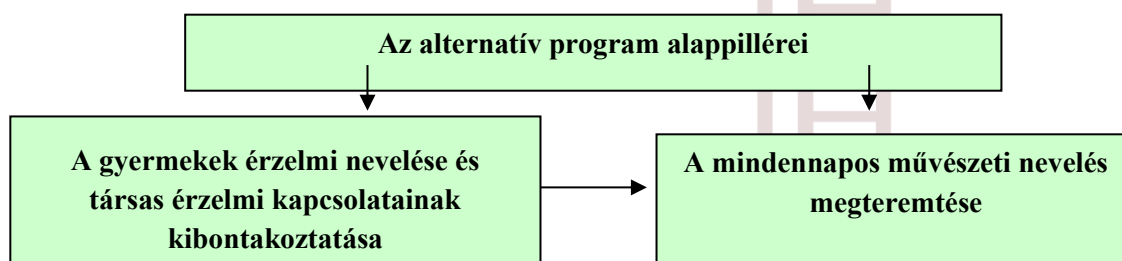
Tartalomjegyzék

1. Bevezető a program elméleti alapjairól	64
2. Nevelés a gyermeki szükségletek szerint, a művészetek eszközeivel	67
2.1 Nevelés a gyermeki szükségletek szerint.....	67
2.2 A művészetek helye a gyermekek óvodai nevelésében	68
3. A program célfejezete	69
3.1. Nevelési célok:	69
3.2. A nevelés fő feladatai	70
3.3 A program rendszer ábrája:	72
3.4. A nevelés keretei	73
3.5 Érzelmi, erkölcsi, és értékorientált közösségi nevelés	78
4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén	82
5. A program ajánlott napirendje	83
5. 1. Javaslat a Gyermekek napirendjének elkészítéséhez	83
6. A tevékenység keretei	84
6.1 Néphagyományörzés, jeles napok	84
6.2 Az ajánlott jeles napok nevelési évnek megfelelő, időrendi sorrendje	85
7. A program tevékenységei.....	86
8. Az óvodapedagógus feladatai	86
9. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén	91
9.1 Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez	92
10. Verselés, mesélés, dramatikus játék	95
10.1 Ének-zene, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás	101
10.2 Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka	107
10.3 Mozgás, mozgásos játék	113
11. A gyermekek egyéni fejlesztése	129
11.1 A nevelőtestület feladatai	129

1. Bevezető a program elméleti alapjairól

Az 1990-es években egy komoly társadalmi problémát érzékelünk, amelyen el kellett gondolkodnunk. Ebben az időszakban a családok összetartó ereje rohamosan gyengült, amellyel együtt a gyermekek szükségleteinek kielégítése is nagymértékben sérült. Gyakran tapasztaltuk a szülők részéről a szeretethiányt vagy a nem egészséges, életkor-specifikus gondoskodást, mely sok nevelési probléma előidézőjévé vált. Az is látszott sok gyermeknél, hogy nincs érzelmi védettségük, biztonságuk, mert nem kapják meg az őszinte szülői odafigyelést, amelyre oly nagy szüksége lenne ebben a korban minden gyermeknek. A szülők nem ritkán még a gyermekek biológiai-fiziológiai szükségleteire sem figyeltek kellő mértékben, mert a saját problémájuk megoldásával voltak elfoglalva.

Ebben az időszakban az óvodai nevelésben meggyengült a művészeti nevelés ereje, hatásrendszere a gyakorlatban, mert az óvodapedagógusok a divatos, nem éppen óvodáskorú gyermekek nevelését szolgáló tevékenységek felé indultak. Ekkor határoztuk el, hogy olyan alternatív nevelésről gondoskodunk, amelynek alappillére kettős:

1. ábra

Egyrészt a gyermekek érzelmi nevelésére és társas érzelmi kapcsolatainak kibontakoztatására helyezi a hangsúlyt, másrészt megteremti a mindennapos óvodai művészeti nevelés lehetőségét, amellyel mély hatást gyakorolhat a gyermekek társas, érzelmi életére, valamint a nevelés teljes eszközével tovább segíti az alkotóképesség szabad szárnyalásának kibontakozását. Ez a nevelési felfogás komplexen átfogja az óvodáskor teljes nevelő-fejlesztő munkát, az Óvodai nevelés országos alapprogramja által meghatározott elvek betartásával.

Az érzelmeknek – a fejlődéslélektani tanulmányaink és gyakorlati tapasztalataink szerint – rendkívüli jelentősége van az óvodás gyermek életében. Tudjuk, hogy a hároméves gyermeket a nagyfokú emocionális ingerlékenység, érzelmi labilitás, a végletes érzelmek jellemzik. Ezen életkori sajátosságokat olyan szeretetteljes pedagógiával szeretnénk fejleszteni, melyben a gyermekek érzelmei differenciálódhatnak, az érzelmi állapotuk tartóssága megnövekedhet, az érzelmi labilitás csökkenhet, megszelídülhetnek a végleteket mutató érzelmi reagálások, fokozódhat az érzelmek feletti uralkodás képessége, kialakulhat a gazdag érzelmi kifejezés skálája, és a személyiségében megerősödhet a magasabb rendű érzelmek, melyet Kiss Tihamér elmélete alapján alkalmazunk. Könyvében azt írja: „A gyermeket kézen fogva vezetni kell az erkölcsi szabályok megismerése és követése útján.”

Ezt csak szeretettel lehet sikerre vinni, a szülőkkel közös társas érzelmi nevelésünk megerősítésével. Teoretikusunkat követve fő feladatunk a gyermekek erkölcsi – szociális, esztétikai, valamint az intellektuális érzelmeinek kibontakoztatása, amely a gyermek iskolaérettségéhez is nagymértékben hozzájárul.

A művészeti tevékeny óvodai élet megteremtésének fontosságát az újabb agykutatások különösképpen igazolják. Freund Tamás neurobiológus és munkatársainak kutatási következtetései ekképpen fogalmazódtak meg: „Az agykutatás eredményei azt igazolják, hogy az érzelmvilág gazdagsága jelentősen befolyásolja tanulási képességünket, kreativitásunkat. Ezért kell oktatási rendszerünkben jóval nagyobb hangsúlyt kapnia az érzelmvilág gazdagítását szolgáló művészeti és erkölcsi nevelésnek. A lelki elsívárosodás jelei egyértelműen észlelhetők a ma világában, amihez hozzásegít az internet, a számítógépek virtuális valósága, a szelektálatlan információáradat - de a hit és vallási erkölcs 40 éves száműzetése is. A művészeti élmények révén tárjuk szélesre a befogadás folyosóját az agy és a külvilág között, hiszen ugyanezen a folyosón közlekedik az alkotóképesség is, csak ellenkező irányban. Ezáltal nem csak kreativitásunk nő, hanem emberségesebb emberekké válhatunk a pénz, az önzés és az érdekkapcsolatok világában.” A kutató gondolatai egyértelművé teszik számunkra, hogy a művészeti tevékenységek stimuláló, serkentő hatása óvodáskorban is rendkívüli jelentőséggel bír az agy fejlődésére. A kreatív gondolkodás megerősítése utat nyit a képzelőerő, alkotóerő kibontakoztatásának minden óvodai tevékenységben.

Ehhez Arthur Koestler új rendszerű kreatív gondolkodásáról szóló elméletét éreztük találónak, mely kiemeli a művészetet, a humort, valamint a felfedezés útján szerzett tapasztalati gondolkodást is. Ezt az elméletet a gyermekek tevékenységeinek tervezésében tudatosan alkalmazzuk, hogy minél gyakrabban éljék meg a tevékenységeikben a helyzet- és jellemkomikumokat, a problémamegoldás közbeni felfedezési lehetőségeket, és a tevékenységeket gazdagító élményeket adó művészeti pillanatokat.

Értelmezzük ezt egy szemléltető ábrával, melyben az egyes területekhez tartozó reakciókat is megismerhetjük. Ez nem pusztán játszadozás az „A” és a „H” hangzókkal, a reakciókban mélyebb összefüggések rejlenek.

A kreativitás összetevői Koestler-féle elmélet szerint

HUMOR „HAHA”	→ Robbanásszerűen oldja a feszültséget, lazít, jó közérzetet teremt.
FELFEDEZÉS „AHA”	→ Hagyja a gyermeket kíváncsiskodni, kutatni, vizsgálódni a tárgyi, természeti, társadalmi környezetben.
FELFEDEZÉS „AHA”	→ Hagyja a gyermeket kíváncsiskodni, kutatni, vizsgálódni a tárgyi, természeti, társadalmi környezetben.

Arthur Koestler új rendszerű kreativitás-elméletének gyakorlati alkalmazását a 20 éves alternatív gyakorlatunk visszaigazolta. A gyermekekre, akik e rendszerű óvodákban nevelkednek, jellemző a nevetés, kíváncsiság, a művészeti élmények által létrehozott feszültségoldás.

A 90-es években azt is tapasztaltuk, egyre több gyermekre jellemző a viselkedés- és magatartászavar, amelynek kezeléséhez már kevésnek bizonyultak a tradicionális módszerek. Ebben az időszakban ismerkedtünk meg Adler individuálpaszichológiájával, és az erre épülő bátorító neveléssel, módszerekkel, melyet ez idáig nagyon eredményesen tudtunk alkalmazni a gyermekek nevelésében, és a gyermekek társas kapcsolatainak formálásában. E pszichológiát tudatosan terjesztettük a szülők körében is. „Az óvoda szociális intézmény is, ahol szociális problémák jelentkeznek, és ott alkalmazkodni kell a közösség szabályaihoz. A gyermek akkor érzi jól magát az óvodában, ha a kis közösségben hasznossá tudja tenni magát. Csak a bátor, magabiztos és a világban otthonosan mozgó emberek képesek egyformán a maguk javára fordítani az életnek a nehézségeit, mind az előnyeit.” Ennek az alapjait már az óvodában szeretnénk letenni.

Nevelésünk alapelvei, kiindulási pontjai:

- szeretetteljes, biztonságérzetet adó, érzelemgazdag óvoda megteremtése, ahol a gyermek központúság úgy jelenik meg, hogy
- gyermeki tartást, önállóságot, s ebből az önállóságból fakadó
- egészséges öntudatot, kibontakozási és önmegvalósítási lehetőséget ad a gyermeknek.

Minden gyermek a saját adottságának, képességeinek figyelembevételével nevelhető, fejleszthető.

Nevelik, fejlesztik a társkapcsolatokat, az óvoda összes dolgozója, ezért a felnőttek tetteikkel sugározzák a feltétel nélküli szeretetet, s azt, hogy

„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre.”

Minden gyermek ismerje és tudja a testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is érzékelje, hogy mik a hiányosságai. Ezt fogja fel természetesen, minden lelki feszültség nélkül.

Ez a program magában foglalja a hazai óvodai elmélet és gyakorlat legértékesebb eredményeit, tapasztalatait, különösképpen a művészeti nevelés tekintetében, Kodály Zoltán és Forrai Katalin máig is érvényes munkásságának értékeit. Mindketten vallották, hogy a gyermekeink a magyar zenei anyanyelvükön nőjenek fel, és „csak tiszta forrásból” táplálkozzanak.

A népművészet formanyelvén fogant vers, mese, énekes játék, vizuális- és tárgyi környezetet kiemelő program tevékenységi kereteként építi be a népi hagyományörzés jeles napjait, az óvoda speciális művészeti jeles napjait, ünnepeit és rendezvényeit, hogy az óvodapedagógusok az évszakokhoz, jeles napokhoz integrálva tervezzék meg az óvodai nevelés tartalmait.

Az óvodapedagógusok a természeti, tárgyi környezet megismertetését úgy irányítják, hogy a gyermekek a közvetlen környezetükben megismerjék településeik értékeit, hogy igazi kis lokálpatriótává válhassanak. E lehetőségeket gazdagítsák még erdei óvodai programokkal, településükért végzett tevékenységekkel, környezetük védelmét szolgáló cselekvésekkel.

Ismeretes, hogy az óvodás korosztályra jellemző a „mozgáséhség”. Ezért e program a mindennapi szabad és szervezett mozgásba beiktat szervezett mindennapi kocogást, futást, zenés, mozgásos percek, énekes-táncos lehetőségeket, hogy a gyermekeknek az egészséges

életmódja biztosítva legyen, és megfelelően fejlődjön a keringési-, mozgató- és légzési rendszere, valamint a csont- és az izomrendszer teherbíró képessége.

Ugyanakkor az óvodapedagógust a program arra készíti, hogy a legújabb pedagógiai és művészeti módszereket egyeztesse a program teljes koncepciójával, hogy az egész napi óvodai életet még differenciáltabban, az egyéni szükségleteket, adottságokat, képességeket figyelembe véve alakítsa ki és szervezze meg.

Az óvodák fenntartójától, nagyságától függetlenül a program bármilyen óvodában, bármilyen csoportszerkezetben működtethető, bevezethető. Rendszere jól alkalmazható a nemzetiségi-etnikai kisebbség gyermekeit nevelő óvodák helyi pedagógiai programjának kidolgozásához, mivel a kultúraátörökítés, hagyományápolás fő feladatként fogalmazódik meg számukra is, ezért hat nemzetiségi nyelven elkészült a művészeti program kétnyelvű kiadása is.

Ezt a programot azoknak az óvodapedagógusoknak ajánljuk, akik pedagógiai munkájuk során az óvodásokat okos szeretetben, érzelmi gazdagságban, humorral teli szabad légkörben, sok szép művészeti élményt biztosítva képesek alkotó módon tevékenykedtetni, és gyakran eljuttatják a gyermekeket az „AH” élményig, amit maguk is élveznek. Összességében kimondhatjuk, hogy e program olyan, művészetek iránt érdeklődő szakembereket kíván, akik legalább egy művészeti ágban képesek magas szinten, kellő kreativitással és beleélő képességgel közvetíteni az esztétikai értékeket.

Az alternatív programok arra hivatottak, hogy a helyi pedagógiai programok kidolgozásához segítséget adjanak. E sajátos, esztétikai értékeket megerősítő program a leírtak alapján átvehető és adaptálható. Ebben az esetben a program cél-, feladat- és tevékenységrendszere megtartandó, viszont módosítható a fejezetek belső tartalma a helyi igényeknek megfelelően. A program bármelyik eleme felhasználható helyi pedagógiai programok gazdagításához, a korrekt hivatkozás betartásával.

Gyermekképünket a következőképpen tudjuk összegezni:

Feltételezzük, hogy minden gyermek vonzódik az élményekhez, a meséhez, zenéhez, alkotó tevékenységekhez. Ha mindezt megkapja az óvodában, kialakul az óvodás tartása, önállóvá, nyugodttá és kiegyensúlyozottá válik. Tud nevetni, felfedezni, csodálkozni.

Ez a program befogad mindent, ami „csak tiszta forrásból” fakad, hogy a gyermekek a nemzetünk népi hagyományaiban, a művészeti területek sokszínű, értékes hatásával, a művészetek komplexitásában, integrálásában éljék át a vissza nem térő óvodás éveiket.

2. Nevelés a gyermeki szükségletek szerint, a művészetek eszközeivel

2.1 Nevelés a gyermeki szükségletek szerint

Az óvodapedagógia a rendszerváltás után egyre tudatosabban indult el a gyermeki szükségletek megismerése, feltárása felé. Ezt a gondolkodást tovább fokozta az Óvodai nevelés országos alapprogramja, melynek bevezetője szinte minden pedagógusnak üzenetet küldött, hogy az egyszerre, együtt, egyformán, sokszor lemerevedett óvodai gyakorlatot át kellene váltani a gyermeknek szóló, a szükségleteket figyelembe vevő fejlesztések irányába.

Miért hasznos megközelítése ez a gyermeki fejlesztésnek? Azért, mert, a tudjuk, és tisztában vagyunk a gyermekek alapszükségleteivel és a gyermek sajátos szükségleteivel, jobb kiindulási

alapot biztosíthatunk az egyéni fejlesztéséhez, s ezen keresztül az egyéni fejlődés külső feltételeinek megteremtéséhez is.

Az alapvető gyermeki szükségletek áttekintésében Skiera rendszerét követjük. E szerint megkülönböztetünk érzelmi védettség, biztonság és odafordulás szükségletet, mozgás, biológiai-fiziológiai szükségletet, szeretet szükségletet, **esztétikai élmények iránti szükségletet**, társigény szükségletet, dicséret, elismerés szükségletet és kíváncsiság, tudásvágy szükségletet. Valamennyi alapszükségletet biztosítani kell minden gyermeknek a nevelési folyamatban ahhoz, hogy harmonikusan tudjon fejlődni.

2.2 A művészetek helye a gyermekek óvodai nevelésében

Az óvodás gyermekek esztétikai élmények iránti szükségletét, érzelmeinek fejlődését, a művészeti nevelés három nagy területe: az irodalom, a zene és az alkotó képzőművészet táplálja és gazdagítja leginkább. E művészeti területek képesek az emberi gondolatokat, érzéseket művészi szinten kifejezni, amelyek nagyon erősen hatnak a gyermekekre.

Mindezt tovább gazdagíthatjuk már óvodában is a művészetek egyéb területeivel, mint a népművészettel, mozgás- és mozdulatművészettel, táncművészettel, fotóművészettel, szobrászattal, építészettel, filmművészettel, és nem utolsósorban az óvodában oly gyakori lehetőséggel, a dramatikus játékok művészetével is.

A nevelésünket, a tanításunk eredményességét **a művészetek találkozása, együttthátása** nagymértékben gazdagíthatja. Arra törekszünk, hogy módszereinkben, eljárásainkban összekapcsoljuk a művészeti területeket, mert a művészetek komplexitása mélyebb művészeti hatást vált ki a gyermekekből. Erre kevés gyakorlati példát láthattunk a 90-es évekig, ezért is tűnt újszerűnek és nehéznek a megszületett alternatív program azoknak az óvodapedagógusoknak, akiknek nem volt művészeti előképzettségük, vagy nem érdeklődtek a művészetek iránt. Deme Tamás ekképpen ír a művészetet közvetítő nevelőkről: „A művészeti nevelőnek nem kötelező művésznak lennie, de az igényelt korszerű pedagógusképzésben elengedhetetlen saját képességeit fejlesztenie, mert erre a nevelésre csak az alkalmas, aki maga is alkotó személy, a „lélek professzora”. A tradicionális általános képzés egyoldalú, nem elégséges. A fejlődő növendéknek joga és igénye van a művészeti nevelésre mind a köznevelésben - a szabad művelődésben -, mind a családban.” A művészeti programban dolgozó óvodapedagógusnak az elvárt korszerű kompetenciákat, azokhoz szükséges képességeket folyamatosan fejlesztenie kell. Az ilyen óvodapedagógusok válnak jó tehetséggondozóvá is, mert a tehetséggondozó alkotó képességfejlesztése kinyitja, ösztönzi a gyermekeket és transzferál.

A **nem művészeti tevékenységekhez**, mint a játék, mozgás, környezet megszerettetése, munka jellegű tevékenységekhez pedig **integráljuk a művészeti területeket**, hogy így is gazdagítsuk a tevékenységek esztétikai hatásfokait.

A művészeti területek mellett meg kell említenünk a gyermekek szép iránti érzékének fejlődését szolgáló szélesebb tartalmakat is, amelyek tovább erősítik, gazdagítják a gyermekek esztétikai érzelmeit, mint az anyanyelvünk sokszínűsége és gazdag kifejezőeszközei, mely minden nevelés alapja, a földünk állat- és növényvilágának, a környezetünk épített csodáinak szépsége is. De ide tartozik a környezetünk tisztaságának, védelmének, szépségének, viselkedésünk, öltözködésünk harmóniájának meglátatása is. Kijelenthetjük, hogy életünk tele lehet a szépre rácsodálkozás pillanataival, melyet a nevelésünk mindennemű lehetőségével ki kell aknázni.

A művészeti tevékenységek formái közül elsőként a befogadást emeljük ki, amely tulajdonképpen egy belső folyamat. Az érzékszerveken keresztül szerzett tapasztalatok akkor válnak művészeti befogadássá, ha a gyermek ahhoz sajátos érzelemmel viszonyul, rácsodálkozik, élményei közé elraktározza, de szavakba még nem foglalja, csak az mondja, hogy „még egyszer óvó néni!” Így kapunk visszajelzést a gyermektől, hogy tetszik neki a mesélésünk, mondókázgatásunk, versmondásunk, avagy alkotásunk. Ahhoz, hogy ezt elérjük, nehéz lenne felsorolni, hogy mi mindenre kell odafigyelni egy óvodapedagógusnak, hogy a gyermeknek zenei, irodalmi, rajzos élményt tudjon közvetíteni.

Ezekből a befogadott élményekből jön létre az utánzás természetes vágya szerint az **újraalkotás**, amikor a gyermek az óvodapedagógustól hallott kedvenc mondókákat, verseket, gyermekdalokat ismételteti, majd önállóan újraalkotja, és boldogan elmondja szüleinek.

A sok-sok elraktározott emlékképből: mondókákból, mesékből, versekből, gyermekdalokból, gyakran ismételt rajzokból indul el a gyermek **alkotási** kedve. Különbséget kell tenni viszont a spontán halandza szövegek, dúdolások, firkálások, és a neveléssel tudatosan előkészített gyermeki alkotókészség, szándékos szöveg, rajz és dallamkitalálások között. Ez az óvodapedagógusra és a gyermekekre egyaránt vonatkozik, mert a „modell” itt is meghatározó. Az alkotás igazi kiteljesedését programunkban a kis létszámú tehetséggondozó műhelyek adják, ahol a gyermekek jó adottságaik, érdeklődésük szerint csoportosulnak.

Szólnunk kell a gyermekek ízlésfejlesztéséről is. Az ízlés a tapasztalatok alapján szerzett válogatási készséget jelent, hatások befogadását vagy elutasítását. A gyermek minden művészeti eszközre egyforma érdeklődéssel tekint. „Művészi ízlését” az óvoda kezdi el formálni, amely nem könnyű feladat. Az óvoda gyermeket sok negatív művészeti hatás éri, melyet csak pozitív élményekkel lehet ellensúlyozni, mivel a gyermeknek nincs elég tapasztalata, ítélőképessége, hogy az értékeset meg tudja különböztetni az értéktelentől. Ezért az óvoda fordítson különösen nagy figyelmet a gyermekeket érő ingerekre, élményekre, hogy kezelni tudja a gyermek ízlésének befolyásolását. „Fel kell világosítani az óvónőket, mekkora felelősség van rajtuk, mily súlyosan megkárosítják emberségében és magyarságában a gyermeket, ha rossz dallal tartják,” és beengedik az óvodába a tömegkommunikáció által ontott igénytelen zenét.

Az óvodai nevelést a programunkban felsorolt művészetek eszközeinek tudatos felhasználásával valósítjuk meg. Nem csak heti egy-egy foglalkozás alkalmával, hanem választható állandóságot és mindennaposá tételét biztosítjuk. Hatása óriási, mert óvodáinkban meg tudjuk szüntetni a gyermekek agresszivitását, az erős konfliktusokat és a durva cselekvéseket.

A művészeti nevelés megújítása korunk kötelező feladata, ha egészséges, harmonikus, boldog és alkotó gyermekeket szeretnénk nevelni. Ezért törekszünk az alternatív programot megjelenése óta közkinccsé tenni, mert bebizonyította, hogy a gyermekek ebben az érzelmi világban nagyon boldogok, harmonikusan fejlődnek a művészetek eszközeivel.

3. A program célfejezete

3.1. Nevelési célok:

- Az óvodások nyugodt, harmonikus fejlődésének elősegítése a magasabb rendű érzelmek (erkölcsi-szociális, esztétikai és intellektuális érzelmek) kibontakoztatásával, az életkori és egyéni sajátosságok figyelembevételével.
- A sokoldalú, igényes készségfejlesztés biztosításával a személyiség fejlődésének elősegítése.

➤ A gyermekek és a művészetek közötti erős érzelmi kötődés kialakítása.

3.2. A nevelés fő feladatai

Az óvodások testi, lelki, szellemi szükségleteinek kielégítése az erkölcsi-szociális, az esztétikai és az intellektuális érzelmek differenciálódásának segítségével.

Az erkölcsi – szociális érzelmek alakításának feladatai:

- érzelmi biztonságot adó, közvetlen, szeretetteljes, állandó értékrendet biztosító, nyugodt, családias légkör megteremtése;
- az óvodapedagógusok tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek az óvodájukat megismerhessék, ezáltal megszerethessék, hogy olyan tulajdonságok alapjai indulhassanak el bennük a felnőttek mintáján keresztül, mint a hűség, becsület valamihez, amely megalapozhatja majdan a lojalitást, empátiás érzeteket környezetükhöz, óvodájukhoz, gyermektársaikhoz, és az óvoda felnőttjeihez;
- olyan óvodai élet biztosítására törekedjenek, melyben sok a felnőtt-gyermek közös élménye, tevékenysége. A közös együttlétek, a közösen végzett munka öröme, a hagyományok, a csoportot összetartó szimbólumok, jelek olyan erkölcsi tulajdonságokat erősítsenek meg bennük, mint az együttérzés, együvé tartozás, önzetlenség, figyelmesség, segítőkészség, őszinteség, szerénység, önfegyelem, pontosság, szorgalom, kitartás, állhatatosság, szabálytartás, igazságosság, igazmondás;
- a mindennapi testi-lelki edzés-gyakorlás lehetősége fejlessze a gyermekek erőnlétét, alkalmazkodó képességének fejlődését, testi-lelki harmóniájának kialakulását;
- a gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek viszonyában megmutatkozó pozitív érzelmi töltés segítse a helyi viselkedéskultúra szokásainak interiorizálását, a konstruktív, együttműködő társas kapcsolatok kialakulását, az egészséges önértékelést és önértekelést. A gyermek a környezetében lévő emberi kapcsolatokban vegye észre a jó cselekedeteket, de a rosszat is; s azt tudja érthetően kifejezni;
- az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő-képességek megerősítése segítse a barátkozást, hogy minden gyermek megtalálhassa társát a csoportban;
- az erkölcsi, szociális érzékenység fejlődése segítse a gyermek én-tudatának egészséges alakulását, és engedjen teret a gyermek önkifejező törekvéseinek;
- a gyermekek az óvodapedagógusok segítségével fogadják el egymást, és tudjanak alkalmazkodni ahhoz is, hogy valamiben különböznek egymástól.

Az esztétikai érzelmek alakításának feladatai:

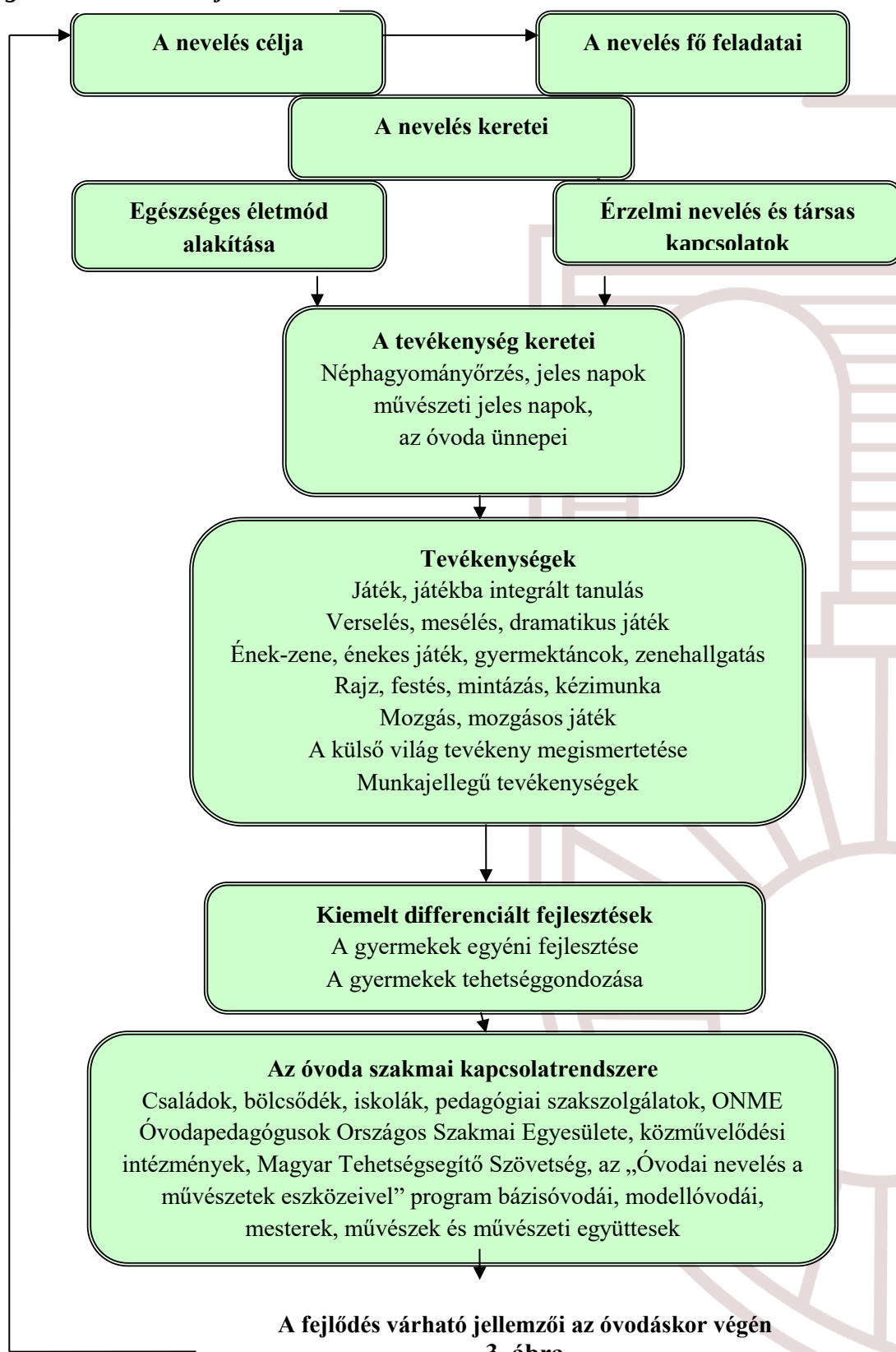
- az egyéni igényeket is figyelembe vevő esztétikus, higiénikus gondozás elősegítése, az esztétikus megjelenés igényének formálása;
- a harmonikus, összerendezett közös mozgások, énekes játékok, gyermektáncok, segítsék elő a gyermekek jó tartásának kialakulását, az esztétikus, finom mozdulatainak megjelenését;
- az esztétikus óvodai környezet segítse a gyermekek szép iránti igényének kialakulását, a szép környezet felfedezését, felismerését és megóvását;

- az ízlésformálás jelenjen meg az óvoda mindennapjaiban, hogy kialakuljon a gyermekekben az esztétikum iránti érdeklődés a művészetek, és a természeti, tárgyi, emberi környezetben egyaránt;
- a művészeti tevékenységeken keresztül teremtsék meg a szépre rácsodálkozás, gyönyörködés lehetőségét, a művészetek komplexitásával létrehozható katartikus élményeket, pillanatokat, hogy a gyermekekben megerősödjön az élménybefogadó képesség;
- az esztétikai élmények legyenek alkotói és formálói a gyermekek esztétikai ítéletének;
- a gyermekek mondjanak véleményt a tárgyi - emberi - természeti környezetükről, s vegyék észre a különbséget a szép, a gondozatlan, csúnya jelenségek között.

Az intellektuális érzelmek alakításának feladatai:

- az óvodapedagógus a gyermekekkel fedeztesse fel az anyanyelvünk szépségét. Leljük örömeit abban, ha érthetően el tudják magyarázni mondanivalóikat, kérésüket.
A meghitt beszélgetések erősítsék meg a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét, kifejezőkészségét, és a gazdag nem verbális közlések megjelenését is;
- a gyermekek kíváncsisága, utánzási kedve fejlessze a pszichikus funkciókat: az érzékelést, észlelést, emlékezetet, figyelmet, képzeletet, gondolkodást - különös tekintettel a kreatív képességeik megerősítésére.
- az intellektuális érzelmek tudatos támogatása segítse a gyermekek érdeklődésének felkeltését, tudásvágyának kialakulását, a szűkebb-tágabb környezet nyitott, érzékeny befogadását. Örüljön és legyen büszke sikereire és eredményeire;
- a kíváncsiságot felkeltő vizsgálódások, kísérletezgetések, kutakodások, problémafeltáró és -megoldó helyzetek során szerzett tapasztalatok folyamatos feldolgozása fejlessze a gondolkodási műveletek alkalmazását, ismeretek emlékezetben tartását, és a gyermekek alkotásvágyát;
- a kreatív önkifejezés segítse a gyermekeket abban, hogy érzéseiket, tapasztalataikat, gondolataikat szóban, mozgással vagy képi eszközökkel szabadon kifejezhessék, s a felnőttel együtt vegyék észre a környezet által spontán adódó helyzet- és jellemkomikumokat!

3.3. A program rendszer ábrája:

3. ábra

3.4. A nevelés keretei

Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja a gyermekek egészséges életvitel-igényének alapjainak lerakása, alakítása, formálása, testi fejlődésük elősegítése.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermekek testi-lelki szükségletének biztosítása, igényes gondozása, szabad mozgásigényük fokozása, kielégítése;
- a gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása;
- A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, a környezettudatos magatartás megalapozása.

A gyermekek testi-lelki szükségletének biztosítása, igényes gondozása, szabad mozgásigényük fokozása, kielégítése

Az óvodapedagógusok a gyermek felvétele után - lehetőleg még a nyári időszakban, a családlátogatás alkalmával vagy az óvodában - a szülőkkel közösen készítsék el a gyermekek **anamnézisé**t. Ezzel elindítják az ismerkedés folyamatát, mely nagy segítséget jelent a gyermek óvodai befogadásához. Elsősorban a gyermekek testi, biológiai-fiziológiai és mozgásszükségeire, az érzelmi védettségének biztonságára, továbbá a szeretet és esztétikai szükségleteire helyezték a hangsúlyt. E szükségletek megalapozzák a gyermekek jó közérzetét, amely minden tevékenységükhöz szükséges.

A növekedés, a fejlődés üteme minden gyermeknél másképpen alakul. Ezért az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt végezzen megfigyeléseket, pl. testsúly, testmagasság, szemszín, hajszín, hajhossz, láb-kéz méret stb. jellemzőiről. E megfigyeléseket helyezték ki a fürdőszobába vagy a folyosóra, hogy a szülők is láthassák és beszélgethessenek róla. Az **összehasonlító közös mérésekkel** a gyermekek megismerik egyéni külső jellemzőiket, amely a gyermeki én megismerését segíti elő. Nagyobb gyermekek ismerkedjenek meg belső tulajdonságaikkal, és nagycsoportos korúak pedig egyre több olyan megfigyelést végezzenek az óvodapedagógusokkal, hogy mit ismernek, mire képesek, mit tudnak, és mindehhez hogyan viszonyulnak. Jó látni, tapasztalni, milyen nagy örömet jelent számukra, ha valamiben azonosak, ugyanakkor kiváló helyzetet teremt matematikai tapasztalatok gyűjtéséhez, és az egyéni különbségek elfogadtatására is.

A gyermekek gondozásának feltétele az óvodapedagógus és a gyermekek közötti meghitt, megértő viszony, és a természetes **testközelség megléte**. A gyermekek attól fogadnak el gondoskodást, akik őszinte, hiteles viselkedéssel, bizalomkeltő nonverbális jelzésekkel közelednek feléjük, és tapintatot, elfogadást közvetítenek. Ilyen feltételek mellett megismerhető a gyermekek igénye, családból hozott szokásaik is.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek az óvodába lépés első pillanatától kezdve biztosítsa az önálló testápolás, étkezés, öltözködés, alvás szervezettségét és állandóságát. A befogadás ideje alatt minden gyermekkel, a **dajkák bevonásával** együtt végezze a gondozási teendőket, hogy a gyermekek megtanulhassák azok fogásait, és a gondozási szokások sorrendjét.

A **testápolás** a gyermekek tisztaságigényének kialakítását szolgálja. Az óvodapedagógus a gyermekek ápolása közben beszélgetsen a gyermekekkel, hogy a kívánságuk, kérésük alapján tudjon segíteni. Vigyázzon arra, hogy ne sűrgesse a gyermekeket. Mindig teremtsen nekik

elegendő időt önmaguk igényes kiszolgálásához. Ezen a téren is nagy különbségek mutatkoznak a gyermekek között, ezért a differenciálásra itt is megfelelő, praktikus módszereket érdemes bevezetni. (Pl. a lassabban tisztálkodókat előbb vigyék ki a mosdóba, kis létszámú csoportokban, hogy ott senkinek ne kelljen egymásra várakozni.) Az óvodai testápolási szokások

rögzítéséhez készítsenek vizuális jeleket, hogy a gyermekek kétszatománisan (verbálisan és vizuálisan) rögzíteni tudják a szokásfolyamatokat. A testápolási szokásokat ismertessék meg a szülőkkel is, hogy összehangolhassák azt az otthoni szokásokkal.

Az időjárásnak megfelelő **öltözködés** védi a gyermeket. Az óvodapedagógus következetesen kérje a szülőket, hogy többretegűen öltöztessék gyermekeiket, és közösen törődjenek az öltözőszekrények vagy polcok rendjével, hogy a gyermekek mindenüket megtalálhassák. A szülőket fontos meggyőzni a praktikus, izléses, esztétikus, de egyszerű öltözködés előnyeiről. Türelmes, meggyőző munkával a szülők jó partnerekké válhatnak ebben. Az öltözködés területén is legyenek kimunkálva az állandó szokások, amelyeket az önállóság fokozása érdekében a gyermekeknek vizuálisan is láthatóvá tegyenek abban a térben, ahol a műveletek folynak. Így fokozhatóvá válik a gyermekek önállósága, mert magukat irányítani tudják ezen a területen is. Az öltözködéskor az öltözőben annyi gyermek tartózkodjon, ahányan kényelmesen elférnek. Ehhez a teendőhöz is szükség van csoportbontásra, hogy ne legyen sok várakozási idő. (Pl. előbb öltözködjének fel a fiúk, addig a lányok rendet tehetnek a csoportszobában, s ha a fiúk készen vannak, egy felnőtt irányításával már indulhatnak ki folyamatosan az udvarra.)

A gyermekek, a napi háromszori **étkezéssel**, tápanyagszükségletük 3/4 részét az óvodában kapják. Ezért az óvoda a szülőkkel együtt kísérelje figyelemmel a gyermekek étrendjét, hogy kellően változatos és megfelelő tápanyag összetételű legyen az otthoni étkezéssel együtt. (Fontos az óvodások étlapját kitenni a szülőknek vagy feltenni az internetre, a könnyebb nyomon követés érdekében.) Az étkezési szokásokat úgy alakítsák ki, hogy minél kevesebb várakozási idő maradjon. **Lehetőleg éljenek a folyamatos és/vagy rugalmas napirend differenciált módszereivel.** A gyermekeknek különbözőek a táplálkozási szokásaik. A csoportban dolgozó óvodapedagógusok ismerjék meg a szülők segítségével ezeket, és kellő toleranciával nézzék el a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzék a gyermekeket kóstolgatásokkal, ízlelgetésekkel, de ne kényszerítsék az ételek elfogyasztására. A gyermekeknek a nap bármely szakában biztosítsák a folyadékfelvételt, az egyéni különbségek tiszteletben tartásával. Az étkezési szokások kialakításához is hasznos, ha vizuális jeleket használnak, mert a gyermeket folyamatosan segíti az önkiszolgáló munkájában.

Az óvoda különös gonddal védje a gyermekek érzékszerveit. Figyeljenek a hallás, látás problémával küszködő gyermekekre, hogy szemüvegük, készülékük gondozott legyen. A bőrápoláshoz, fogápoláshoz, hajápoláshoz, az orr tisztán tartásához, a WC-használatához a felnőttek teremtsék meg az intim feltételeket úgy, hogy a gyermekek fokozatosan, egyre önállóbban végezhessek azokat.

A mindennapi **szabad mozgás** nélkülözhetetlen eleme az óvodai életnek. Az óvoda biztosítsa, hogy a gyermekek a természetes nagymozgásokat, mozgáselemeket egyénileg, szabadon ismételhessék a sokféle mozgásfejlesztő eszközökön. Ezért elsősorban az udvaron, de a teremben, esetleg az öltözőkben is nagyon jó, ha vannak ilyen típusú tornaszerek. Emellett, a néhány percig tartó szervezett mozgásos játékok, énekes játékok - gyermektáncok is jól szolgálják a gyermekek mozgás szeretetének kialakítását.

A gyermekek **alvásigényének** egy részét az óvoda elégíti ki. A nyugodt pihenés feltétele a kényelmes ágy, alvóruha, a csend, nyugalom és a biztonság. Az elalvás előtti rövid altatóversek vagy mese után andalítóan hatnak az altatódalok, ha azt dúdolva állandóan biztosítja a délutános óvodapedagógus. Ilyen formában kondicionáló reflexként hat. A lelki nyugalom biztosításának

érdekében minden altatásnál éljék át a gyermekek az altatódalok hatására kialakuló szenderegés állapotát. Ehhez IKT eszközök is használhatók.

Az óvodapedagógus készítsen olyan hangfelvételeket, amelyen sokszor felvett, ugyanaz a klasszikus vagy népi altatódal található. Ha a zene fokozatosan halkabban szólal meg, segít a gyermekeket elaltatni. A gyermekeknek különböző az alvásigénye. Egy órai nyugodt pihenés után az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a nem alvó (5-6-7 éves) gyermekek felkelhessenek, és csendes tevékenységet folytathassanak. Májustól kezdve pedig, az iskolába felvett gyermekeknek legyen lehetőségük csak akkor pihenni, ha igényük van rá. Ezzel a gyermekeket segítjük a kisiskolás napirend szerinti életének megismerésére.

A gyermekek egészségének védelme, edzettségének biztosítása

Az óvodában megbetegedett gyermeket a felnőtt fokozott gondoskodással, ha lehetséges, elkülönítve ápolja mindaddig, míg szülei megérkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén.

A fertőzőes időszakban a fertőzés terjedését gyakori szellőztetéssel, edzéssel, megfelelő öltöztetéssel az óvodapedagógusok igyekezzenek gátolni.

Három-négy éves gyermekeknél gyakran előfordul, hogy alvás alatt bevizelnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. A felnőttek óvakodjanak a gyermekek megszegényítésétől. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód, és a szülőkkel való partneri, jó emberi kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

Négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés, gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a gyakori rövid **prevenciós, fejlesztő tornák**, segítenek a gerincdeformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő játékos mozgással a lúdtalpas gyermekek lábtartása is javítható. Lehetőleg mindezeket napirendben, szervezett kereteken belül tervezze meg az óvodapedagógus, hogy minden szülő tudjon e fejlesztési lehetőségekről.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani az óvodában, ha mindennap a gyerekeknek **edzési** lehetősége van. Erre **a szabadban tartózkodás** sokféle alkalmat biztosít. A gyermekek mozgásszükségletének kielégítése érdekében az óvodapedagógus szervezzen **napi kocogó-futó mozgásos percek**et. Ehhez viszont szükséges, hogy minden gyermeket felmérjen az óvodai futópályán, hogy milyen távot tud futni úgy, hogy ne legyen megterhelő számára, hanem kellemesen elfáradjon. Ha minden gyermeknek megállapítottuk az optimális futótávját, akkor a gyermekre lehet bízni annak teljesítését. A felnőttekkel együtt végzett rendszeres kocogások, futások ösztönzően hatnak rájuk, és fokozzák a szív jó vérellátását, a rugalmasságot és állóképességet. A tapasztalatok azt mutatják, hogy e kocogásokat legjobb ebéd előtt megszervezni, mielőtt a gyermekek bemennének az udvarra.

A gyermekek **a víz edző hatás**át is érzékelik meg az óvodában. Jó idő esetén, az óvoda udvarán pancsoljanak, zuhanyozzanak a gyermekek. (A zuhanyozót egy fára kötött locsoló is helyettesítheti.) Az óvodapedagógus szervezzen uszodálátogatásokat, ha van rá lehetőség, hogy úszóoktatás előtt a víz megszerettetését, a vízhez szoktatást felvállalhassák a vízhez szoktató játékok megismertetésével.

A gyermekek fejlődéséhez szükséges egészséges, esztétikus környezet megteremtése, a környezettudatos magatartás megalapozása

Az óvoda személyi feltétele nagymértékben befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának, környezettudatos magatartásának kialakítását. A mindennapi pozitív példák, a tárgyi környezet higiénikus, esztétikus, nyugtató hatású színharmóniára figyelő, a gyermeknek

átlátható, és sok-sok praktikus megoldást tartalmaz önállóságuknak kialakításához, nagyban segítheti a gyermekek otthonosság érzetének kialakulását.

Az óvodapedagógusok feladata, hogy tudatos felelősséget vállaljanak a közvetlen és tágabb környezetük gondozásában, megóvásában. Ha már óvodás korban érzékennyé tudják tenni a gyermekeket a környezeti problémák iránt, kialakulhat bennünk a környezettudatos magatartás csírája. Így válhatnak a gyermekek környezetüket ápolóvá, védővé, természetet szeretővé és tisztelővé. Ehhez számukra sokféle szenzitív módszert és hatékony egyéni és kiscsoportos tanulási környezetet szükséges teremteni.

Az óvoda egyik legfontosabb fejlesztési tere az **óvodaudvar**, melyet úgy célszerű kialakítani, hogy minden csoportnak legyen egy állandó helye, ahol a gyermekek bármikor megtalálhatják nevelőjüket. Ugyanakkor legyen olyan udvarrész is, ahol a különböző korú gyermekek együtt játszhatnak.

Az udvar esztétikai szépségét adja a sok szép virág, cserje, ízlésesen kialakított virágos- vagy veteményeskertek. Az óvodákban legyen minden csoportnak olyan kisméretű virág és/vagy veteményeskertje, amelyet az óvodapedagógusokkal együtt a gyermekek gondoznak kora tavasztól késő őszig. Ehhez biztosítottak legyenek kerti munkaeszközök.

Minden csoport rendelkezzen **homokozóval**, homokozó asztallal, ahol a gyermekek különböző formákat kreálhatnak. A fiúgyermekek érdeklődésének megfelelően legyenek kiegészítő kellékek a várépítéshez, csataszínterekhez, úttestek, alagutak, felüljárók, hidak, folyók, városok megalkotásához.

A **labdajátékokhoz** megfelelő nagyságú terület álljon a gyermekek rendelkezésére, hogy labdát eldobhassanak, elkaphassanak, célba dobhassanak, guríthassanak vagy labdát pattogtathassanak, és labdajátékokat játszhatnak.

Az óvoda udvarán legyen olyan „pódiumszerű” lehetőség, ahol a gyermekek **énekes játékokat, gyermektáncokat** játszhatnak, vagy **bábozásra**, a **mese dramatikus játékára** nyílik lehetőség. Ezt az udvarrészt, ha zártabbá tesszük bokrokkal, sövényekkel, és körbe vesszük padokkal, felhasználható arra is, hogy egy-egy népi és/vagy évszaki ovikoncertet, az óvodai rendezvényeket megtarthassanak a szülőkkel együtt.

A kinti egész napos tevékenység megszervezéséhez fontos lenne kialakítani az **alkotótevékenység** helyét is, ahol 6-8 gyermek rajzolhat, festhet, kézimunkázhat, mintázhat, vagy barkácsolhat. Itt is kialakítható a gyermekek minigalériája, ahol a szülők minden nap láthatják a gyermekek alkotásait. Ebben a térben gondoskodni kell a kényelmes nagy asztalról és székekről, valamint eszközöket tartó polcokról.

A gyermekek nagyon élvezik, ha a **mikrocsoportos zenei fejlesztéseknek** is van megfelelő, zártabb területe az udvaron, ahol a gyermekekkel együtt készített hangszerek kiváló zenei képességfejlesztő játékokra adnak lehetőséget. Itt is biztosítani kellene a mikrocsoportos fejlesztéshez szükséges kényelmes székeket, és a hangszerek tárolásához polcokat, kosarakat.

Az udvar rendben tartásába vonjuk be a gyermekeket. A játékok és egyéb fejlesztőeszközök tisztán tartásában, lemosásában minden alkalommal vegyenek részt a nagyobb óvodások. A környezetszennyezés, szemetelés ellen közösen lépjenek fel az óvoda dolgozói, elsősorban példamutatásukkal és a patyolat tiszta óvoda tisztaságot követelő szépségével. A gyermekekkel ismertessék meg a szelektív szemetgyűjtést.

Az óvodapedagógusok az **óvoda csoportszobáit** rendezzék be a nevelési, fejlesztési feladatok megvalósításához esztétikusan és ízlésesen. A több funkciót betöltő **csoportszobát** tegyék alkalmassá a szabad játékokra, a tevékenységek végzésére, étkezésre, alvásra és pihenésre. A csoportszoba barátságossá, otthonossá, esztétikussá tétele biztosítsa a gyermekek jó közérzetét.

Ehhez szükséges, hogy a termék ne legyenek túlzsúfoltak, és a gyermekek pontosan tudják mindennek a helyét. Ehhez is adjunk nekik segítséget piktogramos jelölésekkel.

A természetes világítás miatt az ablakokat hagyják szabadon. Csak olyan esztétikus, kisméretű függőnyt tegyenek fel, amely nem veszi el a szoba természetes fényét. Tűző nap esetén pedig, használják a sötétítő függönyöket, redőnyöket. Az óvodapedagógusok **a művészeti tevékenységekhez alakítsanak ki elkülönített tereket, kuckókat** a csoportszobában. Tervezzenek meg egy esztétikus, **igazi mesebirodalmat**, amely a személyes perceknek, **napi mesélésnek**, dramatikus játékoknak, bábozásnak a színtere.

Legyen olyan sarok vagy tér, ahol a gyermekek nyugodtan rajzolhatnak, barkácsolhatnak, mintázhatnak, festhessenek, és mindent megtalálhatnak, amelyek a vizuális, téri alkotáshoz szükségesek. Ezek az eszközök a gyermek számára elérhetőek legyenek.

Az óvodapedagógus a teremben **alakítson ki egy olyan zenekuckót** is, ahol hat gyermek kényelmesen elfér a mikrocsoportos zenei fejlesztéseken vagy a szabad játéktevékenységben.

Legyen helye még a kiscsoportos tapasztalatszerző, élményszerző séták alkalmával **gyűjtött „kincseknek,” a gyermekek és a szülők közös gyűjtőmunkájából származó eszközöknek**, hogy a környezeti projektjellegű feldolgozásokhoz, illetve a gyermekek szabad játékához sokféle módon felhasználhassák.

Az óvodapedagógusok találjanak ki arra is megoldást, hogy ha nincs tornaszoba az óvodában, akkor a nagymozgásos játékeszközöket fel tudják szerelni a teremben vagy a folyosókon.

A csoportterem legyen színben, formában, tereiben, anyagszerűségében megkomponált. A nagyobb gyermekek becsülik meg és gondozzák a csoportterem berendezéseit.

Az **öltözők** ízléses berendezése, világítása, fűtése, szellőztetése biztosítsa a gyermekek tevékenységéhez szükséges higiénikus feltételeket. Az öltözőben **a szülőknek legyen** egy esztétikus, **általános tájékoztató táblája**, a féléves **nevelési tervet és évszaki tevékenységtervet bemutató tábla**, amelyen piktogramokkal jelölik, hogy az adott héten mit tanulnak a gyermekek. Így a szülők nyomon követhetik az óvodapedagógusok tervezőmunkáját. Az öltözőben **közérthetően mutassák be a szülőknek a művészeti alternatív program rendszerét, a bátorító nevelés elveit, és az óvodai viselkedési szokásokat.**

A **mosdóban** megfelelő méretű eszközök segítsék a gondozási tevékenységek elvégzését. A mosdóban a tevékenységek szokásait jelenítsék meg képi formában is a szokások rögzítésének elősegítése érdekében.

A programhoz szükséges egy olyan kisméretű folyosórész, (pl. az óvoda bejáratí része), ahol az **évszaki ovigaléria** megrendezhető, a helyi művészek, kézművesek, gyűjtők alkotásaiból. A gyermekek szemmagasságában kiállított művészi alkotások - megfelelő megvilágításban - a műalkotásokkal történő állandó kapcsolat meglétét, a gyönyörködést, rácsodálkozást egyaránt szolgálják még a szülőknek is. Kisebb településeken ez a képzőművészeti tevékenység, akár kultúrmissziós feladatot is betölthet.

A gyermekek önmegismerését, én-formálását segíti elő, ha a róluk készült videofelvételeket kisebb csoportokban megtekinthetik egy olyan többfunkciós szobában, ahol a videó vetítés megszervezhető, és a gyermekek kényelmesen elhelyezkedhetnek. Ha a közös élményeket többször megnézhetik, akár a szülőkkel együtt is, mindenképpen mélyül az óvodapedagógus-szülő-gyermek kapcsolata a gyermekek mélyebb megismerését szolgálva.

Az óvodakép fejlesztése, igényességének megőrzése minden dolgozó feladata, ezért ehhez megfigyelési, értékelési táblázat áll a programalkalmazók rendelkezésére. **(1. számú melléklet)**

A nevelési intézmény közösen védjen minden gyermeket a balesetet okozó eszközöktől úgy, hogy együtt van velük, s helyes használatát pontosan megtaníttja nekik. Így elérheti az óvodában a baleset-megelőzés. Az óvodapedagógus ismerje az elsősegélynyújtás feladatait.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a kulturált testápolás, étkezés, a helyes öltözködés, testedzés, szabad mozgásos lehetőségek, alvás szokásait, és az eszközök használatának módját;
- a közvetlen környezetének rendjét, ápolását és védelmét;
- a szokásokat megerősítő, segítő, vizuális jelek jelentéstartalmát.

A gyermek képes:

- önállóan, igényesen ellátni az egészségügyi teendőit;
- vigyázni, rendben tartani az egészséges életmódhoz szükséges eszközöket;
- önállóan annyi ételt szedni, amennyit eltud elfogyasztani;
- a hőmérsékletnek megfelelően, önállóan öltözködni;
- eligazodni, önmagát kontrollálni az egészségügyi szokásokat mutató vizuális jelek segítségével;
- gondozni, védeni, alakítani, szépíteni a környezetét;
- pihenés alatt nyugodt, csendes játékra, hogy ne zavarja alvó társait.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- igénye a gondozottság, ápoltság;
- örül, ha igényesen elvégzi a gondozási feladatait;
- észreveszi, és érzéseit elmondja a környezete tisztaságával, ápoltságával kapcsolatban;
- szereti, védi és érdeklődik a közvetlen természeti, társadalmi környezete iránt.

3.5 Érzelmi, erkölcsi, és értékorientált közösségi nevelés

Az érzelmi nevelés és társas kapcsolatok fejlesztésének célja a gyermekek egyéni tulajdonságainak, képességeinek kibontakoztatása a közösségen belül, a közösség értékeinek és a normáinak tiszteletben tartásával.

Az óvodapedagógus feladatai

- Érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes, családi légkör megteremtése a gyermekek befogadásától az óvodáskor végéig, ahol a gyermekek társas aktivitásában a lojalitás, az empátia megalapozása folyik.
- A gyermek-gyermek, a felnőtt-gyermek pozitív érzelmi töltésű kapcsolatának kialakítása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő és megtartó képességek formálása, erősítése a társas kapcsolatok létrehozása érdekében.

Érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes, családi légkör megteremtése a gyermekek befogadásától az óvodáskor végéig

Az óvodáskorú gyermekek jellemző sajátossága a magatartás érzelmi vezéreltsége. Ezért elengedhetetlen, hogy az óvodában érzelmi biztonság, szeretetteljes, derűs, családi légkör vegye körül a gyermekeket, melyet az óvoda dolgozói folyamatos minta- és modelladással, közös állandó értékrenddel alakítanak ki. **A családi légkörben** kialakul a gyermekek érzelmi kötődése társaikhoz és a felnőttekhez egyaránt. Ez olyan alapot ad, amely kapcsolatteremtésre, együttes cselekvésre, tevékenységre ösztönzi őket.

A gyermekeket és a szülőket érkezésükkor az óvoda öltözőiben, folyosóin olyan évszaknak megfelelő klasszikus vagy népi zene várja, mely nyugalmat áraszt, és halkabb beszédre készíteti őket és szüleiket is. (Az óvodapedagógusok maguk is elkészíthetik ezt az évszakonkénti zenei gyűjteményüket, hiszen minden évszaknak vannak nyugalmat árasztó, értékes zenéi.)

Az új gyermekek **befogadásának** időszaka szeptembertől decemberig tart, mely időszakaszban kialakul az óvodához való kötődésük. Ez alatt a gyermekek megismerik óvodájukat, a legfontosabb óvodai szokásokat. Az óvodapedagógus a szülőkkel együtt teremtsen meg a lehető legnyugodtabb feltételeket a gyermekek közösségbe történő beilleszkedéséhez. Ezért az óvodapedagógus adjon lehetőséget arra, hogy a gyermekek szüleikkel együtt ismerkedjenek az óvodával - ha lehetséges - minél hosszabb időn keresztül. A szülő jelenléte a gyermeknek biztonságot ad az új környezet elfogadásához, ugyanakkor a szülő is megismeri az óvoda belső életét, a gyermekek napirendjét, tevékenységeit, szokásait. Kezdetben a befogadásban lehetőleg mindkét óvodapedagógus vegyen részt, és a dajkák bevonásával együtt gondosan készítsék elő ezt a befogadási időszakot. Az óvodapedagógusok a gyermekek jelét úgy válogassák ki, hogy ahhoz értékes mondókát, verset vagy gyermekdalt tudjanak kapcsolni. Így még vonzóbbá válik a gyermeknek az óvadás jele. Legyen ez a **gyermek első művészeti élménye**, amit az óvodapedagógus naponta elmond, elénekel, hogy a befogadás végére a gyermek is megtanulhassa.

Az „**Engedjétek, hogy szeressünk Benneteket**” program szeretetet és meglepetéseket tartogató mindennapi tevékenység, melyet az újonnan érkező kiscsoportos gyermekeknek szerveznek a nagycsoportos óvodások az óvodapedagógusuk támogatásával. E program segíti a gyermekeket abban, hogy megismerhessék, megszerethessék a kicsiket, és kialakulhasson közöttük a társas érzelmi viszony.

A gyermekek akármilyen érzelmi állapotban érkeznek az óvodába, nagyon fontos, hogy minden gyermek megkaphassa a személyes ráfigyelést, a **személyes perceket**. Ezért érdemes egy „**Megérkeztem!**” táblát készíteni a csoportnak, amelyre a gyermek felteheti a jelét. Ezzel minden gyermekkel tudatja, hogy „Én már itt vagyok, és várom, mi-minden történik velem ezen a napon.” Az óvodapedagógus minden gyermeket figyeljen meg, hogy milyen érzelmi pozícióban érkezik az óvodába. Ha valami problémát érzékel, akkor több időt szánjon a személyes percekre, hogy oldani tudja a gyermek feszültségét. Ilyen esetben alkalmazza az Adler-i céltételezés elméletét, és segítsen a gyermeknek megtalálni a céljához legközelebb álló játékot és társakat.

A gyermekek az óvodában állandó értékek és normák szerint élnek, hogy megtanulhassák az erkölcsös viselkedés alapjait, közösségi szokásokat, erkölcsi tulajdonságokat. Ezért a nevelőtestület közösen fogalmazza meg, hogy az óvodájában „**Hogyan viselkedik egy „xy” úti óvadás?**” Ezt a kis viselkedésgyűjteményt tegyék ki a csoportok a folyosóikra, hogy a szülők is megismerhessék az óvoda viselkedéskultúrájának szokásaival, melyet folyamatosan interiorizáljuk a gyermekekben az óvoda élet minden napján.

Legyen minden óvodai csoportnak **jelképrendszere, szimbóluma**, amely sajátos, egyéni színezetet biztosít, s mélyíti a gyermekek összetartozását, együvé tartozását.

Az óvodapedagógus minden gyermeknek az otthonosság érzését segítse elő az óvodában, és biztosítson számukra tároló helyet, ahová saját eszközeiket, játékaikat, a sétákon talált „kincseket” betehetik, önállóan nézegethetik, gondozhatják és hazavihetik.

A sok érdekes játék mellett az óvodapedagógus minél többször kedveskedjen a gyermekeknek, kicsinek, nagyobbaknak ölbeli játékokkal, mondókákkal, mert ezek a **„felnőtt játékaik a gyermekekkel.”** Még az idősebb óvodásoknak is sok boldog pillanatot jelentenek.

A gyermekek már a befogadás ideje alatt a tervezett viselkedési szokások szerint éljenek, amit az óvodapedagógus sok-sok érzelmi megerősítéssel, játékos módszerrel tegyen élvezetesebbé. Természetesen vegyék figyelembe mindenkor a gyermekek egyéni képességeit, tempóját. Az 5-6-7 éves gyermekek segítsenek a kiscsoportosok tevékenykedtetésében, vegyék őket körül gyengédséggel, szeretettel.

A családi légkör megteremtése elősegíti a gyermekek társas tevékenységeit, melyek jól támogatják a társas kapcsolataik alakulását. Mindehhez **gazdag, tevékenykedtető óvodai élet** szükséges. A gyermekek minél többet tevékenykedjenek a közvetlen és tágabb környezetükben, hogy szülőföldjükhöz való kötődésük elinduljon.

Az óvoda közösen tervezze meg és értelmezze újra hagyományos ünnepeit, rendezvényeit úgy, hogy a gyermekeket minél **kevesebbet szerepeltesse betanított szerepekben, direkt módon.** Az óvoda ünnepnapjaiban az ünnepek jelképei, szimbólumai, a pedagógusok élményközvetítései domináljanak.

A gyermekeknek legyen lehetőségük minél többször érdeklődésüknek megfelelő tevékenységet választani, hogy átélhessék a belülről táplálkozó kedvet, motivációs állapotot. Így kialakul, hogy egy időben, egymástól függetlenül szerveződjenek különböző tevékenységek egyénileg, párban és kisebb csoportokban.

Az osztott csoportokkal működő óvodák minél több tevékenységet szervezzenek a kicsik és a nagy óvodások együttműködésére. A vegyes csoportokat működtető óvodák viszont figyeljenek arra, hogy az azonos korú, 5-6-7 éves gyermekek folytathassanak külön tevékenységeket. Bővítsék ki az óvodások és az idősebb gyermekek (iskolások) találkozásának lehetőségét. E célra használják ki a véletlen és a tervszerű találkozásokat.

A gyermek-gyermek, felnőtt-gyermek pozitív érzelmi kapcsolatának kialakítása, az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő - és megtartó képességek formálása, erősítése

Társas kapcsolatokból szerveződő szociális térben zajlik az óvodások tevékenysége. Ha két vagy több gyermek találkozik egymással, elképzelhetetlen, hogy valamilyen formában ne történjék közöttük kommunikáció (információcsere), társas érintkezési és kölcsönhatásos interakció. A gyermekek pozitív kapcsolata csak akkor alakul ki, ha a gyermekek jól érzik magukat a csoportban. Bizalmuk, biztonságuk kialakulását elősegíti az óvoda felnőtt- és gyermekközössége. Ebben kiemelkedő szerepe van az óvodapedagógusnak, aki irányítója, s egyben társa a gyermekeknek. A jó nevelés alapja a feltétel nélküli szeretet, határokkal együtt. A határokat úgy szükséges megszabni, hogy az adott korosztály meg tudjon felelni az elvárásoknak.

A nevelés akkor lesz hatékony, ha az óvodapedagógus az egész csoport előtt álló feladatokat minden gyermek számára - egyéni sajátosságait figyelembe véve - érthetővé, vonzóvá tudja tenni. A közösségi szokásokat, viselkedési normákat dolgozza ki az óvoda nevelőtestülete, és minden csoport tegye láthatóvá, olvashatóvá a szülőknek is, hogy egyértelmű lehessen, mit vár el az óvoda a gyermekektől, és hová szeretné eljuttatni őket a társas kapcsolataikban.

A felnőtt-gyermek kapcsolatában a következő elvek jelenjenek meg:

Lásd részletesen:

Programkönyv - Nagy Jenőné Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program negyedik kiadás 2017.

- A felnőtt próbálja átélni - elsősorban azonosulással követni - a gyermeket.
- Parancsolás helyett igyekezzon kérdezni.
- A gyermekek mágikus képzeletét vonja be a pozitív szociális kapcsolatok, szokások kialakításába.
- A felnőtt magyarázatában jelenjen meg a dolgok pozitív oldala.
- A felnőtt a gyermekek tevékenységéhez biztosítson nagy szabadságot a határok pontos megjelölésével. Többszöri határátlépésnél vezessen be konzekvenciákat.
- A nevelőközösség alakítsa ki a közösségi élet szabályait. Legyen képes nevelési taktikát váltani, ha egymást követően eredménytelennek érzi a befolyásolását.
- A felnőtt segítse a gyermekbarátságok kialakulását, formálja úgy a kis csoportosulásokat, hogy a közösség többi tagjaihoz is kapcsolódjanak.
- A felnőtt nevelje a gyermekek érzésvilágát a kialakult összeütközések feldolgozása során. A konfliktusfeloldó megbeszéléseket kellő figyelemmel, kivárással hallgassa meg, hogy véleményt tudjon mondani a történetekről úgy, hogy a gyermekek felelősségérzete erősödjön.
- A felnőtt bátorítson minden gyermeket, hogy a belső elégedettsége, pozitív énképe kialakuljon. A bátortalan gyermekek nevelésekor a felnőtt minél többször örüljön a legkisebb elmozdulásnak, fejlődésnek.
- Az agresszív gyermek lehetőleg ne kapjon figyelmet agresszivitásán keresztül. A negatív viselkedési módot szándékosan mellőzni szükséges.
- A felnőtt-gyermek kommunikációjában világos, egyértelmű, konstruktív megfogalmazás jelenjen meg, a kívánság megnevezésével, az ok kiemelésével. A kapcsolatok erősítését szolgálja a beszélő partner megbecsülése, megértése, a kompromisszumkeresés. Mellőzendő a megbántás, hibáztatás, kritizálás, kioktatás, kiabálás, panaszkodás és a prédikálás.
- A gyermekek viselkedéskultúráját fejlessze a felnőttek példája, bátorítása, türelme, bizalomelőlege és az a szemlélete, ami a sikert észreveteti, és a sikertelenséget segít elviselni.
- Tilalom helyett a felnőttek adjanak választási lehetőséget a gyermekeknek, hogy önálló döntéseket hozhassanak, és képessé váljanak a változásra. A felnőtt örömeivel jelezze dicséretét, s csak félelemkeltés nélkül jelölje meg a veszélyeket, problémákat.
- A felnőtt használja fel a humort (helyzet- és jellemkomikumot) a szeretetkapcsolat kialakításához. A humor a feszültséget feloldhatja, a görcsösséget megszünteti.

Ezeket az elveket hozzuk nyilvánosságra, és értelmezzük az óvoda minden dolgozójával és a szülőkkel is. A programot adaptáló óvodák tegyék ki a csoportjuk folyosójára, mert ez egyben sugallja az óvoda nevelési felfogását is.

Az óvodapedagógus félévenként elemezze, vizsgálja a gyermekek társas viselkedését, kapcsolatát. Használjon minél több elemzési eszközt a társas jellemzők kimutatásához.

4. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- az óvodát, társait és a körülötte lévő felnőtteket;
- a közösségi élet szokásszabályait (köszönés, udvarias megszólítás, megköszönés, tudakozódás, a csoport jelképrendszerét, szimbólumait, hagyományait stb.);
- a csoportban kialakított konfliktuskezelés szokásait;
- saját képességét, és azt természetesen elfogadja.

A gyermek képes:

- a viselkedés helyes szokásszabályainak betartására;
- felismerni, ha társainak segítségre van szüksége;
- együtt érezni a közösség tagjaival;
- konfliktusos helyzetben társával egyezkedni;
- leküzdeni a felmerülő akadályokat, megvigasztalni társát;
- a közösségért dolgozni;
- a sikertelenséget elviselni, a sikernek örülni;
- önállóan, szabadon tevékenykedni a csoportszobában, mosdóban;
- önállóan dönteni, választási lehetőség esetén;
- a rábízott egyéni feladatokat önállóan, a szabályok betartásával megoldani.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- ragaszkodik óvodájához, a kisebb gyermekekhez és a felnőttekhez, ezt érzelmekben, szavakban, tettekben hozza nyilvánosságra;
- segítőkész társaival, együtt érez a közösség tagjaival, érdeklődik társai, barátai iránt;
- figyelmesen meghallgatja a felnőttek és társai közléseit;
- elfogadja a másképpen fejlődő gyermekeket, értékeli a sajátos nevelési igényű társainak sikeres próbálkozásait;
- örül saját és mások sikereinek;
- felelősségteljesen végzi a rábízott feladatokat;
- élvezzi, érzi a humoros helyzeteket;
- boldogan várja az iskolába lépést;

- igényévé vált a helyes viselkedés szabályainak betartása; egymást is megkérlik a szabályok betartására;
- konfliktusos helyzetben társaival egyezkedik;
- a csoportba érkező vendégeket szeretettel fogadja.
- tudja saját képességét – külső-belső tulajdonságait, tudja értékeit, de azt is meg tudja fogalmazni, mik a számára nehezebb tennivalók.

5. A program ajánlott napirendje

A napi életritmus kialakítása alapvető feltétele a testi-lelki harmónia megteremtésének. Ezért az óvodapedagógusok átgondoltan alakítsák ki a gyermekek napirendjét. A kialakított napirendet értelmezzék a szülőkkel együtt, hogy ők is segíthessenek a gyermekeknek a napirend elfogadásában.

Tervezésnél vegyék figyelembe a gyermekek szükségleteire, esztétikus, higiénikus gondozására nélkülözhetetlen időkereteket. Az egész nap során érvényesüljön a folyamatosság és a rugalmasság elve.

Az óvodapedagógus teljesítse a gyermekeknek azt az alapvető igényét, hogy személyes kapcsolatot tudjanak felvenni vele, szenteljenek elegendő figyelmet minden gyermekre, hogy a felvetett problémáikra választ kaphassanak.

A délutáni alvás időtartama a legkisebbeknek 2 óra, a nagyobbaknak 1,5 órára rövidülhet, majd a legnagyobbaknál az egy órás pihenés után megszűnhet. Ezért az óvodapedagógusok gondolják végig, miként oldják meg a nagycsoportosok pihenési időkeretben megengedett játéklehetőségeit. Hogyan tudnak olyan helyet teremteni, ahol tevékenykedni tudnak, és nem zavarják az alvó óvodásokat.

A napirendben külön időpontot (pontokat) jelöljön meg a gyermekek rendszeres edzésére, mozgásos lehetőségeire, hogy a szülők láthassák a délelőtti és a délutáni mozgásos alkalmak beiktatását.

A napirend mutassa be a különböző tevékenységek időpontjait, hogy a szülők rá tudjanak kérdezni a gyermekek tevékenységben való részvételükre, együttműködésükre, és az aznapi eredményeikre, teljesítményeikre.

A napirendben tudatosan nem mutattuk be a kis létszámú tehetséggondozó műhelyek időpontjait, mert azt sokféleképpen meg lehet szervezni. A gyakorlat viszont azt mutatja, hogy a szülőkkel való együttműködés miatt, legjobban a kora délutáni időpontok felelnek meg a céljainak eléréséhez, mert akkor a szülők a műhelymunkák eredményeit befejezése után közvetlenül megnézhetik. Nem utolsó sorban találkozhatnak a műhelyeket vezető óvodapedagógusokkal is. Nagyon hasznos lenne, több tehetségműhelyt egy napra szervezni, hogy ne a teljes héten kelljen a csoportok óvodapedagógusainak ehhez az új szervezeti kerethez alkalmazkodni.

A napirendjavaslat tájékoztatást nyújt arról, hogyan épülhetnek egymásra a különböző tevékenységek. A modellként bemutatott példa korcsoportonként, az egyes évszakok által meghatározott feltételek szerint módosítható.

5. 1. Javaslat a Gyermekek napirendjének elkészítéséhez:

lásd: Programkönyv - Nagy Jenőné Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program negyedik kiadás 2017.

6. A tevékenység keretei

6.1 Néphagyományörzés, jeles napok

Ez a program a néphagyományörzést, a népi kultúra ápolását az óvodapedagógusok kiemelt feladatának tekinti, mivel a művészetek a néphagyomány formanyelvéből gyökereznek, és abból táplálkoznak. Ezért az óvodapedagógus építse be a gyermekek nevelésébe mindazon értékeket, amelyeket a helyi környezet megőrzött vagy a folklór és az óvodapedagógia az óvodások számára megőrzésre érdemesnek tart. Hangsúlyozott feladat és kihívás a jövő nemzedékét megtanítani szülőföldje értékeinek megismerésére, megőrzésére, felkarolására és közvetítésére. Minden pedagógusnak éreznie, tudnia kell, hogy biztos úton jár, amikor a „tisztá forrásból” merít. Akik értik a mondókák, népmesék, népdalok, néphagyományok gyökerét, azok át tudják adni az egyszerű szavak mögötti lelkiséget, mellyel el tudják indítani a gyermekek nemzeti identitásának, önazonosságának felépítését. Ezt azonban csak olyan óvodapedagógusok tudják elvégezni, akik jól ismerik gyökereiket, s maguk is jól tudják, kik vagyunk, milyenek vagyunk, mik az értékeink. Nem elég tehát a mondókát, énekes játékot, népi játékokat megtanulni, megtanítani, hanem vele együtt a kultúrát is el kell sajátítani azért, hogy hitelesen tudják közvetíteni.

Az óvodapedagógus teremtsen meg azt a miliőt, amelyben az óvodába lépés első pillanatától a nevelés szerves részeként van jelen a hagyományápolás. Így a modern világgal ötvöződve tovább él népünk kulturális gyökere, s a mai gyermekek is megismerhetik szépségét, értékét. A program olyan óvodapedagógust igényel, aki ragaszkodik népünk múltjához, képes azonosulni azzal. Tudja a népszokások eredetét, ismeri azok lényegét, hiedelemvilágát, jelképeit. Jártasságra tett szert a kézművességben, és számos népi játékot, népmesét, népdalt ismer, amit képes közvetíteni érzelmi gazdagsággal a gyermekeknek. Nagyon fontos, hogy lakóhelyének hagyománya szerint tervezze meg a hagyományörző feladatát. A hagyományörzés úgy marad fent, ha családtól családig, gyermektől gyermekig, pedagógustól pedagógusig, szájról szájra hagyományozódik.

Az óvodapedagógusok a hagyományörző jeles napokat évszakokra bontva tervezik meg. Az évszakokat a program szellemében ovigalériával nyitják, és ovikoncerttel zárják, mely húsz éves múltat tekint vissza az alternatív pedagógiánkban. Ezzel is keretet adnak az évszakok ciklikus váltakozásának. Így kerültek be a művészeti jeles napok a hagyományörző tevékenységek közé, amelyek mindig követik a jeles napok tartalmát, és az ahhoz illeszkedő alkotások, zenei élmények egyben megerősítik a jeles napok értékeit.

6. 2. Az ajánlott jeles napok nevelési évnek megfelelő, időrendi sorrendje

<i>Az őszi jeles napjai:</i>	
Őszi ovigaléria megnyitója	szeptember második hetében
Szilvanap, kirakodó vásár	szeptember 1., vagy 2 hetében.
Szüret, Mustoló: szüreti mulatság	szeptember 29-től október 15-ig
Őszi ovikoncert megtartása	november harmadik hetében
<i>A tél jeles napjai:</i>	
Téli ovigaléria megnyitója	november negyedik hetében
Advent	november 30. utáni első vasárnaptól a negyedik vasárnapig
Mikulásvárás	december 6.
Karácsonyvárás	Advent első napjától december 24-ig
Farsang	vízkeresztől hamvazószerdáig
Téli ovikoncert	március első vagy második hetében
<i>A tavasz jeles napjai:</i>	
Tavaszi ovigaléria	március harmadik hete
Húsvét	tavaszi napéjegyenlőség utáni holdtöltésre következő vasárnap
Május elseje	május 1.
Pünkösöd	húsvét után 50. napon
Tavaszi ovikoncert	május utolsó hete

A hagyományörzés ajánlott óvodai tartalmai :

lásd: Programkönyv - Nagy Jenőné Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program negyedik kiadás 2017.

<i>A néphagyományok tartalma az egyes tevékenységekben</i>	
Verselés, mesélés, dramatikus játékok	Ősbeli játékok, mondókák, népmesék, szólások közmondások, rigmusok, névcsúfolók, találós kérdések
Ének-zene, énekes játékok, gyermektánc, zenehallgatás	Mondókák, énekes gyermekjátékok, gyermektáncok népdalok, hangszeres népzene
Rajzolás, mintázás, festés, kézimunka	Tárgykészítő népi játékok, sodrások, fonások, szövések, gyöngyfűzés, agyagozás, mézeskalács-sütés, nemezelés
Mozgás, mozgásos játékok	Ügyességi és sportjátékok
A külső világ tevékeny megismerése	Időjósítások gyűjtése a jeles napokhoz (Az óvodapedagógusok e tevékenység keretén belül egy, két- és négyhetes projekteken dolgozzák ki az összes jeles napot, hogy az ünnepre felkészülhessenek.)

Művészeti jeles napok:

Részletesen lásd: Programkönyv - Nagy Jenőné Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program negyedik kiadás 2017./4.2. Művészeti jeles napok

Évszaki ovigalériák

Évszaki ovikoncertek

Hagyományos ünnepeink és rendezvényeink

Részletesen lásd: Programkönyv - Nagy Jenőné Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program negyedik kiadás 2017./4.3. Hagyományos ünnepeink és rendezvényeink

Március 15.

Anyák napja

Évzáró és gyermeknap

Egyéb rendezvények

Az óvodák számos rendezvényt tartanak. Ezek közül kiemelkednek a környezeti neveléssel kapcsolatos Víz, Föld, Állatok, Madarak és Fák világnapjai, ahová természetet kiválóan ismerő szakembereket hívnak. Ezek a rendezvények magukban hordozzák a környezet felfedezését, a kísérletezgetéseket, vizsgálódásokat, kutatásokat, környezeti problémák megoldásait, mellyel intellektuális érzelmeik nagyon sokat gazdagodhatnak.

7. A program tevékenységei

Játék, játékba integrált tanulás

A játék a gyermekek leghatékonyabb és legfontosabb alaptevékenysége. Önálló, céltudatos, szabadon választott tevékenysége, mely biztosítja számára a szabad önkifejezés lehetőségét. A belülről indított és vezérelt játéktevékenység **célja** a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. A játékban megélt intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyai és ötletei valósulnak meg, bontakoznak ki. Továbbá célja, hogy minél sokrétűbb tájékozódó, tapasztalatszerző, érzelmekkel gazdag tevékenységgé váljon a játék, és a játékba integrált tanulás.

8. Az óvodapedagógus feladatai

- A játéktevékenységhez szükséges feltételek biztosítása;
- A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének folyamatos gazdagítása, a gyermekek egyéni igényeinek, sajátosságainak figyelembevételével;
- a gyermekek szókincsének, beszédképességének, kommunikációjának fejlesztése, gazdagítása a játékszituációkban;
- az óvodapedagógus játéksegítő, játékirányító módszereinek alkalmazása szituációktól függően.

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (derűs, alkotó légkör, hely, idő, eszközök, élmények, tapasztalatszerzés)

Derűs, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvodapedagógus, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközökkel alkotnak, milyen helyet választanak, és mennyi ideig tartson a közös cselekvés. Az óvodapedagógus teremtsen meg mindezekhez a lehető legjobb feltételeket a gyermekekkel együtt, alkalmazkodva a már kialakult játékhelyzetekhez.

A gyermekek óvodába érkezését övezze nagy odafigyelés. A gyermek tudja elmondani megérzéseit az otthoni élményeiről, tudja elmondani, ha valami bántja, amelyeket szeretne megosztani a felnőttekkel. A „**személyes percek**” után neveljük arra a gyermekeket, hogy legyen céltervezése, azaz tudja megnevezni, hogy mivel szeretne játszani. Az óvodapedagógus a kisebb óvodásokat támogassa abban, hogy a tervezett céljaiknak megfelelően lépjenek be a szabad játékba, és jó társra találjanak céljaik kibontakoztatásához úgy, hogy a játszó gyermekeket ne zavarják meg. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, konfliktusok megoldása, egy-egy jó ötlet a játék továbbviteléhez.

Az óvodapedagógus csak annyi szabályt vezessen be a játéktevékenységbe, amely segíti a nyugodt, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle játékszituáció meglétét, s az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör megteremtése segíti az ötletek szabad áramlását, a gyermekek nyugodt meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvodapedagógus őszinte játéka, **játszóképesége**, mély átérzésre, átélésre serkenti a gyermekeket. Ezért domináljon kommunikációjában a hitelesség, a kreatív megnyilvánulás, a játékokhoz illeszkedő frappáns kooperáció, empátikus magatartás, és a „mintha” helyzetek kongruens megélése, amely nem csak a tettetésig jut el, hanem a mély átélésig.

Az oldott légkör megteremtéséhez használjon minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, vegye észre a környezetben spontán megjelenő helyzetkomikumokat.

A különböző típusú játékokhoz nélkülözhetetlen helyet, teret a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvodapedagógus segítségével alakítsák ki. A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható vagy új elkülönített „kuckóknak, tereknek”.

A programban – a művészeti nevelés jelentős szerepe miatt – kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt **mesesarok**, amely egyúttal a dramatikus játéknak, a bábjátéknak, a meséskönyvek nézegetésének a helye is. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincsesládája is.

A rajzolásnak, festésnek, korongozásnak, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg a „**rajzos alkotóttere**,” állandó helye. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök álljanak a gyermekek rendelkezésére játékidőben is.

A művészeti nevelés kiemelt szerepe miatt állandó tere van a zenei képességeket fejlesztő „**Zenei kuckónak**” is, ahol a gyermekeknek biztosítottak a zenei játékhoz a dallam- és ritmushangszerek, énekes könyvek, zenei albumok, amiket szabad játéktevékenységükben is folyamatosan felhasználhatnak.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző „**Környezetünk értékei**”, **térben** kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek el különböző szempontok alapján. Ide kerülnek a

környezeti projekttevékenység gyűjtőmunkái, amit a szabad játéktevékenységben minden gyermek alkotó módon felhasználhat.

Az óvodapedagógusok **kisméretű építőteret/tereket** biztosítanak a gyermekek részére, ahol egyedül, párban, hármasban együttműködve, közös alkotásokat tudnak létrehozni. E terekben annyi építőkockát találnak a gyermekek, amennyit be tudnak építeni a tervezett alkotásukba.

A gyermekek rendelkezésére áll még egy kisméretű **családi szoba**, ahol néhányan megtervezhetik a „papás-mamás” játékot: a főzést, étkezést, a gyermekek gondozását, altatását. E teret a gyermekek családi fotói díszítik, hogy a szülők mosolyára vágyó gyermekek, napközben is megpillanthassák szüleiket.

Egyéb szerepjátékoknak nincs állandó helye, mert azt a gyermekek saját fantáziájuk szerint, a csoportterem bármely szabad részében, önállóan megtervezhetik, felállíthatják. Az összegyűjtött szerepjáték-kellékeket, szerepjátékonként, játéktartó dobozokban tárolják, hogy könnyen szállítható legyen. Így elérhető, hogy a fodrászos, kozmetikus, gyógyszerész, illatszer árus, gyümölcsboltos, háziorvos, újabbnál újabb feltételű játékot szervezhessen, építhessen ki a „vevők” szolgálatára.

A csoportok játékterei növelhetők a **párhuzamos játékterek** létrehozásával, az arra alkalmas folyosókon, öltözőkben, ahol az óvodapedagógus biztosítani tudja közvetett ellenőrzését. A páros játékokat differenciáltan, az 5-6-7 évesek vehetik igénybe, akik a szabálytartásukat többszörösen bizonyították. Általában a társasjáték, sakkjáték, célba dobó vagy pattogtató labdajátékok levezetéséhez kiválóan alkalmas. Jó célt szolgál a differenciált altatáshoz is, mert a játékterekbe egyórás pihenés után kiengedhetők azok a nagycsoportos gyermekek, akiknek nincs szüksége a délutáni alvásra.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekszik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak kint a jó levegőn. Az időjárás függvényében az óvodapedagógus segítse az udvari szerepjátékok kibontakozását is (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, dramatikus játékok, ügyességi és sportjátékok stb.) feltételének megteremtésével. Jó idő beálltával az udvaron kialakított mese, rajzos, zenei terek, kihelyezett asztalok lehetővé teszik a teljes délelőtti szabadban tartózkodás lehetőségét.

A játékhoz szükséges időt a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogásunk jól szolgálja. A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékokkal játszhatnak egybefüggően, a játékok elrakása nélkül, több órán keresztül.

E programmal működő óvodákban a kisebb gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7-éves gyermekeknek az óvodapedagógus biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége, kialakulhassanak bennük.

A **kreativitásra ösztönző játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit, képzeletét. Az óvodapedagógus a játékhoz olyan eszközöket biztosítson, melyek ízlésesek, praktikusak, a gyermekek alkotóképességét fejlesztők, színesek és jó minőségűek.

Ugyanakkor a játékhoz a gyermekek használják fel a természet kincseit, terméseit, mert kiváló kiegészítői lehetnek a szerepjátékoknak, illetve a játékok által biztosított különböző gyermeki képességek kibontakozásának.

Az is sokat ér, ha a gyermekek a környezetükben lévő tárgyakat, eszközöket, anyagokat, ruhadarabokat be tudják építeni szerepjátékukba, építő-, konstrukciós-, művészeti játékaikba, mert ez által elvonatkoztatva eredeti használatától, másra is képesek lesznek azt felhasználni.

A gyermekeknek fontos lenne megélni azt is, hogy ők készítsenek maguknak játékokat, például hangszereket termésekből, selyem maradékanyagból királyi palástot a meséhez, vastag kartonból házakat, bungalókat, társasjátékokat, egy projektfejlesztő eszközként, amellyel begyakorolhatnák mindazt, amit a projektben élményként, ismeretként elsajátítottak.

Az óvodapedagógusok félkész játékok készítő módszerei sem maradhatnak el, mert az ilyen játékeszközök, jól fejlesztik a gyermekek találékonyságát, rugalmasságát, a felhasználhatóság sokrétűségét.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Legyenek a teremben gyakorlójátékok, melyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, fodrászos, orvosos, boltos stb.), amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban pedig a művészeti neveléshez szükséges kellékek, eszközök.

Az óvodapedagógus a nagyobb gyermekeknek bővítsé az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, és a logikai, értelmi képességfejlesztő játékokkal.

A játékokat nem elég beszerezni, azokat folyamatosan gondozni kell, elsősorban tisztán tartani a gyermekek bevonásával. Érdemes ehhez a hét utolsó délutánját felhasználni, hogy hétfőre vasalhatóvá váljanak a kimosott babaruhák, leplek, plédok, átváltozás kellékei, és megszáradjanak a fertőtlenített konstrukciók, építő játékok. Kiváló munkafeladatok ezek a gyermekeknek, amelyek egyben a játékok gondozására, megbecsülésére, tisztántartására nevelik őket.

A játékeszközök praktikus tárolása is nagyon fontos, hogy könnyen szállítható, könnyen összeszedhető legyen a gyermekeknek. Ha ezt az óvodapedagógus igényesen meg tudja oldani, megkönnyíti a játékok elrakását is.

Az óvodapedagógusok dolgozzák ki a játékok helyét, és a kisebbek segítése érdekében a játékpolicokon jelöljék piktogramokkal azokat, hogy ők is keresve megtalálják mindennek a helyét. Így fejleszthető önállóságuk, és egyben csökkenthető a játékelrakás időkerete.

Az óvodai csoportok túlszűfoltak a rengeteg játéktól, amely nehezíti a gyermekek életét a játékelrakásban. Ezért csak annyi játékot hagyjunk a csoportszobában, amennyi bőségesen elég a gazdag eszközválasztáshoz. A többi tegyük el. Érdemes évszakonként kicserélni a játékokat. Nagy öröm a gyermekeknek újra találkozni régóta nem látott kedvenc játékaikkal.

A gyermekek a környezetükből szerzett **tapasztalataikkal, élményeikkel** gazdagítják a játék tartalmát. Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékukban is átélhessék.

A programban kiemelt szerepet kapnak a kis létszámú, csoportos élmény- és tapasztalatgyűjtések, séták, erdei óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása meg kell, hogy mutakozzon a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

Az új szerepjátékok bevezetését mindenkor előzze meg élmény- és tapasztalatszerzés, hogy a gyermekek mély kötődése kialakulhasson az új szerepjáték témájához, valamint a helyszínen látott és megfigyelt munkamozzanatok beépüljenek játékukba, mert azok teszik hitelessé a gyermekeket a szerepek megformálásában.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, gazdagítása, a gyermekek egyéni igényeinek, sajátosságainak figyelembevételével

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manualitás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a véletlen

cselekvéshez kapcsolódó „AHA” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömrzés ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem-kéz koordinációt, kezesség-szemesség kialakulását, hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvodapedagógus kísérje érdeklődéssel a gyermekek halandzsáit. Többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt. Az udvaron is biztosítsa az óvodapedagógus a gyermekeknek a gyakorló játék lehetőségeit. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgathat.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekek játékát továbbfejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvodapedagógus szervezzen és vállaljon szerepeket a játékban, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása a papás-mamás játékhoz, a fodrászos, orvosos, kalauzos játékokhoz. Ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együttmozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítsék a pedagógusok, hogy a „mintha” helyzetek minél gyakrabban megjelenhessenek.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak, bábozásnak**. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvodapedagógus, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozásához.

A **bábjáték** először az óvodapedagógus előadásával jelenjen meg az óvodában. Legyen a csoportnak egy „szeretett” bábjá, akinek a gyermekek szívesen elmondják sikereiket, örömeiket, bánatukat. Ezt a bábót emeljék ki központi helyre a többi közül, hogy a gyermekek megkülönböztetett szeretettel játszhasanak vele, simogathassák, szeretgethessék.

A gyermekek a **konstrukciós játékokban** minél gyakrabban éljék át az „én készítettem” alkotás örömet, mely a sokféle formájú játékelemből kialakított forma-, szín- és térvariált gazdagságot eredményezze.

A többi **játékfajtához** kapcsolva jelenjen meg a **barkácsolás**, elsősorban az óvodapedagógus által barkácsolt kellékek készítésével, amit a gyermek aktív bevonásával hoz létre. A barkácsolásba érdemes bevonni a szülőket, mert az erős hatással van a gyermekek játékaktivitására.

Az óvoda a gyermekeknek biztosítson olyan nyugalmas, kissé elszeparált színpadszerű udvarrészt, ahol szabadon kezdeményezhetik az egyszerű szabályokhoz kötött népi játékokat, énekes játékokat, ügyességi játékokat.

Az óvodapedagógus ajánljon fel **szabályjátékot**, amit a gyermekek könnyen elsajátítanak, szabályait betartanak, és szívesen, önállóan is kezdeményeznek. Ilyenek a **logikai játékok, társasjátékok, mozgásos, ügyességi játékok**, amelyek kiválóan fejlesztik a gyermek matematikai alapképességét. A szerepjátékokat és a dramatikus játékokat a gyermekek kiegészíthetik építő, konstrukciós játékokkal.

Ilyen különleges kapcsolások, később bonyolultabb, különlegesebb eredeti alkotásokat, felhasználási formákat hozhatnak létre.

A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játéksituációkban

A játék folyamatos lehetőséget teremt a kommunikációra, a párbeszédek kialakulására, amely nagy hatással van a gyermekek beszédkészségének fejlődésére. A játéksituációkban megtanulhatják a szavak helyes ejtését, a beszéd szövegfonetikai hatáselemeit – a hanglejtést, a hangsúlyt, a helyes hangerőt a különböző helyzeteknek megfelelően, a szöveg ritmusát, dallamát, és az érhető beszédet tagoló szünetek jelentőségét.

Ezért az óvodapedagógus beszéde mindenkor legyen minta, modell a gyermek számára, hogy mindennap hallhassa a szép magyar beszédet, és láthassa a helyes artikulálást, amely megkönnyíti a beszéd érthetőségét a szöveg helyes tagolásával együtt.

Az óvodapedagógus által kezdeményezett anyanyelvi játékok adjanak mintát az artikuláció, szókincs, kifejezőképesség fejlesztésére (pl. hangutánzó játékok, szókincsfejlesztő játékok, fonémahallás fejlesztő játékok, légzési technikát segítő játékok és szinonimakereső játékok stb.).

A szabad játéktevékenység nap mint nap lehetőséget ad a gyermekek anyanyelvi nevelésre. Élünk ezekkel a fejlesztő helyzetekkel!

Az óvodapedagógus játékszigető, játékirányító metódusainak alkalmazása

Az óvodapedagógus játékszigető metódusai legyenek szituációtól függőek. A gyermekek nyugodt játéka esetén, vagy ha érezhető, hogy a gyermekek problémamegoldóak, az óvodapedagógus irányítása legyen játékot követő, szemlélő, hagyja a gyermekeket cselekedni. A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá – az óvodapedagógus legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játék helyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények.

Az óvodapedagógus avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás testi épségét, nyugodt játékát.

Az óvodapedagógus a játéktevékenység éves formanyomtatványa szerint, **(A program 2. számú melléklete)** negyedévenként tervezze meg a játéktevékenység fejlesztésének lehetőségeit, valamint minden befejezett évszaki fejlesztési szakaszt elemezzen, értékeljen, és fejtse ki reflexióit az eltelt időszokról.

9. A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a játéktevékenység csoportban elfogadott szabályait;
- a játékok helyét; a játékok megóvására vonatkozó tudnivalókat.

A gyermek képes:

- önállóan, érdeklődésének megfelelő játékot választani;
- önállóan eldönteni, hogy kivel és mivel játszik;
- szerepjátékot, konstrukciós játékokat játszani, bábozni, meséket megeleveníteni, építményeket létrehozni, barkácsolásban részt venni, különböző szabályjátékot a csoportban elfogadott norma szerint játszani;
- elmélyülten, állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában részt venni;
- önállóan megteremteni a kitalált játékához szükséges helyet és eszközt;
- kreatív játéktevékenységet folytatni, a játékához félkész eszközöket készíteni az óvodapedagógus segítségével, és azt felhasználni;
- az együttműködés normáit betartva, együtt játszani kisebb csoportokban; a társaival.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- kíváncsi mások kreatív játéktevékenységére;

- élvezettel hoz létre bonyolult építményeket, konstrukciókat, és abban tud gyönyörködni;
- játéktevékenységekben együttműködő, segítő, figyelmes társ;
- interakciója színes, kedves, kulturált és érthető;
- sokszor jelét adja annak, hogy kijátszotta magát, és boldog a játéktevékenység végén;
- szüleinek gyakran beszél a játékélményeiről;
- igénye a több napon keresztül tartó játéktémában való elmélyülés.

Játékba integrált tanulás

A program felfogása szerint a **játékba integrált tanulás** azt jelenti, hogy az óvodapedagógus által kezdeményezett **tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagozódnak** úgy, hogy nincs közben játékelrakás. Így a gyermekek a tevékenységek befejezése után, igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdeményezhetnek.

Az óvodai tanulás célja: a gyermekek ismereteinek, képességeinek, tanuláshoz való viszonyainak pozitív formálása bővítése, rendezése.

E program szélesen értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik a legtöbbet. A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszaira épülő ismeretszerzését is magában foglalja.

Az utánzások, minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvodapedagógus a főszereplő, aki tetteivel, a legerősebb hatással van a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A programban helyet kap az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységeken megvalósuló tanulás, amely számos probléma- és feladatmegoldás lehetőségét biztosítja a gyermekeknek.

9.1 Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik!)

	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA	CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK
Délelőtti játékba integrált tanulás	Verselés, mesélés, dramatikus játék Ének-zenei képességek fejlesztése	Verselés, mesélés, dramatikus játék Rajz, festés, mintázás, kézimunka	Verselés, mesélés, dramatikus játék	Verselés, mesélés dramatikus játék	Verselés, mesélés dramatikus játék Mozgás, mozgásos játék

Udvari játékokba integrált tanulás	Énekes játékok, gyermektánc Futás, kocogás	A külső világ tevékeny megismerése. Futás, kocogás	A külső világ tevékeny megismerése Futás, kocogás	A külső világ tevékeny megismerése. Futás, kocogás	Futás, kocogás
Délutáni játékokba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Zenés, mozgásos percek Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Zenés, mozgásos percek Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás formái

Kötelező:	Mozgás, mozgásos játék
	Énekes játékok - gyermektánc az udvaron vagy tornateremben
Közvetve kötelező:	Verselés, mesélés, dramatikus játék
Kötetlen:	Rajz, festés, mintázás, kézimunka
	A külső világ tevékeny megismerése
	Ének-zenei képességfejlesztés
	Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Együttes, közös tevékenységek	Verselés, mesélés, dramatikus játék
	Énekes játékok, gyermektánc
	Mozgás, mozgásos játékok
	Futás, kocogás
	Zenés-mozgásos percek,
Mikrocsoportos	Ének-zenei képességfejlesztés
Kis létszámú csoportos	Rajz, festés, mintázás, kézimunka
	A külső világ tevékeny megismerése
Kis létszámú differenciált fejlesztések	Tehetséggondozó műhelyek

Egyéni fejlesztés	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint
-------------------	---

A szervezett, játékos tanulás időkeretei korosztályonként, gyermekenként

Kor- osztály	Verselés, mesélés, dramatikus játék	Ének, énekes játék, gyermektán- c, zenehallgat- ás	Rajz, festés, mintázás, kézimunka	Mozgás, mozgásos játékok	Zenés- mozgáso- s percek	A külső világ tevékeny megismerése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 2x 3-4'	heti 1x 10-15'
4-5 évesek	Naponta 10-15'	heti 1x 15-20'	heti 1x 15-20'	heti 1x 15-20'	heti 2x 4-6'	heti 1x 15-20'
5-6-7 évesek	Naponta 15-20'	heti 1x 30-35'	heti 1x 30-35'	30-35' heti 1x	5-6' heti 2x	30-35' heti 1x

A 3-4 évesek napi szervezett együttes, kis létszámú csoportos vagy mikrocsoportos játékos tanulás időkerete maximum: 35'

A 4-5 évesek napi szervezett együttes, kis létszámú csoportos vagy mikrocsoportos játékos tanulási időkerete maximum: 45'

A 5-6-7 évesek napi szervezett együttes, kis létszámú csoportos vagy mikrocsoportos játékos, tanulási időkerete maximum: 65'

Tehetségműhelyek hetente egy alkalommal szerveződnek 5-6-7-éves gyermekeknek, hetente egy alkalommal, időkerete: 30'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvodapedagógus az eljárásait változtatatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékoság, a felfedeztetés, vizsgálódás, kísérletezés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemzés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az óvodapedagógus törekedjen módszertani kultúrájának gazdag kiművelésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotíp értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki. Az óvodapedagógus alkalmazza a differenciált, árnyalt bátorító értékeléseket.

Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testbeszédet, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg vagy csoport előtt, és a szülőknek egyaránt.

Az óvodapedagógus kerülje a tárgyi jutalmak osztogatását. Ha korábban gyakorlata volt, próbálja kiiktatni. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermekeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezen kívül irigységet vagy fájdalmat okoz ebben a korban a gyermekek között.

A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. Az óvodapedagógus a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

10. Verselés, mesélés, dramatikus játék

A tevékenység célja: a gyermekek erkölcsi-szociális, esztétikai és intellektuális érzelmeinek gazdagítása, személyiség-fejlődésük, pozitív személyiségjegyeik megalapozása a csodákkal teli meseélményekkel, mesefeldolgozásokkal, és a mondókák, versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

A mindennapi mesélés, mondókázás, verselés, és a mesefeldolgozásokban megjeleníthető művészetek komplexitása gazdagítsa a gyermeki szabad önkifejezés lehetőségét, a lelki harmóniát, amelyben a belső képalkotási folyamatuk megerősödik, óvodás szemléletük, világképük formálódik.

Az óvodapedagógus feladatai:

- A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása;
- 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos és új művészeti komplex tartalmi formák, munkaformák és módszerek biztosítása a vers, mese, dramatikus játéktevékenység minőségének fejlesztéséhez;
- A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő összeállítása

Az óvodás gyermekeknek bemutatható, megtanítható irodalmi alkotások között elsődlegesek a **népköltészet** csodái, mely a magyar népi kultúra gyökereit hordozza magában. A **népi gyermekköltészet** remekei közé tartoznak az ölbeli játék, népi mondókák, népi altatók, népi játékok, találós kérdések, közmondások, népmesék, amelyek mély érzelmet váltanak ki a gyermekekből. A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása az óvodapedagógusok feladata. Az irodalmi anyagok kiválasztásában érvényesíteni kell a pedagógiai, pszichológiai, módszertani elveket, ha azt szeretnénk, hogy e tradicionális gyöngyszemek tovább éljenek az óvodában, és a gyermekek nagyon megszeressék és játsszák a mindennapjainkban.

A népi mondókák minden műfaji csoportja kedvelt az óvodáskorban. A kisebbekre mégis a legerőteljesebben **az ölbeli játékok hatnak**, melyet a szeretett óvodapedagógusaikkal és a nagy társaikkal együtt játszhatnak. Az óvoda minden napján biztosítani kell a gyermekeknek minden fajtáját, ezért minden óvodapedagógus folyamatosan gazdagítsa repertoárját, hogy bármikor jót tudjon játszani a gyermekekkel, különböző helyzetekben.

Az **egyszemélyes mondókák**: a napcsalogatók, esőüdvözlők, nyelvgyakorlók, nyelvtörők, állatcsalogatók is a kicsik kedvencei. Ebből is legyen nap mint nap élménye a gyermekeknek! A csoportos játékok dramatikus jellegű, párbeszédes műfajainak is ők az élvezői. Mivel ezek könnyen tanulhatók, növeljük számukat a tervezés során. Az irodalom gazdag tárához tartoznak a **népi altatók** is, amely szívesen mondogatott az alvás előtt, a ritmikus szövege miatt. Ezek fokozzák a gyermekek ritmus iránti érzelmeit, és kialakítják a versszeretetüket. A nagyobb óvodásoknak is vannak mondókáik. Ilyenek a kiolvasók.

A **kiolvasók** is meghatározott funkciójú mondókák, csak ezek mindig a játékok előtt, a játékokkal szoros kapcsolatban fordulnak elő. A gyermekek kiszámolással döntenek el, ki legyen a hunyó, ki a kergető, ki álljon a kör közepén, ki melyik csapatba tartozzon stb. Ez a döntés a szerencsén múlik, ezért szívesen elfogadják a gyermekek. A **találós kérdések** mindig lelkesítik a nagyobb óvodásokat. Gyűjtsünk össze belőle egy csokorra valót, mert a hosszú őszi, téli tavaszi délutánokon, kedves szórakozása a nagycsoportos gyermekek.

A program szorgalmazza a **közmondások** megismertetését is. Az óvodapedagógusok negyedévenként egy-egy közmondás jelentéstartalmát is megismertetik a gyermekekkel, amelyiket a környezetük is használ. Így azt is megtanulják, mikor mondhatják egymásnak, testvérüknek, szüleiknek a népi bölcsességet.

Az óvodáskor személyiségfejlesztésének másik nélkülözhetetlen **népköltészeti műfaja a népmese**, amely a teljes óvodai életet behálózza. A népmese csodás elemekkel átszőtt alkotás, amelynek élménygazdagító és ízlésfejlesztő ereje megkérdőjelezhetetlen. Hatása, sikeressége az óvodapedagógus hozzáállásában rejlik. Hiszen, ha az óvodapedagógus lelkesen és tudatosan készül a mese előadására, szívében viszi magával a gyermekeknek, és belenéz a gyermekek szemébe, lélektől lélekig tud hatni. Minél többször megismétli a mesét, annál mélyebb hatással van a gyermekekre, s ha még azt is felvállalja, hogy feldolgozza a gyermekekkel a mese mondanivalóját, a gyermekek kiélhetik szabad önkifejezésüket. Az eredményes mesefeldolgozásokat az tükrözi vissza legjobban, ha a gyermekek **a szabad játékaikban** újra játsszák, újra átélnek a mesét. A mese kiválasztásához figyelembe kell venni a gyermekek fejlődépszichológiai, érési sajátosságait, a gyermeki érdeklődés szakaszosságait.

A 3-7 éves gyermekeknek szóló irodalmi műfajok között helyet kapnak a **műköltészeti alkotások: a klasszikus és kortárs mesék, reális történetek és lírai vagy epikus elemeket tartalmazó gyermekversek**. Az óvodások életkori sajátosságaikból adódóan igénylik azokat a reális történeteket is, amelyek róluk, az óvodáról, személyekről, környezetükről, eseményekről szólnak. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és a mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei is. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb meséken, novellisztikus-realisztikus meséken át, épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják.

Az óvodapedagógus a nagyobbaknak olvasson bátran lírai műveket is, mert a gyermekek már megérzik a költői képek érzelmi kifejező erejét. A gyermekverseknek is nagy az érzelemformáló ereje. Az érzelem, meghittség, játék, ismeret, amelyet a vers ad, minden más érzelemtől, játéktól, ismerettől különbözik. A kisgyermek versélménye elsősorban a ritmushoz kötődik, és nem a vers tartalmához.

Az óvodapedagógusok évente, évszakonkénti lebontásban tervezzék meg az irodalmi anyagukat, hogy a sok lehetőségből a legszínesebb, leggazdagabb tervezettel rendelkezzenek a gyermekek „ah” élményeinek biztosításához. **(3. számú melléklet)**

3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos és új művészeti komplex tartalmi formák, munkaformák és módszerek biztosítása a vers, mese, dramatikus játéktevékenység minőségének fejlesztéséhez

Az óvodába kerülő 3 éves gyermekek első igazi egyéni verselménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus, sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában.

A befogadás időszakában legyen minden gyermeknek a jeléhez kiválasztott „**én mondókám, én versem**” saját irodalmi anyaga, amit albumokba téve nézegethetnek vagy nyaklánc formában magukra ölthetnek. A gyermeknek annyiszor mondjuk el, ahányszor kéri a saját mondókáját vagy versét. A tapasztalat azt mutatja, hogy a gyermekek a saját versükhöz vagy mondókájukhoz nagyon ragaszkodnak, és ez az első, amit megtanulnak az óvodában.

Az óvodapedagógus teremtsen minél több lehetőséget a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvodapedagógussal együtt sokszor ismétlik az **állathívogatókat, napcsalogatókat**, de sohase keltse ez bennük a gyakorlás érzetét.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan rászoktatjuk a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. Hogy ezt elérjük, egy **új tartalmi feldolgozást vezettünk be**. Egy mesét **kéthetes mesefeldolgozásban** hozunk közel a gyermekekhez. Első héten a **mesehallgatás** a főszerep, a második héten pedig a **mese feldolgozás**. A tevékenység szervezett tanulási formája a **közvetve kötelező forma**, amely azt jelenti, hogy sohasem kötelezzük a gyermekeket, hogy egyszerre üljenek be a mesetérbe. Helyette, a szabad játékidőben, a mesetevékenység kiválasztott időpontjában az óvodapedagógus a gyermekeknek felteszi a meseszignálját, amely jelzi, hogy valami csoda történik majd a mesekuckóban. Ha az első ilyen találkozás jól sikerült, akkor nem kell biztatni a gyermekeket, maguktól is igyekeznek a csodát újból megélni. E feltételes reflex kialakítása különösen jól működik a vegyes csoportokban, mert a nagyobb gyermekek mintát mutatnak a csoportba érkező pici gyermekeknek, és kézen fogva csalogatják őket a mese meghallgatására. Az óvodapedagógus a mesekuckóba érkező gyermekeket folyamatosan elhelyezi a mesepárnákon, s mikor minden gyermek megérkezik a mesetérbe, meggyújtja a gyertyát, elvarázsolja a gyermekeket meseországba, és elmeséli a mesét. A gyertya addig pislog, míg a mese véget nem ér. A mese mélyítése érdekében mindennap történik valami. Például, minden nap megérkezik egy szereplő, s annak jelképes szimbólumai, amelyeket az óvodapedagógus elhelyez a mesekosárba vagy a mesetarisznyába vagy a meseasztalra, hogy ott legyenek a gyermekekkel, elővehessék és játszhasanak velük. A második hétre már tudják a gyermekek a mese történetét, ismerik a szereplőket, tudják, hogy mi a szerepük a mesében, milyen tulajdonságokkal rendelkeznek.

A második héten az óvodapedagógus a gyermekekkel együtt **kijelöli a mese színtereit**, és egyszerű szimbólumokkal meghatározza azokat, valamint a helyszíneken lejátszódó történetet minden gyermek kipróbálhatja. Arra is törekszik, hogy a szereplők felvegyék azt a megkülönböztető egyszerű leplet, fejdísz, amiről minden gyermek felismerheti a mese szereplőit. Mindennap gazdagodik a mese.

Hol a mese hangjaival, amelyeket különböző eszközökkel létrehozunk, hol pedig a zenei aláfestő zenével, hol pedig a narrátorral, aki a teljes mesét összefogja. Ha ezzel készen van, már csak arról kell gondolkodni, melyik felnőttet, csoportot ajándékozzuk meg a mesesházunkkal, kinek szeretnénk örömet szerezni a mi közös mesélésünkkel.

A mese továbbélése érdekében a mese kellékeit a mesekuckóban tartjuk, hogy a gyermekek a szabad játékukban is elővehessék, magukra ölthessék és eljátszhassák. Vannak mesék,

amelyeket a gyermekek sokáig játszanak, de vannak olyanok, amelyek kevesebb időt élnek meg a gyermekek szabad játékában. Ezek pedagógiai tanulsgként felhasználhatók, elemezhetők, hogy vajon miért lehet ez.

Az óvodapedagógus a mese feldolgozásához használja a **dramatikus játék módszereit**, amelyek mélyítik a mese erkölcsi mondanivalóját, és segítenek a gyermekeknek megszólalni a mese feldolgozásában. Ezek a módszerek erősítsék tovább a gyermekek mesetudatát, meseélményét, és ne legyenek öncélúak, a meséhez nem illő dramatikus játékok. Ezért érdemes mélyen foglalkozni a dramatikus játékok lehetőségeivel, hogy megtaláljuk azok helyét az óvodai nevelésünkben. A mesében a legfontosabb, hogy minden gyermek szereplője legyen a mese történetének, és ne kívülállóként lássa és hallgassa a társai játékát. A kiscsoportos gyermekek lehetnek virágok, bogarak, növények a mesében, akiknek nem feltétlen kell megszólalni, de részesei lehessenek a mese csodájának. Ez igazi beleélő lehetőséget, aktivitást ad nekik, és kibontakozási lehetőséget, hogy később eljuthassanak a mese bármely szereplőjének eljátszásához. E kéthetes meseformához olyan meséket kell kiválasztani, amelyek sokszereplősek és több helyszínen játszódnak, és az éves meseválogatás közben már az óvodapedagógus belelátja a megvalósítás, feldolgozás lehetőségeit. Minden óvodapedagógus a saját beleélő képességének megfelelően kreálja a feldolgozási módszereit a fontos céljának megfelelően, hogy a mese „ah” élményét tudja biztosítani minden gyermek számára.

Az óvodapedagógus a vers, mese, **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használjon, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

A dramatikus játékok lényegét alkotó „mintha”-szituáció létrejöttében, megélésében az egész személyiség rész vesz, külső és belső feltételeivel együtt. A dramatikus játék a valóságból és az irodalomból merített témák és történetek megjelenítése, mely fokozza a gyermeki aktivitást, mélyíti az ön- és emberismeretet, kibontakoztatja a reprodukív és produktív fantáziát.

A gyermekek a szerepjátékaikban kettős tudattal elevenítik meg a szereplőket. Ezek alkotó fantáziájuk segítségével kelnek életre, amelyhez különböző típusú dramatikus játékokat alkalmazunk. Ilyenek a kapcsolatteremtő játékok, azonosulásra építő lazító játékok, koncentrációs gyakorlatok, érzékelő gyakorlatok, mimes-improvizatív helyzetgyakorlatok stb. A másik kiváló **mesefeldolgozó módszer a bábjáték**, amelynek lényege, az élettelen anyaggal az élet valóságának ábrázolása, megjelenítése. Olyan szereplési forma, amelyben pozitív hatások dominálnak, mint az önbizalom növelése, a fantázia kiszélesítése és a közösségi élmény. A bábozaskor csak a báb jelenik meg a színpadon, s nem a gyermek.

Így a bábjáték során a félszeg, gátlásosabb gyermekek is szívesen szerepelnek. A komplex nevelő hatásokat a bábjáték módszere tökéletesen biztosítja, mert erős ingerhatású az azonosuláshoz, s megmozgatja a gyermekek képzeletét. A gyermekeket a bábjátékra is meg kell tanítani. Meg kell ismertetni őket a bábok különböző fajtáival, a bábmozgatás megoldásaival és a bábkészítéssel. A mesesarokban szükség van különböző fajtájú bábokra és bábparavánra, hogy a gyermekek szabad játékukban is elővehessék kedvenc bábfiguráikat. Legjobban azokat a bábokat kedvelik, amit ők készítenek. Ezért az óvodapedagógus minél gyakrabban tervezzen olyan kéthetes mesefeldolgozást, melyben a második héten a bábkészítéstől a mese bábos feldolgozásáig mindent átélhet a gyermek. Ezek fogják ösztönözni őket, hogy maguktól is bábkészítőkké, díszletkészítőkké váljanak. Az óvodapedagógusok szervezzenek a gyermekeknek rögtönzött és betanult óvodai bábjátékokat a nagycsoportos gyermekekkel, amelyeket meglepetésként mutassanak be a kisebb társaiknak, akiket mindig vonjanak be az előadás után a bábok mozgatásába. Jól előadhatók bábjátékkal a párbeszédese énekek, versek is, melyet érdemes kipróbálni a kisebb óvodásokkal is. A jól sikerült bábos

mesefeldolgozások legyenek színfoltjai az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek is. Ne feledkezzünk el tér- és fényjátékokról, valamint az árnyjátékról sem, amely különlegességével, nagy hatással van a gyermekekre.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek a nyugodt mesekuckóban lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket is, hogy megmutathassák egymásnak. Azokat a gyermekeket érdemes beíratni a helyi könyvtárakba, akiknek nem tudnak mesekönyvet vásárolni a szülők. Egy-egy séta közben biztosan jut idő arra, hogy a gyermekekkel közösen visszavigyék a könyveket, és újakat válogathassanak maguknak a felnőttek ajánlásával.

A kisebb óvodások ismerjenek meg 10-12 ölbeli játékot, mondókát, verset és 8-10 új mesét egy nevelési év alatt. A meséket dolgozzák fel a kéthetes megismerési folyamatban, hogy később is minél többször ismételtessék. A tervezett mondókákon, verseken és meséken túl az alvásidőben, olvassanak fel a gyermekeknek egy-egy népi altatót, verset vagy rövid mesét, hogy nyugodtan álomra hajthassák fejüket. Ezzel is gazdagíthatjuk a gyermekek irodalmi élményét. A nagyobb gyermekek már kevesebbet alszanak, nekik tervezhetünk folytatásos mesét is.

A nagyobb óvodásokban kialakul a mese, vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvodapedagógusok meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékaikban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához. A nagyobb gyermekek ismételtessék az előző években tanult verseket, meséket is, valamint tanuljanak 5-6 mondókát, 6-8 verset és 10-15 mesét dolgozzanak fel.

A versek tanulását mikrocsoportos formában szervezzük meg, ahol a gyermekek kiválaszthatják a megajánlott versek közül, hogy melyiket szeretnék megtanulni. A verstáblájukon jelölik a jelükkel, hogy melyik verset választották ki maguknak. A verseket az óvodapedagógussal egyenként ismételtetik, hogy a szövegfonetikai hatáselemeket, és a magyar hanglejtést alkalmazni tudják.

Az óvodapedagógus lehetőleg ne szavaltassa a gyermekeket egyszerre. Kerülje az éneklő, kántáló közös versmondásokat. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, a magyar beszéd hangsúlyozására. (Kivételt képeznek a ritmikus versek, mint pl. Weöres Sándor: Galagonya stb., amit ritmusa miatt, együtt is el tudnak mondani a gyermekek.)

Az irodalmi élményekből fakadó beszédfejlesztő módszerek sokszínűek. A nagycsoportos korú gyermekek fantáziája, szövegemlékezete egyre jobb. Ezért az óvoda adjon a gyermekeknek próbálkozási alkalmat **a mese önálló elmondására**. Ezt a módszert a kéthetes mesefeldolgozás utolsó napjára is tervezhetjük, amikor a nagycsoportos gyermekek az újraalkotó fantáziájuk segítségével felelevenítik a már ismert mese történetét. Ennek a módszernek jelentős nevelőértéke van: folyamatos beszédre nevel, és beszédjátékot ad a mesélőnek.

Vannak olyan kreativitást fejlesztő mesemódszerek, amelyeket jó szívvel ajánlhatunk **a nyelvi tehetségműhelyek programjába**. Ilyen az óvodapedagógus által elkezdett **mese folytatása**, amely lehet egy jól ismert mese is, amit közösen mesélünk el egy labda továbbadásával, de lehet egy új mese kitalálása. A gyermekek kreativitását erősíti meg, ha egy kedvenc **mesehősről új mesét** találunk ki. Az is izgalmas lehet, ha különböző eszközöket teszünk a mesebőröndbe, amiről új mesét kellene kitalálnunk. A **meséátstrukturálás** is kreativitást igényel, amely új cselekményfordulatok, új szereplők beépítését jelenti a mesébe, s ez által ismét egy átkreált mese keletkezik. Kipróbálhatjuk a **mese mimetizálását** is, akár a kéthetes mesefeldolgozás során, de a tehetségműhelyben is, amikor a mese cselekményét mozgással kifejezhetjük. A

közösen kitalált meséket nevezzük el „**mi mesénk**”-nek. Ezeket érdemes hang- és képfelvétellel rögzíteni, amit elajándékozhatunk a gyermekek szüleinek.

A gyermekek szeretik **rajzban is kifejezni** a vers és/vagy a mese történetét. Ezekből készítsenek közösen mesekönyvet. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad a sokszori ismételésre, a mesék felelevenítésére. Ezért a gyermekek által készített mesekönyveket tartsák a mesebirodalmukba, hogy minden gyermek elővehesse, és abból mesélhesse el a feldolgozott mesét.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a versek, mesék és a dramatikus játékok segítségével

A nyelvi-kommunikációs képességek fejlesztésének leghatásosabb eszköze a mese, melyet az óvodapedagógus utánzásra készítő, szemléletes, képszerű bemutatása teremt meg. Az óvodapedagógus magával ragadó meseelőadása a záloga annak, hogy **az irodalom nyelvi-stilisztikai** eszközei nagymértékben fejlesszék a gyermeki **beszédet és a kommunikációt**. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják **a szavak helyes kiejtését**, a tiszta beszédhallást.

A népi mondókák és gyermekversek ismételése hatásosan segíti a **beszédeszlelés és beszédmegértés** fejlődését. A gyermekek ezen irodalmi műfajok segítségével **gyakorolják a helyes légzést, a helyes ejtést, artikulációt**, egyes beszédhangok, hangkapcsolatok törvényszerűségeit, mint a hasonulás, összeolvadás, rövidülés, hangkiejtés stb.

A versek ismételése alkalmat teremt a gyermek számára **a beszédtempó, ritmus, hangsúly, hanglejtés gyakorlására**. A dramatizálható népi mondókák, népmesék felkeltik a **gyermekek beszélőkedvét, beszédfantáziáját, a beszédindítást**. A gyermekek megtanulhatják a fonetikailag változatos felépítésű, muzikális szavakat, a szófajok legkülönbözőbb változatait, a hangok stílusjegyeit, azok érzelemkeltő hatásait, színeffektusokat közvetítő szavakat, szókapcsolatokat, a hangfestő-, hangutánzó-, rokon értelmű igéket, ikerszavakat, valamint **a nyelvi komikum, humor verbális példáit**.

A népköltészeti alkotásokból, a népmesékből a gyermekek sok új **régies-népies fogalmat** ismerhetnek meg, hiszen a népmese a magyar nyelv kincsesládája. A bábjátékban, dramatikus játékban a gyermekek kibontakoztathatják a szabad önkifejezésüket, a dramatikus helyzetek pedig lehetőséget adnak **a társalgási kedv fokozására**, a szerepek megformálására és az önálló mesemondásra.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a három nevelési évben hallott mondókákat, verseket, meséket;
- mesélés, bábozás, dramatikus játékok szokásait, szabályait;
- a mikrocsoportos és egyéni verstanulás kialakított szokásait, szabályait;
- a vershez, meséhez kapcsolódó hívó képeket.

A gyermek képes:

- a hívóképek alapján önállóan felidézni az egyszerűbb verseket, rigmusokat;
- a meséket helyes artikulációval és jó szövegfonetikai hatáselemekkel elmondani;
- figyelmesen mesét hallgatni;
- meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgással kifejezni;
- aktívan, cselekvően részt venni a mesefeldolgozásban;
- a „mi mesénk” megkezdett gondolatmenetét folytatni;
- az átváltozás eszközeit, díszleteket, a félkész játékeszközöket használni;
- elfogadni önmagát, társait különböző szerepekben;

- mesék jeleneteit rajzban kifejezni;
- egyszerű bábokat készíteni.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- örömmel ismétleti a verseket, rigmusokat;
- várja, igényli a mesehallgatást;
- örömmel mesél, bábozik, dramatizál az óvoda kisebb gyermekeinek;
- ötletei vannak a mesefeldolgozáshoz, amely láthatóan boldoggá teszi őt;
- a kitalált mesék „AH” örömmel töltik el;
- mosolyra derül helyzet- és jellemkomikumokon, szójátékokon.

10.1 Ének-zene, énekes játék, gyermektánc, zenehallgatás

A tevékenység célja: a zenei anyanyelv megismertetése, megszerettetése az ölbéli játékokon, közös éneklésen és a közös énekes gyermekjátékokon-táncokon keresztül, amely a zene szép magvával felkelti a gyermekek zenei érdeklődését.

Az érzelmgazdag tevékenységen keresztül a gyermekek zenei képességfejlesztése is megvalósul, mely utat nyit a zenéhez való mélyebb, pozitív viszonyulás kialakulásához.

A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, amely a nemzeti, nemzetiségi, etnikai hovatartozás figyelembevételével is formálja a gyermekek zenei ízlését, és nagymértékben befolyásolja esztétikai fogékonyságát.

Az óvodapedagógus feladatai

- A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása;
- A 3-6-7 éves korban tervezhető zenei képességek fejlesztése kreatív, játékos módszerekkel;
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása;
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a zenei tevékenység segítségével.

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő kiválasztása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekeket „csak tiszta forrásból” tápláljuk, neveljük, hogy megismerhessék saját zenei anyanyelvüket. Az óvoda felel azért, hogy e minőségi kultúrát a gyermekek magukba szívhassák. Ezért a zenei anyag összeállítása kardinális szempontként jelentkezik az óvoda gyakorlatában. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja ezt egyértelművé teszi. Így kimondhatjuk bátran, hogy az óvodában nincs helye az igénytelen és a szórakoztató ipar által ontott zenének. Kodály Zoltán írásai mind azt erősítik meg, hogy „Rá kell egyszer már mutatni a legkisebbek nevelésének országos kulturális jelentőségére. Ha nem ültetjük el a zene szép magvát a legzsengőbb korban, később hiába próbálkozunk vele: ellepi a lelkeket a gyom. Van-e szebb hivatás, mint új kertbe az első jó magot vetni?”

A zenei anyagok kiválasztása több szempont alapján történik. Elsők között szerepel az életkornak és a csoport fejlettségének megfelelő zenei anyagok kiválasztása, melybe beletartozik a zenei hangkészlet, dallamfordulatok, játékformák tudatos megválasztása. Ezt követi az évszaknak megfelelő zenei anyagok összegyűjtése, mivel a tervezésünket az évszakok és a jeles napok tartalmi köre határozza meg.

A **kisebb gyermekeknek** kezdetben az **ölbeli játékok** szereznek igazi örömet, zenei élményt, amelyet a felnőttekkel együtt közösen játszanak „anyaöl melegében,” szemtől szemben. Legyenek ezek között arc-, kéz-, ujj-, lábjátékok és lovagoltatók, amelyben a gyermekek elsősorban a mozdulatokat és a ritmikusság jelenlétét élvezik.

A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme e tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A vegyes csoportokban a felnőtt szerepét később utánozzák a gondoskodó típusú nagyobb gyermekek, akik kezdetben feszélyezetten, de később nagy szeretettel, odaadással babusgatják a kisebb óvodásokat. Az ének-zenei nevelésükben is megjelenik „**az én mondókám, énekem**” személyes művészeti ajándék, amit az óvodapedagógus a befogadás első napján ajándékozik minden egyes kis óvodásnak. A saját éneküket olyan sokat énekeltek az óvodapedagógusokkal együtt, hogy a fél éves befogadás végén ez az első mondókája/éneke a gyermeknek, amit el tud önállóan énekelni/mondani a szüleinek és a nagyszülőknek.

A kisebb gyermekekben a **mondókázás** is nagy örömet vált ki, amelyben a ritmus, lüktetés, hangsúly, szöveg, mozgás, hanglejtés közvetít erős érzelmeket a közös játékban. Ezeket álló helyzetben vagy ülve mondogatják, figyelve egymás játékos mozdulatait. Tudnunk kell, hogy a mondókák zenei értéke egyenlő a gyermekdalokéval!

A **kisebb gyermekeknek** egyszerű, 2-3-4 hangból álló olyan gyermekdalokat válasszunk ki, amelyek 2-4 motívumból állnak. A gyermekdalokhoz is igyekezzon az óvodapedagógus mozdulatokat kitalálni, mert akkor élvezetesebb a gyermekeknek a játék. E gyermekdalokat rendszerint jeles napokra, ünnepek köszöntésére tanulják a gyermekek. Egy-egy **komponált gyermekdal** megtanítása elég erre a célra, inkább ismételjék az előző évben tanult ünnepi köszöntőket is. Ne feledkezzünk meg az igényes műválasztásról!

A gyermekek legkedveltebb zenei anyaga az **énekes játékok, amelyeket** a kicsik állókörben, játékos mozdulatokkal már el tudnak játszani. Vegyes csoportban arra is lehetőség van, hogy akár kétféle játékkal játsszunk egy játékot. Így az óvodai korosztályok mozgásképességét figyelembe tudjuk venni.

A **nagyobb gyermekeknek** is teremtsen az óvodapedagógus továbbra is olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszhasanak ölbeli játékokat, és **mondogathassanak mondókákat** a kisebb gyermekekkel együtt. Ők már képesek arra, hogy **nehezebb** pentaton vagy dúr hexachord **hangkészletű, dallamfordulatokat megtanuljanak**, és a nyolcad, negyed ritmusértékeken túl a szinkópát és a triolát is megismerhessék. Az énekes játékok mozgásanyaga is összetettebb lehet. A megismert csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat, felválthatják a leánykérő-lakodalmas, kapus, hidas játékok és az alakoskodó, huncutkodó, egymást megréfáló játékok.

A **zenehallgatáshoz** az óvodapedagógus olyan műveket válogasson, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes, értékes zene iránt. Az óvodapedagógus elsősorban élethelyzethez, szituációkhoz kapcsolva tervezze meg a zenei élménykövetítést. A programunk sok lehetőséget teremt zenehallgatásra. Óvodáinkban már reggel halk, finom, nyugtató hatású zene várja a szülőket, gyermekeket, hogy a reggeli feszült állapotot lazítani tudjuk. A negyedévenként megszervezett **ovikoncertek** is azt szolgálják, hogy zenei élményhez jussanak a gyermekeink, amit az óvodában mindenképpen a zenéhez legjobban értő óvodapedagógus tervezzen meg, és vezessen le. Az óvodai gyermekkoncerteknek akkor van értelmük, ha mértéktartóak.

Óvakodnak az új lehetőség adta túlzásoktól, s attól, hogy a zenehallgatás a nevelést csupán didaktikusan kiegészítse. A gyermekek élethelyzetben éljék át a zenehallgatás csodálatát, mint például a népi altató mondókákat, énekeket az ebéd utáni szendérgés idején

énekelgessük nekik, vagy ha fáradt a hangunk, akkor klasszikus vagy népi hangszeres bölcsődalok lejátszásával altassuk el őket.

Az óvodapedagógusok zenei élményként minél többször énekeljenek népdalokat, hiszen az óvodai zenehallgatás gerince is a népdalkincs, mert mesélő, párbeszédese, cselekményes, a gyermeki lélekhez közelálló. Ugyanezt mondhatjuk a rokon- és más népek dalairól is. Bátran válogathatunk a zenehallgatási könyvünkben magyar és külföldi énekes, hangszeres műzenei szemelvényeket, kánonokat, és az óvoda gyermek befogadóképességének megfelelő kétszólamú énekes és hangszeres darabokat.

A 3-6-7 éves korban tervezhető zenei képességek fejlesztése kreatív, játékos módszerekkel.

Az óvodások zenei képességfejlesztését akkor tudjuk jól végezni, ha a szakemberek által kidolgozott elméletet megtanuljuk, és pontosan látjuk, hogy a zenei képességek akkor fejlődnek jól óvodáskorban, ha a gyermekek sokat énekelnek, vagyis mindennap énekelnek. Ezért már a **kisebb óvodások** tanuljanak meg 5-6 mondókát, ölbeli játékot és 10 énekes gyermekjátékot. A **nagyobb óvodások** néhány mondóka mellett, akár 20 énekes anyagot is megismerhetnek egy év alatt. Ezek adják az alapot a képességek fejlesztéséhez, különösen akkor, ha azokat készségszinten megtanulják.

Az éneklés az egyik legfontosabb kodályi irányelv, amire nagyon oda kell figyelni az óvodapedagógusoknak. **Az éneklési készség fejlesztése** a gyermek utánzási vágyán alapszik. A tiszta éneklés kialakulása igen hosszan tartó folyamat, amelyben a sok ismétlés hozhat eredményt. Ehhez a teljes óvodai időszakra szükség van. A készségfejlesztést szolgáló dallamokat, hallás útján tanítunk az óvodában. Ezért fontos, hogy rövid, kis hangterjedelmű dalokat és játékos, tréfás énekmotívumok többszöri utánzását várjuk el a gyermekektől. A tiszta éneklést segíti, ha a dalokat megfelelő hangmagasságon énekeljük. A kisebb óvodások esetében az egyvonalas D-H, a nagyobbaknál az egyvonalas C és kétvonalas D' abszolút hangok közötti hexachord hangterjedelmet jelenti. Érdemes mindig használni **hangvillát vagy hangsípót**, hogy a kezdő hangot mindig a fenti lágéban tudjuk megadni, és ne énekeljünk mélyebben. Ha mindig azonos hangmagasságban indítjuk a dalok kezdő hangját, akkor a gyermekek könnyebben átveszik. A kezdőhang átvételénél ne használjunk merev vezényszót.

Az óvodapedagógus **mutasson példát a tiszta éneklésével**, és az egyöntetű, középerős, jó artikulációs énekével, s a buzdító értékelésével. A gyermekek tiszta éneklését nagymértékben segíthetjük, ha minél többet énekeltetjük őket egyenként. Az éneklés kitárulkozás, a belső érzés kivetítése. **Szokjanak hozzá, hogy bátran, bármikor meg tudjanak szólalni énekelve.** Ha az óvoda nem foglalkozik ezzel, később ezek a gyermekek lesznek azok, akik nem fognak sohasem egyedül énekelni.

Vannak gyermekek, akik **gyenge hallásúak**, hamisan énekelnek. Kodály Zoltán alapvető tétele szerint **minden gyermek zenei hallása fejleszthető.** Ezt mi is így valljuk. Több évtizede megfigyeltük, hogy a hamisan éneklés oka a gyakorlatlanság, gátlásosság és a hangos éneklés. A gyermekek jó kapcsolata sokat segíthet a tiszta éneklés közvetett javításán. A gyermeknek tudnia kell arról, hogy mélyebben vagy magasabban énekelnek, de ezt **átmeneti állapotként kezeljük**, és bizalomelőleget adjunk nekik, hogy ez megtanulható. A leglényegesebb, hogy **mindig énekeljen a többiekkel**, és az óvodapedagógusok is gyakran énekeljenek vele **tagoltan, lassan egyszerű dalokat.**

A **hallásfejlesztés** énekléssel indul, és arra épül. Három év alatt tanult zenei anyagok alkalmasak az akusztikus és belső hallás fejlesztésére. Az akusztikus hallás fejlesztése során zenei fogalompárokat vizsgálhatunk a gyermekekkel. Ezeken keresztül megismerik a **magas, mély relációt.** A magas és mély hang különbséget a kisebb gyermekek oktáv távolságban vizsgálják, míg a nagyobb gyermekek a kvint és terc távolságokat figyelik meg. A különbséget

térben, függőleges irányban érzékeltetjük. Jó példa erre egy női és egy férfihang megfigyeltetése oktáv esetében. Az érzékeltetéshez az óvodapedagógusok lehetőleg kis hangterjedelmű dalokat válasszanak, mert azt be tudják mutatni oktáv, kvint és terc távolságokban. A gyermekek legkedveltebb játéka e hallásfejlesztés területén, a dalok dallamvonalának kézzel való követése, bemutatása.

A hangerő érzékeltetése, a **halk és hangos különbségének** megismertetése. A kisebb óvodások figyeljék meg a csendet, egymás hangját, a környezet hangjait és a dallamjátszó hangszerek hangszínét. **E hangszínek megfigyelése** kedves játéka az óvodásoknak. **A nagyobbak** próbálgassanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani, énekelni, és azt térben, vízszintesen a két kezükkel érzékeltetni, valamint a halk és hangos, gyors és lassú fogalompárokat együtt gyakorolni.

A belső hallás fejlesztéséhez szükséges, hogy a gyermekeknek legyen zenei emlékezetük, ismerjenek sok szép óvodás dalt, és azt teljes biztonsággal tudják. **A dallamfelismerés** a belső hallás fejlesztésének egyik játéka. Az óvodapedagógus ehhez a játékhoz olyan dalokat, énekes játékokat válasszon ki, melyek nem hasonlítanak egymáshoz. Így a gyermeknek megvan az esélye ahhoz, hogy felismerje azokat. A dallamfelismeréshez kezdetben a teljes dalt énekeljük el a gyermekeknek, később viszont lehet, hogy már az első zenei motívumról, majd a középső vagy végső motívumokról is felismerik a dallamokat.

A zenei emlékezetet jól fejleszti a **dallambújtatás**. Az akusztikus, hallható és a belső, néma éneklés nagy figyelmet kíván. Érdemes ezért kezdetben motívumonként váltani, de úgy, hogy a jelzés a megelőző negyeden szólaljon meg. Ezt a képességfejlesztést kísérjük egyenletes lüktetéssel, hogy ne boruljon fel a játék. A nagyobb gyermekek kedvenc zenei játéka a **motívum visszhang**, amelyben egyszerű dallamfordulatot visszaénekelnek, majd kitalált dallammal, szöveggel csoportosan és egyénenként játsszák. Ezek a játékok is segítik a gyermekek tiszta éneklésének kialakulását.

A ritmus, ahogy megszületünk, bennünk él a szívünk lüktetésével. Az életünk minden pillanatában felfedezhetjük, és rácsodálkozhatunk a természetben, és a környezetünk világában is. **A ritmusérzék fejlesztése** az óvodában a mondókák, gyermekdalok és azokhoz kapcsolódó mozgás kölcsönhatásában fejlődik. Kimondottan a zenei tevékenység a mozgató rugója. A kisebb gyermekek, ahogy belépnek az óvodába, az ölbeli játékok során magukba szívják, megismerik **az egyenletes lüktetést**, mert minden játékukat ez kíséri. Az óvodapedagógus kreativitásán múlik, hogy mennyi **játékos mozdulatot** talál ki nekik, hogy ezt a lüktetést megérezzék, és maguktól is játsszák.

Ha ez a játék ott van a csoportban, már kiscsoport végére elérhetjük, hogy mozgásukban megjelenik a lüktetés ereje. A gyermekek közül, sokan nehezen tanulják meg **az egyenletes járást**, amely alapja az énekes játékok, gyermektáncok, táncos lépések esztétikus megjelenésének. Ezért a nagyobb gyermekek fejlesztését is kísérje végig az egyenletes lüktetés hallható gyakorlása, amely a szabályosan ismétlődő súlyokat, mérőket rögzíti. E képesség megszerzése után könnyen meg tudjuk tanítani a **mondókák és dalok ritmusát**. A ritmus hosszabb és rövidebb egységek időbeli egymásutánja. A magyar gyermekdalokban egy hangra egy szótag esik, s ezeknek a zenei anyagoknak a ritmusa egyszerű negyedeket, nyolcadokat, negyed szüneteket és ritkán szinkópákat, és még ritkábban tizenhatodokat tartalmaz. **A ritmus tanítását** nagyobb óvodásoknak ajánlják az elmélettel foglalkozó szakemberek, viszont ha a gyermekek biztosak az egyenletes lüktetésben és a motívum hangsúlyban, könnyen kiemelik a dalok ritmusát. Használjanak ritmushangszereket és többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez! Ezeket a „ritmus-hangszereket” barkácsolják közösen a szülőkkel, óvodapedagógusokkal, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás örömeire.

A gyermekek játsszanak minél gyakrabban **zenei formaérzék-fejlesztő játékokat**, hogy érzékeljék: a motívumok hossza sohasem változik. Az óvodapedagógus fejlessze a **gyermekek alkotóképességét**, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot, énekes játékot többféleképpen el lehet játszani.

A nagyobb óvodások mozgásfejlettsége és szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvodapedagógusok a jeles napokra, táncos lépésekből **egyszerű gyermektáncot** állítsanak össze a gyermekeknek, hogy ezzel is felidézhesék a múlt szokásait. Találjanak ki a népi énekes játékokra egyszerű táncos lépéseket, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak. Ez lenne az alapja az ünnepi táncházaknak, amit a gyermekek, felnőttek és a szülők is nagyon szeretnek.

Az óvoda egyéb rendezvényeire találjon ki **zenés kreatív játékokat** népi vagy klasszikus szép zenére. Az új játék kiválóan alkalmas a művészeti komplexitás megjelenítésére. Pl.: Bartók Béla: Cipósütés, Madárdal, Tavasz, Kodály Zoltán: Gergelyjárás, Kitrákkott mese stb. Ezek a játékok a művészetek komplexitásának nagy lehetőségét hordozzák magukban, és erős érzelmi hatást váltanak ki a gyermekekből.

Vannak olyan kreativitást fejlesztő, zenei alkotókedvet fokozó módszereink, amelyeket szívesen ajánlhatunk a **zenei tehetségműhelyek programjába**. A zene területén, átlagon felül teljesítő, a zene iránt érdeklődő és kreatív gyermekek játszhatnak **zenei kérdés-felelet játékot** egy-egy élményteli témakörben. Ezeket a játékokat vegyük fel DVD-re, hogy a szülők is láthassák, hallhassák, és pedagógiai elemzés tárgyaként is felhasználható legyen.

Kiváló játéklehetőséget ad „**A kedvenc mondókám megzenésítése**” játék, melyben végigvonul a gyermekek kedvenc mondókájának kiválasztása, ritmusképének kirakása, és a kreált dallamok hozzáigazítása a mondóka szövegéhez, majd további variálása, és a DVD felvételének elkészítése.

Alkothatnak dallamot **egy rövid mesére**, ahol közös az alkotói feladat. „**Alkossunk egy új gyermektáncot a farsangra!**” játék, pl. az Itt a farsang című gyermekdalra vagy Saint-Saëns: Az állatok farsangjának az oroszlán királyi indulójára, melyet felajánlhatunk a farsangot megnyitó bevonulási indulónak is.

„**Névcsúfolók kreálása saját nevükhöz, majd annak megzenésítése**” - ritmusképek segítségével. „**Kreáljunk egy zenés kreatív játékot a gyermeknapra a pillangókról vagy a katicabogarakról!**” A zene kiválasztásától a szereplők meséjéig, a díszletek elkészítéséig, a gyermekek csodálatos alkotási folyamatot élhetnek át. Az óvodapedagógus adjon lehetőséget, **hogy metallofonon is játszhassanak** a kis tehetségígéretek, hogy zenekart tudjanak létrehozni, és úgy hasznosítsák képességüket, hogy játékuikkal örömet szereznek a szülőknek az évzáró műhelymunkán.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezett tanulási formája kötetlen és kötött jellegű elemekből áll. A hagyományos kötelező foglalkozásokat zenei funkciók szerint szétbontottuk. Erre azért volt szükség, mert az óvodákban, legtöbb helyen vegyes csoportok működnek, ahol a három korcsoport együttnevelése megköveteli a differenciált nevelés sokféle megoldását.

A gyermekek zenei képességfejlesztése mikrocsoportos munkaformában működik a zenei kuckóban, ahol a gyermekek 6 fős csoportban együtt játszanak. Az óvodapedagógus ezzel a munkaformával a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve, eredményesebben tud fejleszteni. Ilyen létszám mellett arra is van lehetősége, hogy félévenként minden zenei feladatot kategóriarendszeres megfigyeléssel diagnosztizáljon, és nyomon kövesse a gyermekek egyéni zenei képességének alakulását, fejlődését. Pl.: „Én már képes vagyok

egyedül eltapcsolni a dalok ritmusát!” című megfigyelési lapot a gyermekek jele felkerülésével, az óvodapedagógus a gyermekekkel közösen végzi el.

A kötött jellegű, szervezett énekes gyermekjátékot a délelőtti levegőzés előtt az udvaron, vagy ha van, tornateremben tartjuk, ahol elég hely áll rendelkezésre a közös játékhoz. Ebben a formában csak énekes játékot játszunk, minden didaktikai feladat nélkül, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élményteli közös játékot. Az új játékokat utánzások tanulás szerint sajátítják el a gyermekek, az óvodapedagógusok mintája alapján.

Az óvodapedagógus **a zenehallgatási lehetőségeket kapcsolja a különböző tevékenységekhez**, olyan helyzethez, **szituációhoz**, ahová illik. Óvakodjon a felesleges didaktikus magyarázattól!

Az óvodapedagógus teremtsen a délutáni órákban arra is lehetőséget, hogy a gyermekek kedvük szerint megnézhesenek, meghallgassanak néhány perces kórusművet, hangszereken megszólaltatott klasszikus műzenét.

5-6-7 éves gyermekeknek, akik a tehetségígéretük szerinti beválogatáson túljutottak, az óvoda tartson zenei tehetségműhelyt, heti egy alkalommal, heti rendbe beépített időkeretben.

A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amelyek az évszakok befejezéseként szerveződnek.

Ezen elsősorban zeneiskolások, és olyan általános iskolai tanulók vegyenek részt, akik emelt óraszámban tanulják az ének-zenét vagy szülők, nagyszülők, zenetanárok, a településen élő művészek adjanak elő igényes zenei darabokat, amely felkeltheti a gyermekek zenei érdeklődését. Ez a zenei élményeket közvetítő koncert is legyen mértéktartó. Ne lépje túl a 20-30 percet, és legyen interaktív. A koncertet levezető óvodapedagógus vonja be a gyermekeket a koncertbe, érdekesebbnél érdekesebb zenei játékokkal, tevékenységekkel.

Az óvodapedagógusok a zenei tevékenységeket éves terv készítésével gondolják végig, amit évszakok szerint bontanak. **(4. számú melléklet)**

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, énekes játékokkal, dalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

Az óvodai zenei nevelés és az anyanyelvi fejlesztés között szoros kapcsolat van. Az éneklés nagy jelentőséggel bír a beszédszervek koordinált mozgásának fejlesztésében. A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a hangzók helyes megformálásának gyakorlását, a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A beszédtechnika kialakításában, az esetleges beszédhibák javításában is nagy szerepet játszik a mondókázgatás és az éneklés.

Az éneklés, az énekes gyermekjátékok a beszéd és a gondolkodás együttes fejlődését fokozva segítik a fogalomalkotást, gyarapítják a gyermek szókincsét. A zenei tevékenységek lehetővé teszik a különböző grammatikai megoldások, a választékos kifejezések, a párbeszédok gyakorlását.

Az óvodás korosztály ritmuskedvelése a zenei és az anyanyelvi nevelés kapcsolatának egyik talpköve. A ritmikus szövegnek, dallamnak jótékony hatása van a beszéd összetevőinek belső szerveződésére, az együttes mozgásra. A változatos helyzetekben folyó gyakori éneklés a zenei készségekre gyakorolt hatásán túl kommunikációs biztonságot fejleszt ki a gyermekekben, amely főként abban nyilvánul meg, hogy korábban szocializálódnak, és aktívabb szókincsükkel több beszédaktust kezdeményeznek.”

A beszéd és a zene formanyelvének sok közös eleme van, mint például a beszéd és a zene is közöl valamit az emberről, a világról, ritmikus, zenei hatású, jellemzi mindkettőt a hangsúly,

hanglejtés-dallam, a hangerő és a hangerőváltozások, a tempó és a tempóváltozások, a hangmagasság és a hangmagasság változások, és a szöveghez kapcsolódó ritmikus mozgások, mely megéreztetni a nyelv kifejező erejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A folklór műfajcsoportjai folyamatosan, szinte észrevétlenül gazdagítják a 3-7 évesek szókincsét.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a három nevelési évben hallott mondókákat, énekeket, énekes játékokat;
- az egyenletes lüktetés, dalritmus, motívumhangsúly érzékeltetésének csoportban alkalmazott formáit;
- a hallásfejlesztés és ritmusfejlesztés eszközeinek használatát;
- a zenei tevékenységek elfogadott szokás- és szabályrendszerét.

A gyermek képes:

- az énekes játékot lendületesen, harmonikus mozdulatokkal játszani;
- gátolások nélkül, egyedül énekelni;
- zenét elmélyülten hallgatni;
- a zenei fogalompárokat megkülönböztetni;
- ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni;
- az egyenletes lüktetést, a dalok ritmusát és a motívum hangsúlyát összekapcsolni;
- egyenletesen járni, alkalmazkodni társaihoz;
- finom, kifejező mozdulatokra;
- bármelyik társát elfogadni, választani a különböző szerepekben;
- a hívóképek alapján felidézni a mondókákat, az énekes játékokat és a műdalokat.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- élvezettel játszik énekes játékokat, melyben képes cinkosságot vállalni;
- szívesen énekel egyedül és kisebb csoportokban társaival;
- élvezettel hallgat értékes, neki való klasszikus zenét;
- örömet lel a ritmusok, dallamok, játékok rögtönzésében;
- gátolások nélkül dudorászik, énekel a csoportban;
- szereti és élvezi a mikrocsoporthoz zenei képességfejlesztő játékokat;
- „AH” élménye megmutatkozik az ovikoncerteken.

10.2. Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: a gyermekek élményeinek, tapasztalatainak és fantáziavilágának képi, szabad, kreatív önkifejezése.

A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az ovigaléria programja adjon mindennapi lehetőséget a műalkotásokkal való találkozáshoz, hogy művészeti élményben részesüljenek mind a gyermekek, felnőttek, szülők az óvodában.

Az óvodapedagógus feladatai

- A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése;
- A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító, formáló tevékenységek tartalma, minőségének folyamatos, differenciált fejlesztése;
- A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása;
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során.

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és a könnyen kezelhetőség szem előtt tartása szükséges. Az óvodapedagógusok a gyermekekkel együtt gyűjtsék a természet kincseit, a környezetükben található újrahasznosítható különböző anyagokat, hogy minél változatosabb alkotásokat tudjanak készíteni. A különböző mennyiségű anyagok elhelyezéséhez tárolóhelyekre van szükség.

Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a megfelelő hely, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre. Ezért az óvodapedagógus állandó **művészeti alkotósarkot, teret** hozzon létre a csoportjában, ahová összegyűjti a tevékenységhez szükséges összes eszközt a gyermek szemmagasságában, elérhetőségében. A munkaasztalt úgy alakítsa ki, hogy maximum 8 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek hozzá az alkotáshoz szükséges eszközök. Ez az alkotótér a gyermeknek a szabad játéktevékenységében is mindig rendelkezésére áll.

Az óvodapedagógus által irányított rajzos tevékenységekhez **mindenkor biztosítsa az élmény- és tapasztalatszerzést, ezen belül a pontos, részletes megfigyelés lehetőségét**, hogy a gyermek inspirálva legyen az élményeinek, tapasztalatainak vizuális kifejezésére.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkört biztosítson, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak az alkotásba, s a sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül újragondolják és módosítják.

Az óvodapedagógus a tevékenységhez biztosítson elegendő időt. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig be tudják fejezni a munkájukat. Ha szükséges, akár délután is folytathassák az elkezdett tevékenységüket a délutáni óvodapedagógus odafigyelésével.

Az óvodapedagógus a gyermekeknek egyenként tanítsa meg **az eszközök helyes fogását, biztonságos kezelését**. A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövés-fonáshoz, batikoláshoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez az óvodapedagógus gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg még **a mindennapi szabad játékban is**. Az **alkotótechnikákra** is ugyanez vonatkozik, hogy alkotás előtt a gyermekeknek játékos formában meg kell ismertetni, ki kell próbálni az új technikákat, hiszen addig képtelen vele bármit is alkotni. A gyermek a mindennapi szabad

játéktevékenységben tudja ismételni, begyakorolni az eszközök használatát, és a technikák műveletsorait.

A gyermekek az alkotás folyamataiban használjanak köpenyt vagy kötényt, hogy óvják a tiszta ruhájukat.

A művészeti, alkotó térben az óvodapedagógus hozzon létre egy olyan nagyságú **minigalériát** a gyermekek szemmagasságában, ahová minden gyermek alkotását ki tudják helyezni a rajzos, alkotó tevékenységek befejezése után. A pedagógus biztosítson ebben a helyzetben olyan légkört, hogy a gyermekek **szívesen beszéljenek alkotásaikról, és ki tudják fejezni örömeiket** a saját és társaik által létrehozott produktumairól. Az óvodapedagógus az alkotónap délutánján teremtsen meg a feltételét annak is, hogy a szülők megtekinthessék a gyermekük új kreációit, alkotásait. Esős, sáros időszakban biztosítsák a felköthető múzeumi papucsokat a szülők részére. Legyenek olyan meghitt pillanatok az egész heti munkában, amikor a gyermekek a társaikkal, felnőttekkel együtt **gyönyörködni tudnak** a létrehozott alkotásokban, és egymástól tanulhassanak képi megjelenítési elemeket, vizuális megoldásokat. Elemi célunk ezzel, a gyermekek látási érzékenységének, megfigyelésének fejlesztése, és az érzelmi nyitottságuknak formálása. A következő heti alkotótevékenység előtt az óvodapedagógus összegyűjti a gyermekek alkotásait, és az öltözőben található nagy, esztétikus albumba kiteszi a szülőknek, egyéni, inspiráló, elemző, értékelő rövid megjegyzéseivel. Így alakítjuk, formáljuk a pedagógus és a szülők közös nevelőpartneri kapcsolatát a gyermekek tudatos fejlesztése érdekében.

A gyermekek alkotási folyamatában az óvodapedagógus mindig üljön a gyermekek közé, és érthetően jelölje ki **azt az izgalmas, élményteli témakört**, amelyből kiemel és javasol inspiráló témákat (legalább kettőt) a gyermekeknek, hogy választani tudjanak, melyiket tudnák megalkotni a témák közül. A kitalált témákhoz az óvodapedagógus legalább kétféle eszközt és kétféle technikát is ajánljon, hogy ez is választható legyen a gyermekeknek. Arra is törekedjen, hogy egy könnyebb és egy nehezebb technikát, eszközt ajánljon, hogy a különböző korú gyermekek képességüknek megfelelően választhassanak az ajánlatokból. Mindezek okos, pontos levezetése után kezdődjön el az alkotási folyamat, amelyben az óvodapedagógus a gyermekeknek sok buzdítást, pozitív, szóbeli segítséget adjon. Ebben a folyamatban ne járjunk a gyermek előtt, ne vezessük kézen fogva. Engedjük, hogy megálljon, megfigyeljen, próbálkozzon, és annak örüljön a pedagógus, ha ő talál rá a helyes útra. Arra is ügyeljen, hogy a gyermek ne legyen magára hagyva, hanem mindenkor pozitív támogatást, követést kaphasson. Egy ilyen alkotási folyamat nem sématanítás, hanem óvó, feltűző nevelés, melynek az eredménye a tanulás, és végeredménye pedig a sokkal magasabb szintű alkotás, ráadásul örömmel és belső motivációval.

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító, formáló tevékenységek tartalma, minőségének folyamatos, differenciált fejlesztése

Az óvodapedagógus **az óvodába kerülő gyermekeknek** tegye lehetővé, hogy első félévben **játszva ismerkedhessenek** e tevékenységekhez szükséges anyagokkal, eszközök fogásaival, használatával, és a különböző technikák kivitelezésének módjaival. A vegyes életkorú csoportszervezés ehhez kiváló feltételt biztosít. A tevékenységeik elsősorban rajzolás, festés, mintázás köré csoportosíthatók. A 3 éves gyermekekre még jellemző a firkakorszak. A szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában még nem tervezhető a témajavaslat. A gyermekek az elkészült firkák után ugyanakkor, fogalmazzák meg az óvodapedagógus segítségével, hogy mit alkottak.

A kisebb óvodások fokozatosan ismerkedjenek a **képalkotással**, melynek célja a vizuális nyelv, a képi megjelenítés elemeinek (vonal, folt, szín) kompozíciós eljárásainak megismertetése. Jó lehetőséget ad ehhez a rajzolás vastag színes ceruzával, zsírkrétával vagy

krétarajzokkal az aszfalton, vagy agyagba-homokba karcolással, nyomhagyással. A festés is sok-sok élményt ad a kisebb óvodásoknak, ha vastag ecsettel nagy felületeket festhetnek, vagy ecsetnyomokat különböző színű kikevert temperával kipróbálhatnak. Az óvodapedagógus próbálja a nagyfelületű alkotásaikat összekapcsolni gyermekdalokkal, mondókákkal, versekkel, vagy akár díszletként felhasználni a mesékhez, a művészeti élmény gazdagítása érdekében.

A gyermekek fessenek az udvaron vízzel, nagy botokra felkötött szivacsecsetekkel, mert ez a nyomhagyó játék kiválóan fejleszti a gyermekek képzeletét, ha kitalálják, hogy mihez hasonlít a keletkezett vizes folt. Az óvodapedagógus segítse a gyermekek képalakító tevékenységének elindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével. A gyermekek kezdetben tetszés szerint vegyenek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkedjenek az agyag alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcolva stb. A gyermekek nagyon kedvelik ebben a korban az agyagozást, homokozást, ezért minden nap álljon rendelkezésükre ez a lehetőség.

Az óvodapedagógus **egyéni differenciálással támogassa** a gyermekeket a fejlettségüknek megfelelő ötletekkel, és a technikák, eszközök kiválasztásában is. Adjon nekik jó tanácsokat!

Az óvodapedagógus **a nagyobb gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítse tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítse élményeikhez, tapasztalataikhoz kapcsolható témakörön belüli témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb, legpraktikusabb technika kapcsolásával járuljon ahhoz, hogy sikeressé tegye a gyermekek tervezett, kis létszámú csoportos rajzos tevékenységeit. Jelenjen meg a gyermekek **rajzában az emberábrázolás**, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost írókat, papírcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához.

A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textiltől, termésekből képeket komponálni, teremtsünk erre is lehetőséget.

A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek alkalmazzanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

Az óvodapedagógus gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszköz-lehetőségeket, pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkar, lenyomatok, kollázsok, montázsok, monotípiák, díszítések, márványozás stb. alkalmazásával.

A festés is megannyi lehetőséget kínál a képalkotáshoz, pl. festés ujjal, festés tenyérrel-talppal, festés nyomhagyással összegyűrt ronggyal, puha- és/vagy keménypapírral, ecsetnyomokkal, festés vizes lapra, festés fésűvel, festés folt összenyomással stb. **A képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót, hogy a társas együttműködésük, társas kapcsolataik, társas érzelmeik fejlődhessenek egymás irányába.

A **plasztikai munkák** során a nagyobb óvodások legyenek képesek a formák tagolására, és jelenjen meg az agyag, homok mellett a sógyurma, gipsz, gyertya (viasz), papírmásé a kasírozáshoz. A nagyobb gyermekek körében alakítsuk ki az ajándékkészítés igényét. Biztassuk őket, hogy ünnepekre, vendégek fogadására készítsenek ajándékot. Legyen természetes számukra szüleik, barátaik, az óvoda vendégei, az óvoda legkisebbjeinek megajándékozása. Éljük át minél gyakrabban az ajándékozás örömet.

Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi, egyszerű tárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bőrdarabot, a plasztikus munkák létrehozásához pedig gallyakat, drótokat, terméseket.

Az **építés** során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használjanak ehhez, pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat,

különböző nagyságú műanyag és fából készült lapokat. Ezekből képesek lesznek pl. búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékhhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. készíteni. A óvodapedagógus segítse a gyermekeket abban, hogy építés keretén belül nagyobb méretű elemekből állítsanak össze térbeli, eredeti megoldásokat, akár meséhez mesehelyszíneket, zenés kreatív játékokhoz díszleteket, kellékeket. Az óvodapedagógus több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa a gyermekeknek. Ebben az esetben, az alkotótevékenységben elkezdett munkát, a szabadjátékban is folytatassák.

A nagyobb gyermekek nagyon kedvelik a kézimunka technikáit: a papírvarázs játékokat göngyölegből, dobozokból, a precizitást követelő ORIGAMI játékokat, a bábkészítést papírból, és egyéb anyagokból, a természet kincseiből létrehozott tárgyakat, a gyöngyfűzést, fonás-szövést, nemezelést stb. A kézimunka és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővítését mindezek nagymértékben gazdagíthatják.

Az óvodapedagógus segítse a gyermekeket játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek legyenek megtervezői és díszítői ennek a munkának.

Az óvodapedagógus az óvodai szinten megrendezésre kerülő ovigaléria programot támogassa ötleteivel. Működjön együtt az ovigaléria programért felelős kolléganőjével, és vállaljon a nagyobb gyermekekkel feladatokat e tevékenység sikeres megrendezésében. A kiállítást minél többször látogassa meg a csoportjával, kisebb csoportokba, hogy a műalkotással találkozás lehetőségeit kihasználja, és sok új megfigyeléssel gazdagítsa a gyermekek vizuális látását. A gyermekek a kiállított alkotásokról nyilvánítsanak véleményt, és jelöljék meg egy piktogrammal, hogy melyik alkotás tetszett nekik. Az óvoda ovigalériája legyen az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó. A gyermekek találkozzanak a kiállító alkotókkal, hogy megismerhessék hogyan készítették az alkotásaikat. Legyenek büszkéek óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

Az óvodapedagógus által előkészített eszközöket önállóan gondozzák, minden anyagot, eszközt, amelyek az alkotó tevékenységhez szükségesek. Az ő feladatuk az eszközök tisztán tartására és elrakása.

Az 5-6-7 éves gyermekeknek, akik a tehetségigéretük szerinti beválogatáson túljutottak, és e területen átlagon felüli adottsággal rendelkeznek, az óvoda szervezzen minden héten, heti egy **alkalommal térbeli, vizuális műhelyeket**. A műhelyvezető a programját úgy állítsa össze, hogy ráépüljön az óvodai fejlesztésre, de ugyanakkor újat és nehezebb alkotói lehetőséget adjon a gyermekeknek. A párokban munkáltató tehetségműhelyben, az azonos képességgel rendelkező gyermekek hoznak létre közös alkotásokat. Itt már lehetőség van többalakos, térbeli kompozíciókat alkotni, korongozón megformált agyagedényeket készíteni, szövőkereteken szőtt terítőket szőni, és különleges, egyedi tárgyakat, képeket alkotni.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban megjelenő szabad játékfajta. A gyermekek teljesen önállóan döntenek el, mit szeretnének készíteni. Ezek a szabad játékok lehetőséget adnak ahhoz, hogy a tervezett tevékenységeken tanult eszközfogásokat, technikákat a gyermekek ismételhessék, begyakorolják, és alkotási képességeiket tovább fejlesszék.

Az óvodapedagógus egy héten egyszer **tervezett és tudatosan irányított, kis létszámú, kötetlen formájú** rajz, festés, mintázás, kézimunka tevékenységet szervez. Az óvodapedagógus élmény előkészítő munkája, és a csábító eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás, tanácsadás folyamatos biztosítása

érdekében egyszerre csak maximum 8 gyermek vegyes részt a tevékenységben. Az óvodapedagógus teremtsen meg annak lehetőségét is, hogy **minden gyermek** ilyen formában megalkothassa a választható témákból, választható eszközökkel a képi-plasztikai, kézimunka, tárgykészítő elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített alkotását, amelyben érzelmeik, vágyaik, szorongásaik, tapasztalataik, fantázia- és élményviláguk megmutatkozik. Az óvodapedagógus a kis létszámú csoportokat megszervezheti változó vagy állandó csoporttagokkal, korcsoportonként, vegyesen vagy képességszintek szerint.

Az óvodapedagógus a nevelési év elején dolgozza ki az éves tervezetét, hogy átgondolt legyen, és minél kreatívabb, érdekesebb alkotások születhessenek. Ehhez is formanyomtatványok készültek. **(5. számú melléklet)**

A tehetséggondozó műhelyvezető, óvodai szinten szervezett, tervezett műhelyét hetente egy alkalommal, heti rendbe beépített időkeretben tartja.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során

A gyermek beszédképességének fejlődése sok esetben analóg a rajzkészség fejlődésével. A szabadon firkáló gyermek – éppúgy, mint a szabadon gagyogó-halandzsázó, szinte magát fejlesztve jut el az egyik fázisból a másikba. A vizualitás és a verbalitás növekvő kapcsolatát a gyermekrajzok, plasztikai munkák építés és a kézimunka fejlődése is tükrözi. Az alkotó, alakító tevékenységek erősítik a képi szemléletes gondolkodás kiteljesedését, amire épül a szóbeli logikai gondolkodás. Fokozza a gyermek tevékenységét kísérő monologikus beszédet. Kiváltja az óvodapedagógussal és a társakkal folytatott beszélgetést, eszmecserét, az ötletek és vélemények közös szóbeli megfogalmazását. Előkészít az olvasás és írás elsajátítására.

A rajz, festés, mintázás kézimunka tevékenységben tudnunk kell, hogy hol juthatnak szerephez a nyelvi-kommunikációs eszközök, és hol feleslegesek. Felesleges a részletező, hosszadalmas megbeszélés, magyarázat, a gyermek alkotása mesélje el, amit a téma felidéz benne. Az eszközök használatához viszont konkrét, pontos, az eljárás helyességét indokoló, rövid szóbeli magyarázat szükséges. Tevékenység közben engedjük monologizálni, társával halkan társalogni a gyermekeket. Kommunikatív jelzésekkel ösztönözzük a további munkára, és éreztessük meg vele, hogy számíthat véleményünkre, kérheti a segítségünket. Adjunk lehetőséget, hogy a gyermek beszéljen az alkotásáról. Kérdezzük meg, mit láthatunk a rajzán, de ne túlozzuk el az ötletadást. Jól irányított kérdésekkel, éreztessük meg a gyermekkel, hogy önállóan dönthet a kapott ötletek felhasználásáról.

A gyermek nyelvi képességének fejlesztése szempontjából elengedhetetlen a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka tevékenységéhez kapcsolódóan az óvodapedagógus beszédének modellértéke: konkrétsága, érthetősége, tömörsége, egyszerűsége, ugyanakkor a szemléletessége is.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a rajzolás, festés, mintázás, kézimunka eszközeit, technikáit;
- a tevékenység csoportban elfogadott szokás- és szabályrendszerét;
- a tevékenység eszközeinek rendeltetésszerű használatát és gondozását.

A gyermek képes:

- egyéni módon megjeleníteni élményeit, tapasztalatait, elképzeléseit;
- részletező, formagazdag, színeket egyéni módon alkalmazó képalkotásra;

- egyéni, részletező plasztikai alkotás létrehozására;
- közös téralakításra, építésre;
- beszélgetni saját és társai alkotásairól, és alkotásait elhelyezni a minigalériában;
- az ovigalériában elemezni, értékelné az alkotásokat ízlése szerint;
- önállóan és csoportosan játékokat, ajándékokat, kellékeket készíteni a közösség javára;
- emberábrázolásra, a mozgást rajzaiban érzékeltetni, térben jelenségszerűen ábrázolni;
- gondozni és vigyázni az alkotáshoz szükséges eszközeire;
- a különböző technikák alkalmazására és ötvözésére.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- alkotásaihoz ragaszkodik, örül az egyénileg és a közösen elkészített kompozícióknak;
- szívesen alkot, szívesen működik együtt téralakításban, építésben;
- rácsodálkozik a környezetében felfedezett tárgyakra, ruhákra, épületekre, szép alkotásokra;
- örömmel beszélget alkotásairól, szívesen megfogalmazza értékítéletét;
- szívesen dolgozik a különböző, érdekes technikákkal;
- gyönyörködni tud saját és mások alkotásában;
- „AH” élménye visszatükröződik az arcán, az ovigaléria programjain.

10.3. Mozgás, mozgásos játék

A tevékenység célja: a gyermekek természetes mozgáskészségeinek kialakítása, formálása az óvodai mindennapi életükben biztosított lehetőségekkel, és az irányított, rendszeres, tervezett tevékenységekkel, melyben motoros képességeiknek, s ezen belül a kondicionális (erő, állóképesség, gyorsaság), koordinációs (téri tájékozódás, mozgásészlelés, egyensúlyozás- és ritmusképesség) fejlesztése játékos formában valósul meg.

Cél továbbá olyan tevékenység biztosítása, amely örömtelivé, sokszínűvé, változatosabbá teszi - a művészetek eszközeivel - az irányított mozgást, mozgásos játékokat. A gyermekek komplex személyiségfejlesztését, pszichomotorikus készségeiknek fejlődését szolgálja úgy, hogy megmaradjon a gyermekek mozgás iránti érdeklődése, szabad mozgáskedve, és élménnyé váljon számukra a mozgásos tevékenység.

Az óvodapedagógus feladata

- A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása a gyermekek harmonikus, összerendezett, ritmikus mozgásának kialakítása érdekében;
- Az irányított, mozgásos tevékenység gazdagítása a művészetek eszközeivel;
- Különböző szervezeti formák alkalmazása a gyermekek mozgás-szükségletének kielégítéséért, differenciált fejlesztéséért;
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység keretében.

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgások, mozgásos játékok biztosítása a gyermekek harmonikus, összerendezett, ritmikus mozgásának kialakítása érdekében

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, csúszás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a gyermekek rendelkezésére. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismétlésére. Az óvodapedagógus a mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez alakítsa ki.

A gyermekek természetes mozgáskészségeinek kialakulását, fejlődését az óvodapedagógus hároméves óvodai tanulás során tudja biztosítani. Ezek az alapkészségek a következők: **a helyváltoztató mozgások** a járások, futások, irányváltoztatások, megállások, szökdelések, ugrások és érkezések, csúszások, kúszások, mászások, magas ismétlésszámmal eredményesen fejleszthetők. **A stabilitási helyzetváltoztató mozgáskészségek:** a lendítések, körzések, hajlítások és nyújtások, tolások és húzások, emelések, testsúlymozgatások és támaszok, gurulások és átfordulások, dölések és esések, egyensúlyozások, függések és lengések folyamatos fejlesztéséről az óvodapedagógus gondoskodik. **A finommotoros mozgáskészségek:** a gurítások, dobások, elkapások, rúgások, labdaátvételek kézzel, lábbal, ütések eszközzel, labdavezetések kézzel, lábbal fejlesztése az óvodapedagógus tudatos munkájával formálható, alakítható. A különböző korosztályú gyermekek különböző szinten végzik ezeket a mozgásokat a saját képességüknek megfelelően, ezért fontos az egyéni differenciált segítség minden gyermeknek, hogy fejlődni tudjanak.

Az óvodapedagógus fejlessze a gyermekek **kondicionális képességét**, ezen belül a **gyermekek erejét**, amelyhez a következő mozgások adnak megfelelő fejlesztési lehetőséget: a szökdelések, távol- és magasugrások helyből és nekifutással, fel- és leugrások szerekre, szerekről. **A test általános erejét** fejlesztik: a kúszások, csúszások, mászások, nyuszi ugrás, a dobások, és minden kéziszer gyakorlat sok ismétléssel. A gyermekek **alap állóképességét** fejlesztik a hosszabban tartó lassú és közepes iramú futások, minden hosszabb ideig tartó futást tartalmazó játék, és hosszabb ideig végzett kúszások, csúszások, mászások. A gyermekek **reakciógyorsaságát** jól fejlesztik a futógyakorlatok feladattal járásból, futásból, akusztikus jelre irányváltoztatások, megállások, különböző testhelyzetek felvételével.

Az óvodapedagógus formálja a **gyermekek koordinációs képességeit**, ezen belül a **téri tájékozódásukat** a következő mozgásos feladatokkal: átbújásokkal, minden támaszgyakorlat irányváltoztatással, járások, futások irányváltoztatással, célbadobásokkal, labdagyakorlatokkal. A gyermekek koordinációs képességfejlesztését szolgálja **a mozgásérzékelés**, vagyis a **kinesztetikus képességek fejlesztése**, melyet minden kéziszer gyakorlat elősegít.

Az óvodapedagógus alakítsa a gyermekek **egyensúlyozási képességét**, keskeny felületen végzett járásokkal, futásokkal, természetes támaszgyakorlatokkal, nyusziugrással, gurulás a test hossz tengelye körül, gurulóátfordulás előre, hátra mozgáselemekkel.

A gyermekek **koordinációs képességének** fejlesztéséhez hozzátartozik a **ritmusképesség fejlesztése**, mely kiemelten fontos a programunkban. Ezért az óvodapedagógus sokat foglalkozzon a mozgásos tevékenységben is ezzel a fejlesztéssel, mely az egyszerű ciklikus mozgások, járásgyakorlatok ritmusának tartását jelenti akusztikus jelekre vagy zenére.

Az irányított, mozgásos tevékenység gazdagítása a művészetek eszközeivel

Az óvodapedagógus az irányított mozgásos tevékenységeket építse fel, hogy a gyermekek változatos mozgásos élményeket élhessenek át.

A gyermekek az irányított tevékenység során öltözzenek át egy olyan pólóba, amelybe ha leizzadnak, a foglalkozás végén levethetik.

A tevékenység kezdetét a zene jelzi, amelyre a gyermekek folyamatosan bekapcsolódnak, és különböző **járásgyakorlatokat** végeznek az óvodapedagógust utánozva. Ezeket a járásgyakorlatokat úgy állítsa össze, hogy a gyermekeknek érdekes, változatos legyen. Minden járásgyakorlatot módosítson minden tevékenység alkalmával, hogy a monotóniát, az egyhangúságot elkerülje, és élvezze a gyermekek. Az óvodapedagógus variálja a járásgyakorlatokat azzal is, hogy a járáshoz különböző eszközöket, (padokat, különböző alacsony és magas gátakat, kéziszerket stb.) használ.

A zenés járásgyakorlatok mozgáselemei lehetnek pl.: egyenletes járás, helyben járás, párban járás kézfogással, járás térdemeléssel, járás dobantással a motívum első negyedére (motívumhangsúly), hátra felé járás, járás különböző kartartásokkal, speciális járások, járás különböző alakzatokban – csiga, hurok, hullámvonalban, járás tárgyak kerülésével, járás kettős körben stb.

A zenés járásgyakorlatokat a gyermekek utánzásos tanulással végzik, követik az óvodapedagógus mozgását. Álljon itt egy járás összeállítás példaképpen! Ütemes, egyhelyben járás zenére, a zene lüktetésének felvételéhez, járás köralakítással, majd a kör közepe felé fordulva helyben járás, s közben integetés egymásnak, majd társak kiválasztása, kacsintással, integetéssel és mutogatással, párba rendeződéssel. Páros járás közben irányváltoztatás akusztikus jelre, páros járás közben dobantás a bal lábbal, majd körben lazító járás egyenként addig, míg mindenki segít az eszközök elrakásában. A gyermekek mindezt vezényszavak nélkül végzik, utánzásos formában, az óvodapedagógust követve.

A járásgyakorlatok zenéje lehet induló, mint pl. Kodály Zoltán: Száz kis indulója, és a zeneirodalomban található egyéb indulók, egyenletes lüktetésű, a gyermek tempójához igazodó népi és klasszikus zenék. Az óvodapedagógus kompetenciája, hogy IKT eszközökkel ezeket a zenéket felvegye, és minden tevékenység levezetéséhez biztosítsa. Készítsen magának legalább tíz 3-5 perces felvételt, hogy a zenét is variálhassa az összeállított járásgyakorlatokhoz.

Futás, futógyakorlatok a gyermekek **kondicionális képességét fejlesztik.** Ezen belül a gyermekek alap állóképessége fejlődik, pl. a hosszabban tartó lassú és közepes iramú futások segítségével. **A gyermekek reakciógyorsaságát** a futógyakorlatok feladattal, futásból, akusztikus jelre irányváltoztatások, megállások, különböző testhelyzetek felvétele fejlesztik. **A koordinációs képességeken belül** a gyermekek téri tájékozódását jól fejleszti a futás irányváltoztatással, egyensúlyozási képességüket pedig a keskeny felületen végzett futások fejlesztik a legjobban. Mindemellett gyakoroljuk a futásnemeket: a gyorsfutást, az egyenletes futást, helyben futást, belegyorsuló futást, váltakozó iramú futást. A futás feladattal sok gyakorlási lehetőséget ad a gyermekeknek pl.: tempóváltással, különböző alakzatban futással, irányváltoztatással, akadályok kerülésével és/vagy átlépésével.

A futójátékok sok örömet adnak a gyermekeknek, amelyeket az óvodapedagógus bátran kombináljon. Ebből is gyűjtsenek össze vagy 10-15 félélt, hogy a gyermekeknek változatos játékokat tudjanak felajánlani. A futójátékokat próbálják olyan kooperatív játékokká alakítani, ahol egymás segítése felszabadítja a gyermekek átváltozását. Pl.: a szoborjátékban a gyermekeket egymás megismétlése oldja fel a megdermedés állapotából. A kooperatív játékokból nem esik ki senki, nincs kirekesztés, nincs győztes és vesztes helyzet, a mozgásöröm áll a fókuszban.

A zenés gimnasztikai blokkok a mozgások, mozdulatok esztétikájára, és a mozgások ritmikusságának fejlesztésére koncentrálnak. Az együtt végzett **nyakgyakorlatok** (fejbiccentés előre-oldalra, fejfördítés jobbra-balra), **kargyakorlatok** (karlengetés, forgatás, hajlítás,

karkeresztelés), **törzsgyakorlatok** (hajlítás, fordítás, körzés, döntés) és a **lábgyakorlatok** (szökdelések, guggolások, lábemelések, lendítések, körzések, nyújtások) gazdag mozgáselemeket adnak a zenés gimnasztikai gyakorlatok összeállításához. A zenés gimnasztikának szépségét meghatározza a jó zene kiválasztása, és az esztétikus kézi eszközök használata, amely lehet kendő, szalag, nagyobb zsebkendő mindkét kézen, fabot, párna, zászló, babzsák, labda, és a gyermekek és felnőttek által készített egyéb kézre húzható díszített kesztyű stb. Az óvodapedagógus válogasson a klasszikus zene gyöngyszemeiből határozott ritmusú menüeteket, táncokat pl. reneszánsz zenét, francia balettzenét. Különösen jó, ha ezek zongorán szólalnak meg. A zenei betéteket maximum 5 percesekre tervezze. Ezekből is minden óvodapedagógus készítse el IKT eszközeit, hogy ezeket bármelyik tevékenységhez felhasználhassa, és bármikor rendelkezésére álljanak.

A **fő fejlesztési terület** meghatározása és a gyakorlatok pontosítása után az óvodapedagógus találja ki a gyakorláshoz szükséges **keretjátékot**, hogy a gyermekek átváltozhassanak, és játéknak éljék meg a többszöri ismétléssel járó gyakorlást. A fő fejlesztés gyakorlatát egészítse ki **kiegészítő mozgáselemekkel** is, hogy egyszerre, a teljes csoportot úgy tevékenykedtethesse, hogy minden gyermek folyamatosan tudjon mozogni. A kiegészítő mozgások, feladatok egyszerűk legyenek, amelyeket a gyermekek készség szinten ismernek. Az óvodapedagógus a tornaszereket nagy körben helyezze el a tornateremben, udvaron vagy a csoportteremben, amely jól érzékelteti a gyermekekkel a gyakorlás folytonosságát. Az óvodapedagógus az új vagy nehéz fő gyakorlatnál úgy helyezkedjen el, hogy a gyermekeknek egyéni instrukciót, segítséget tudjon adni, ha szükségét látja. A pedagógus pontosan gondolja át a szervezési feladatokat, mert azon sok múlik. A jó szervezés eredményesebbé teszi a gyermekek mozgásfejlesztését.

A **mozgásos játék** egyetlen mozgásos tevékenységből sem maradhat ki, mert a játék lételeme minden óvodás gyermeknek. Az óvodapedagógus olyan játékokat gyűjtsön össze és találjon ki, ahol a gyermekek kooperatívak tudnak lenni. Alakítsa át a régi testnevelési játékokat, mert azok zöme versenyzetetésre épül. A verseny életkori alkalmazása problematikus. Komoly stressz- és szorongáskeltő hatású, folyamatos kudarcélménnyel terhelt.

A **levezető, mozgásos fantáziajáték a mozgástevékenységekben** arra szolgál, hogy a felfokozott mozgásos állapotba került gyermekeket megnyugtassa, és az élménymegosztás létrehozását biztosítsa. A gyermekek között olyan kommunikációs szeretetteljes légkört teremtsen, amelyben szívesen elmondják egymásnak, mit éreztek a varázsjáték alatt, majd azt is elemezhetik, hogyan érezték magukat a mozgástevékenységekben, és mi tetszett nekik a mozgásos együttműködésben a legjobban. A lent közölt könyvekben kidolgozott varázsjátékok vannak, amelyekből az óvodapedagógus azt a 20–30 játékot válassza ki, amit a gyermekeknek szívesen levezet, mert érzelmi átható ereje őt is megérintette.

Különböző mozgásos szervezeti formák alkalmazása a gyermekek mozgásszükségletének és mozgásfejlesztésének biztosításáért

Az óvodapedagógus a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játékban, valamint a séta során biztosítja. Ezekben az időszakokban sokféle mozgásos tanulási lehetőség tervezhető.

Az **irányított mozgásos tevékenységet** az óvodapedagógus mindhárom korosztálynak heti egy alkalommal szervezi meg, differenciált formában, **mindenkinek** kijáró egyéni segítségnyújtással. Ebben az együttes tevékenységben minden gyermek részt vesz.

A tevékenység fő részét forgószínpadszerűen, kiegészítő mozgáselemekkel dúsítsa, hogy gyakorlás közben senki se várakozzon. A két óvodapedagógus az irányított tevékenységhez éves tervezetet készít, melyből hetenként elkészítheti a tevékenység vázlatát. A vázlatában a

fejlesztendő képességekből induljon ki, és azokhoz rendelje a mozgásanyagot. **(6. számú melléklet)**

A tevékenység szervezése sokféle lehet, főleg vegyes csoportok esetében. Az óvoda létrehozhat egy kisebbek és egy nagyobbak csoportját, ahol a gyermekeket képességszint szerint csoportosítja, de kiemelheti csak a kiscsoportos korú gyermekeket főleg akkor, ha a csoportban nagyobb létszámmal vannak a három éves gyermekek. Ezt mindenkor az óvoda döntse el, mert ehhez munkaidő átcsoportosítására van szükség.

A program **mindennapi testedzés ajánlata: a kocogás, futás** mindhárom korosztály részére. Az óvodapedagógus a futás mennyiségét a gyermekek képességéhez igazítva, a gyermekekkel egyenként megbeszélve tudatosítja, és feljegyzi a csoportnaplóba. Minden gyermek tudja, hogy ő mire képes, és mennyi kört fut az optimális, egészségfejlesztő testmozgásának biztosításához. A kocogás, futást ebéd előtt szervezzék meg, óvodapedagógusok szeretetteljes irányításával. (Kiváló a sorszámnevek folyamatos gyakorlásához.)

A gyermeknek joguk van, ha elfáradnak vagy rosszul érzik magukat, kevesebbet futni vagy nem futni, amit megbeszél a felnőttekkel.

Hetente kétszer, a délutáni időszakban **„Zenés, mozgásos percek”** megszervezését ajánlja a program, ahol az óvodapedagógust utánozva, 3-5 perces időtartamú népzéne, a magyar folklór változatos térformáinak és lépéseinek alkalmazásával táncolhatnak a gyermekek, és készülhetnek a jeles napok táncbéli programjaikra. A másik változatának ajánljuk: a 3-5 perces klasszikus zenére kitalálható mozgásimprovizálást, amelynek mozdulatait az óvodapedagógusok a gyermekekkel közösen kitalálják ki, majd egyenként. Ezeket a mozgásimprovizációkat egyéb óvodai rendezvényeken a gyermekek bemutathatják.

Az óvoda szervezzen **speciális mozgásfejlesztéseket** azoknak a gyermekeknek, akik gerincdeformitásban szenvednek, vagy lábboltozat erősítő tornára van szükségük. Ez szervezhető óvodai és csoport szinten is.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek**, akik a tehetségígéretük szerinti beválogatáson túljutottak, és a mozgásos területen átlagon felüli adottsággal rendelkeznek, az óvoda szervezhet minden héten, heti egy alkalommal **téri, kinezetikus tehetségműhelyeket**. A műhelyvezető a programját úgy állítsa össze, hogy ráépüljön az óvodai fejlesztésre, de ugyanakkor magasabb szintű erő- és állóképesség fejlesztést, koordinációs képességfejlesztést biztosítson a gyermekeknek. A mozgás területen az óvoda szervezhet pl. labdajátékok, zenés gimnasztika, zenés mozgásimprovizáció, és sportágankénti műhelyeket. E differenciált tevékenységekbe vonják be a különböző sportszervezeteket. A tehetséggondozó műhelyvezetők az óvodai szinten szervezett, tervezett műhelyeket, heti rendbe beépített időkeretben tartásák.

Az óvodapedagógus kiemelt feladata a differenciálás, mivel a gyermekek alapkészségei között nagy különbségek mutatkoznak,¹ és a vegyes csoportban pedig mindhárom korosztállyal számolni kell. A gyermek mozgása mindenkor visszatükrözi, hogy hol jár a mozgásfejlődése, ezért megfogalmazható, hogy elsőképpen ő differenciál, mert minden mozgásgyakorlatot csakis a saját képessége szerint tud kivitelezni. Ezek a kiindulópontok a differenciálásban.

Az óvodapedagógus differenciálást alkalmaz,² ha különböző nehézségi fokú gyakorlatokat állít össze, s ezek végrehajtásának tempóját is variálja, valamint a gyermekek terhelhetősége szerint a gyakorlatok ismétlés számát is az eltérő képességek szerint kezeli. Differenciálásra van szükség a segítségadás mértékében, módjában, a foglalkoztatási formákban, a csapatok

¹ Farnosi István (1999): Mozgásfejlődés. Dialóg Campus Kiadó, Pécs. 48. p.

² Pappné Gazdag Zsuzsanna (2010): Korszerű módszerek. Szemléletváltás a kisgyermek testnevelésében. Óvónők kincsestára. C 5.9 Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft., Budapest. 1-18. p.

összeállításában, eszközadásban, és a gyakorlatadásban stb. Ezzel biztosíthatja a minden gyermeknek kijáró egyéni fejlesztést.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a tevékenység során

A mozgásos élmények által kiváltott kommunikáció – mint a gyermekek szükségleteinek, kívánságainak szóbeli megfogalmazása, igen változatos kommunikációs lehetőséget kínál a mozgás, mozgásos játék tevékenységben.

A járásgyakorlatok zenére és a zenés gimnasztika mozgáselemben megerősödik a gyermekek nem verbális kommunikációja, amelyet az óvodapedagógus generál az utánzásos tanulási helyzettel. Ebben a tanulási helyzetben megjelenik a testbeszéd, az arc mimikájának kifejező ereje, a kéz által üzenhető gesztus nyelv. Az érkező ingerek közül a gyermek azokat választja ki és szintetizálja észleléssé, amelyek érzelmileg közel állnak hozzá, amelyek megragadják a figyelmét. Az így kialakult észleleti kép tele van érzelemmel, melyet a zene erősen támogat. Ezek a ritmikus, szép mozdulatok csak véletlenül tartalmazzák a lényegét, a logikai összefüggéseket, a gyermek számára egy-egy kiragadott részlet a legfontosabb, legérdekesebb. Ezért az óvodapedagógus ezeket a gyakorlatokat ne kísérje instrukciókkal, folyamatos magyarázó beszéddel. Hagyja a gyermeket, hogy esztétikai élményként élje meg a közös együttes mozgásokat.

A fő fejlesztési területen az óvodapedagógus egyénileg értékeli a gyermekeket, hogy tudják, mit csinálnak jól, és mit javítsanak. A gyengébb mozgású gyermekeket buzdítsa, bátorítsa, hogy ne veszítsék el a mozgáskedvüket. **A fő fejlesztési terület keretjátékai** és a mozgásos tevékenységek legvégén beiktatott **fantáziajátékok** stressz oldó helyzetei, **gazdag kommunikációra, párbeszédre adnak lehetőséget**, mert a gyermekek, a különböző érdekes helyzetek megélése után, szívesen elmondják, hogy mit éreztek, és az milyen hatással volt rájuk. Az óvodapedagógus ezeket a beszédhelyzeteket használja fel a bőbeszédű, sok mellékvágánnyal teli, vagy csak felsoroló, vagy szaggatott, vagy egybefolyó tagolatlan megnyilvánulások indirekt javítására, fejlesztésére.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- az irányokat;
- a természetes hely- helyzetváltoztató mozgásokat alkalmazó játékokat;
- a mozgástevékenység szokás- és szabályrendszerét;
- a mozgáshoz használt eszközök helyes fogásait.

A gyermek képes:

- térben tájékozódni, irányokat betartani;
- harmonikusan, összerendezett ütemtartással járni;
- a zenés gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan, jó testtartással végezni;
- öt percig kocogni, futni, jól koordinált futómozgással;
- csúszni, kúszni, mászni a különböző szereken is;
- helyben labdát vezetni, kislabdát távolra és célba eldobni;
- az ugrásokat talajéréskor fékezni;
- kitartó, pontos feladatvégzésre;
- kooperatív játékokra;
- mozgáseszközök előkészítésére, elrakására.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- szeret mozogni, kitartó a mozgásos játékokban;
- élvezi és tetszik neki a zenés gimnasztika szépsége;
- élvezi a futást, kocogást,
- szeretettel segít kisebb, vagy mozgásfejlődésben elmaradt társainak;
- figyelmesen együttműködik társaival a mozgásos tevékenységben.

A külső világ tevékeny megismertetése

A tevékenység célja: a gyermekek közvetlen majd tágabb környezetének felfedezése során pozitív érzelmi viszonyának alakítása a természeti, emberi és tárgyi értékek iránt. Ezáltal ismerje meg szülőföldjét, és annak helyi hagyományait, szokásait, a családi kultúra értékeit, hogy annak szeretetére, védelmére folyamatosan befogadóvá váljon.

Célunk továbbá a környezet felfedezése, kutatógatása, vizsgálódása közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli ismeretének gazdagítása, tapasztalatainak rendezése, melyet más körülmények között is fokozatosan alkalmazni tud. A gyermekek elemi ismeretének megalapozása a szülők segítségével.

Az óvodapedagógus feladatai

- A 3–6–7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témakörök összeállítása, természetes helyzetben történő élmény- és tapasztalatszerzés biztosítása, amely számukra sokféle matematikai összefüggésben megvizsgálható, felfedezhető és feldolgozhatóvá válik;
- A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése, és a művészetek integrálása az intellektuális érzelmek gazdagítása érdekében;
- A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok, vizsgálódások, kísérletezések és azok feldolgozása során.

A 3–6–7 éves korú gyermekek számára érthető, valós, helyi környezeti témakörök összeállítása, természetes helyzetben történő élmény- és tapasztalatszerzés biztosítása, amely számukra sokféle összefüggésben megvizsgálható, felfedezhető és feldolgozhatóvá válik

A legkisebb gyermekek elsősorban **ismerkedjenek meg az óvodával**, az ott dolgozó felnőttekkel. Az óvodapedagógus tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a gyermekek megszerethessék az óvodájukat, a benne dolgozó összes felnőttet.

A gyermekek biztonságérzetének kialakulását segítsék olyan **óvodabejáró napi programok**, amelyek apró részleteiben bemutatják az óvoda tárgyi, növényi, esetleg állatvilágát, a benne dolgozók szorgalmas munkáját, értékeit.

Az óvodapedagógusok a féléves beszoktatási folyamatban olyan projektjellegű témaköröket tervezzenek, amelyek segítenek a gyermekeket közel hozni egymáshoz, és az egyéni értékeiket megismerni. Az „Ismerjük meg egymást!” vagy „Te tudod, hogy én milyen családban élek?” témakörök, jól szolgálják egymás megismerését. Ehhez jó élményszerző és tapasztalatgyűjtő lehetőség, ha meglátogatják a közelben lakó csoporttársaikat, ahol beszélgethetnek a családokról, és azok tagjairól. Közben elkészülhetnek a gyermekek családfái. „**A mi családfánk**” albumaikat, az óvodapedagógusokkal együtt helyezték el a környezeti térben,

ahonnan bármikor elővehetik a még érzelmi labilitású pici gyermekek, saját maguk megvigasztalására is.

Ebbe a témakörbe beilleszthető olyan elemi ismeretek gyakorlása, mint a gyermekek pontos nevének megtanulása például egy „Hogyan hívnak, mutakozz be!” szerepjátékkal. Vagy „Hányan élünk a családjukban?” játékkal a családtagok keresztnéve is gyakorolható.

Jó témakör a kicsiknek **az évszakok megismertetése**, mert mindennap kint vannak az óvoda udvarán, s ott megfigyelhetik az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását. Gyűjthetnek terméseket, leveleket, kavicsokat, és az évszakokra jellemző képeket, és édesanyjukkal otthon, az évszakokra jellemző képeket, amelyeket együtt helyezhetnek ki a csoport környezeti terébe. Az évszakok témaköréhez kapcsolható **az erdei óvodai program** is, ahová minden évszakban elmennek az óvodások. Ősszel, télen és tavasszal megcsodálhatják – akár egy közeli ligetes parkban is- a kiválasztott fájukat.

Ismerkedjenek meg **az óvoda utcájával, épületeivel, boltjaival, az ott található intézményekkel, az ott élő emberekkel, növényekkel, állatokkal**. Ha művészeti érték van az óvoda utcájában, gyakorta nézegessék meg, hogy tudják megérezni a rácsodálkozás „ah” élményét. Fedezzék fel a környezet formáit, nagyságbeli jellemzőit, azok számosságát, mennyiségét is.

A legkisebb óvodások vegyenek részt, ismerkedjenek **a hagyományőrző jeles hetek** programjaival, az óvodai ünnepélyekkel, rendezvényekkel, s a művészeti jeles napokkal.

Egy – egy témakörhöz alkalmazva kövessék figyelemmel a csoportjukba járó nagyobb gyermekek gyűjtő, feldolgozó, rendszerező munkáját, fejlesztő játékait, és az óvodapedagógusok művészeti élménykövetéseit.

Legyen lehetőség a projekttemakörhöz kapcsolódó rövid video (maximum 2-4 perc) megtekintésére, vagy a gyermekek által behozott, nekik való érdekességek, családi felvételek nézegetésére.

Vegyes csoportokban élő legkisebb óvodások a második félévben már társuljanak a többiek környezeti témaköreikhez, dolgozzanak az egy-kéthetes, időkeretben, de az élmény-és tapasztalatszerzési lehetőségeket, valamint a feldolgozási módszereket az óvodapedagógusok differenciáltan, számukra könnyen érthető módon bontsák le.

Az óvodapedagógusok **a nagyobb óvodások** projektjellegű tapasztalat- és élményszerző sétáit szervezzék meg az óvoda utcáján túl, **az óvoda tágabb környezetében**. Törekedjenek a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

A gyermekek az évszakok jelenségeit, az időjárás változását folyamatosan figyeljék meg. Tudjanak gyönyörködni az évszakok szépségeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, azokat hasznosítsák az óvodapedagógus segítségével. **Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtását, azok ápolását, gondozását, a termések betakarítását és feldolgozását!**

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat, **a szüleik munkahelyét és a család érdeklődését**. Gazdagítsák a **„Mi családfánk” albumjukat** a családi változásoknak megfelelően, a család legnagyobb élményeinek képeivel, hogy nagycsoportos koruk végén -akár anyák napi ajándékként- hazavihessék a családjukról készült hároméves munkájuk összegyűjtött emlékeit. Az óvodapedagógus tervezzen olyan projekttemakört, amely **az egészséges életéről szól**, amelybe az egészséges táplálkozás, az egészséges gazdag mozgásos élet, egészséges ciklikus életvitel, az öltözködés és az időjárás összefüggése, de az orvos gyógyító munkája, a gyógyszerészek segítő, szolgáltató tevékenysége is belefér. Az óvodapedagógusok szervezzék meg mindehhez a valós élményeket, a témában konkrét gyűjtőmunkát, amit a gyermekek a

szüleikkel együtt végeznek el. Látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőintézetbe, gyógyszerárba, kondicionáló termekbe, Herbária üzletbe stb., hogy a szerzett élményeket, tapasztalatokat a gyermekek feldolgozhassák. **A projekt befejezéseként csoportmunkában alkossák meg azt a kiállítást, amely bemutatja, mi-mindent hoztak létre a projekt tanulása során,** s mindezt mutassák be szüleiknek a csoportjuk folyosóján.

Az elemi ismeretek megszerzése érdekében az óvodapedagógus tervezzen projekttemát a környezetükben megtalálható járművekről, s azok csoportosításáról, a gyalogos közlekedés szabályairól. Foglalkozzanak a rend őreivel, hogy a gyermekek észrevehessék, hogy ők is az emberek nyugalmaért dolgoznak.

Tervezzenek projekttemakört **a gyermekek szüleinek foglalkozásáról**, ismerjenek meg jó néhány munkakört. Mindezen témákban figyeljék meg az emberek viselkedését, szokásait, amelyek a társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához, megvédéséhez szükségesek. Beszélgessenek a munkakör nehézségeiről, a sikerességeiről, és azt is tudakolják meg, ki szereti a saját munkakörét, és miért? Hangulatos beszélgetések alakulnak ki, ha a gyermekeket a jövőbe csalogatjuk, és azt feszegetjük, hogy „**Mi szeretnél lenni felnőtt korodban?**”.

Az óvodapedagógusok az **óvoda környezetében élő növényeket, háziállatokat, madarakat, bogarakat** fedezzék fel a gyermekekkel együtt. Projekttemakörükbe tervezzék meg a külső és belső tulajdonságaik megismerését, táplálkozási szokásaiknak megfigyelését, a többi állatokhoz való viszonyulásukat, az emberekhez való kapcsolódásuk jellemzőit is fűrkésszék ki. Figyeljék meg, hogy egy-egy kutyatartó gazda, hogyan szól a kutyájához, milyen kapcsolat van köztük.

Az óvodapedagógusok számos olyan projekttemakört kitalálnak, amelyek **a gyermekek helyi környezetének esztétikai értékeit fedeztetik fel**. Például: városunk a királyok városa, községünk szép épületei, városunk köztéri szobrai, községünk múzeumai, kicsi falunk gyönyörű, virágos terei stb. Olyat is tapasztaltunk, hogy a városban, községben élő népművészekről, mesteremberekről, népdalénekesekről, festőművészekről, és természetesen az alkotásaikról készülnek projekttemakörök, akiket a projekt végén meghívunk az óvodai évszaki ovigaléria kiállítójaként vagy az évszaki ovikoncert fellépőjeként. Ezek a projekttemák kiválóan megerősítik az alternatív program pedagógiai céljait.

Az óvodapedagógus tegye lehetővé, hogy a gyermekek a projekttemaköreikhez rövid (maximum 4-5 perces) videofelvételeket megnézhesenek, vagy interneten található szép képeket megcsodálhassanak.

A nagyobb óvodások feladata a jeles napokra, ünnepekre, rendezvényekre való felkészülés. Az óvodapedagógusok ajánlata szerint közösen tervezzék meg, mit szeretnének megvalósítani az ünnepeken. Ebben a munkában egyenként, párban és kisebb csoportokban vállalnak feladatot a gyermekek, amelyet az óvodapedagógusokkal együtt napokra lebontanak, hogy mindennel el tudjanak készülni. Ezekre az ünnepi napokra minden óvodai csoport külön vállal feladatot, hogy megérezhessék az ünnepi felkészülés súlyát, a nagy közösségükért végzett felelősséget.

Az óvodapedagógusok a folyamatok katalizátorai, akik minden tárgyi feltételt megteremtnek a gyermekek vállalt feladatainak elvégzéséhez. Tőlük függ, hogy a projekt levezetését a gyermekek hogyan élik meg, milyen motivációs erőt tudnak kialakítani bennük a különböző játékok megtanulásához és eszközök elkészítéséhez. Ezek a projektek fejlesztik legjobban a gyermekek pszichikus funkcióit, a koncentrációs képességüket, a feladattartásukat, a figyelmüket, emlékezetüket, képzeletüket és a kreativitásukat, s azon belül a problémafelállító, azonosító és megoldó képességüket. Ennek a komoly munkának a jutalma, maga az ünnepnap, amiért az óvoda apraja-nagyja egyaránt megdolgozik.

Az ünnepekre, rendezvényekre történő projekt- feladatok elvégzése akkor lesz eredményes, mély érzelmi nyomokat hagyó, **ha a gyermekek nem órákat töltenek az eszközök elkészítésével, a műsorok begyakorlásával**, hanem 10-15 percesek maradnak a napi kis csoportos, egyéni és/vagy páros feladatok elkészítésének időkeretei.

Minden projekttemájukról közösen készítsenek albumot, azt helyezték el a környezeti terükben, hogy felidézhesék az élményeiket, tapasztalataikat, a szüleiknek megmutathassák a projekt zárásaként. Ehhez digitális eszközök használata szükséges, hogy elkészüljenek a projektekről a digitális fotók, esetleg DVD felvételek az ünnepélyről, rendezvényekről, jeles napjaikról.

A nagycsoportos gyermekek olyan különleges projekttemakörben is vegyenek részt, amely a víz, levegő, föld témákat érinti, hogy tapasztalatokhoz jussanak a környezetük szennyeződéseiről is. Ezért az óvodapedagógus a szülők bevonásával szervezze meg -a projekteken belül- az állatok napját (október 4.), a Víz világnapját (március 20.), a Föld napját (április 22.) és a Madarak és Fák napját is (május 10.), amelyek az élhetőbb világért szólnak. A gyermekek végezzenek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal, valamint a vízzel, levegővel és a talajjal is.

Évszakonként egy alkalommal **erdei óvodai program** megszervezésére is sor kerül. A 3–4 éves gyermekek erdei óvodai programja egy-két órás, mely az óvoda közelében található ligetes területen zajlik, lehetőleg minden évszakban ugyanott. A 4–5 éves gyermekek félnapot is tölthetnek a természetben. (A hátizsákokba elkészített tizórai jelzi a félnapos levegőn tartózkodást.) Az 5–6–7 éves gyermekek két teljes napot is kint tölthetnek, akár távolabbi erdős–ligetes terepen is, ahol az egészséges életmódjuk biztosításához megvannak a feltételek. (Az időkeretek csak ajánlások, az óvodapedagógus a helyi körülményeknek megfelelően tervezzék meg az erdei programokat.)

Az óvodapedagógusok sokféle témakörben gondolkodhatnak még, amelyből érdemes projekttemakört faragni: pl.: kövek a környezetünkben, színek a környezetünkben, egy építkezés nyomon követése, iskolák a környezetünkben, mivel közlekedünk a városunkban, házak a környezetünkben, stb. A felsorolt témák megannyi matematikai megfigyelést tartogatnak a projektjellegű tanulás során, amely megmozgatja a gyermekek intellektuális érzelmeit.

A gyermek ebben a tanulásban megélheti a gondolati cselekvés érzelmeit, ha részletesen visszapergeti a megélt élményeket. Többször átélheti az „Értem!” evidencia-élményt, „Néztétek, sikerült!”- sikerélményt, mert ott van az óvodapedagógus és a gyermek kezében az élmények feldolgozása. „Vajon mi lesz?”- izgalmas pillanatok a kíváncsiság élményét generálják a gyermekek számára. A gyermekeknek a sok közös projekt és a feldolgozáshoz kitalált fejlesztő játékok hatása megannyi intellektuális motívumot ad. „Jaj, de érdekes!” projekt felfedezések sok „AHA” élményhez juttatják őket. „Jé, az asztalnak is szeme van?”- humoros felfedezések élményei örök alkotóvá, a humort befogadójává formálják az „aprószenteket”. Ezt a tanulást egyetlen tanulási típus jelen helyzetünkben, nem tudja felülmúlni. A témaköröket elemezve elmondhatjuk, hogy ez a pedagógia erősíti a helyi közösségi lét értékeit, kezdeményezi a közösségteremtő együttléteket, a helyi érdekű lokálpatriotizmus megerősítését.

A tevékenység megszervezése, differenciált szervezeti formáinak megteremtése és a művészetek integrálása az intellektuális érzelmek gazdagítása érdekében

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében, kis létszámú csoportokban, páros munkaformában és egyéni fejlesztéssel történik, a gyermekeket elosztva, hetente három alkalommal. Az élmény- és tapasztalatszerzések a délelőtti udvari életbe, az élmények feldolgozása pedig a délelőtti csoporttermi játékba integrálódnak.

Az óvodapedagógusok a közvetlen élmény- és tapasztalatszerzések hatékonyságát növelik azzal, hogy a gyermekeket az élmény helyszínére kisebb csoportokban viszik el, hogy minden gyermeknek egyenként tudjon az óvodapedagógus válaszolni a feltett kérdéseire, és egyenként tudja megfigyeltetni a gyermekekkel a lényeges tapasztalni valókat. Minden projekttemában kezdeményezzenek konkrét célú otthoni gyűjtőmunkákat, amihez tudatos feldolgozó tevékenységeket, vizsgálódásokat és kísérletezgetéseket kapcsoljanak. A téma elindítását előzze meg a felvetett problémák megbeszélése, mely a témában felöleli a természeti, emberi és tárgyi vonatkozásokat.

A délutáni óvodapedagógus megérkezése után, a délelőtti óvodapedagógus, a hét három délelőtti, maximum 8–10 gyermekkel kezdje el a felvetődött problémák körbejárását, elsősorban élményalapú megközelítéssel. Az élményeket minél többféleképpen rögzítse, hogy azok visszanezhetővé, könnyen felidézhetővé váljanak. Vegyes csoportokban az élmény- és tapasztalatszerzés legyen közösen a kicsikkel, viszont a téma feldolgozásban való részvételüket a gyermekek képessége döntse el.

Az óvodapedagógus **két, háromhetes időintervallumban** alakítsa ki a teljes projekttemakör, vezetését, feldolgozását. A témán belül törekedjen a nagycsoportos gyermekekkel közös tervezésre. A gyermekek az óvodapedagógus segítségével egy projektfalon tervezzék meg a napenkénti tennivalókat.

Az óvodapedagógus egy témakörhöz legalább három élmény- és tapasztalatszerző megfigyelési lehetőséget tervezzen, melyekre az első hét ad megfelelő lehetőséget. Ezekről a pillanatokról készítsenek fotókat, az élmények felidézéséhez és a projekt végét lezáró albumok elkészítéséhez. Az első hét élményszerűségét az óvodapedagógus tovább fokozhatja, ha művészeti kiegészítésekkel gazdagítja az élményszerzés időszakát.

Az óvodapedagógusok a projekttemák feldolgozásában nagy hangsúllyal tervezzék meg a **logikus gondolkodáshoz szükséges gondolkodási műveletek sorát**, mint a megnevezés, párosítás, felsorolás, kiválasztás, bizonyos sorrend kialakítása, különböző rendezőelvek használata, összehasonlítás, megkülönböztetés, azonosságok, hasonlóságok, következtetések, ítéletalkotások, analízis, szintézis, konkretizálás, általánosítás, csoportosítás és osztályozás, valamint a mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli jellemzők tudatos gyakorlásának lehetőségeit. Az óvodapedagógus az élményeket, tapasztalatokat igyekezzen hatékony, érdekes eszközökkel feldolgozni, amelyek biztosítják a logikai műveleti sorok alkalmazását

Az óvodapedagógus a második hétre úgy készüljön fel, **hogy projekttáblán** a kis csoportokkal közösen vagy egyénekenként, vagy párban minden fontos tapasztalatot a kiválasztott gondolkodási műveletsorok segítségével a gyermek meg tudja oldani, mivel mindahhoz tapasztalatot gyűjthetett. A második hét második napjától élvezhetik a **gyermekek a projekthez kitalált fejlesztőjátékokat, akár a művészetek integrálásával**, majd az utolsó, harmadik napon, szorgalmas együttműködéssel elkészül az **a kiállítás**, amely bemutatja a teljes projekt folyamatát, a benne részt vett gyermekekkel, felnőttekkel és szülőkkel.

Minden feldolgozandó témához tervezzenek **egyéni, páros, mikrocsoportos fejlesztő játékokat**, amelyek az elmélyítést, az egyéni képességek tudatos fejlesztését szolgálják. A megkedvelt fejlesztő játékok bekerülnek a gyermekek szabad játékába, amely a projekt felidézését is magában foglalja.

Egy-egy témához kapcsoljanak irodalmi, zenei, képzőművészeti, népművészeti, iparművészeti vonatkozásokat. A projekt befejezését jelezze a **gyűjtött anyagból esztétikusan összeállított kiállítás**, mely a szülők tudatos tájékoztatását is biztosítja. A projektjellegű tanulás megkívánja az óvodapedagógus tervezőtevékenységét, amelyet egész évre, évszakonként gondoljon végig, és minden projektről készítsen vázlatot a tudatos vezetéséhez. Ezekhez formanyomtatványok állnak rendelkezésre. **(7. számú melléklet)**

A gyermekek kommunikációs képességének fejlesztése a problémák azonosítása, megoldása, az átélt élmények, a közvetlen tapasztalatok feldolgozása során tervezett vizsgálódások, kutakodások, kísérletezések tervezésével

A kiscsoportos problémafelvetések, élmény- és tapasztalatszerzések, témafeldolgozások lehetőséget adnak a gyermek-óvodapedagógus, gyermek-gyermek személyes **okfejtő, összefüggéseket kereső beszélgetésére**. A beszélgetés természetesen akkor lesz fejlesztő erejű, ha az óvodapedagógus kérdésfeltevése verbális megnyilatkozásra ösztönöz.

A legszükségesebb spontán beszélgetések esetében is mindig csak olyan kérdéseket tegyen fel az óvodapedagógus, és olyan válaszokat adjon, amelyek biztossággal segítik az új ismeretek, fogalmak, fogalomkörök kialakulását, ezek helyes szóbeli megfogalmazását. A projekthez kapcsolódó irányított beszélgetésekben előfordulnak **a legismertebb kérdéstípusok**: a sugalmazó, rávezető, gondolkodtató kérdések. Az óvodapedagógus a beszélgetések funkciójából adódóan azonban, a kérdések céljának, feladatának megfelelően, variálja ezeket.

A változatos kérdések vonatkozhatnak adatok, tények megállapítására, problémafelvetésre, feladatok értelmezésére, fogalom megnevezésére, felsorolásra, ok-okozati összefüggések felfedezésére, elemi következtetések levonására, hasonlóságokra és különbségekre, és a szó jelentésének ismeretére. Az óvodapedagógusnak arra kell ügyelni, hogy kérdései ne tartalmazzanak olyan fogalmakat, amelyek jelentéstartalmával a gyermek nincs tisztában. Fontos, hogy minden gyermekre figyeljen, mert a gyermek jelzi, ha valamit nem ért, s azt gyors korrigálással helyre tudja hozni, és folytatható a beszélgetés. Az is lényeges a beszélgetésben, hogy a gyermek minden kérdésére hiteles, érthető pontos választ kapjon.

Ezek a projektjellegű szervezeti formák kiválóan segítik **a gyermekek szókincsének gazdagítását**, mivel a projekt témakörökben, a gyűjtőmunkával együtt igen széles tapasztalati anyaggal dolgoznak, amelyek megsokszorozzák valóban a gyermekek szókincsét, és gyakorolhatják azokat a kontextusos beszédben. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy alkalmazzák, gyakorolják a viselkedés alapvető szabályait, a köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, az érzelmeik közvetítéseit, melynek hatására magabiztosabbá válnak a kommunikációs szituációkban.

Az óvodapedagógusnak arra kell törekednie, hogy a projektjellegű tanulás során adjon minél több lehetőséget **a spontán beszéd formáinak széles körű gyakoroltatására**, a metakommunikáció egyre változatosabb megoldásaira, a kontextusos és az összefüggő beszéd alkalmazására.

A projektek tele vannak matematikai, logikai összefüggésekkel, melyet a gyermek játszva, a tapasztalatok logikus rendezésével sajátít el. A matematikai tapasztalatszerzés fontos alkotóeleme a gyermekek értelmi képességének, a beszéd és gondolkodás együttes fejlődésének. Ezért az óvodapedagógus a projektekben a gyermekekkel tudatosan gyakoroltassa a matematikai kifejezéseket, a tő-, és sorszámneveket, a határozatlan számneveket, a halmazok összehasonlítását szín, alak, forma, helyzet, számosság szerint, becsléssel, párosítással, több, kevesebb ugyanannyi meghatározásával. A projektek feldolgozása során a gyermekek sajátítsák el a relációs szókincset: a kisebb, nagyobb, ugyanakkora, alacsonyabb, magasabb, ugyanolyan magas, rövidebb, hosszabb, ugyan olyan hosszú, keskenyebb, szélesebb, ugyan olyan széles, egész, fél, feleannyi stb. kifejezéseket. Fedezzék fel, ismerjék meg a sík-, és térmértani kifejezéseket: a kört, téglalapot, a négyzetet, a gömböt, a téglatestet, a kockát, a nyitott és zárt vonalakat, és a szimmetrikus alakzatokat stb. A gyermekek beszédészlelése és beszédmegértése záloga lesz annak, hogy szókincsükbe minél több matematikai kifejezés bekerüljön.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a tevékenységhez szükséges viselkedés alapvető szabályait;
- azokat a magatartási formákat, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;
- a gyalogos közlekedési szabályokat;
- a környezetében lévő művészeket, mestereket, esztétikai alkotásokat;
- mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli formákat.

A gyermek képes:

- különbséget tenni az évszakok között, napszakok között;
- megszámlálni bármit legalább 10-ig, s azokat mennyiség, nagyság, forma, szín szerint rendezni és összehasonlítani;
- az irányokat, és a szófajokhoz társuló igekötőket, névutókat (leül, szék mellett) pontosan alkalmazni;
- betartani a gyalogos közlekedés szabályait;
- élményeit kontextusos helyzetben elmondani;
- a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető módon beszélni;
- az alapvető viselkedési szabályokat betartani;
- önállóan, otthonosan mozogni az óvoda egész területén.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- szereti a környezetét, gyönyörködik a szépségében;
- örömmel ismer rá a környezetében lévő intézményekre, szolgáltató üzletekre, művészeti alkotásokra, s azokra az emberekre, akiket ott megismert;
- szeretettel beszél azokról a háziállatokról, amelyekhez személyes kapcsolata társul;
- fontosnak tartja a gyalogos közlekedés szabályait, amelyet igyekszik betartani, betartatni a kisebbekkel;
- törekszik azoknak a magatartási formáknak, szokásoknak betartására, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek;
- élvezettel nézi a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videó felvételeket, fotókat;
- érdeklődő, szívesen beszélget, kérdez a felnőttektől, társaitól egyaránt.

Munkajellegű tevékenységek

A tevékenység célja: a gyermeki munkajellegű teendők megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, amelyek pozitívan befolyásolják a gyermekek munkához való viszonyulását.

A sokféle munkajellegű teendők, tevékenységek biztosításával a gyermekek jussanak el odáig, hogy szívesen és örömmel végzik a munkafeladatokat.

Továbbá célunk hogy a gyermekeknek a munkavégzéséhez szükséges képességeik kialakulhassanak, ami közben formálódhat önálló felelősségük, társas együttműködésük, kooperatív, egymásra figyelő munkavégzésük.

Az óvodapedagógus feladata

- A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez;
- Különböző típusú munkajellegű tevékenységek biztosítása, munkafolyamatainak megismertetése, s azok feltételének megteremtése;
- A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a munkajellegű tevékenységek elvégzése során.

A felnőttek mintáján keresztül a gyermekek pozitív beállítódásának, viszonyulásának megalapozása a munkajellegű tevékenységekhez

Az óvodások munkajellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd később a közösségért végzik. Kezdetben az óvodapedagógus segítségével, később pedig teljesen önállóan, öntevékenyen vesznek részt benne, az óvodapedagógus sugalmazó, bátorító és elismerő szeretetével.

A gyermekeknek mindenben a felnőtt a mintaképe. Ez igen hamar megjelenik a szerepjátékukban, amikor papás-mamás játékot játszanak. Ebben a játékban a szüleiket utánozzák. Az óvodai életben pedig az óvodapedagógust, ha megfigyelhetik, milyen munkát végez. Az óvodapedagógus a gyermekeket engedje magához közel, hogy lássák, mit tesz. Az is hatékony eszköze az attitűdformálásnak, ha az óvodapedagógus mindig elmondja, mit, miért csinál. A gyermekek igen hamar kiejtik azt a mondatot, hogy „Én is csinálhatom?” Ez az a pillanat az óvodában, amit fogadjon el az óvodapedagógus, lelkesítse a gyermekeket a munkafolyamatok megismerésére, begyakorlására.

Az óvodapedagógus tudatosan úgy kommunikáljon, hogy a gyermekek megtudhassák, ha ők tiszta, kivasalt ruhában érkeznek az óvodába, az az édesanyjuk igényes munkájának az eredménye. Ezt nekik értéknek kell tekinteni, meg kell becsülni. Ugyanígy az óvodában a dajka néni igényes munkájának eredménye a patyolattiszta csoportterem, amelyben olyan jó végigmászni a tiszta szőnyegeken. Ez az óvodai szemlélet tudja három éven keresztül megalapozni a gyermekek pozitív beállítódását, a magukért és másokért végzett teendők, feladatok elvégzését, amit örömmel és szívesen, aktívan vállalnak.

Különböző típusú munkajellegű tevékenységek biztosítása, munkafolyamatainak megismertetése, s azok feltételének megteremtése

A gyermeki munkajellegű teendők bevezetése az óvodapedagógusoktól közös, tudatos, tervező és szervezőmunkát igényel, amit egy csoport irányítása esetében a két óvodapedagógusnak nagyon precízen végig kell gondolnia a dajka néni bevonásával. Közös a legraktikusabb munkafolyamatokat dolgozzák ki, amit a gyermekek könnyen elvégezhetnek. Mindegyik munkafajta bevezetését előzze meg a fenti végiggondolás, mert ez a záloga minden munka eredményességének. A másik kiemelt feladat a munkafajtákhoz szükséges eszközök beszerzése vagy elkészítése, amelyeknek eszközfogásait is meg kell beszélni a gyermekeket nevelő felnőtteknek, hogy mindhárman azonos mintát adjanak azok helyes használatáról, a munkamenet sorrendiségéről.

Az óvodapedagógus először minden gyermekkel egyenként végezze el a munkafolyamatokat, és vegye észre, mit tud a gyermek könnyen elvégezni, miben szükséges segítséget adni ahhoz, hogy megtanulhassa azt önállóan elvégezni. A gyermekeknek csakis bátorítással, buzdítással segítsen, így minél többször át tudják élni az „Én már erre is képes vagyok!” sikerélményt, amely a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét is magában hordozza.

Az óvodába lépéstől kezdve az óvodapedagógus indítsa el az **önkiszolgálás** munkafolyamatait a gyermekek öltözködésében, tisztálkodásában, étkeztetésében, játékhasználatában, ezekben

alkalmazza a szokástanulási módszereink eredményes levezetését. Ebben a munkajellegű tevékenységben el kell érünk, hogy a gyermekek minél hamarabb a maguk kiszolgálásában önállóvá váljanak. (Lásd a részletes kidolgozását a 19-20. oldalon!)

A közösségért végzett tevékenységek egyik kiemelt formája a **naposi munka**, melyet az óvodapedagógusoknak nagyon átgondoltan szükséges bevezetni. Az óvodapedagógus a naposi munkát bármelyik tevékenységben alkalmazhatja, és úgy variálhatja a munkafeladatokat, hogy az a nyugodtabb óvodai élethez hozzájáruljon.

A naposi munka kidolgozását a csoportban dolgozó felnőttek közösen tervezzék meg, hogy a kialakított szokásrendszerét azonosan értelmezzék, alkalmazását azonos módon segítsék és támogassák. Ezeket a típusú feladatokat, csak a nagyobb gyermekekre bízják.

A gyermekek étkeztetésének differenciálását jobban elősegíti az önkiszolgálás. Ezért érdemes lenne a naposi munkával kombináltan használni. Így csak egy-egy napot kellene kijelölni a reggeli és a délutáni folyamatos étkezésekhez, a déli étkeztetésnél is lényegesen csökkentené a naposok feladatát, de így bővíteni lehetne a feladatkört az alvás előtti teremrendezés teendőivel. Ezzel elérhetnénk, hogy udvari életben részt vehetne minden 4-5-6-7 éves gyermek a kocogás-futásban, mert nem kellene a naposoknak előbb bemenni az udvarról. Jó lehetőséget teremthetne ez a kocogás-futás differenciáltabbá tételében is, különösképpen a vegyes csoportok esetében.

A program javasolja, hogy a különböző játéktereknek, kuckóknak legyenek naposai, mivel minden kuckóban ott vannak az összes eszközök az irányított tevékenységekhez is. A játékeszközök visszavételéhez, helyére tételéhez fontosak lennének a segítő kezek, főképpen a vegyes csoportok esetében.

Ezek a javaslatok indítsanak el olyan naposi rendszer kialakítását a csoportokban, amelyekre valós szükségletek hívják fel az óvodapedagógusok figyelmét.

„Segítés az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek” típusú munkajellegű tevékenység is előre körvonalazható. Az óvodapedagógusok tervezzék meg ezek lehetséges fajtáit, és határozottan foglaljanak állást abban a kérdésben, hogy ez az óvoda területén, a saját csoportjukban, óvodájukban és az udvaron elvégzendő teendő lehet. Munkaformáját tekintve javasolható a páros munka és a mikrocsoportos szervezeti forma alkalmazása. Ezek lehetnek: a pénteki játéktisztítási, mosási feladatok, játékjavítások, ajándékkészítések, a csoportterem díszítése, csinosítása, nagyobb elrendezések a játékterekben, házimunka jellegű teendők, évszaki munkák az udvaron stb.

Önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízatások főképpen egyéni feladatokat vagy páros munkaformában teljesíthető teendőket jelentenek az óvodai gyakorlatban. Ezek lehetnek ad hoc feladatok, de lehetnek tervezett feladatok is, amelyek a gyermekek önállóságát, felelősségvállalását, céltudatosságát nagymértékben fejlesztik. A tervezett feladat sok esetben lehet fürdőszobai megbízás. A megbízott ellenőrzi, hogy a gyermekek a csapokat mindenütt elzárták-e, a villanyok sehol nem égnek-e feleslegesen. Esetleg a fogkrém adagolása hetenkénti váltásban, hogy megfelelő mennyiség kerüljön a gyermekek fogkeféire. Megbízás lehet még a napi létszámok leadása az ebédmegrendeléshez, vagy üzenetek átadása vezető óvodapedagógusoknak stb. E teendőket csak a nagycsoportos gyermekek végzik, hogy kialakulhasson bennük a kisebb gyermekek irányítása, segítése, támogatása, az a példamutató viselkedés, amely a kisebb gyermekek számára követhető.

A növényápolás- és állatgondozás, mivel folyamatos munkajellegű feladatot jelent a csoportoknak, nem csak a környezeti tevékenység része. Az óvodapedagógus ebbe a teendőbe mindhárom korosztályt vonja be.

A legkisebbek az óvodapedagógussal együtt megfigyelik a növények, állatok gondozását. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését,

a növények öntözését, és közreműködnek az érett gyümölcsök, szép virágok összeszedésében stb. A nagyobb óvodások képességüknek megfelelően együttműködnek az óvodapedagógussal, és kisebb csoportokban önállóan tüsténkednek a növények gondozásában a magvetéstől vagy elültetéstől, a növények ápolásán keresztül a termések összegyűjtéséig. Ők már az óvodapedagógusokkal minden évszakban közösen tervezik meg a feladataikat, önkéntes vállalkozással. Az óvodapedagógus használja a praktikus ágyások kialakításának módszereit. Legyen a gyermekeknek legalább virágágyása, hogy gyönyörködni tudjanak a saját kis kertjükben, amelyre helyezték ki a csoport szimbólumát, hogy a szülők is lássák, mit ápolnak, gondoznak egész évben az óvodában. Az óvodapedagógus segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége akváriumot vagy terráriumot és madáretetőt gondozni.

Az óvodapedagógusok a munkajellegű tevékenységeket évszakonként tervezzék meg, és elemezzék, értékeljék az eredményeket. **(8. számú melléklet)**

Az óvodapedagógus fejlesztő értékelése legyen folyamatos a gyermekek munkavégzése során, hogy azzal is erősítse bennük a munka fontosságát, a gyermekek munkához való pozitív viszonyát, munkaszeretetét.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a munkajellegű tennivalók elvégzése során

A beszéd- és kommunikációs képességek fejlesztésének számos lehetőségét kínálják a munkajellegű óvodai teendők, melyek a gyermek-óvodapedagógus, a gyermek-dajka, gyermek-gyermek közötti kapcsolatteremtő, megismerő, együttműködő kommunikatív helyzetek.

Az önkiszolgáló tevékenységek fokozzák a gyermekek beszédaktivitását, közlékenységét, mert sokszor még segítségre szorulnak vagy meg szeretnék tanulni a munkafolyamatokat az étkezési, öltözködési, tisztálkodási szokásokat. A felnőtt-gyermek elmélyülő érzelmi kapcsolata lehetővé teszi, hogy a gyermekek nyitottak legyenek az új információk befogadására, ugyanakkor késztetést is érezzenek legkülönbözőbb gondolataiknak, élményeiknek, vágyaiknak, tudakozódó kérdéseiknek szóbeli megfogalmazására. A gondozás bensőséges együttlétében kialakuló beszélgetés, bemutatás, nyelvi utánzásra késztetés, alkalmat ad a beszédformák gyakorlására, a legváltozatosabb spontán beszédfordulatok alkalmazására. A munkajellegű tevékenységekben gyakran előforduló beszédhelyzetek a megszólítás udvarias formái, a szóbeli instrukciók, ténymegállapítások, tényközlések, kérések. Ha azt szeretnék, hogy megkedveljék a gyermekek a munkajellegű tevékenységeket, nem maradhat el a buzdítás, dicséret, bizalomelölőleg gyakori biztosítása sem.

A naposi munka több gyermek együttműködését várja el. Ebben a munkában a gyermek-gyermek közötti beszédhelyzeteknek a gazdagítása jelenik meg, és ad komoly fejlesztési feladatokat az óvodapedagógusoknak.

A segítség az óvodapedagógusoknak és a felnőtteknek, a megbízatások, a növény- és állatgondozás típusú munkákat nagyon szeretik a gyermekek, mivelhogy a felnőtt-gyermek között jön létre, és a felnőttek óvó, védő, szerető gondoskodásával folyik. Ezek a közös munkák az óvodapedagógusok és/vagy a dajkák modell értékű, utánzásra késztető viselkedésüknek az eredménye. Az óvodapedagógusok használják ki ezeket a gyermekek beszéd- és kommunikációs képességeinek fejlesztésére, amelyek tálcán kínálják a szövegprodukció, szókincsbővítés, kifejező mozgások (mimika, gesztusok, tekintetváltás), a beszéd prosódiai elemei (hangsúly, hanglejtés, szünettartás stb.) gyakorlásának a lehetőségeit.

A fejlődés várható jellemzői az óvodáskor végén

A gyermek ismeri:

- a munkajellegű feladatokhoz szükséges eszközöket, és azok használati módját;
- a munkafolyamatokat, és azok szabályait.

A gyermek képes:

- az önkiszolgáló teendőit önállóan elvégezni;
- közösen, kooperatívan dolgozni párban és mikrocsoportokban;
- a naposi munkát közös megegyezéssel, kooperatívan, igényes teljesíteni;
- az egyéni megbízatásokat felelősségteljesen teljesítésére;
- közreműködni a növények és állatok igényes gondozásában;
- a kitartó munkavégzésre, a kapott feladatok elvégzésére.

A gyermek attitűdjére jellemző, hogy

- örömmel dolgozik társaival;
- szívesen teljesíti kötelességeit, és boldogan újságolja szüleinek a munkavégzéseinek eredményeit;
- szeretettel elfogadja a felnőttek tanácsait;
- munkafolyamatokban szívesen segít a rászoruló társainak.

Kiemelt differenciált fejlesztések

A fejezet részletes útmutatóját lásd: az 2017-ben kiadott Programkönyv - Nagy Jenőné Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program negyedik kiadásának azonos fejezetében.

11. A gyermekek egyéni fejlesztése

11.1 A nevelőtestület feladatai

- A gyermekek egyéni fejlődésének és fejlesztésének folyamatszabályozása szerint: a nyomon követéshez szükséges dokumentumok előkészítése, a gyermekek megfigyelésének elindítása, a fejlettségi mutatóinak folyamatos rögzítése, valamint a gyermek egyéni fejlesztési tervének elkészítése, a fejlesztés beindítása, elvégzése és annak értékelése;
- A szülők korrekt, empatikus tájékoztatása a gyermekek megfigyelésekről és a fejlesztések tapasztalatairól;
- Az óvodai szinten működtetett „Gyermekek egyéni fejlődését, fejlesztését segítő szakmai team” munkájában aktív együttműködés megteremtése.

A program kapcsolatrendszere

A fejezet részletes kifejtését lásd: az 2017-ben kiadott Programkönyv - Nagy Jenőné Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel alternatív óvodapedagógiai program negyedik kiadásának azonos fejezetében.

Az óvoda és a család kapcsolata, és a kapcsolattartás formái

Az óvoda a családdal együtt, azt kiegészítve segíti a gyermekek nevelését, fejlesztését. A család és az óvoda között szimmetrikus kapcsolat van. A szülő tud legtöbbet a gyermekéről, ő ismeri legjobban gyermeke igényeit, szükségleteit, ugyanakkor az óvodapedagógusnak van olyan szaktudása és olyan korosztályi tapasztalata, amely alapján hatékony segítséget tud nyújtani a gyermekek fejlesztéséhez. Korrekt, bizalmon alapuló nevelőpartneri együttműködés elengedhetetlen a gyermekek harmonikus fejlesztése érdekében. Ezért a kapcsolatfelvétel és -megtartás legmegfelelőbb módját családonként keressük meg. Jellemzője ennek a megértő, bizalmat közvetítő magatartás. A családdal kapcsolatos információkat diszkréten kezeljük.

Az óvoda körültekintően szervezze meg és szabályozza a szülőkkel közösen elfogadott együttműködés formáit, mely a folyamatos információk áramoltatását, a szemléletformálást, az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a gyermekek egyéni fejlődésének jellemzőit, a gyermekek tehetséggondozásának jellemzőit és a fejlődés eredményeit hivatott közvetíteni. A szülők, nagyszülők segítsék az óvoda érzelmi, szociális, művészeti nevelését, hogy az óvoda a választott értékeit minél magasabb szinten tudja teljesíteni.

Az óvoda még a gyermekek óvodai jelentkezése előtt - a téli időszakban - hirdesse meg az „Ölelj át!” ölbeli játékok programját, hogy a körzetében élő gyermekek és szüleik megismerhessék a művészeti óvodák érzelmgazdag, élmény teli művészetekkel nevelő pedagógiai munkáját.

A kapcsolattartás formái:

- A családlátogatás
- Az anyás befogadás
- A napi kapcsolattartás
- Szülői értekezlet. Rétegszülői értekezlet
- „A szülő tájékoztatása a gyermeke egyéni fejlődéséről” félévenkénti beszélgetések
- A szülőkkel közösen szervezett rendezvények, ünnepek, kiállítások, hangversenyek, kirándulások
- Szülői igény- és elégedettségi vizsgálatok

Az óvoda és a bölcsőde kapcsolata

Az óvoda közvetlen partnere a bölcsőde, esetenként a nevelőotthon is. A gyermekeket óvodába lépés előtt ezek az intézmények is nevelhetik, ezért az átmenet zökkenőmentessé tétele érdekében az óvoda alakítson ki olyan szakmai, tartalmi kapcsolatot, mely egymás nevelőmunkáját segíti megismerni.

A kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, közös továbbképzések a művészeti területen, szülői értekezletek a gyermekek óvodába lépése előtt, a közvetlen partneri kapcsolatok évenkénti megbeszélése, tervezése, értékelése, bölcsődések gyermeknapi köszöntése stb.

Az óvoda és az iskola kapcsolata, és a kapcsolattartás formái

A kapcsolattartás formái: értekezletek, látogatások, tapasztalatcserék, tájékoztatások a gyermekek egyéni fejlettségéről és a várható alkalmazkodási nehézségekről, a tehetséggondozásban részt vett gyermekek követése és munkaközösségi foglalkozások, továbbképzések, egymás rendezvényein, ünnepein való részvétel és a közvetlen partneri kapcsolatok évenkénti megbeszélése, tervezése, értékelése.

Az óvoda és a pedagógiai szakszolgálati intézmények kapcsolata

Kapcsolattartásuk, az igényektől függően, folyamatos. Az információcseréjük jól szolgálja a gyermekek egyéni fejlesztésének érdekét.

Az óvoda és az „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” Óvodapedagógusok Országos Szakmai Egyesületének kapcsolata

A kapcsolattartás formái: közgyűlés, országos tavaszi tanácskozás, őszi konferencia, jó ötletek, gyakorlatának rendszere, az egyesület továbbképzései, a program szakirányú, szakvizsgát adó képzése, bázisóvodák és modellóvodák által nyújtott szakmai napok, testvéróvodai kapcsolatok, egyéni segítségek adása a program megvalósításához, és az óvoda kérésére érdeklésviselet.

Az óvoda és az Oktatási Hivatal kapcsolata

A kapcsolattartás formája: internetes felület, hivatalos levelek

Az óvoda és a Pedagógiai Oktatási Központ kapcsolata

Az óvodák a pedagógiai regionális központok segítségét kérhetik a szaktanácsadói munka igénybe vételéhez. A vezető óvodapedagógus szükség szerint igényelhet szaktanácsadói segítséget a pedagógusok önértékelési tervének elkészítéséhez, valamint a tanfelügyeleti ellenőrzésben érintett óvodapedagógusok önfejlesztési tervének elkészítéséhez.

A kapcsolattartás formái: kapcsolatfelvétel, igénylések, együttműködés, szaktanácsadás, rendezvényeken való részvétel.

Az óvoda és az alapfokú művészeti iskolák, zeneiskolák, művészeti együttesek kapcsolata

A kapcsolattartás formái: kapcsolatfelvétel, együttműködési megállapodások megkötése, egymás rendezvényein való részvétel, megbeszélések a művészetek életkornak megfelelő közvetítése érdekében.

Az óvoda és a közművelődési intézmények kapcsolata

A kapcsolattartás formái: látogatás, tájékoztatás, megbeszélések, értekezletek, rendezvényeken való részvétel.

Az óvoda és az egészségügyi, gyermek- és ifjúságvédelmi intézmények kapcsolata

A kapcsolattartás intenzitását, rendszerességét a családok helyzete határozza meg, és a törvényi szabályozások, valamint a fenntartói határozatok befolyásolják.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata

Kapcsolattartási formák: tájékoztatás az óvodát érintő kérdésekben, kölcsönös információáramlás, óvodavezetői beszámolók; ismertető küldése óvodai eseményekről,

rendezvényekre való meghívás, a vezetői önértékelés és az intézményi önértékelés keretében a partneri igény- és elégedettség mérések eredményeinek megküldése.

Az óvoda és a tehetséggondozást országosan képviselő szervezetek kapcsolatai

A kapcsolattartás formái: informálódás a Szövetség honapján, regisztrálás az országos tehetségpontok hálózatába, a helyi tehetségpont munkájának elismertetése akkreditálással, rendezvényeken, képzéseken, konferenciákon, pályázatokon való részvétel.

Kiemelt, törvényes kapcsolatok

A törvény értelmében **a történelmi egyházakkal** minden óvoda feladata megszervezni a gyermekek hitéletének nevelését, amennyiben a szülő igényli.

Az alternatív program erőforrásai

a. Személyi feltételek a program magas szintű megvalósításához

A nevelőmunkát az óvoda teljes nyitva tartása alatt az óvodapedagógus végzi. Személye mint a nevelésben. Értékfelfogása erősen hat a gyermekekre. Éppen ezért nem mindegy, hogy milyen értékeket közvetít, s azokat milyen tudatosan képviseli. Gyakran előfordulnak értékellentétek az óvodában is. Ez lehet az óvodapedagógusok között, óvodapedagógusok és dajkák között, szülők és óvodapedagógusok között is. Az őszinte megbeszélések, ezeket az ellentéteket, feszültségeket oldják, jobb esetben teljesen megszüntetik. Az óvodapedagógus a szülők esetében vállalja fel a tapintatos meggyőzést, ha azzal a gyermekek érdekeit védi.

E programot megvalósító óvodapedagógus közvetítse a művészetek tradicionális értékeit. Vállalja fel az ízlésformálást az óvoda tágabb környezetében is. Legyen képes énekével, mesemondásával, bábozásával, alkotásaival művészeti élményhez juttatni a gyermekeket. A gyermekek fejlesztéséhez alkalmazzon egyéni módszereket, egyéni fejlesztési programokat úgy, hogy a gyermekek pozitív énképe és önizmalmuk kialakulhasson és megerősödhessen.

Az óvodapedagógusnak legyen igénye az önművelésre, s a körülményeihez mérten teremtsen lehetőséget a folyamatos szakmai tájékozódásra, szaktudásának és a művészeti alapismereteinek és képességeinek fejlesztésére. Használja ki a szakmai egyesület által sugallt fejlődési lehetőségeket (pl. közös felnőtt mesejátékban, helyi kórusmozgalomban, országos óvodai kórusfesztiválban, tehetséges óvodapedagógus mozgalmunkban való részvétel lehetőségét stb.) A személyiségvonásaiban jelenjen meg az emberi humanizmus, a pedagógiai optimizmus, a helyzet- és jellemkomikum észrevétele, tetteiben pedig legyen érezhető a lojalitás - a kitartó megbízhatóság, hűség, becsületesség az óvodájához - a hitelesség, a tapintat és az empátia.

Egy gyermekcsoport életét két óvodapedagógus irányítja. **A párban dolgozó pedagógusok** tudjanak együtt tervezni, tudjanak összehangoltan feladatokat megosztani és elvégezni. **Legyenek képesek pedagógiai elveiket, nevelési gyakorlatukat a program szellemében egyeztetni.** (Ehhez szükséges a két óra átfedési idő.)

Az óvodapedagógusok gondoskodjanak a közös tervek elkészítéséről, a gyermekek folyamatos fejlesztéséről, az egyéni fejlesztésekről és azok eredményességéről. A szülőket mindezekről folyamatosan tájékoztassák a csoportszobájuk mellett elhelyezett tájékoztató táblákon, egyéni pozitív irányú beszélgetéseken.

Az óvodapedagógusok vonják be a dajkákat a gyermekek egészséges életmódjának, erkölcsi és szociális nevelésük szokásainak megtervezésébe, elemzésébe, értékelésébe. A gyermekek nevelését ezeken a területeken, az óvodapedagógusok kérésére, azonosan, együtt végezzék. A

dajkák legyenek teljes partnerek az óvoda szépítésében, higiéniájának igényes megteremtésében.

A többcsoportos óvodákban dolgozó **óvodapedagógusok alakítsanak ki szakmai teameket**, egy-egy kiemelkedő szakmai feladat elvégzéséhez, a szakmai munka innovációjához, elemzésekhez, értékelésekhez, valamint a szervezet társas, emberi kapcsolatainak karbantartásához. A közösség tagjaként valamennyien vállaljanak felelősséget a közösen kitűzött célok és feladatok megvalósításáért. A szakmai munkában, munkatársi kapcsolatokban, döntéshozatal előtt, őszinte, nyílt véleménnyel segítsék a gyermekek érdekét legjobban szolgáló megoldások kialakítását.

Az óvodában folyó munkát a vezető óvodapedagógus irányítja, koordinálja. Irányítja a pedagógiai, tanügy-igazgatási, munkáltatói, gazdálkodási, műszaki, közéleti, menedzselési feladatokat. A vezető a lehetőségek optimális felhasználásával **biztosítsa a jól szervezett munkát, a fejlesztéshez szükséges feltételeket, a szakemberek felelősségteljes önálló feladatvégzését.**

Szakmai irányító munkája közül kiemelkedik a pedagógusok szakmai munkájának fejlesztése, amely folyamatos gyakorlati helyi hospitálásokat, szakmai napok megszervezését, továbbá kompetenciájukhoz szükséges képességfejlesztést szolgáló továbbképzéseket igényel. A vezetőnek figyelni kell arra, hogy az óvoda által felvállalt értékek mentén biztosítsa minden szakemberének, a művészeti program magas szintű megvalósításához, az akkreditált alapozó 30 órás tanfolyamokat, és a szakirányú képzések önálló felvállalását. Mint egy jó karmester, csak ott segítsen, ahol „döcögve, hamisan szólnak meg a szólamok, s nem simulnak bele az összhangba.”

A nevelőtestület az önértékelési rendszerét, a pedagógiai céljainak vesse alá, hogy a pedagógiai programjukat minőségi szinten meg tudják valósítani. Ehhez sokféle értékelő jelzést építsenek be a pedagógiai képességük, kompetenciájuk reális visszajelzéséről, hogy minden dolgozójuk tudja, miben kellene képességét fejleszteni. A nevelőtestületnek legyen célja, hogy minden pedagógus saját segítőjévé váljon személyes és a nevelő közösség szakmai fejlődésének.

A reflektív gondolkodás és gyakorlat kifejlesztése létrejöhet a megújulásra képes nevelőtestület segítségével, amely garantálhatja, hogy minden óvodapedagógus tudja saját küldetését, melyet a szakmai önazonossága hitelesít. Ki tudja fejteni saját nézeteit, mert tájékozott elméleti szinten is a pedagógiai szemléletek, nézetek sokféleségében. Az óvodapedagógus felvállalja saját pedagógiai kompetenciáinak folyamatos fejlesztését, tudásának, képességének gyarapítását, hogy a gyakorlati alkalmazó tevékenysége meggondolt, megfontolt és igazolható legyen.

Az esztétikus, gondozott óvoda, óvodaudvar biztosításához nélkülözhetetlen **a karbantartó és/vagy kertész** igényes, segítő munkája.

b. Speciális tárgyi feltételek a művészeti program megvalósításához

E program a művészetek eszközeivel kíván erősebben hatni a gyermekek személyiségére, ezért a következő terek, tárgyak, díszítő eszközök, játékeszközök, kiegészítő kellékek alkalmazását javasoljuk a program megvalósításához.

Esztétikus mesetér (kuckós tér) kialakítása szükséges a mesék kéthetes feldolgozásához. Ez a tér a csoportterem legnyugodtabb része, melynek kialakításához a teremben lévő legnagyobb méretű szőnyeg szükséges, hogy minden gyermek kényelmesen elférhessen. A gyermekek puha párnákon ülve hallgatják meg az első hét alatt a feldolgozásra szánt mesét. A meséhez meseszignál csalogatja a gyermekeket indirekt módon, ezért CD lejátszóra vagy más hanghordozó eszközre van szükség. A mese áhítatos befogadásához esztétikus, nagyméretű

gyertyára és gyertyatartóra van szükség, melyet az óvodapedagógus maga mellett kezel. Ebben a térben az óvodapedagógusok számára biztosított a meseszék vagy fotel, vagy kényelmes párna és egy felnyitható bőrönd vagy láda, amelyből egy hét alatt folyamatosan előbújnak a mese szereplői és a mesefeldolgozáshoz szükséges eszközök, leplek, kellékek, amelyekkel a gyermekek első naptól kezdve megismerkednek mindaddig, míg másik mese nem kerül bemutatásra. A kincses bőröndből vagy ládából egy játéktartó dobozba kerülnek át a mesekellékek, hogy a gyermekek szabad játéktevékenységük során is, ha szeretnék, eljátszhassák a tanult meséket.

A mesetér további kellékei: esztétikus bábtartók a különböző típusú bábok elhelyezéséhez, bábparaván, mely a térelválasztást is adott esetben biztosítja, könyvespolc vagy szekrény a mesekönyvek tárolásához, átváltozáshoz szükséges ruhatár és kellékek ruhatartó fogasokkal, hangeffekteket létrehozó varázsoló eszközök, CD lejátszó a zenei szignál és a meséhez felhasznált zenei betétek bejátszásához, hívóképek a tanult mesékről, mondókákról, versekről. A gyermekek és óvodapedagógusok által elkészített mesekönyvek a tanult, feldolgozott mesékről, melyeket jól látható helyen kifüggesztve tároljon, hogy minél több gyermek kedvet kapjon az „elolvasásához.” Ebben a térben célszerű elhelyezni a bátorító neveléshez szükséges szeretet- bábót, amit elsősorban az óvodapedagógus használ fel a tudatos bizalomelőlegéhez, ösztönzéséhez.

Az **esztétikus énekes kuckó** térelválasztással kijelölt terében, egy kerek szőnyegre van szükség, melyre hat gyermekszék párnákkal, körben elfér, a mikrocsoportos zenei képességfejlesztéshez. A tér egyéb eszközei: eszköztartó polc pl. köcsöggel az óvodapedagógusok furulyáinak, hangvilláinak vagy hangsípjainak és egyéb hangszereiknek, valamint zenei könyveiknek, tervező dokumentumaiknak. A gyermekek ritmushangszereinek szükséges egy átlátható polcos szekrény, tároló tartókkal együtt (dobok, triangulumok, cintányérok, ritmusbotok és egyéb esztétikus ritmushangszerek, amelyeket az óvodapedagógusok készítenek el a gyermekek bevonásával). Az óvodás gyermekek dallamjátszó eszközei: a metallofon, a színes csengők, harangjátékok, melyen az óvodásdalokat is ki tudják ütni. Minden eszközből legyen hat darab, még metallofonból is, az egyéni gyakorláshoz, hogy az óvodapedagógusok zenekart tudjanak kialakítani.

Az óvodapedagógusok a tanult mondókákról, énekekről, énekes játékokról, készítsenek szimbólumok formájában hívóképeket, melyet felidézés megsegítéséként, a zenei térben helyezzenek ki táblákra.

Az énekes játékokhoz, gyermektáncokhoz, táncházakhoz, évszaki koncertek levezetéséhez szükség van nagy zsibongóra vagy tornaszobára, vagy az udvaron kialakított zártabb nagyobb térre, mivel a csoportszobák erre alkalmatlanok, különösen akkor, ha a térelválasztók nem mozgathatók. Ezekhez, rendszerint szükség van zene lejátszó eszközre és a hangosítóra is.

Az **alkotó, rajzos tér** is térelválasztással készül, hogy az alkotó gyermekek nyugodtan tevékenykedhessenek, és ne zavarják meg őket a játszó gyermekek. Az alkotó térben két nagy gyermekasztalra van szükség, melyet állandóan összetolva alakítanak ki az óvodapedagógusok, hogy a kétféle felajánlott technikához szükséges igen sok eszköz elhelyezhető legyen, és a tevékenységet irányító pedagógus pedig körbe tudjon járni az egyéni segítségadás megbeszéléséhez. A fejlesztés kis létszámú tanulási formában folyik, nyolc gyermek részvételével, amelyhez nyolc szék elhelyezéséhez van szükség. A térelválasztáshoz érdemes polcos szekrényeket használni, melyben elhelyezhetők a különböző méretű- és színű papírok, színes ceruzák, ceruzahegyező, zsírkreták, pasztellkreták, filctollak, viaszkréták, fonalak, madzagok, ecsetek, festékek, festékes edények, ollók, ragasztók, agyagok, gyurmafélék, rongydarabok, bőrdarabok, szalagok, különböző termékek, fonalak, a plasztikai munkához

szükséges fadarabok, drótszálak, termések, kavicsok, a kézművességhez szükséges szövőkeretek, gyöngyök, fűzők, a batikoláshoz anyagok, festékek, a nemezeléshez pedig gyapjú.

Az alkotásokhoz szükséges élményt adó, tapasztalatszerző sétákon az óvodapedagógus készítsen a gyermekekről fotókat, gyűjtsenek a témakörben képzőművészeti alkotásokat vagy a témához illeszkedő képeket, s azt helyezték ki az alkotási térben megtalálható festőállványra, vagy nézzék meg laptop segítségével. Ezzel a módszerrel szép példája jelenik meg az IKT eszközök felhasználásának is.

A művészeti komplexitás biztosításáért a gyermekek halkan hallgathatnak, az önálló alkotásuk közben, a témájukhoz illeszkedő hangulatfestő népzene, klasszikus zenét, vagy az alkotásuk befejezéséig, miközben gyönyörködnek az alkotásaikban, az óvodapedagógus előadásában elhangozhat a témához odaillő egy-egy szép népdal, műdal és vers is.

Az alkotótérben olyan óvodai minigalériára van szükség, ahová minden gyermek alkotását ki lehet tenni mindaddig, míg újabb alkotás nem születik. A lezsedett kis műveket az óvodapedagógusok egy nagy irattartóba rakva vagy nagy tálcákra elhelyezve kiteszik a folyosóra, hogy minden szülő megtekinthesse. Az óvodapedagógusok a gyermekek alkotásait összegyűjtik egy dossziéba, hogy év végén a gyermekek hazavihessék.

Mozgás, mozgásos játékok tevékenységhez tornaszobára vagy zsibongóra és/vagy az udvaron nagyobb térre van szükség. Mivel a járásgyakorlatokat zenére végezzük, valamint betervezett a zenés gimnasztikai torna is, mindehhez zene lejátszó és hangosító berendezésre van szükség. A zenés gimnasztikához és a délutáni zenés, mozgásos percek levezetéséhez esztétikus kéziszerkesztők szükségesek: kendők, szalagok, buzogányok, botok, labdák, babzsákok hulahoppkarikák, zászlók stb.

A környezet tevékeny megismertetése tevékenység is térelválasztó szekrénnel, polcokkal kialakított zártabb terület a csoportban, ahol, ha lehetséges, két összetolt asztal adjon lehetőséget az élmények, tapasztalatok feldolgozásához, a kis létszámú tanulási forma megteremtéséhez, amelyben hat-nyolc gyermek vesz részt. Ezért az összetolt asztalok köré legalább nyolc ülőhelyet szükséges biztosítani. E tevékenységbe, a szülők bevonása miatt is a csoportteremhez közel, a folyosón, az óvodapedagógusok projektkalendáriumot helyeznek el, melyen napokra kidolgozott szimbólumok jelzik a gyermekek feladatait. A kéthetes projektek a kalendáriumon jelzik a gyermekek és szülők otthoni gyűjtőmunkáit az első héten, amit a projektér polcain gyűjtjenek össze.

A projektterben egy nagyméretű táblára kerül a projekt témája, az élményekről, tapasztalatszerző eseményekről készült fotók, valamint egyéb kitéhető, témához illeszthető gyűjtött képek. Az óvodapedagógusok a projekt megtervezése alapján előre tudják, hogy a látott tapasztalatokat, miként dolgozzák fel. Ezekhez előre elkészítik a szükséges eszközfeltételeket, hogy a szülők is láthassák a matematikai, logikai feldolgozások eredményességét. A projekt tartalmának mélyítéséhez az óvodapedagógusok fejlesztő játékokat kreálnak, amit szintén a projektterben előkészítenek, hogy a gyermekek önállóan a szabad játékukban is játszhasanak vele. A projektekhez művészeti kiegészítő, lazító élmények is tartoznak, amelyeket a projekt bármelyik szakaszába beépíthetnek az óvodapedagógusok, hogy fokozzák a hangulatot a témák mély befogadásához.

A projekt összegző értékelése egy kiállítással zárul, melyet a gyermekekkel együtt alakítanak ki az óvodapedagógusok a folyosón vagy a teremben. Szisztematikusan kerül két-három óvodai asztalra mindazon eszközrendszer a projekt témában, amely bemutatja, hogy az élmények és azok feldolgozása, valamint a gyűjtőmunka feldolgozása és a fejlesztő játékok milyen tanulási lehetőséget adtak, biztosítottak a gyermekeknek.

A környezeti és a munkajellegű tevékenységhez tartozó tevékenység a terrárium vagy akvárium és/vagy flórarium gondozása, melyet a gyermekek a felnőttekkel segítségével, önállóan gondoznak. Az erdei óvodai programokhoz a nagycsoportos gyermekeknek hátizsák, nagyító, esőkabát, gumicsizma és kulacs szükséges. Ha a nevelőtestület az ünnepekről és kiemelt programokról az IKT eszközei között tudhatja a videofelvételek készítését és azok megvágását, célszerű az óvodában a folyosón vagy a nevelői szobában akár egy videó sarkot vagy szobarészt kialakítani, ahol a gyermekek újraélhetik kisebb csoportokban a vissza nem térő élményeiket. Mindezek a gyermekek önmegismeréséhez, kiváló lehetőséget biztosítanak.

A **szabad játéktevékenységekben** a felsorolt funkciós tereket a gyermekek folyamatosan használják. Ezen felül a csoportteremben egy kisebb méretű családi szobára van szükség, ahová a gyermekek családi képeiket elhelyezhetnek. Ebben a térben zajlanak a babaszobai játékok, amely teret a gyermekek szabadon, játékaiknak megfelelően megnövelhetnek a párhuzamos játékterek adta lehetőségekkel. Az óvodaudvaron alakítsanak ki egy pódiumszerű részt, ahol a gyermekek énekes játékokat, dramatikus játékokat, bábjátékokat játszhatnak.

Legyen a gyermekeknek egy kijelölt futópályája is, ahol a gyermekek a napi kocogó-futó edzéseiket megtarthatják. A művészeti tereket, akár mobil rendszerben, alakítsuk ki az udvaron is.

Az óvoda a nevelőszobában hozzon létre **egy művészeti programkönyvtárat**, ahol megtalálhatók a szakkönyvek, megjelent tanulmányok, cikkek, szakdolgozatok, szakmai dokumentációk.

„SZABAD SZÁRNYALÁS CSODÁJA”

TERMÉSZETES NEVELÉS PROJEKTMÓDSZERREL NEVELÉSI PROGRAM

Készítette:
Fabóné Nagy Andrea, Faggyas Jánosné

1. Bevezető.....	140
1. 1. Óvodakép.....	140
1. 2. Gyermekkép	140
2. A program nevelésfilozófiája.....	140
3. Pedagógia	141
3. 1. Célunk.....	141
3. 2. Pedagógiánk jellemzői.....	141
3. 3. Pedagógia alapelveink	141
3. 4. Nevelésünk feladatai	141
3. 5. A következő képességeket tartjuk mindenk előtt kifejlesztendőnek	142
3.5.1. A fejlesztés lényege	142
3. 6. A gyermek jogai	142
3.7. A gyerekek alapvető jogainak és szükségleteinek chartája	143
3. 8. Pedagógia rendszerének összefoglaló táblázata	144
3.9. Pedagógiánkat segítő technikák	145
4. A nevelés kerete	147
4. 1. Egészséges életmódra nevelés	147
4. 1. 1. Cél	147
4. 1. 2. Feladataink	147
4. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	148
4. 2. 1. Célunk	148
4. 2. 2. Feladataink	149
4. 2. 3. Szokásrendszer területei.....	150
4. 2. 4. Szokás - és normarendszer	150
4. 3. Az értelmi fejlesztés megvalósítása.....	152
4. 3. 1. Kooperatív szemlélet.....	152
4. 3. 2. Kooperatív tanulás alapelvei	153
4. 3. 3. Feladatai	153
4. 3. 4. Tanulás lehetséges formái	153
4. 3. 5. Megvalósítás módja	154
4. 4. Anyanyelvi nevelés megvalósítása.....	154
4. 5. A tevékenységek szervezeti keretei.....	156

4. 5. 1. Napirend	156
4.5.2. Hetirend	156
5. Életünk eseményei	159
5. 1. Játék	159
5.1. 1. Az óvodapedagógus feladatai	159
5. 2. Munka	160
5. 2. 1. Célja	160
5. 2. 2. Jellemzői	160
5. 2. 3. A leggyakoribb munkafajták	160
5. 2. 4. Az óvodapedagógus feladatai	161
5. 2. 5. Munkatábla	161
5. 3. Beszélgető-kör	163
5. 4. Tevékenységválasztás, tevékenységszervezés	163
5. 5. Természetközelség	164
5. 5. 1. Matematikai nevelés	166
5. 6. Szabad önkifejezés	167
5. 6. 1. Jellemzői	167
5. 6. 2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	167
5. 6. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc	168
5. 6. 4. Mozgás	169
5. 6. 5. Szabad szöveg, színpadi kifejezés	171
6. Dokumentációs rendszer	172
6. 1. 1. Tervezés	172
6. 2. 2. Az alprogram dokumentumai	173
6. 2. 3. A tervezés vázlatos összefoglalása	173
7. Mit kíván a pedagógiánk az óvónőtől?	174
8. Együttműködés a szülői házzal	175
9. A nevelési program kifejezésére szakirodalom	177

1. BEVEZETŐ

1.1. Óvodakép: Természet- és élet-közeli óvoda, amely, *biztosítja az óvodás korú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit.*

- Tevékenységközpontú
- Öröm és sikerorientált
- Készség és képességfejlesztő
- Értékközvetítő
- Személyközpontú, tiszteletbe tartja a gyermekek jogait, szükségleteit
- Tudatosan épít a gyermeki aktivitásra, alkotásra.

1.2. Gyermekkép:

- Nyitott legyen az őt körülvevő világra.
- Szeresse, védje, óvja környezetét.
- Rendelkezzon önismerettel, toleranciával, empátiával, legyen kreatív.
- Felszabadultak, és fegyelmezettek, önállóak és őszinték legyenek.

2. A PROGRAM NEVELÉSFILOZÓFIÁJA

- **Tevékenységközpontú, öröm és sikerorientált, a gyakorlatból építkező és általa fejlődő szintézis - pedagógia.**
- **Meghatározott alapelveken nyugvó, nyitott rendszer.**

Elveti a didaktikát, helyette alapelveket, technikákat javasol, amelyek meghatározzák e pedagógia lényegét, ugyanakkor szabad teret adnak a pedagógusoknak a környezetükhöz igazodó programok kidolgozására, és a technikák bővítésére.

- **Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség szabad kibontakoztatását állítja középpontba, melynek feltétele, a demokratikus, bizalmat, biztonságot, segítségnyújtó megértést és toleranciát sugárzó légkör, ahol tudatosan építenek a gyermek önállóságára.**
- **Figyelembe veszi az egyéni ütem eltolódásait, képességeket, irányultságokat, és mégis képes kialakítani az együttműködést, egymás különbözőségének elfogadását és a toleranciát.**
- **Tiszteli a gyermek sajátosságait, megfogalmazza a gyermek jogait.**
- **Természetes harmóniát és egyensúlyt sugárzó rendszer, melynek központi kategóriája maga az élet.**

3. PEDAGÓGIA

„Minden gyermeket ahhoz segíteni, hogy elérje önmaga lehetőségeinek maximumát.”

- 3. 1. Célunk:** Az egyszeri és megismételhetetlen gyermeki személyiség adottságainak képességeinek és szükségleteinek kényszer nélküli szabad kibontakoztatása, az egyéni és az életkori sajátosságok figyelembevételével, az alapvető gyermeki jogok, biztosításával, az egyenlő hozzáférés érvényesítésével.

Valljuk, hogy a gyermek magába hordozza fejlődésének, önmegvalósításának minden csíráját. A pedagógus feladata, hogy éreztesse vele gazdagságát, felismertesse értékeit.

3. 2. Pedagógiánk jellemzői:

- Természetközelség
- Életszerűség
- Játékos munkálkodás
- Szabad alkotás, kifejezés.

3. 3. Pedagógia alapelveink:

1. **A nevelés középpontjában a gyermek és környezete áll.**
Ez azt jelenti, hogy a gyermek szükségleteihez, természetéhez, egyéni fejlettségéhez és ahhoz a környezethez igazodunk, amiben a gyermek él.
2. **A gyermek természetének figyelembevétele.**
A gyermek magába hordozza fejlődésének, önmegvalósításának minden csíráját. A nevelő dolga, hogy segítsen ezt tudatosan hasznosítani, gyarapítani.
3. **Szabad kifejezés elve.**
Ha egyéni módon fejezik ki önmagukat és mindegyikük még ösztönzést is kapnak, nyitottak lesznek a világ dolgai iránt. Természetesen ez nem zárja ki a szabadság határainak megismertetését.
4. **Kísérletező tapogatózás.**
5. **Közösségi élet elve.** Együttműködés

3. 4. Nevelésünk feladatai:

Minden gyermeket el kell juttatni – saját belső erőit aktivizálva és jogaik teljes körű tiszteletben tartása mellett- képességeinek maximumára.

1. A gyermek egyéni sajátosságait megismerve, ebből kiindulva kell képességeit fejleszteni, viselkedésének, önszabályozását kialakítani, szabadságát megadva, erősíteni önbizalmát.
2. A gyermek fejlődés iránti igényét ébren tartani, testi, lelki, szellemi szükségleteit kielégíteni. Elő kell segíteni az önkibontakozás folyamatát.
3. Az egészséges életmód szokásainak megalapozását, a természet erőinek, a közvetlen környezet lehetőségeinek maximális felhasználásával – mozgás, táplálkozás, életritmus - kell kialakítani.

4. Kiemelten hangsúlyos a természeti és társadalmi környezet megismertetése, a szoros érzelmi kapcsolat kialakítása, az emberi együttélés szokásainak és szabályainak elsajátítása.

3. 5. *A következő képességeket tartjuk mindenképp előttről kifejlesztendőknek:*

- A gyermek ismerje meg önmagát, legyen tisztába erényeivel, hibáival, nélkülözhetetlen az önismeret.
- Rendelkezzen a tolerancia és empátia képességével.
- Képes legyen elfogadni a másik irányító szerepét, ne ijedjen meg az újszerű, váratlan helyzetektől.
- Legyenek önálló gondolatai, próbálja meg saját maga megtalálni a megoldás különböző útjait.
- Legyen kreatív, engedje szabadjárá alkotó fantáziáját, és ötleteit valósítsa meg.
- Nyitott legyen az őt körülvevő világra.
- Szeresse, védje, óvja környezetét.

3. 5. 1. *A fejlesztés lényege:*

- Tapasztalatszerzésben segítő, gazdag környezet kialakítása.
- Aktív bekapcsolódás az ismeretszerzésbe.
- Természetes módszer használata az ismeretszerzés során.
- A közösség segítő erejének maximális kihasználása.

3. 6. *A gyermek jogai*

A gyermek aktív, autonóm, társas és társadalmi lény, akinek jogai vannak.

- Joga van ahhoz, hogy önálló személyiségnek fogadják el, aki **saját ritmusában fejlődhet** és káros következmények nélkül, **bátran kipróbálhatja a képességeit**.
- Joga van ahhoz, hogy minden segítséget megkapjon ahhoz, hogy **kiteljesíthesse önmagát**, hogy átélhesse azt az érzést, hogy a világmindenségben egyszer megvalósuló személyiséggé válhat, akinek helye van, aki fontos és pótolhatatlan.
- Joga van ahhoz, hogy **érzelmileg biztonságban érezhesse magát és bízzanak benne**.
- Joga van a **társas együttléthez és az egyedülléthez**.
- Joga van a felfedezéshez, kísérletezéshez, megfigyeléshez, és tapasztalatgyűjtéshez, azaz **élményekhez jutni, alkotni és mindezek közben hibázni**.
- Joga van a természettel, **az élő és élettelen világgal való kapcsolatra**.
- Joga van **szabályokat alkotni és alakítani**.
- Joga van **választani a feladatok között és felelősséget vállalni**.
- Joga van a **véleményalkotáshoz, bírálatához, az észrevételek tételéhez**.

Milyen a gyermek?

- ☺ Önálló vágyakkal, álmokkal, képességekkel és ismeretekkel rendelkező, állandó változásban, fejlődésben lévő ember
- ☺ A világ dolgai iránt érdeklődő
- ☺ Alkotó, világokat teremtő lény
- ☺ Érzékeny, érzékelő, tevékeny ember
- ☺ Szeretetet, feltétlen bizalmat sugároz

Minden gyerek egyszeri és megismételhetetlen csoda, a hozzá elvezető útnak is annak kell lenni.

3.7 A gyerekek alapvető jogainak és szükségleteinek chartája

1. Születés és fogadtatás

- A gyereknek joga, hogy ne véletlen gyümölcs legyen.
- A gyereknek joga, hogy ne politikai célért, hanem önmagáért akarják.
- A gyereknek joga, hogy ne csupán a szülei értékeiért, hanem önmagáért akarják.
- A gyereknek szüksége van arra, hogy megrázkódtatás nélkül jöjjön létre és szülessen meg.
- A gyereknek joga, hogy nemére való tekintet nélkül fogadják el.

2. Testi fejlődés

- A gyereknek kiegyensúlyozott táplálkozásra van szüksége.
- A gyereknek szüksége van arra, hogy saját ritmusának megfelelően éljen és pihenjen.
- A gyereknek joga, hogy ne bánjanak vele felelőtlenül.
- A gyereknek szüksége van arra, hogy tisztában legyen teste minden lehetőségével.
- A gyereknek joga, hogy ne legyen mindig tiszta és tökéletes.

3. A személyiség tiszteletben tartása

- A kisgyereknek szüksége van arra, hogy apjával és anyjával egyaránt legyen kapcsolata.
- A gyereknek szüksége van arra, hogy mindkét nembeli felnőttekkel legyen kapcsolata.
- A gyereknek érzelmi biztonságra van szüksége.
- A gyereknek bizalomra van szüksége.
- A gyereknek joga van a méltósághoz.

4. Kiteljesedés

- Minden gyereknek joga van ahhoz, hogy kiteljesítse lehetőségeinek maximumát.
- A gyereknek joga van az autonómiához és a felelősségvállaláshoz.
- A gyereknek szüksége van a sikerre.
- A gyereknek joga van hibázni.
- A gyereknek joga van feltalálásra és alkotásra.
- A gyereknek joga van a kommunikációra.
- A gyereknek szüksége van arra, hogy kifejezze magát.
- A gyereknek szüksége van esztétikai élményre.

5. A tudás megszerzése

- A gyereknek joga van igaz és koherens válaszokat kapni az általa feltett kérdésekre.
- A gyereknek joga van bármiféle tudás megszerzésére.
- A gyereknek joga van megérteni az őt körülvevő társadalmi- és gazdasági jelenségeket.
- A gyereknek szüksége van arra, hogy tudatosítsa társadalmi környezetét.

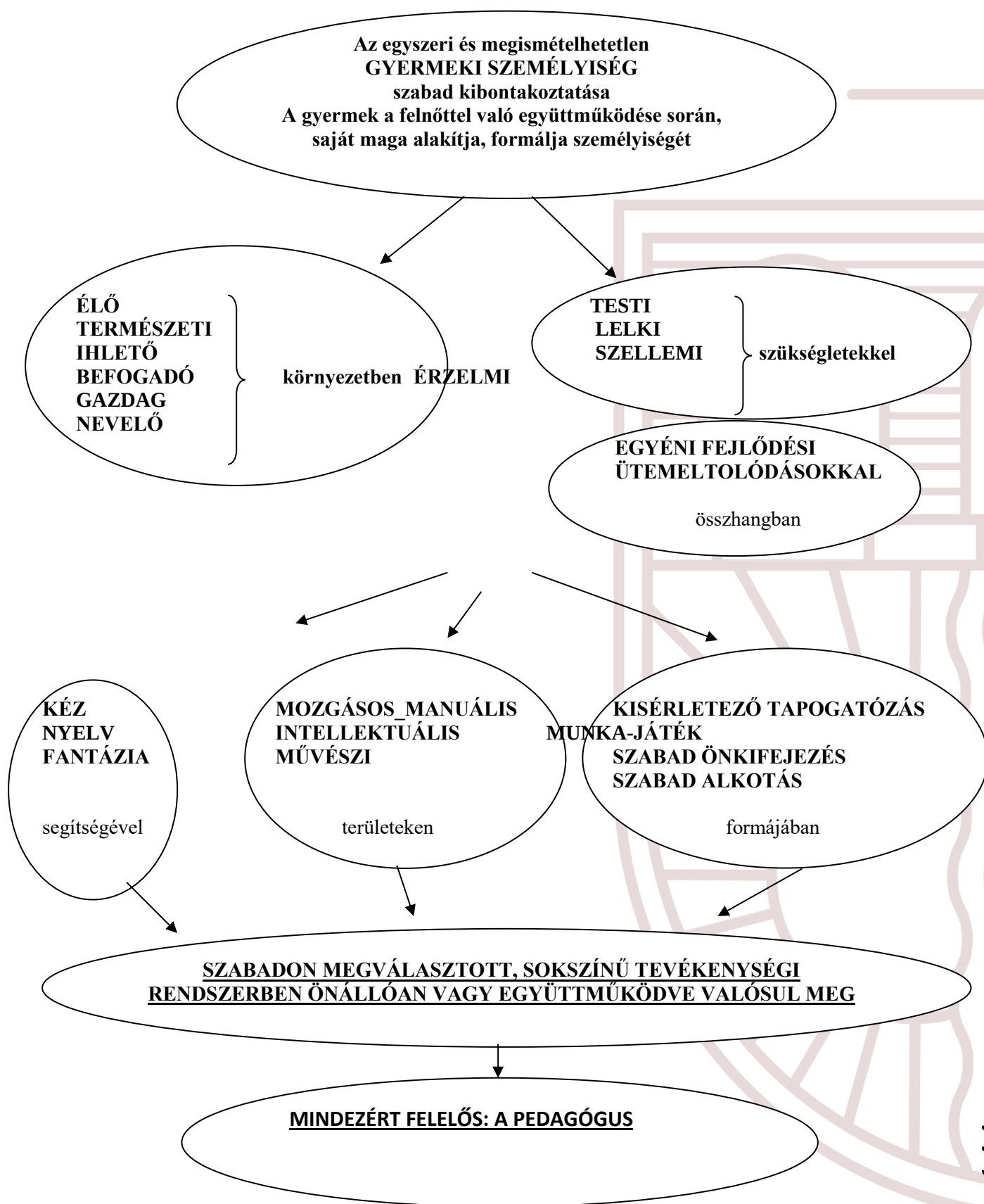
6. Környezet

- A gyereknek joga van a términimumhoz.
- A gyereknek szüksége van az élővilággal való kapcsolatra.
- A gyereknek szüksége van arra, hogy a legkülönbözőbb anyagokkal kísérletezzon.
- A gyereknek joga van ahhoz, hogy beavatkozzon a környezetébe.

7. Társas viselkedés

- A gyerekeknek joga, hogy ne kondicionálják, hogy ne erőltessenek rá doktrínákat.
- A gyerekeknek joga, hogy ne vesse alá magát különféle divatoknak.
- A gyereknek joga van bírálni.
- A gyereknek joga van részt venni a szakmai életben, még mielőtt maga is termelővé válna.
- A gyereknek joga van demokratikus szervezetet létrehozni jogai tiszteletben tartása és érdekei védelme céljából.

3.8. Pedagógia rendszerének összefoglaló táblázata

3.9 Pedagógiánkat segítő technikák

Szabad kifejezés

- szabad szöveg
- szabad rajz, festés
- szabad mozgás
- színház, zene, tánc

Technikák a környezet tanulmányozására:

- megfigyelések, kísérletek
- a természet gondozása, védelme
- séták, kirándulások

Műhelyek:

- vizuális
- színház
- könyvtár
- konyha
- teázó
- manuális
- társasjáték

Munkaszervezés

- csoportmunka
- egyéni munka
- projektek
- beszélgetőkör

FREINET TECHNIKÁK

Tervek

- napi terv
- heti terv
- éves terv
- szabályok a csoport életében

Dokumentumok

- munkakártyák
- életkönyvek
- fotók

Kommunikáció

- levelezés
- látogatás
- oviújság
- faliújság,
- plakátok
- kiállítás

Táborozás Erdei óvodában

5. Szervezés és szövetkezeti élet technikái

a. **Tevékenységek helyének megszervezése.** / műhelyszerű csoportelrendezés./

b. **Tervezés**

- általános terv / 3 év /
- egy - egy időszakra összeállított munkaterv.
/ projektek/
- napi terv

c. **Értékelés**

Fő szabály - Mindig mindenkit csak önmagával hasonlíthatunk csak össze.

- Minden esetben próbáljuk meg a pozitív elemeket kiemelni és értékelni.

3. 10. 3. ☺ Sajátos eszközrendszerünk

- gyógynövénykert – illatszások
- magtár
- befőttek
- komposztáló
- átváltozások eszközei
- társasjátékok
- természet hangjai – zeneszerszám
- Szülőkkel való együttműködést segítő eszközök.- újság, heti terv szülőknek, kiállítások.

3. 10. 4. ☺ Dokumentációnk rendszere

- Projektjeink
- Élet-könyvek
- Munkakártya
- Munkatábla
- Ovi – újság
- Gyermeki fejlődés adatai

4. A NEVELÉS KERETE

4. 1. Egészséges életmódra nevelés

„ Az egyén harmóniában éljen önmagával és környezetével.”

- 4. 1. 1. Cél:** A gyermekben alakuljon ki az a tudat, hogy egészségükért, /másokért is!/ ön maguk felelősek elsősorban.
Fontosnak tartjuk annak érzékeltetését, hogy a tiszta, egészséges környezetben az élet minősége javul, elhanyagolt, szennyezett környezet rontja az alkalmazkodás lehetőségét.
Éppen ezért igyekszünk figyelmüket e problémákra irányítani, megismertetve velük,- illetve beépíteni életükbe olyan cselekvési sorokat, amellyel megismerhetik azokat a technikákat, amelyekkel a káros jelenségeket ki lehet védeni.

4. 1. 2. Feladataink

- 1. Megfelelő napirend** kialakítása, amelyben a játék, a különböző tevékenységek és a pihenés egyensúlyban van. A napirendet a rugalmasság és folyamatosság jellemezze.
- 2. A szabad levegőn való tartózkodás minden évszakban.** / Különböző tevékenységek, kirándulások, gyalogtúrák, erdei tábor ősszel és tavasszal./
- 3. Minél több mozgás a szabadban,** a rendszeres **testedzés igénye alakuljon ki.**
 - a. Különböző népi sportjátékok
 - b. Futó – fogó játékok versenyszerűen is.
 - c. Levegő és napfürdő / káros napsugárzás kivédése./
- 4. Környezetvédő szemlélet** az egészséges életmódra nevelésben. / A víz, levegő, talaj tisztaságáért mit tehetünk./
 - Égetett kerámia párologtató házban gyógynövényeket párologtatunk,
 - Szobai csobogót működtetünk

Szelektív hulladékgyűjtés

(Étkezések, tevékenységek közben a papír és növényi hulladékokat külön tányérra helyezzük.)

Komposztálás

A vitaminnapokon megmaradt hulladékokat a komposztálóba visszük.

Energiával, vízzel takarékosan bánunk.

(Csapok elzárása, villanyok leoltása.)

Por és zajártalom káros hatásaira irányítjuk a figyelmet.

Minden héten 1 nap – segítség a szobanövények és bútorok Portalanításában, játékok lemosásában.

Kiránduláskor, túrázáskor, erdei táborban nem hagyunk magunk után szemetet, a természet vendégei vagyunk, halkan beszélünk.

Ügyelünk a csoportszoba és a mosdó tisztaságára.

Akciókban való rész

- Víz napja, március 21.
- Föld napja, április 22.
- Madarak, Fák napja: május 28.
- Környezetvédelmi világnap: június 5.
- Takarítási világnap: szeptember 22.
- Állatok napja: október 4.

5. Korszerű táplálkozás.

Minden nap vitaminnap! – Vitamintábla.

Minden nap fogyasztanak zöldségfélét vagy gyümölcsöt étkezés közben, vagy előtte. /

Szülők támogatásával /

Vitaminnaptár mutatja mit fogyasztottunk, és ki következik.

/ Egy hónapban 1 – szer kerül sor mindenkire. /

Célunk:

1. **Ismerjék meg, és szeressék meg a különböző ízeket.**
2. **A nyersen fogyasztott zöldségféléktől, gyümölcsöktől ne idegenkedjenek.**
3. **Rágjanak minél többször.**
4. **Néhány gyógynövény megismerése, amelyekből közösen teát főzünk.** /kakukkfű, bodza, csipkebogyó, kamilla, hárs./
Ezeket a gyógynövényeket túrázás közben a gyermekekkel, szülőkkel együtt szedjük, szárítjuk. Közös programokon a szülőket is ezzel kínáljuk.

A fejlődés várható eredménye:

- Megfelelő öltözködési, tisztálkodási szokásokkal rendelkezik.
- Minden évszakban szívesen tartózkodik a szabad levegőn.
- Kialakul a rendszeres testedzés igénye.
- Környezetvédő szemlélettel rendelkezik: hulladékot szelektíven gyűjti, vízzel takarékosan bánik.
- Nem idegenkedik a nyersen fogyasztott zöldségfélékről, gyümölcsöktől, ismeri és szereti a különböző ízeket.

4. 2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

4. 2. 1. Célunk:

- A gyermekeket érzelmi biztonság, otthonosság, kiegyensúlyozott szereteteli légkör vegye körül.
- A nemzeti identitás tudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföld és a családhoz való kötődés erősítése.
- A gyermekeknek nyújtott normákkal, értékek bemutatásával szokás- és normarendszerük megalapozása, magatartásuk formálása, érzelmi viszonyulásuk alakítása.

Nevelő hatásunk, elsődlegesen a gyermek szokásrendszerét célozza.

Szokások két területen:

- **magatartási szokások**
- **cselekvési szokások**

4. 2. 2. Feladataink:

1. Környezettel kapcsolatos magatartás fejlesztése.

a. Közvetlen környezet megóvása, gondozása

/ csoportszobai, udvari, otthoni tárgyak, eszközök, játék, munka és egyéb tevékenységek közben./

b. Baleseti és veszélyhelyzeti magatartás.

/ szabályok alkalmazása./

c. Étkezési magatartás

/ Étkezéskultúra, higiénia./

d. Mozgásformák a környezetben

/ közlekedéskultúra, csoportszobai, óvodai, utcai és egyéb - pl. túrák, kirándulások, természetjárás.

2. Személyközi magatartás fejlesztése

a. Toleráns és udvarias konfliktusmegoldás.

b. Figyelem felkeltése.

/ Személyközi kapcsolat kezdeményezése szavakkal, kéztartással. A segítségkérés kultúrája./

c. Felnőttek, társak köszöntése.

/ Köszönéskultúra elemei./

d. Mások segítése.

/ A készséges, udvarias, együttműködő magatartásformák./

e. Beszédkultúra.

/ A figyelő, udvarias, dialógusra is képes magatartásformák elemei./

f. Társas kultúra.

/ türelem, tolerancia, kudarcátűrés, kölcsönadás, kapás./

3. Önmagára irányuló magatartásformák fejlesztése.

a. Önmagához való pozitív irányulás.

/ Önértékelés, önbizalom, pozitív énkép./

b. Önellátó magatartás.

/ megfelelő öltözködési, tisztálkodási szokások./

c. Feladattudat

/ Az óvodai és családi rend megtartása./

4. Feladatra irányuló magatartás fejlesztése.

a. Önállóság fejlesztése.

b. Csoportmunkában együttműködő magatartás fejlesztése.

c. A munkák, feladatmegoldások minősége.

/ Rendezettség, tisztaság, pontosság./

A magatartásformák alkalmazása a szokásrendszer területein történik, átszöve valamennyi területet.

4. 2. 3. Szokásrendszer területei:

1. Önellátás

2. Játék

3. Munka

4. Társas kapcsolat

- Alapudvariasság
- Segítőkézség
- Alkalmazkodó képesség
- Empátia
- Bizalom
- Nyitottság
- Másik elfogadása
- Beszédkedv szokásai

5. Természeti, technikai környezettel kapcsolatos szokások.

- Az élet tisztelete
- Szemét és hulladékkezelés
- Igényszint alakulása a környezettel kapcsolatban.
/Környezetesztétika, természetes anyagok alkalmazása, étkezésekkor virág az asztalon./

A fejlődés várható eredménye:

- Felszabadult és fegyelmezett, önálló és őszinte.
- Készséges, udvarias, együttműködő magatartás jellemzi.
- Toleranciával, empátiával rendelkezik.
- Pozitív én-képpel, önbizalommal, konfliktusmegoldással rendelkezik.
- Önértékelésre képes, tisztába van saját értékeivel.
- Képessé válik másokra odafigyelni, megtanul várni.
- Képes segítséget kérni, segítséget adni.
- Képes megköszönni, köszönetet elfogadni.

4. 2. 4. Szokás - és normarendszer

Tisztálkodás normái

1. Kézmosás szükség szerint, szappanhasználat, ruhaujj felhúzása.
2. Kezek szárazra törlése.
3. Vízcsap elzárása maga után.
4. Fogmosás helyes technikájának alkalmazása.
5. Fogmosó felszerelés tisztán tartása.
6. WC önálló használata / papírhasználat, öblítés./

Öltözködés normái

7. Öltözés önállósága.
8. Öltözés tempója
9. Igényes, rendezett külső./ ruházat, fésülködés /
10. Öltözőszekrény, ruházat rendbetétele. / hajtogatás, ruhák helye a szekrényben./
11. Öltözés, vetkőzés, hőmérsékletnek megfelelően, önállóan történjen

Kulturált étkezés normái

12. Kulturált étkezés szabályainak alkalmazása./ tányér fölött, tisztán, környezetesztétika./
13. Evőeszköz használata. / kés, villa, szalvétahasználat./
14. Alapudvariassági szokások alkalmazása étkezésekkor./ kérés, megköszönés, figyelmesség./
15. Önállóság mértéke étkezéskor./ leves szedése, folyadék öntése.
16. Takarékosági szokások /étellel, vízzel, hulladékokkal./
17. Helyes testtartással ülés.

Munkavégzéssel kapcsolatos normák

18. Igényesség szintje önmagával, környezetével szemben
19. Munkavégzés tempója, önállóság mértéke./ önkiszolgálásban, közösségért végzett munkában./

Alapudvariassági, magatartási beszédfigyelemmel kapcsolatos szokások normái

20. Az illedelmes tudakozódás, kérés formáinak, szabályainak alkalmazása. /Tegezés, magázás megfelelő használat./
21. Érkezéskor, távozáskor köszönés társaknak, felnőtteknek.
22. Közepes hangerővel való beszéd.
23. Beszédfigyelem szintje. / mások meghallgatása, türelmesen várja meg, míg rákerül a sor./

Játéktevékenység szokásai, normái

24. Játékeszközök védelme.
24. Játékban ötletessége, kitartása, szabálytudata.
25. Másokhoz való alkalmazkodóképesség, egymás játéktevékenységének tiszteletbe tartása./
26. Környezet rendjére való igényesség. / folyamatos játékelrakás./
27. Játékelrakásban való részvétel.
28. Tevékenységeken való aktivitás.

Képességek, részképességek fejlődésének normái

29. Koncentrációképesség, figyelem tartóssága./ könnyen elterelhető, szétszórt, kapkodó, átlagosan kiegyensúlyozott, stabil, képes koncentrálni./
30. Érzelmi viszonya problémahelyzetekben. / indulatos, elveszti érdeklődését, érdeklődése csökken, tartós, hajlandó többször neki kezdeni, stabil, képes koncentrálni, figyelme nehezen terelhető el./

31. *Feladatvállalás, teljesítés. / nem hajlandó, tevékenységválasztását motiválni kell, figyelmeztetni kell a tevékenység elvégzésére, örömmel vállal, lelkesedéssel végez feladatokat, biztatni kell, vállal, de nem végzi el./*
32. *Kapcsolatalakító – felvevőképesség. / gyermekhez, felnőttekhez, idegenekhez./ Kezdeményező, elfogadó, visszahúzó, zárkózott, elutasító, nehezen oldódó./*
33. *Szókincs, szóbeli kifejezőkészség, összefüggő beszéd. / főfogalom alásorolás./*
34. *Időbeni tájékozódás. / évszakok, napszakok./*
35. *Általános tájékozódás, önmagával kapcsolatos adatokban való jártasság. / név, születési idő, lakcím, szülei neve... /*
36. *Testséma, oldaliság, térirányok ismerete.*
37. *Megismerő folyamatok fejlettsége. / érzékelés, észlelés, emlékezet, képzelet, gondolkodás, egész részeinek látása, szóbeli kifejezőkészség figyelem szándékossága./*
38. *Finommotorika fejlettsége. / eszközhasználat, ceruza, olló/*

Betegségmegelőzés normái

39. *Az orr tisztán tartása és a zsebkendő helyes/önálló használata.*
40. *Köhögés és tüszentés alkalmával a helyes kéztartás alkalmazása.*
41. *A saját jellel ellátott fésű és törölköző használata.*
42. *Napi gyümölcs/zöldség fogyasztás.*
43. *A nap bármely szakaszában (igény szerint) önálló folyadékfogyasztás.*
44. *Helyes testtartás kialakítása. (ülés; állás alkalmával)*
45. *Szabad játék időben és étkezés után időjárásnak megfelelően rövid levegőzés biztosítása.*
46. *Só-szoba rendszeres használata.*
47. *Önmaguk és társaik testi épségének megóvása.*
48. *Balesetveszélyes eszközök (barkács -és kézimunka eszközök) helyes használata.*

4. 3. Az értelmi fejlesztés megvalósítása (Tanulásértelmezésünk)

„A gyermeki nyitottság maradjon intenzív, sohase apadjon el az érdeklődés forrásvidéke.”

4. 3. 1. Kooperatív szemlélet: *fontos benne, elsődleges szempont a gyermek, fő eleme a képességfejlesztés.*

A gyermek a kooperatív tanulás módszerével megtanulja, hogyan figyeljen oda másokra, megtanulja, hogy különbözőek vagyunk.

Megtanul várni, amíg a másik elkészül, olyan nélkülözhetetlen szociális készségekre tesz szert, amelyek később egész biztosan hasznára válnak.

A társas készségek egyes elemeinek (megköszönni tudás, és köszönet elfogadása, segítségadás és segítségkérés, meghallgatni tudás és a másik meghallgatásának képessége, biztatás és a biztatás elfogadása) mindkét oldala megjelenik, hiszen a kölcsönösség, az adása valaminek és az elfogadni tudás együttese az alapja az együttműködésnek.

Kooperatív tanulás: → *emberi segítségadásra és toleranciára nevelő pedagógia.*

A kooperatív tanulást: *érdeklődő, motivált tanulás jellemzi, együttműködés igénye a csoporttal, örömmérzés a másik teljesítményekor, mindenki számára tartalmas időkihasználás, szorongásmentes légkör.*

4. 3. 2. Kooperatív tanulás alapelvei:

- *Építő egymásrautaltság*
- *Egyéni felelősség*
- *Egyenlő részvétel*
- *Párhuzamos interakció*

4. 3. 3. Feladatai:

- **Az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése, attitűdök erősítése és a képességek fejlesztése.**
- **Egyéni képességfejlesztés, egyénre figyelmesség, a gyermek életbe való eligazodását, magatartás kultúrájának csiszolását szolgálja.**
- **A spontán és szervezett tapasztalatok, ismeretek bővítése, rendszerezése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, illetve az értelmi képességek, /érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás / és a kreativitás fejlesztése.**
- **Mérsékeltén segítő, ösztönzően elismerő pedagógusi magatartással, az önállóság és az irányítás kellő harmóniájának megtalálása.**
Önálló szemléltetés, felfedezés biztosítása → nem magára hagyás!
Ismerkedés, tapasztalás, → nem megtanítást, s főleg nem számonkérést jelent.

A sikeres iskolakezdés alapvető képességeinek kialakítása.

Önállóság fejlesztése.
Játék, szocializációs folyamat.
Kommunikációs képesség
Cselekvési képességek
Kognitív képességek.

4. 3. 4. Tanulás lehetséges formái:

- **Utánzásos, minta és modellkövetéses magatartás és viselkedés tanulása.**
- Spontán játékos tapasztalatszerzés.
- **Cselekvéses tanulás**
- **A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő tapasztalatszerzés.**
- **Az óvopedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.**

- A gyakorlati problémamegoldás.

4. 3. 5. *Megvalósítás módja:*

Természetes élethelyzetekben történő, saját tapasztalatokra épülő átélt, élménydús ismeretszerzés. / projektek /

Cselekvésekben, élethelyzetekben fejleszt.

Középpontba helyezzük a valódi cselekedtetést, felfedező ismeretszerzést, egyéni tapasztalást. Tevékenységeken, saját tapasztalatokon keresztül tanulnak megtanulni, gondolkodni.

Integrált.

Az integrált témaszervezések lehetővé teszik, hogy a gyermekek természetes egységükben ismerkedjenek a világ dolgaival. Arra törekszünk, hogy a különböző tevékenységeket egységes egészként éljék át. /Játék, munka, tanulás, műveltségterületek./

A pedagógus, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Érdeklődésre, kíváncsiságra alapoz.

Együttműködési technikákon alapul.

Ismeretnyújtás leggyakoribb formája a mikrocsoportos, vagy egyéni.

Ismeretekről → az ismeretek megszerzésének folyamatára helyezzük a hangsúlyt.

A tanulás didaktikai folyamatai helyett, a kísérletezésre épülő, utánzás elemeit is tartalmazó, felfedező, próbálkozásokra épülő megismerés hangsúlyozása, amely nagyobb teret biztosít a kreativitásnak, az alkalmazóképes tudásnak, az élethelyzetekben, problémahelyzetekben történő tanulásnak.

A fejlődés várható eredménye:

- Érdeklődő, együttműködő, kreatív, ötleteit képes megvalósítani.
- Célkitűzési, és döntési képessége fejlett.
- Kialakulnak a sikeres iskolakezdéshez szükséges alapvető képességei.

4. 4. *Anyanyelvi nevelés megvalósítása*

A beszéd, a kommunikáció a környezettel való kapcsolat kialakításának, fejlesztésének, az emberekkel való érintkezésnek, az önkifejezésnek, a gondolkodásnak az eszköze.

Célunk:

A gyermekek képesek legyenek természetes kíváncsiságukat, gondolataikat, vágyaikat, és érzéseiket a birtokukban lévő nyelvi eszközök segítségével szabadon kifejezni. Arra ösztönözzük a gyermekeket, hogy a hozzájuk közel álló, őket foglalkoztató témákról, egyénileg és közösen átélt élményekről saját szintjüknek, ismeretüknek, nyelvi kifejezőkészségüknek megfelelően meséljenek.

Feladataink:

1. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása megfelelő mintaadással.
2. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat.
3. Magatartáskultúra szabályainak alkalmazása.(illem, kérés, köszönés, tudakozódás.)
4. Hangnem, hangerő, tempó, hangszín, stílus példaszerű alkalmazása.
5. A gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartása,ösztönzése kommunikációnkkal, metakommunikációnkkal, jól kiválasztott irodalmi anyaggal.
6. Beszédhelyzetek teremtése, a gyermek meghallgatása a gyermeki kérdések és válaszok igénylésének támogatása.
7. Népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, nyelvtörők, szólások, találós kérdések, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi a klasszikus és a kortárs irodalmi művek gyűjtése egy témakörhöz, fogalomhoz.
8. Kommunikációs és metakommunikációs játékok alkalmazása
9. Bábozás, dramatizálás, színház, árnyjáték, feltételeinek megteremtése.
10. Szabad szövegek, mesék, versek írása, lejegyzése.
11. Munkalapok készítése pl. képolvasáshoz, meseolvasáshoz.

Fejlesztendő képességek:

- Látási, hallási, és motoros információk nyelvi és grafikus feldolgozása.
- Hanglejtés, ritmus és mondathangsúly
- Beszédhang, szókincs, mondatalkotás
- Összefüggő beszéd, és párbeszéd
- Beszéderítés
- Hangok, hangzók tiszta ejtése

Fejlődés várhat eredménye:

- Gondolatait, élményeit az anyanyelv szabályainak figyelembevételével mondja el.
- Kialakult beszédfigyelemmel rendelkezik, alkalmazza a metakommunikáció szabályait.
- Változatosan fejezi ki önmagát.
- Összefüggő beszédre, párbeszédre képes.
- Megfogalmazási technikája, kérdéskultúrája fejlett.
- Szabad szövegek, mesék, versek kifejezésére képes.

4.5. A TEVÉKENYSÉGEK SZERVEZETI KERETEI.

A tevékenységek időkeretei: a napirend és a hetirend.

4.5.1. NAPIREND

A napirendet a folyamatosság és a rugalmasság jellemzi. A napirend igazodik a különböző párhuzamosan végezhető differenciált tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

A pihenőidőt, az étkezésre, tisztálkodásra, öltözködésre szánt időt a gyermek igényei szerint kell kialakítani. Mozgásigényét ki kell elégíteni, melynek feltételeit, az óvodapedagógusnak kell megteremteni. Mivel a kisgyerek fejlődése természetes környezetben a leghatékonyabb, a lehetőségeket figyelembe véve, a legtöbb időt a szabadban történő tevékenykedésre kell fordítani. Az óvoda udvarának és környékének minden lehetőségét fel kell használni ahhoz, hogy a gyerekek minél többet tartózkodhassanak a csoportszobán kívül.

4.5.2. HETIREND

Tevékenységek egymásba fonódása, a projekt pedagógia alkalmazása és a rugalmas heti- és napirend biztosítja a sokirányú tapasztalat és ismeretszerzést és élményfeldolgozást.

A hetirendben a napirendhez hasonlóan vannak visszatérő stabil, a rendszerességet, a szokásokat alapozó tevékenységek és ugyanakkor lehetőség van az óvodapedagógus döntése alapján a rugalmasságra.

A hetirend összeállításának elvei:

- 1. A hetirendben életkortól függően naponta biztosítani kell a rendszeres mozgásfejlesztést. A keret és az időtartam változó. Szervezhető kezdeményezett, vagy kötött formában.*
- 2. A tevékenységek közül az óvodapedagógus a gyermekek választásai és a résztvevők fejlettsége alapján, valamint a tevékenység jellegétől függően dönti el, hol van a közvetlen részvételére, mintájára és segítő közreműködésére szükség.*

A hetirend általános mintája, a felajánlott tevékenységek rendszere

Hétfő	Választható tevékenységek, szervezett mozgás
Kedd	Felajánlott tevékenységek, és kötelezően választható tevékenységek. (Nagyoknál kötelező a felajánlott tevékenységek közül egyet választani.) Mozgásos önkifejezés. Szervezett mozgás.
Szerda	Választható tevékenységek, szervezett mozgás
Csütörtök	Felajánlott tevékenységek, és kötelezően választható tevékenységek. (Nagyoknál kötelező a felajánlott tevékenységek közül egyet választani.) Mozgásos önkifejezés. Szervezett mozgás.
Péntek	Választható tevékenységek, <i>kirándulások, látogatások, élménynyújtások helye, ideje a csoport életében.</i> Szervezett mozgás.

A felajánlott tevékenységek variációi

1.) Választható tevékenységek.

A szabad játék keretein belül, annak zavarását elkerülve, spontán helyzetekből, gyermeki kezdeményezésekből, vagy felajánlással, indirekt módon történik a tevékenységek célirányos fejlesztése.

A kisebb gyermek számára minden felajánlott tevékenység **VÁLASZTHATÓ**. Alkalmanként az óvodapedagógus megfelelő előkészületekkel például egy kötelező mozgásfejlesztést követően, amikor az egész csoport együtt van felajánlhatja a közös beszélgetés, a közös mesehallgatás lehetőségét (pl.: a „beszélgetőkörben”).

2.) Kötelezően választható tevékenység

Az óvodapedagógus több lehetőségeket ajánl fel a nagyoknak, amelyekből választhatnak. A döntés kötelező, a választás szabad. A választást követően a gyermekek a tevékenységet szabadon alakítják, majd egy megkezdett tevékenység befejezését követően érdeklődésüknek megfelelően váltanak.

3.) Kötelező, szervezett mozgásfejlesztés.

A felajánlott tevékenységek általános jellemzői.

A gyermekek szempontjából:

- a választás, a döntés lehetőségét biztosítva feladattartásra nevel;
- a tevékenységbe ágyazott műveltség tartalom integráltan vagy ún. „projekt”-ek keretében kerül sokszempontú megközelítésre;
- a gyermekek a cselekvés, a tapasztalás szintjén ismerkednek meg a problémákkal, és a személyes kontaktus, beszélgetések során tapasztalataikat elemi, fogalmi szinten is kifejezhetik;
- a gyermekek a felnőtt, a kortársak mintájának utánzásával, valamint felfedezéssel, kísérletezéssel, próbálkozásokkal, a szándékos figyelem és bevonás aktivizálásával játékosan tanulnak.

Az óvodapedagógus szempontjából:

- a tervszerű, átgondolt, de a gyermekek által formálódó, változó,
- kreativitásukkal, önállóságukkal gazdagodó tevékenységekben
- érvényesül a nevelés kultúrák közvetítő szerepe;
- a műhelyekben kezdeményezett, felajánlott lehetőségek fejlesztő hatása komplex (pl.: az ábrázoló tevékenység matematikai,
- környezetismereti felfedezésekre is alkalmat ad);
- a műhelyek között a kötelezően választható helyzetekben is szabad átjárás van, ha a gyermekek elképzelései, ötletei, szükségletei ezt kívánják meg;
- az óvodapedagógus személyes mintaadó szerepe kiegészíti a gyermekek önálló tevékenységeit, közreműködése minden helyzetben
- a gyermekek fejlettségétől és igényeitől függ;
- a felajánlott, választható tevékenységek kezdeményezésére alkalmas helyzetek, a szabad játék intenzitásától függenek, (már többen nem játszanak elmélyülten, elakadt a játékfolyamat...)

A kötelezően választható, felajánlott tevékenységek szervezésének feltételei:

- a nagyokat ne vonja ki a tartalmas játékból, ne zavarja a szabad játékot;
- a csoport játékkultúrája, az önállóságuk foka, az együttműködés szokásainak, magatartásformáinak fejlettsége, a megfelelő csoportlégtér feltétele a nyugodt tevékenységeknek;
- a felajánlott tevékenységek differenciálása .
- A program szellemiségétől távol áll a direkt, kényszerítő megoldás.
- A kötelezően választható tevékenységeket novembertől április végéig
- célszerű szervezni, az iskolába készülő nagyok számára.

5. ÉLETÜNK ESEMÉNYEI

5. 1. Játék

Az óvodáskorú gyermek alapvető szükséglete, spontán szabad tevékenysége, örömforrása.

A csoportszobákban a műhelyek szerepe, hogy elválasszák egymástól a nyugodt, és mozgalmasságot, alkalmat adjanak arra, hogy a gyermek csoportok egymás zavarása nélkül játszanak

Természetes mozgásigényük kielégítése érdekében a naponta szervezett játékos mozgásokon kívül egyénenként és alkalmanként is engedjük, támogatjuk az ilyen tevékenységet. Ezek lehetnek mozgás improvizációk zenére, az építő műhely nagy elemeivel a kúszó, mászó, bújó, egyensúlyozó játékok, a speciális mozgáskoordinációt fejlesztő eszközök használata, vagy közös akadálypálya, óriás társasjáték készítése.

Az évszakok jellemzőit figyelembe véve biztosítjuk a lehetőséget arra, hogy a csoportszoba kedves tevékenységei a szabadban, az óvoda teraszán, udvarán is folytatódjanak.

A játék folyamatának nyugalmát, a viselkedés formálását, az egészség védelmét és a balesetek megelőzését szolgálják a gyermekekkel közösen alkotott szabályok.

A programban a **szabad játék** fogalmának használata jelzi azt, hogy a gyermekek önként vállalt tevékenységei időtartamban is dominánsak a nap folyamán.

A játék szabadsága nem jelenti a gyermekek magukra hagyását.

Az óvodapedagógus fejlesztő, feltételteremtő, folyamatokat befolyásoló szerepe tudatos tevékenységet jelent.

A gyermekek közös élményeinek gazdagítása, az élmények forrásainak tervezése, a szocializáció segítése, az érzelmek, a szokások, a magatartásmódok formálása, a kultúra közvetítése, a kevésbé önálló, nem kreatív, élményszegény gyermekek játékának fejlesztése, az óvodai nevelés felvállalt funkcióinak érvényesítését jelentik.

A mintaadó óvodapedagógus a játékbeli magatartásra is hat, elsősorban azzal, ha maga is bekapcsolódik - a gyermekek igényeitől függően - a játékba.

5. 1. 1. Az óvodapedagógus feladatai

A szabad játék védelme, a napirendben megfelelő időtartam biztosítása.

a gyermekek jelzéseinek megfigyelése és elemzése személyiségük megismerése érdekében;

a közös élményeket nyújtó látogatások szervezése;

a gyermekek elképzeléseinek támogatása;

A csoportszobában a mozgalmassabb és a csendesebb tevékenységek elkülönítése, megfelelő elhelyezése fontos szempont

a játéktevékenységben az együttműködés szokásainak, az udvarias magatartás formáinak alakítása;

a csoportélethez kötődő hagyományok ápolása;

a gyermekek fejlettségétől függően, igényeiknek megfelelően a játékfolyamat segítése;

a személyes kontaktus naponkénti kialakítása, a gyermek személyes problémáinak, egyéni élményeinek meghallgatása;

a társas kapcsolatok, érzelmi kötődések támogatása;

A fejlődés várható eredménye:

- Kialakul az együttjátszás igénye.
- Képes a szabályok betartására, alkalmazkodik a társakhoz.
- A társas érintkezés szabályait, szokásait betartja.
- Irányító szerepet vállal, de képes elfogadni a másik irányító szerepét is.
- Fejlődik önfegyelmük, önismeretük.
- Saját játéktevékenységeinek megszervezésére képes.

5. 2. Munka

5. 2. 1. Célja:

A munka, azaz önként és szabadon választott tevékenység, melynek kézzelfogható, valódi eredménye van.

Ez az eredmény vagy a gyerek, vagy a csoport számára fontos, mivel segíti a különböző feltételek megteremtését, ill. továbbfejleszti a már meglévő feltételrendszert.

5. 2. 2. Jellemzői:

- A játékidőben, az élethelyzetekben, bármely tevékenységben adódik lehetőség a munkavégzésre.
- A gyermekek kezdetben önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvodapedagógus közreműködésével, majd később szívesen végeznek munkát társaikért is.

5. 2. 3. A leggyakoribb munkafajták:

- az óvodai életet végigkísérő önkiszolgáló munka, amely a gyermekek önállóságát, önfegyelmét, kitartását, feladattudatát fejleszti;
- a játékban megjelenő, önmaguk és társaik valós szükségleteit kielégítő munkák, a gyermekek önként vállalt, alkalmi tevékenységei (tízórai, saláta-készítés, sütés...;
- a csoport hagyományok ápolásához kapcsolódó munkák (ünnepi készülődések: takarítás, díszítés, a terem átrendezése, meglepetések-ajándékok készítése ..);
- az élő környezet rendszeres ápolása (növények, állatok gondozása);
- az önként vállalt és kisebb csoportokban is végezhető alkalmi megbízatások (a munkatáblán feltüntetett lehetőségek alapján.)
- a játékfajtákkal egybeeső munkák (önként vállalt barkácsolás, a játékeszközök javítása ...);
- együttműködés a szülőkkel, a csoportokért felvállalt munkában.

5.2. 4. *Az óvodapedagógus feladatai.*

- A legfontosabb azoknak a gyermekmértű eszközöknek és állandó helyüknek a biztosítása, amelyekkel a gyermekek testi épségét nem veszélyeztető munkák önállóan végezhetők.
- a munkavégzés ösztönzése, értékelése;
- a feladatok differenciálása (vállaljon kötelezettséget, törekedjen az eredményes elvégzésére, küzdje le az akadályokat);
- az emberi munka jelentőségének, az alkotás szépségeinek bemutatása;
- a szülők munkájának megismertetése;
- a gyermekek önálló, szükségletből fakadó munkavégzésének támogatása, a gyermekek próbálkozásainak segítése, a túlvédés és aktivitásuk fékezésének elkerülésével.
- az egyezkedések, választások, döntések segítése;
- a megjelenő fejlődésbeli különbségek tolerálása.

A fejlődés várható eredménye:

- Szívesen és rendszeresen végez fizikai tevékenységet.
- Kialakult munkaszokásokkal rendelkezik.
- Önmagával kapcsolatos minden tevékenységet önállóan végez.
- Közös munkákat önként vállalja és pontosan végzi.
- Vállal feladatait felelősséggel végzi.
- A munkához való viszonya pozitív
- A munkafeladatok elvégzésében kitartó.

5. 2. 5. Munkatábla

Célja:

- A mindennapi rendszeres munka jelölésére szolgál, a közösségért végzett tevékenységet foglalja össze.
- A munkákat a gyerekek maguk választják ki.
- Alakuljanak ki az alapvető munkaszokások, a munkavégzéshez szükséges készségek.
- Erősödjön a csoportban kialakult szokásrendszer.
- Fejlődjön szabály- és feladattudatuk, önállóságuk, felelősségérzetük, kooperációs készségük.
- Segítőkésznek legyenek, váljanak képessé arra, hogy társaikkal kooperálni tudjanak tevékenység közben.

10. Mindennapi , rendszeres, közösségért végzett munkák

Tálalás, ebéd	11. Tízórai, uzsonna	12. Vitamin-tisztítás	13. Mosdó rendje	14. Öltözőszekrény rendje	15. Játékok rendje	Viráglocsolás	16. Halak, csigák etetése.
Terítők leterítése.	Terítők leterítése.	A napi zöldség, ill. gyümölcs megmosása darabolása	A fogmosó felszerelés tisztaságának ellenőrzése.	Az öltözőszekrényben lévő ruhák rendjének ellenőrzése.	A tároló szekrények rendjének ellenőrzése.	Cserepes virágok öntözése hetente 2x	Azonos időben /reggel/ az állatok megetetése
Kancsók, tálkák elhelyezése.	Kancsók, tálkák, szalvétatartók elhelyezése az asztalra.		Ruhák összehajtása, helye a szekrényben.	Kiigazítása, rendbetétele	/hétfő, péntek/		
Kenyér kínálása.	Asztaldísz, virágok elhelyezése az asztalra.		Tükrök, mosdókagylók letörlése.	Az átváltozást segítő ruhák rendbetétele	Vágott virágok vízcseréje naponta.		
Tányérok összeszedése.	Kenyérkosárba az ennivaló szétosztása.	A megmaradt hulladékokat, a komposztálóra viszik.	Kövezet feltörlése a felmosóval.	Szekrényajtók bezárásának ellenőrzése.	Csoport szobai sporteszközök rendbetétele.		
Székek felrakása.	Tányérok, bögrék elhelyezése a zsúrkocsira.						
Padló feltörlése.	➤ Jelek, fakanalak kiválasztása,bögrékbe helyezése.						
Terítők, vázák asztalra helyezése.							

5. 3. Beszélgető-kör

A beszélgető-kör kötetlen beszélgetés, mely az egész csoport számára kínál megszólalási, megmutatási lehetőséget.

- Mindenki szabadon véleményt nyilváníthat.
- Elmondhatja kívánságait, ötleteit.
- Bármiről lehet beszélgetni, ami érdekli a gyerekeket.
- Elmondhatja a számára fontos élményeket, információkat.
- Megtervezhetjük a következő nap, napok, hetek programját.
- Sor kerül az egyéni alkotások bemutatására.
- Megvitatjuk a felmerült konfliktusokat.
- Közösén dolgozzuk ki projektjeinket.
- Mód van arra, hogy ki-kí elmondja mit vállal közös céljaink érdekében.
- Segíti egymás megismerését és elfogadását.
- Gyakorolják az önkifejezést, egymás kölcsönös meghallgatását.
- Fejlődik beszédképességük, megfogalmazási technikáik kérdéskultúrájuk.
- Szabad döntés gyakorlása, átélése során segíti a felelősség, feladattudat kibontakozását.
- Önmaga vállalásának próbálgatása közben fejlődik önismerete, önbizalma.

A beszélgető-kör természetes módon illeszkedik napirendünkbe. Akkor kerül rá sor, amikor szükséges és arról szól, ami éppen aktuális.

163

Fejlődés várható eredménye:

- Vállalja önmagát, szabad vélemény-nyilvánításra képes.
- Önkifejezésre, egymás kölcsönös meghallgatására képes.
- Beszédképességem megfogalmazási technikája, kérdéskultúrája fejlett.
- Kritikai képessége jó.
- Tisztába van saját értékeivel, önértékelésre képes.

5. 4. Tevékenységválasztás, tevékenység szervezés

Munkánk egyik legfontosabb kihívása, hogy minden gyerek számára megtaláljuk azt az utat, mely számára a legmegfelelőbb.

Észrevétlenül, természetes egyszerűséggel segítsük őt ahhoz, hogy megtalálja a helyét a világba, megismerje önmagát és annyi segítséget, valamint optimális feltételt biztosítsunk számára, amennyit az adott pillanatban igényel ahhoz, hogy képességeit kibontakoztathassa.

A fejlesztés szempontjából az a fontos, hogy minden tevékenység szabadon választható legyen és elvégzése örömet, sikerélményt, újabb tapasztalatokat jelentsen a gyermek számára.

A tevékenység szervező munkalap célja

A tevékenységek egy bizonyos időszakra történő előzetes megtervezése.

Annak jelölése rajzos, képes formában, hogy mit fogunk csinálni, esetleg hol, mikor és kivel. Ezeket a gyermekekkel való megbeszélés után készítjük el. Felvázoljuk, mit szeretnénk csinálni, a lehetőségeket, a gyerekek ötleteit és a szükséges tennivalókat.

Tevékenységválasztó munkalapon

A gyermekek eldöntik, miben szeretnének részt venni. Vállalásaikat jelük felrajzolásával megerősítjük. A tevékenységválasztó munkalap a gyerekek számára üzenetet hordoznak. Emlékeztetik őket vállalásaikra, a várható örömteli tevékenységekre előre készülhetnek

A fejlődés várható eredménye

- Képes döntéseket hozni.
- Együttműködő társaival.
- Irányító szerepet vállal, de képes elfogadni a másik irányító szerepét is.
- Kialakul felelősségtudata, feladattudata.

5. 5. Természetközelség

(Külső világ tevékeny megismerése)

- Cél:**
- 1. Tudatformálás** – a környezeti értékek felismertetése- holisztikus látásmód kialakítása: nincs a környezetben elhanyagolható, lényegtelen elem, tényező, hálószerűen kapcsolódik össze minden.
 - 2. Ismeretszerzés** – környezeti fogalmak tisztázása. Olyan képességek kialakítása, amelyek szükségesek az ember kultúrája és környezete megértéséhez.
 - 3. Attitűdök formálása** – pozitív viszonyok kialakítása. Pozitív érzelmi kapcsolat kialakítása, erősítése a természeti és társadalmi környezethez. A magyar népi kultúra helyi hagyományainak, értékeinek közvetítésével a szülőföldhöz kötődés kialakítása.
 - 4. Értékrend, értékelés** a környezetorientált magatartás kialakítása.
 - 5. Aktivitás** – a környezeti minőségjavító, tudatos, felelősségteljes cselekvés kialakítása.

1. Külső természeti környezethez való viszony alakítása.

- Élővilág sokszínűsége, értéke.
- Az élet tisztelete.
- Természethez, növényekhez, állatokhoz fűződő pozitív kapcsolat kialakítása.
- Természetvédelem → „hálógondolat” → „Nincs a környezetben elhanyagolható, felesleges elem.”

↓
Alapgondolat → „Ne árts! Vigyázz rá! A természet részei vagyunk, nem tulajdonosa! „

- Ökológiai kapcsolatokat, folyamatokat ábrázoljuk.

2. Belső természeti környezet alakítása (egészségmegőrzés)

- Testünk, (testkép) egészségünk, egészséges életmód.
- Életviteli értékek, szokások rögzítése, kialakítása.
- Mozgás **Mozogni jó!**
- Táplálkozás Testi-lelki egészség
- Életvitel (derűs, harmonikus)
- **Meg kell láttatni, hogyan kapcsolódik össze az egészség és a környezet.**
- Fontosnak tartjuk annak érzékeltetését, hogy tiszta, egészséges környezetben az élet minősége javul, elhanyagolt, szennyezett környezet rontja az alkalmazkodás lehetőségét

3. Külső, ember alkotta környezet alakítása.

a. Tárgyi környezet (óvoda és lakóhely társadalmi, technikai környezete.)

- Épített környezet (épületek, műtárgyak, bútorok, játékeszközök.)
- Közlekedés.
- Ember és tárgy → Emberi munka értéke – foglalkozások kismesterségek - (hagyományörzés)
- Hulladékkezelés (csökkentés)
- Hulladékhasznosítás.
- Komforttechnikával kapcsolatos magatartási szokások (víz, villany, fűtés)

b. Társas környezet

Emberi kapcsolatok, társas viszonyok formálása.

„Az emberi kapcsolatok is lehetnek szennyezettek!”

- Társas készségek fejlesztése.
- Együttműködésre nevelés.
- Másság elfogadása.(tolerancia) → etikai – erkölcsi határ van!
- Empátiára épülő megértés.
- Közösségi mentálhigiéné → egészséges szellemű légkör barátságos, meleg, nyitott.
- Konfliktusok kezelésének kultúrája → Béke, mint a konfliktusok megfelelő megoldása.

↓
Ne okozzon újabb sérelmeket!
Agresszió nélküli megoldás.

4. Belső, személyes világ (Én – kép. Én – tudat)

- Én – re irányuló mentálhigiéné.
- Önmaga elfogadása, pozitív gondolkodás.
- Bizalom mások, és önmaga iránt.
- Önismeret, igényesség, önszabályozás.
- Kreativitás, teljesítménykésztetés.

5. 5. 1. Matematikai nevelés

Az óvodai nevelés része, ott bújik a matematika az óvodai nevelés minden területén.

Része a sokoldalú, harmonikus személyiségfejlődésnek, segíti a személyiség kibontakoztatását, az egyéni képességek fejlesztését. Élethelyzetekből, a gyermeket érintő minden dologból tanulható a matematika.

Matematikai nevelés konkrét célja

- Változatos tevékenységeken keresztül történő **matematikai tapasztalatszerzés.**
- A gyermeket körülvevő szűkebb és tágabb emberi -, természeti – és tárgyi **környezet mennyiségi, - formai – és téri viszonyainak megtapasztalása.**
- A szerzett tapasztalatok, ismeretek rendszerezése, bővítése, **matematikai szemléletmód alakítása.**
- Az értelmi képességek fejlesztése, különös tekintettel **a gondolkodás fejlesztésére.**
- A matematikai jellegű tevékenységhez való **pozitív viszonyulás.**

Alapelvek

- Cselekvő aktivitás elve.
- Önállóság elve.
- Személyes érdeklődés, kíváncsiság, a belső motiváció elve.
- A szabad próbálkozások és a tévedés szabadságának elve.
- A problémamegoldás, a felfedezés elve.
- A kreativitás elve.
- Az ösztönző támogatás, külső motiváció elve.

Matematikai nevelés tartalma, főbb tevékenységei

1. Tárgyak, személyek, halmazok összehasonlítása.

- Szétválogatások, sorba rendezések szabadon, vagy megadott tulajdonságok szerint, ítéletalkotások szavakban.

2. A számfogalom előkészítése, és alapozása.

- Halmazok, mennyiségek összemérése, párosítás, számlás, kis számok felismerése, mérések egységekkel, műveletek előkészítése.

3. Tapasztalatok a geometria körében.

- Építések, alkotások szabadon, vagy feltételek szerint, tevékenységek tükörrel, tájékozódás a síkban ábrázolt világban.

A fejlődés várható eredménye:

- Természethez, növényekhez, állatokhoz kapcsolata pozitív.
- Szereti, védi, óvja környezetét.
- Megfelelően tájékozódik, eligazodik szűkebb - tágabb természeti és társadalmi környezetében.
- Információt gyűjt környezetéből, felfedezés vágya hajtja, kutat.
- Környezetorientált magatartással rendelkezik.(hulladékkezelés, komforttechnikákkal kapcsolatos magatartási szokások.)
- Segítőkész, másokra odafigyel, együttműködésre képes.
- Önértékelésre képes, tisztában van saját értékeivel.
- Környezet mennyiségi- formai- téri viszonyairól, saját tapasztalattal rendelkezik.
- Elemi mennyiségi ismeretei vannak.
- Képes döntéseket hozni.
- Probléma megoldásra képes.

5. 6. Szabad önkifejezés

5. 6. 1. Jellemzői:

- Szabad alkotás, kényszer nélküli fejlesztés.
- Természetes, életszerű, komplex nevelés.
- Érdeklődésen alapuló aktivitás.
- Önkifejezés gazdag lehetősége.
- Az önálló tevékenység → életszükséglet, tapasztalatforrás.
- Minimálisra csökkenteni a passzív befogadást.
- Magyarázat, szemléltetés helyett → gyermeki alkotás, természetes kísérletező tapogatózás.
- Bármely nevelési terület élményanyagát, forrását, a gyermeket körülvevő környezet adja.
- Segítsük a gyermeket a felfedezésbe, engedjük a felfedezés élményét szabadon megnyilvánulni.
- Úgy teremtsük meg a befogadás és a kifejezés harmóniáját, hogy minél több eszközt, - mozgás, kép, hang – biztosítson az önkifejezés lehetőségére.

5. 6. 2. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Cél: Szabad alkotás, kényszer nélküli fejlesztés, az önkifejezés gazdag lehetőségének biztosítása.

Óvópedagógus szerepe, feladata.

- Eszközök biztosításán túl → az érdeklődés, a biztatás, a tanácsadás, és a befogadás.
- Óvópedagógus is tervez, kezdeményez! (Alkotások inspirálója a

valódi élmény.)

- Lehetőségteremtés, gazdag élmény, érdeklődő, lelkes hozzáállás.
- Ihlető környezet megteremtése.
- Odafigyelésével befogadó közeget teremt, amely elősegíti a megnyilvánulást.

Vizuális képesség fejlesztése

- a vizuális megismerés képességének,
- a vizuális élmény befogadásának,
- az alkotó fantáziának,
- a vizuális információ közlésének és értelmezésének,
- az esztétikus tárgy és környezet átalakítás képességének fejlesztése.

Vizuális tevékenységet elősegítő megoldási javaslatok:

- alkotó munkához állandó műhely
- munkakártyák készítése egy-egy vizuális technikához
- változatos alapanyagok biztosítása
- albumok összeállítása.

A fejlődés várható eredménye:

- Élményeit vizuálisan meg tudja jeleníteni.
- Szívesen alkalmaz vizuális technikákat.
- A vizuális technikákat egyre nagyobb önállósággal tudja alkalmazni.
- Az eszközöket készségszinten használja.
- Alkotás közben tud kooperálni társaival.
- Finommotorikája jól fejlett.

5. 6. 3. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Zenei alkotások, mozgásos önkifejezés

Cél: A zene iránti érdeklődés felkeltése, az éneklés örömeinek megéreztetése, kreatív önkifejezés segítése.

- 3 fő terület:**
1. Óvopedagógusi kezdeményezés
 2. Zene spontán megjelenése.
 3. Zenei önkifejezést segítő mozzanatok.
(eszközök, hangszerek elől vannak.)

A zenei nevelés területei

- A hangszerekkel, és a ritmusokkal való ismerkedés.
- Népi mondókák, népi játékok sokrétű alkalmazása.

➤ Zenehallgatás.

Zenei képességek fejlesztése

1. Hallásfejlesztés

- légzéstechnika
- tiszta, egyöntetű éneklési készség
- önálló éneklési készség
- zenei memória
- magas – mély,
- halk – hangos relációk

2. Ritmusérzék fejlesztése

- egyenletes lüktetés
- ritmus, ritmuszenekar
- tempó tartás – gyors lassú
- hallás és ritmus összekapcsolása

3. Komplex feladatok:

- szabad improvizációk
- esztétikus mozgás
- néptánc egyszerű elemei

4. Beszédkészség fejlesztése.

- dialógus
- szórítmus
- hangzásritmus
- hangutánzás
- artikuláció
- levegő beosztása

Zenei tevékenységet elősegítő megoldási javaslatok

- Mondóka, dal és zenehallgatás anyagának témakörhöz való válogatása.
- Hangszerkészítéshez alapanyagok gyűjtése, hangszerkészítés.
- A szabad mozgáshoz zenetár összeállítása.

A fejlődés várható eredménye:

- Önállóan és örömmel kezdeményez dalokat, mondókákat, játszik dalos játékokat.
- Mer és tud is egyedül is énekelni.
- Megkülönbözteti a zenei fogalom párokat.
- Érti az egyenletes lüktetés és a dalok ritmusát.
- Szabad improvizációra, esztétikus mozgásra képes.
- Kreatív a zenei önkifejezésben, éneken, hangszerjátékban.

5. 6. 4. Mozgás

Mozgásos önkifejezés

„A mozgás magatartásunk, érzékeink, gondolataink látható vetülete. Mindenkinek meg kell találnia a neki megfelelőt, az őt kifejezőt!”
(Tolnai Mária)

Célja: Valódi testkultúra kialakítása, a mozgás megszerettetése.

Óvodapedagógus szerepe, feladata.

- Önállóan szerzett tapasztalat biztosítása → lehetőségteremtés a szabad mozgáshoz, új mozgásos élményhez
- Mozgásigény lehetőségeinek biztosítása → megfelelő helyzet, tér, eszköz.
- A gyermek természetes mozgásigényének kielégítése.

Mozgásos képességek fejlesztése

1. **Motoros képességek:**
 - kondicionális (erő, gyorsaság, állóképesség)
 - koordinációs (egyensúly, térbeni tájékozódás, differenciáló és reagálási képesség)
 - izületi mozgékonyság(finom mozgások)
2. **Érzékek fejlesztése:**
 - külső (távolság, látásmélység, hangirány, szaglás, tapintás, hő)
 - belső (tér és egyensúlyérzékelés)
3. **A fejlesztés egyéb területei:**
 - mimika, gesztusrendszer, testtartás
 - mozdulatok tudatosítása
 - helyes légzéstechnika
 - ajak, nyelv, fog, „tornája”

Mozgásos önkifejezést elősegítő megoldási javaslatok:

- Szabad mozgás feltételeinek megteremtése a csoportszobában és a szabadban.
- Ügyességi és versenyjátékok lehetőségének biztosítása
- Sportolási és edzési lehetőségek biztosítása a helyi lehetőségeket figyelembe véve.
- Biztonságos hely kialakítása.
- Heti egy vagy két alkalommal a testnevelés foglalkozások feltételeinek megteremtése az időjárástól és a lehetőségektől függően a szabadban ill. a tornateremben.
- A kötött mozgás szervezeti keretében a csapat, ill. köredzés előnyben való részesítése

A fejlődés várható eredménye:

- Szereti és igényli a mozgást
- Mozgásos önkifejezésre képes.
- Adott térben biztosan tájékozódik.
- Saját mozdulatait jól koordinálja.
- Cselekvőképessége gyors, megfelelő állóképességgel rendelkezik.

- Betartja a szabályokat, a balesetek elkerülése érdekében, vigyáz társaira és önmagára.

5. 6. 5. Szabad szöveg, színpadi kifejezés Verselés, mesélés

A beszéd, a kommunikáció a környezettel való kapcsolat kialakításának, fejlesztésének, az emberekkel való érintkezésnek, az önkifejezésnek, a gondolkodásnak az eszköze.

Cél: Beszéd és kommunikációs helyzetek teremtése, az irodalmi alkotások iránti érdeklődés felkeltése, szabad szövegalkotás elősegítése.

17. Óvodapedagógus szerepe, feladata

- A nap minden pillanatában természetes úton fejleszteni → meghallgatás, kérdésekkel tovább fejlesztés
- Mintaadás → saját kommunikációval, metakommunikációval, jól kiválasztott irodalmi anyagokkal
- A nap minden tevékenységéhez mondogatni → verseket, történeteket, játékos nyelvtörőket, csúfolókat, rigmusokat
- Mesélni, → ha szomorúak, ha vidámak vagyunk, ha aludni készülünk, ha ébredünk
- Meséről → beszélni, folytatni, rajzolni, festeni, bábozni, dramatizálni

18. Kommunikációs képességek fejlesztése

- **érzékszervek (nonverbális kommunikáció alapja)**
- látási, hallási és motoros információk nyelvi és grafikus feldolgozása
- hanglejtés, ritmus, és mondathangsúly
- beszédhang, szókincs, mondataalkotás
- összefüggő beszéd és párbeszéd
- beszédértés

19. Kommunikációs képességet elősegítő megoldási javaslatok

- kommunikációs, és metakommunikációs játékok
- beszédhelyzetek teremtése
- nyelvtörők, szólások, mondókák, találós kérdések, művészi értékű versek, mesék gyűjtése egy témakörhöz, fogalomhoz
- bábozás, dramatizálás, színház, árnyjáték feltételeinek megteremtése
- szabad szövegek, mesék, versek írása, lejegyzése
- feladatlapok készítése (mese folytatásához, képolvasáshoz)

A fejlődés várható eredménye:

- Szívesen mondogat verseket, mondókákat, rigmusokat.
- Szívesen mesél, báboz, jelenít meg dramatikus játékkal egyszerűbb meséket.
- Szabad szöveg kifejezésére képes.
- Történeteket, meséket, élményszerűen, átéléssel mesél el.
- Változatosan fejezi ki magát, nyelvi fordulatokat alkalmaz.
- Szabadon, bátran, nyilatkozik meg társai előtt, könnyen teremt beszédkapcsolatot.

6. DOKUMENTÁCIÓS RENDSZER

6.1.1. TERVEZÉS

A pedagógiánk szellemiségének leginkább a **projekt jellegű tervezés** felel meg, mivel lehetőséget biztosít ahhoz, hogy minden gyerek eredményes legyen valamiben, sikerélményhez juthasson. Elősegíti, hogy egy fogalmat több irányból megközelítve, komplex megismerése, feldolgozása közben jöjhessen létre az értékközvetítés, ismeretnyújtás és szerzés, a különböző készségek, képességek és a szokások fejlesztése. Egyensúlyt teremt a gyerekek és a pedagógus céljai, elképzelései, ötletei között.

A projekt sajátos életszervezési, tanulási egység, élménykör, tevékenységkör, melynek középpontjában egy-egy életből fakadó probléma, megismerésre, felfedezésre váró terület áll. A projekt tartalmazza az alapvető kérdést, vagy azt a témát, amit különböző irányokból, különféle tevékenységeken keresztül szeretnénk megismerni. Magában foglalja a hozzákapcsolódó fogalmakat és azoknak a tevékenységeknek a felsorolását, melyek által elmélyítjük az ismereteket.

A feldolgozandó témák és fogalmak egy részét az óvónő javasolja a gyerekeknek, a másik részét azonban a gyerekek ötletei alapján választhatjuk ki. A közösen elfogadott téma projektjének elkészítésébe már az óvodás korú gyerek is aktívan be tud kapcsolódni. Természetesen a közös tervezésnél a gyerekek fejlettsége, tapasztalata, a különböző tevékenységek ismerete mind meghatározó.

A tervezés elengedhetetlen feltétele, hogy a gyerekek fejlődését, önfejlődését tudatosan segíthessük, életüket úgy szervezhessük, hogy az optimális körülmények biztosítva legyenek az önálló tevékenységhez, a felfedezéshez és az alkotáshoz.

A közös tervezés, projekt nem más, mint egy jó asszociációs játék vagy egy izgalmas beszélgetés. A kiválasztott témáról, fogalomról mindenki elmondhatja, hogy mit juttat az eszébe, milyen valós élménye van vele kapcsolatban.

A fogalmak összegyűjtése a projekt elkészítésének első lépése. A második lépésben közösen kitaláljuk, hogy az így kapott fogalmakkal mit is tudunk kezdeni, milyen tevékenységeken keresztül tudjuk megismerni.

Az általuk és általunk javasolt tevékenységeket összegyűjtjük, és az adott fogalom köré írjuk. Hogy ez milyen formában – táblázat, jelrendszer, kép, stb. – történik, attól függ, kinek mi segíti legjobban a gyakorlati munkát.

A harmadik lépésben a közösen kialakított fogalom és tevékenységkörhöz az óvónő hozzákapcsolja a tevékenységekben fejleszthető képességeket és azokat az értékközvetítési tartalmakat (mese, vers, zenehallgatás, művészeti alkotás) melyek belesimulnak az adott fogalomkörbe, illetve motiválják vagy változatosabbá teszik a tevékenységek végrehajtását.

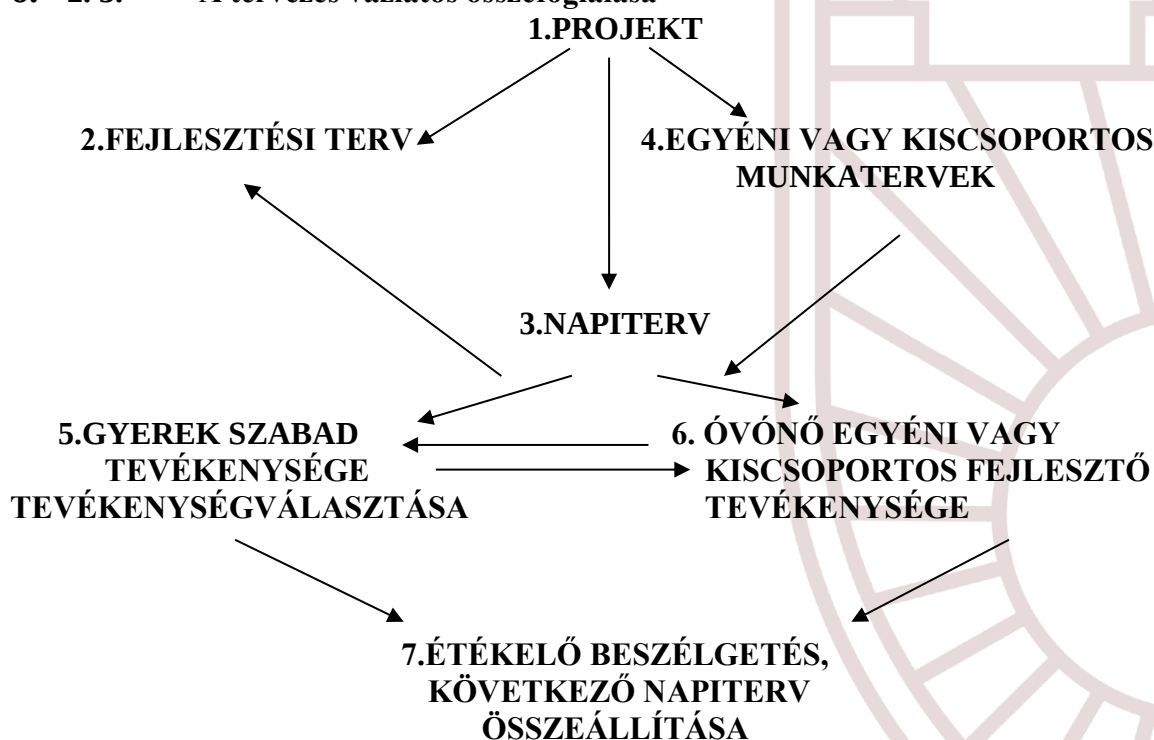
Attól függően, hogy az adott téma mennyire sokirányú, hogy saját ismereteink milyen mélyek, a gyerekek életkori sajátosságai és érdeklődése mennyire engedi meg az elmélyülést, lehetnek 3-4 napra, több hétre esetleg hónapra, vagy akár egész évre szóló projektjeink.

A projektekkel szoros kapcsolatban van a napiterv, amely a projektekből közösen kiválasztott fogalom és az ahhoz kapcsolódó tevékenységek felsorolása. A napiterv a következő nap megtervezhető eseményeit, a szabadon választható tevékenységek körét tartalmazza. Az, hogy a gyerekek ezáltal mindig előre tudják a másnapi eseményeket, sokat segít abban, hogy minden nap várakozással telve lépjenek be az óvodába.

6. 2. 2. Az alprogram dokumentumai

- Általános terv (3év)
- Projektjeink
- Napi tervek
- Élet-könyvek
- Munkakártya
- Munkatábla
- Gyermek fejlődési adatai

6. 2. 3. A tervezés vázlatos összefoglalása

Projekt. Az óvónő vagy a gyerekek által ajánlott témakör "fogalomtára", melyet a beszélgető-körben közösen állítanak össze. Időtartama általában

A fejlesztési terv a projektből kiválasztott egyetlen gyűjtőfogalomhoz kapcsolódik. Az óvónő által megtervezett feldolgozási lehetőségeket tartalmazza. (tevékenységek, a kapcsolódó konkrét értékközvetítési tartalmak és a tevékenységek közben fejleszthető képességek köre)

Napiterv. *A gyűjtőfogalomból a beszélgető-körben kiválasztott konkrét fogalommal végezhető tevékenységeket tartalmazza a gyerekek és az óvónő ötletei alapján. A napitervben elfogadott tevékenységekhez kapcsolva az óvónő a maga számára elkészíti a egyéni tervét, mely a különböző tevékenységekhez kapcsolható képességfejlesztési és értékközvetítési lehetőségeket tartalmazza. általában*

Egyéni vagy kiscsoportos munkaterv. *Egy-egy gyerek vagy kisebb csoport olyan ötleteit tartalmazza, melynek megvalósítása ugyan a témakörhöz kapcsolódik, de nem az egész csoportot motiváló tevékenység. Tartalmazhatja a résztvevők feladatait, a határidőket, a cél eléréséhez szükséges tevékenységeket.*

Szabad tevékenységválasztás a gyerek érdeklődése, motivációja alapján.

Az óvónő fejlesztő tevékenysége, mely magában foglalja a napitervben elfogadott tevékenységek feltételének biztosítását, a képességfejlesztést és értékközvetítést, a tevékenységekben való aktív bekapcsolódással, problémahelyzetek teremtését, problémamegoldásra ösztönző kérdések felvetését a fejlesztési terv alapján. Ez minden esetben alkalmazkodik a tevékenységet végző gyerek illetve kiscsoport fejlettségéhez.

Értékelés. *Az elkészült alkotások bemutatása, beszélgetések, következő napra, napokra szóló terv összeállítása a beszélgető-körben, a gyerekek aktív részvételével.*

7. MIT KÍVÁN A PEDAGÓGIÁNK AZ ÓVÓNŐTŐL?

A pedagógiánk ideológiájában, és pszichológiai alapfelfogásában, pedagógiai elveiben és gyakorlatában kidolgozott nevelési rendszer.

Pedagógiánk szellemiségének megteremtéséhez a nevelés, oktatás, pedagógiai, pszichológiai, és emberi alapjainak gyökeres megváltoztatása szükséges ahhoz, hogy ezzel a pedagógiával eredményeket érjünk el, nekünk óvónőknek is változni kell. Segítőtársává, partnerévé kell válnunk a gyermeknek. Öszinte, pozitív, empátián alapuló viszonyt kell kiépítenünk.

A pedagógia csak akkor hatékony, akkor tudja a gyermekek személyiségét kibontakoztatni, képességeit fejleszteni, ha az óvónő maga is olyan személyiség, akinek önálló pedagógiai elképzelései vannak.

„Mikor mondhatom, hogy programunknak megfelelő pedagógus vagyok?”

- Önismerettel rendelkezem, elfogadom önmagam.
- Jól alátámasztott jövőképpel rendelkezem.
- Stabil szakmai tudásom van, melyet folyamatosan frissen tartok, megújítok.
- Integrálni tudom, módszertani ismereteimet.
- Jellemző rám a nyitottság, rugalmasság, háttérből való irányítás, az intimitásra való képesség.
- Elfogadó, támogató, segítő attitűdöm mintát jelent a gyermekek számára.
- Tolerálok a különbözőséget.
- Ösztönző stílussal, problémamegoldást segítő hozzáállással rendelkezem.
- Önálló pedagógiai elképzelések jellemzik munkámat.

Ha magaménak vallom a program által követelt személyiségjegyeket, a szellemiségével azonosulni tudok, ha elfogadom és mindennapi gyakorlatomban jelen vannak az alapelveink,

ha tisztába vagyok pedagógiánk tartalmi elvárásaival, rendszerével, akkor mondhatom, hogy „a pedagógiát művelni tudó” pedagógus vagyok.

8. EGYÜTTMŰKÖDÉS A SZÜLŐI HÁZZAL

- **Lényegesnek tartjuk** a pedagógiánkban a szülők, a család bevonását. Ezt a kérdést mindig fontosnak tartotta az óvodai nevelés, de mi mégis külön kiemeljük, fokozott hangsúlyt adunk neki. A mintakövető tanulás ugyanis csak akkor megfelelő, ha az óvoda falain kívül is folytatódik, a családban is megerősítést kap.
- **Összefogással, szülőkkel való együttműködéssel érhetünk el állandósult életvitelt, szokásrendet.**
- **Fontos**, hogy a szülőket érzelmileg is megnyerjük az óvoda és a nevelés ügyének! Érzelmek határozzák meg a viselkedést! /Ez egyaránt vonatkozik gyermekre, felnőttre./
- Érzelmeket elsősorban saját érzelmeinkkel tudunk kiváltani. Ha szokásokat, viselkedési beállítódásokat akarunk formálni, akkor **érzelmeket kell formálnunk.**
Együttműködésünk eredményességének feltétele: ha sikerül megnyerni **partnernek a szülőt.**
- **Mit vár el a szülő?**
 - Tájékoztatást a gyermekről, az óvodai életéről / szülői beszélgetések, fogadónap, családlátogatás/
 - Együttes tevékenységek programjának szervezését. / közös programok, ünnepek/
 - Több alkalmat az óvodai életbe való bepillantásra / nyílt napok, videó felvételek/
- Tapasztalataink alapján, mindez kevés is lehet a valódi együttműködéshez!
Tartalmi és formai korszerűsítési módokat igyekeztünk találni, a valódi együttműködés kialakítása érdekében.

Formai elemként:

- Alkalmaztuk, már az első szülői értekezletünkön a **meghívás módjának megszövegezését.** A hivatalos értekezlet helyett beszélgetésre, tájékoztatásra invitáltuk a családot.
- **A távolságtartás feloldását**, a bizalomémbresztő, hangulatformáló kezdést **tartjuk legfontosabbnak.** A székeket félkörbe raktuk, a szülőket téával kínáltuk. Így oldottuk az értekezlet jelleget.

Tartalmi elemként:

- **A bemutatkozást** követően kértük, ők is mondják el, kinek az anyukája, apukája, s néhány gondolatban osszák meg velünk, hogy milyennek látják gyermeküket.
- Ezt követően kezdődik a tájékoztatás. Fontosnak tarjuk, hogy **ismerjék meg a szellemiségünk nevelésfilozófiáját!**
/ Ne csak közöljük velük, ez lesz!/

- **Ismerjék meg pedagógiánk célját!** / Csoportban zajló életünkről videó filmeket készítünk, alkalmanként levetítjük a szülőknek, fényképezünk/
- **Hangsúlyt fektetünk a szülők szemléletformálására, tájékoztatására!**
- **Hirdetőtáblánkon, faliújságunkon** elhelyezett információk, közlemények pl: heti projektjeink rajzos formában kéréseink, felhívásaink munkatáblánk, napi tervünk
- **Kiállító polcunkon, falunkon** gyermeki alkotások, produktumok
- **A szokásrendszer kialakításában** is sok segítséget kaphatunk a szülőktől /Hiszen ők is nap mint nap gyakoroltathatják gyermekükkel/
- **Az ünnepek bensőséges hangulatával** a bizalmat, az óvodához való érzelmi kötődést erősíthetjük. / Lényeges vonásnak tartjuk, hogy személyes legyen/
 - **Anyák napján** nem közös szereplés, hanem személyes köszöntés, saját készítésű süteménnyel, ajándékkal, verssel, videó felvétellel.

Utóbbi években szülők napját tartottunk, ahová édesanya, édesapa együtt jött el a személyes köszöntésre.

- **Az adventi ünnepkörben** ugyanilyen hagyományteremtő változás az utolsó gyertyagyújtás, családi nap a szülőkkel együtt.
- **Közös programjaink:** a családi szüreteken való együttműködés, a faültetés, családi sport napok .
- **Erdei táborban szervezett közös programok:**
tábortűz mellett szalonna-virslis sütés
környezetvédelemmel kapcsolatos játékos vetélkedések
tanya-nap→ látogatás családi házhoz, közös túrák.

Úgy tapasztaltuk, hogy ha a **megfelelő, és folyamatos tájékoztatás, az együttes tevékenységekre való lehetőség adott**, akkor érzik a szülők az együttműködés fontosságát, és bizalommal fordulnak felénk, **elfogadóvá, együttműködővé válik a szülők többsége.**

Módszerek a hatékony szülő-pedagógus kapcsolat érdekében

1. A szülőknek éreznie kell, hogy a pedagógus szereti gyermeküket jó és rossz tulajdonságaival együtt.
2. A pedagógusnak szakmailag olyan felkészültnek kell lennie, hogy a szülő nevelési problémájának megoldásához tanácsot tudjon adni.
3. Elsősorban biztató, dicsérő szándékúak legyünk, ne elmarasztalóak, optimisták legyünk.
4. Mérjük fel a szülők igényét, és magunk próbáljunk azok elébe menni
5. Kölcsönös bizalmat és tapintatot kell egymással kiépíteni.
6. Ne nézzük a szülőt is gyerekeknek.
7. Mindenhol a partnert kell keresni a szülőben, még ott is ahol reménytelennek látszik.
8. Lehetőleg kerüljük az olyan kéréseket, amelyek anyagi áldozattal járnak
9. Alkalmazzuk a szülő szabadidejéhez. Legyen lehetőségük megválasztani a segítség módját

10. Minden szülő tevékenysége iránt érdeklődést kell mutatni munkájukkal szemben tiszteletet kelteni.
11. Mindenkitől lehetőleg, olyat kérjünk, ami érdeklődésének, személyiségének, foglalkozásának megfelel.
12. Egyetlen segítség, javaslat mellett sem szabad elsiklani. Meg kell találni azok felhasználásának a helyét, idejét, módját.
13. Minden segítséget kétszer is meg kell köszönni
14. Meg kell tanulnunk szót érteni a szülőkkel.
15. Amit lehet, tanuljunk meg a szülőktől.
16. Nyíltan, őszintén tárjuk fel a problémákat, fejlődési lehetőségeket.
17. Adjunk lehetőséget, fórumot a vélemények kifejtésére.
18. Kellő időt fordítsunk a problémák meghallgatására.
19. Lehetőleg minden szülővel építsünk ki jó munkakapcsolatot.
20. Alaposan meg kell ismernünk a gyermekeket, szülőket egyaránt.
21. Legyen jó kapcsolatunk a gyermekekkel, mert ez kedvezően hat a szülőkkel való kapcsolatunkra is.
22. Véletlenül se tegyünk egy szülőről sem elmarasztaló megjegyzést a gyerekek, vagy saját gyermeke előtt.
23. Fontos a szülőket érzelmileg is megnyernünk az óvoda és a nevelés ügyének.
24. Legfontosabb mind a szülők, mind a pedagógus részéről a nyitottság, és a befogadás képessége.
25. Fejlesszük magunkat olyan fokra, hogy elismerésre méltók legyünk!

9. A NEVELÉSI PROGRAM KIFEJEZÉSTÁRA

Beszélgető-kör

- Kötetlen beszélgetés, mely az egész csoport számára kínál megszólalási, megmutatási lehetőséget.
- Mások meghallgatására, véleményének cseréjére biztosított fórum.
- Tervező, értékelő ismeret és értékközvetítő funkciója van.
- Lehetőséget biztosít a vita, az érvelés, meggyőzés, és megegyezés szabályainak gyakorlására a kommunikációs és metakommunikációs készségek fejlődéséhez.
- Az egész csoport számára kínál megszólalási, megmutatási lehetőséget.

Egyéni munkalapok

- Egy gyermek élményéhez, ötletéhez készített munkalap, melyen a gyermek szellemi képességét próbálhatja ki.

Életközeliség- Természetközeliség

- Élményanyag forrása, a gyermeket körülvevő, állandóan változó, megújuló környezet.
- Gyermekek számára saját élményeken, tapasztalatokon alapuló felfedező ismeretszerzés.

Életkönyv

- Projektjeinkhez, témáinkhoz, eseményeinkhez kapcsolódó, közösen

gyűjtött, készített rajzos, fotós képanyag könyv formában összefűzve.

Technikák

- A pedagógiánk a gyermekek tanulási tapasztalataira és átélt élményeire épít, amelyek különböző technikákban kerülnek feldolgozásra.

Hetirend

- *A hetirend összeállításának több módja lehetséges:*
 - egy- egy időszakra, témakörre összeállított munkaterv, mely 5 napos, 10 napos, 1 hónapos vagy előre meg nem határozott időszakra szólhat.
 - lehet hosszabb távra blokkosítani: 1 hónapig mese, környezet vagy zene körül forog a csoport élete.

Játék- Munka- Tanulás egysége

- Több érzékszervet mozgósító, valódi tapasztalatok és változatos cselekvések komplex rendszere.
- A gyermek minden percében tanul, és minden élvezhető percet játékként él meg, ezért gyakorlatban nem választhatók szét a különböző tevékenységek

Kísérletező tapogatózás

- A gyermek kíváncsisága, megismerési vágya ösztönzi a próbálkozásra, akarata a siker reményében indítja el kísérletező útjára.

Kényszernélküliség

- Érdeklődésen alapuló szabad tevékenységválasztás.

Munkakártya

- Egy-egy vizuális technika folyamatának bemutatása.
- Rajzos útmutatás a részmunkák sorrendjéről, szükséges eszközökről, technikai fogásokról.

Munkatábla

- Mindennapi rendszeres munkák jelölésére szolgál, a közösségért végzett tevékenységeket foglalja össze.

Naprend

- Szabad választás alapján alakul.

Projekt

- Egy aktuális téma, ötlet rendezi maga köré az eseményeket, cselekvéseket.
- Többszörösen körül járja a témát integratív tartalommal.

Tevékenység szervező munkalap

- A tevékenységek egy bizonyos időszakra történő előzetes megtervezése, annak jelölése rajzos, képes formában.

Tevékenység választó munkalap

- A gyermekek vállalásaikat jelük felrajzolásával megerősítik.
- A gyermekeket vállalásaikra emlékezteti, a várható örömteli tevékenységeikre előre készülnek.

Szabad önkifejezés

- Egyszeri és megismételhetetlen személyiség szabad megnyilvánulási lehetőségei.
- Az élmények lehetőségei szabad alkotásokban.

Szakirodalom

1. **Celestin Freinet: A modern iskola technikája**
Collection Bourrel Libraire Armand Colin Paris 1964.
fordító: Dr.Zipernovszky Hanna
1982. Vitéz János Tanítóképző Főiskola Esztergom 1990.
2. **Celestin Freinet : Máté mondásai**
fordította: Ősz Gabriella Kemény Gábor Iskolaszövetség
3. **Eperjesy Barnáné – Zsámboki Károlyné dr.: Freinet itt és most**
Nemzeti tankönyvkiadó Budapest 1993.
4. **Icsu Ferencné: A Freinet pedagógia és a minőség**
Projekt füzet 8. Polgár 2002. Reproprint Kft. Tiszaújváros.
5. **Karczewicz Józsefné – Major Aranka – Miehle Anna: Hétköznapi varázslatok**
Óvodai nevelés Freinet elemekkel, - választható óvodai program. Budapest 1997.
6. **Több út. Alternativitás az iskolázás első éveiben.**
Szerkesztette: Kereszty Zsuzsa – T: Hajabács Ilona Budapest 1995. IFA-BTF-MKM
7. **Lépésről – lépésre Óvodai Program**
Az adaptációt készítette: Dr. Deliné Dr. Fráter Katalin

Gál Ferenc Egyetem
Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda
5540 Szarvas, Szabadság út 6-8.
telefon: 66/312-332, 66/886-035
fax: 66/311-550
e-mail: gyakorlo@gfe.hu
web: www.gyakorloovi-suli.hu

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A nevelőtestület nyilatkozata

Az intézmény Pedagógiai Programját az intézmény nevelőtestülete 2024. szeptember 16. napján tartott értekezletén az Nkt 26. § (1) alapján, aza intézményvezető előterjesztésével véleményezte

Bíró Gyula
főigazgató

Lustyikné Bodnár Krisztina, Rohony-Szedljak Mária
hitelesítő nevelőtestületi tagok

A fenntartó Gál Ferenc Egyetem az intézmény Pedagógiai Programját, az abban foglaltakat megismerte, azt 2024. szeptember 1 nap hatályba lépéssel jóváhagyja.

Szeged, 2024. szeptember 30.

Prof. Dr. Dux László
rektor

Gál Ferenc Egyetem
Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda
5540 Szarvas, Szabadság út 6-8.
telefon: 66/312-332, 66/886-035
fax: 66/311-550
e-mail: gyakorlo@gfe.hu
web: www.gyakorloovi-suli.hu

LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

A nevelőtestület nyilatkozata

Az intézmény Pedagógiai Programját az intézmény nevelőtestülete 2024. szeptember 16. napján tartott értekezletén az Nkt 26. § (1) alapján, az intézményvezető előterjesztésével véleményezte.

Biro Gyula
főigazgató

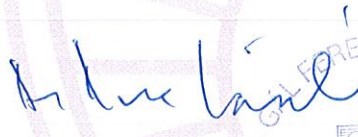

Lustyikné Bodnár Krisztina, Rohony-Szedlák Mária
hitelesítő nevelőtestületi tagok

A fenntartó Gál Ferenc Egyetem az intézmény Pedagógiai Programját, az abban foglaltakat megismerte, azt 2024. szeptember 1 nap hatályba lépéssel jóváhagyja.

Szeged, 2024. szeptember 30.

Prof. Dr. Dux László
rektor

FENNTARTÓI LEGITIMÁCIÓS ZÁRADÉK

GÁL FERENC EGYETEM SZARVASI GYAKORLÓ ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GYAKORLÓÓVODA

-OM: 028106, 5540 Szarvas, Szabadság út 6-8.-

AZ INTÉZMÉNY PEDAGÓGIAI PROGRAM MÓDOSÍTÁSÁNAK JÓVÁHAGYÁSA

A Gál Ferenc Egyetem rektora, mint a fenntartó képviselője nyilatkozom, hogy a Fenntartó az intézmény Pedagógiai Programját az Nkt. 26.§ (1) bek. alapján, 2024. szeptember 1 nap hatállyal jóváhagyja.

Szeged, 2024. szeptember 30.

Prof. Dr. Dux László
rektor

Gál Ferenc Egyetem
Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda
5540 Szarvas, Szabadság út 6-8.
telefon: 66/312-332, 66/886-035
fax: 66/311-550
e-mail: gyakorlo@gfe.hu
web: www.gyakorloovi-suli.hu

TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

A Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda 2024. szeptember 16-án tartott tanévnyitó nevelőtestületi munkaértekezletén, amelyen a nevelőtestület gyakorolta jogait a Szervezeti és Működési Szabályzat, Házirend, Pedagógiai Program módosítása, és a 2024/2025 tanév munka- és programtervének elfogadása tárgyában a főigazgatói előterjesztést követően.

Bíró Gyula intézményvezető előterjesztésében tájékoztatta a nevelőtestületet az intézményi alapdokumentumok átdolgozása és felülvizsgálatára létrehozott nevelőtestületi teamek munkájáról, a módosított dokumentumok elkészítésének munkafázisairól, azok tartalmáról.

A főigazgató a nevelőtestület bevonásával az Nkt. 25.§ (1) pontja szerint elvégezte a Szervezeti és Működési Szabályzatának módosítását. A nevelőtestület megbízta a főigazgatót, hogy terjessze elő fenntartói jóváhagyásra az intézményi alapdokumentumot.

A nevelőtestület a főigazgató által elkészített és előterjesztett Házirendet, amelynek a felülvizsgálati folyamatában részt vett a nevelőtestület egy-egy munkabizottsága, az előterjesztést követően elfogadja a Házirend módosítását. – Nkt. 69. § (1) d), Nkt.25.§ (4), 70.§ (2) g).

A főigazgató nevelőtestület bevonásával - az Nkt. 26.§ (1), 63.§ (1) f) pontok alapján – a Pedagógiai Program módosítását elvégezte. A nevelőtestület megbízta a főigazgatót, hogy terjessze elő fenntartói jóváhagyásra az intézmény Pedagógiai Programját.

A nevelőtestület véleményezte a tanév munka- és programtervét. Azt támogatja.

A nevelőtestület véleménye nyomán, döntése értelmében támogatja az intézmény alapdokumentumainak módosítása tárgyában tett főigazgatói előterjesztést.

A döntést a tantestület nyílt szavazással hozta meg.

Harmincöt fő szavazásra jogosult munkatárs vélemény nyilvánítása nyomán hozta meg döntését, mely szavazás eredményeként az intézmény alapdokumentumai módosításra kerültek.

Összegezve, a nevelőtestületi közösség egyhangúan támogatta az intézményi alapdokumentumok módosítását, és az éves munka- és programterv végrehajtását az intézményvezető által előterjesztettek szerint.

Szarvas, 2024. szeptember 16.

Rónyai Gabriella
Rónyai Gabriella
szavazatszámlláló, hitelesítő

Lustyikné Bodnár Krisztina
Lustyikné Bodnár Krisztina
szakvezető tanító

Rohony-Szedlák Mária
Rohony-Szedlák Mária
szakvezető óvodapedagógus

Jelenléti ív
tanévnyitó nevelőtestületi értekezlet

- 2024. szeptember 16.-

	NÉV
1.	Kovács László
2.	Jókai Anna
3.	Ujvári Ferenc
4.	Papp Zoltán
5.	Sallósi Katalin
6.	Madaras Péter
7.	Gulyásné Debora Klára
8.	Dévényi János
9.	Kovács Anna
10.	Fabó Nagy András
11.	Balogh Nagy Erika
12.	Székelyné
13.	Zsolt Erika
14.	Székelyné
15.	Pályi Ferenc
16.	Varga Katalin
17.	Papp László
18.	Papp Béla
19.	Kovácsné Zoltán
20.	Kovácsné Zoltán
21.	Balogh
22.	Stapin Katalin
23.	Balogh Katalin
24.	Gulyásné Halmati Klára
25.	Balogh András
26.	Székelyné
27.	Kovácsné Halmati Klára
28.	Kovácsné Halmati Klára
29.	Székelyné Zoltán
30.	Székelyné
31.	Székelyné Halmati Klára
32.	Balogh

33.	Rakay-Szedlak Mária
34.	Sulyan Eszter
35.	
36.	
37.	
38.	
39.	
40.	
41.	
42.	
43.	
44.	
45.	
46.	
47.	
48.	
49.	
50.	
51.	
52.	
53.	
54.	
55.	
56.	
57.	
58.	
59.	
60.	

TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

-GFE Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda Szervezeti és Működési Szabályzatának, Háziarendjének 2024. évi módosítása véleményezés tárgyában, Pedagógiai Program 2024. évi módosítása megismeréséről, a 2024/2025 tanév munka- és programtervének megismeréséről és véleményezéséről -

A Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda Szülői Közössége elnöke a nevelőtestület és alkalmazotti közösség egységes, száz százalékos támogatásának ismeretében, támogatom az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzatának és Háziarendjének 2024. évi módosítását.

A Szülői Közösség véleményezte az intézmény Szervezeti és Működési Szabályzatát – EMMI rendelet 4.§ (5), 82. § (6) -.

A Szülői Közösség véleményezte az intézmény Háziarendjét – Nkt. 25.§ (4).

A nevelőtestület véleménye, döntése ismeretében a Szülői Közösség támogatja az SzMSz és Háziarend módosítása tárgyában tett főigazgatói előterjesztést.

A Szülői Közösség a 2024/2025 tanév munka- és programtervét megismerte, és véleményezte. Annak megvalósítását, végrehajtását támogatja.

A Szülői Közösség megismerte az intézmény módosított Pedagógiai Programját.

Az intézmény által képviselt intézményépítő, innovációs munkát, az általa képviselt gyermekek iránti pedagógiai, szakmai, és emberi elkötelezettséget, értékközpontúságot a Szülői Közösség támogatja.

Szarvas, 2024. szeptember 30.

Baráth-Szekeres Anett
SZK elnök

TÁMOGATÓI NYILATKOZAT

-GFE Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda Szervezeti és Működési Szabályzatának, Háziarendjének 2024. évi módosítása véleményezés tárgyában, Pedagógiai Program 2024. évi módosítása megismeréséről, a 2024/2025 tanév munka- és programtervének megismeréséről -

A Gál Ferenc Egyetem Szarvasi Gyakorló Általános Iskola és Gyakorlóóvoda gyakorló általános iskolai intézményegység diákönkormányzatának elnöke és segítő pedagógusa, a nevelőtestület és alkalmazotti közösség támogató véleményének ismeretében, támogatási szándékunkat fejezzük ki a Diákönkormányzat nevében, hogy az intézmény alapszabályai módosításra kerüljenek.

A Diákönkormányzat egyeztetést követően támogatja az előterjesztett módosításokat. A Diákönkormányzat a Szervezeti és Működési Szabályzat módosítását véleményezte – EMMI rendelet 82.§ (6), 120. § (5) g)-.

A Diákönkormányzat véleményezte az intézmény Háziarendjének módosítására vonatkozó előterjesztést, Nkt.25.§ (4).

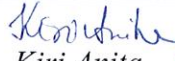
A Diákönkormányzat támogatja az SzMSz és Háziarend módosítása tárgyában tett előterjesztést.

A Diákönkormányzat a 2024/2025 tanév munka- és programtervét megismerte, és véleményezte.

A Diákönkormányzat megismerte az intézmény módosított Pedagógiai Programját.

A Diákönkormányzat egyeztetését követően támogatja az előterjesztett dokumentumok módosításait.

Szarvas, 2024. szeptember 30.

Kiri Anita
DÖK segítő pedagógus

Lestyan-Goda Sára
DÖK elnök